

การติดตามประเมินผล
การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร
(โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การติดตามประเมินผล
การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร
(โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อดำเนินการแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าภาพหลัก) และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รับมอบหมายให้ติดตามประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ ทั้ง 2 แผน ดังกล่าว เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้มีสารสนเทศสำหรับประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินผล มีดังนี้

ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 13,936.62 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.77 ของงบประมาณที่ได้รับ 24,987.42 ล้านบาท โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัด ร้อยละ 84.04 เห็นว่าได้รับงบประมาณเพียงพอ และร้อยละ 77.57 ได้รับงบประมาณทันเวลา

การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน ดำเนินการได้ทั้งสิ้น 1,909 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.51 ของเป้าหมาย 3,006 แห่ง เกษตรกรได้รับประโยชน์ 179,253 ครัวเรือน พื้นที่ได้รับประโยชน์ 853,602 ไร่ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ 115 กลุ่ม และเกษตรกรได้รับการจ้างงานตามโครงการ 1,982 ราย

การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยได้ตัดโค่นต้นยางเพื่อลดพื้นที่ปลูกยางได้ 12,995 ราย พื้นที่ 68,963 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.98 ของเป้าหมาย 150,000 ไร่ เกษตรกรชาวสวนยางได้รับการพัฒนาและมีการปรับเปลี่ยนอาชีพ 13,335 ราย พื้นที่ 60,666 ไร่ และปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมโดยจัดอบรมเกษตรกร 829 ราย ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้กับเกษตรกร 894 ราย พื้นที่ 7,138.50 ไร่ สนับสนุนเครื่องเกี่ยววนวดข้าว ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ เครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว และอุปกรณ์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช รวมทั้งสิ้น 147 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 65.33 ของเป้าหมาย 225 เครื่อง สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ 43 กลุ่ม ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ 1,049 ราย เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ 977 ราย ผลิตแม่พันธุ์สุกร 25,169 ตัว จำหน่ายพันธุ์สัตว์ 612 ตัว และจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้เกษตรกร 186 ราย

การสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ดำเนินการได้ 1,626,947 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.06 ของเป้าหมาย 1,826,800 ราย พัฒนากลุ่มเกษตรกร 24,977 กลุ่ม ปศุสัตว์ได้รับการผสมเทียม 15,688 ตัว และเกษตรกรผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง 58 ราย ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยจัดอบรม พาไปดูงาน และสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร 22,305 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.89 ของเป้าหมาย 27,920 ราย พัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 3,742 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.15 ของเป้าหมาย 4,850 ราย

การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา โดยจ่ายเงินอุดหนุนให้สถาบันเกษตรกรจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยพื้นฐาน อุปกรณ์สำหรับจัดเก็บ รวบรวม แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร 207 รายการ คิดเป็นร้อยละ 31.46 ของเป้าหมาย 658 รายการ สถาบันเกษตรกรรวบรวมยางพาราได้ 104,085.74 ตัน ใช้เป็นส่วนประกอบในการปรับปรุงซ่อมแซมคันคลองชลประทาน 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.30 ของเป้าหมาย 317 แห่ง ปริมาณยางพาราที่ใช้ 237.43 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.77 ของเป้าหมาย 3,509.50 ตัน สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการเพื่อรวบรวมยาง 389 แห่ง วงเงิน 10,966.072 ล้านบาท ปริมาณยางที่รวบรวม 424,931.77 ตัน ยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร โดยอบรมผู้ประกอบการ 55,000 ราย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับ SMEs จำนวน 206 กิจการ และให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก ณ สถานประกอบการ 1,545 กิจการ

การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคงในการพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยจัดอบรมเกษตรกร 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย เกษตรกรเข้าสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประจํารัฐ 791 ราย คิดเป็นร้อยละ 131.83 ของเป้าหมาย 600 ราย พื้นที่ 10,663.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 355.44 ของเป้าหมาย 3,000 ไร่

แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ 170,602 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.70 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 50,036 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.71 ของเป้าหมาย 75,000 ราย เกษตรกรทุกรายได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว โดยร้อยละ 73.28 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเพิ่งได้รับการอบรมและอยู่ระหว่างนำความรู้ไปปฏิบัติจึงยังไม่ได้รับผลผลิตส่วนที่เหลือมีการเปลี่ยนแปลง โดยร้อยละ 22.30 มีต้นทุนลดลง สำหรับการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกรดำเนินการได้ 100 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.13 ของเป้าหมาย 172 แห่ง จ้างแรงงาน 9,238 ราย คิดเป็นร้อยละ 122.85 ของเป้าหมาย 7,520 ราย

ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.26

ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะจากการติดตามประเมินผล ดังนี้

(1) การดำเนินงานอยู่ในช่วงฤดูฝน บางพื้นที่มีน้ำท่วมขังทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง โดยควรขยายเวลาดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่

(2) เกษตรกรบางส่วนได้ดำเนินการเพาะปลูกไปแล้ว ทำให้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยควรดำเนินการก่อนฤดูการผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมและทันต่อฤดูการผลิต

(3) การประชาสัมพันธ์โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืชและโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ ยังไม่ทั่วถึง เกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการขอรับสิทธิ์ซื้อพันธุ์สัตว์ ทำให้การจองพันธุ์สัตว์มีน้อย

ควรประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้โครงการอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ อีกทั้งพันธมิตรที่ผลิตควรเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

(4) การจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้กลุ่มเป้าหมายบางรายการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด ทำให้ยังไม่มีให้นำไปใช้ประโยชน์ ควรจัดหาและส่งมอบเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์โดยเร็ว เพื่อให้ทันการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

(5) การฝึกอบรมบางหลักสูตรมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ บางหลักสูตรมีระยะเวลานาน สถานที่อบรมอยู่ไกลและอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูก ทำให้บางรายไม่สามารถเข้าอบรมได้ตลอดหลักสูตร หรือขอลงตัว ควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร ปรับเนื้อหาให้เหมาะสม กระชับ ไม่ยาวนานเกินไป ชี้แจงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงเพิ่มแรงจูงใจหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรจัดอบรมในช่วงก่อนหรือหลังฤดูเพาะปลูกของเกษตรกร

(6) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดซื้อจัดจ้างขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งมีรายละเอียดมาก มีความยุ่งยากและใช้เวลาจัดเตรียมเอกสาร โดยควรจัดทำคู่มือและอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด อีกทั้งสถาบันเกษตรกรควรจัดทำแผนหรือโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมขอรับการสนับสนุนในกรณีที่มีโครงการเร่งด่วนเกิดขึ้นในอนาคต

(7) เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้บางพื้นที่ต้องปรับลดเป้าหมาย โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนและมีระบบตรวจสอบความซ้ำซ้อนก่อนดำเนินงานโครงการ

(8) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายบางรายมีข้อซ้ำซ้อนกับโครงการอื่น บางรายติดต่อไม่ได้ อีกทั้งบางส่วนเป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทางเข้ารับการอบรม โดยการคัดเลือกเกษตรกรควรกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจน และควรจัดอบรมในพื้นที่ใกล้กับเกษตรกรหรือมีบริการรถรับส่ง

(9) เกษตรกรบางรายไม่มีบัญชีธนาคารทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเดินทางไปเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรับเงินตามโครงการ โดยควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการพิจารณารูปแบบการจ่ายเป็นเงินสดหรือเข้าบัญชีธนาคารของเกษตรกรตามความเหมาะสม

(10) โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร มีหลักเกณฑ์ในการรับสมัครเกษตรกรเพื่อจ้างแรงงานไม่ชัดเจน โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

คำนำ

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปี 2561 เพื่อดำเนินงานตามแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้การขับเคลื่อนโครงการไทยนิยมยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และยกระดับรายได้เกษตรกร

คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร โดยมี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ได้มีคำสั่งที่ 2/2561 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2561 แต่งตั้ง คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร มีรองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางอัญชญา ตราโซ) เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นคณะทำงาน มีอำนาจหน้าที่ 1) กำหนดกรอบ และวิธีการติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม 2) ติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม และ 3) รายงานผลการติดตามประเมินผลต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร

การติดตามประเมินผล ใช้รูปแบบของคณะทำงานเป็นกลไกในการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รายงานการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลผลการดำเนินงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ และ (2) ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ 77 จังหวัด จำนวน 21 โครงการ จากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่าง เป็นข้อมูลการดำเนินงานโครงการในช่วงเดือนเมษายน - กันยายน 2561

บัดนี้ คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ได้จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปี 2561 ได้รับทราบผลการติดตามประเมินผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ จากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ เกษตรกร ประชาชน และภาครัฐ ต่อไป

พศุภจิกายน 2561

คณะทำงานติดตามประเมินผล

แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ข
คำนำ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	๗
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานยุทธศาสตร์	1
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	2
1.4 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการใช้จ่ายงบประมาณ	2
1.5 รายละเอียดการดำเนินงานโครงการ	2
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการติดตามประเมินผล	7
2.1 ความสำคัญของการติดตามประเมินผล	7
2.2 วัตถุประสงค์การติดตามประเมินผล	7
2.3 ขอบเขตการติดตามประเมินผล	7
2.4 วิธีการติดตามประเมินผล	8
2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตามประเมินผล	12
บทที่ 3 การติดตามประเมินผล	13
3.1 งบประมาณ	13
3.2 การบริหารจัดการโครงการ	14
3.3 ผลการติดตามประเมินผลรายโครงการ	15
บทที่ 4 สรุป และข้อเสนอแนะ	261
4.1 สรุป	261
4.2 ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ	263
บรรณานุกรม	267
ภาคผนวก	269

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนตัวอย่างการติดตามประเมินผล	11
3.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ	13
3.2 การใช้จ่ายงบประมาณโครงการ	17
3.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	19
3.4 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	20
3.5 ผลลัพธ์เบื้องต้น	20
3.6 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินกิจกรรม	21
3.7 ความพึงพอใจของเกษตรกร/แรงงานต่อการดำเนินกิจกรรม	22
3.8 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	24
3.9 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	25
3.10 ผลลัพธ์จากโครงการ	26
3.11 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	27
3.12 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	27
3.13 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	30
3.14 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	30
3.15 การเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการ	35
3.16 กระบวนการดำเนินงาน	37
3.17 ผลการดำเนินงานโครงการ	38
3.18 ผลลัพธ์เบื้องต้นของโครงการ	39
3.19 การนำไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร	40
3.20 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	41
3.21 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	45
3.22 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	46
3.23 การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร	46
3.24 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ	47
3.25 การชี้แจงและการทราบรายละเอียดโครงการของเกษตรกร	48

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.26 การตัดโค่นต้นยางเปรียบเทียบกับพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	48
3.27 พื้นที่ อายุ และผลผลิตเฉลี่ยของยางพาราที่เกษตรกรนำเข้าร่วมโครงการ	49
3.28 การชี้แจงรายละเอียดการดำเนินโครงการต่อเกษตรกร	58
3.29 ผลได้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ	59
3.30 ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ	60
3.31 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมจัดทำระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตพืชในพื้นที่ไม่เหมาะสม	61
3.32 ผลการดำเนินงานโครงการ	66
3.33 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ	70
3.34 การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี	71
3.35 การจัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์	73
3.36 การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช	74
3.37 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานโครงการ	76
3.38 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลการดำเนินงานโครงการ	77
3.39 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ	78
3.40 ความเพียงพอ และความทันเวลาของงบประมาณ	82
3.41 การประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่	82
3.42 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ	84
3.43 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต(พันธุ์สัตว์)ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	85
3.44 ราคาพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	88
3.45 สื่อที่เกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ	89
3.46 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ	89
3.47 หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	96
3.48 หลักเกณฑ์การคัดเลือกโครงการในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	97
3.49 สาเหตุที่เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนากลุ่มเกษตรกร	98
3.50 สาเหตุที่เกษตรกรไม่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	99
3.51 ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการต่อกิจกรรมของโครงการ	99
3.52 ความชัดเจนของแผนงาน/แผนเงิน/แผนธุรกิจ	100
3.53 ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และประธานกลุ่มฯ ต่อการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ	102

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.54 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรมในกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร	102
3.55 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	103
3.56 ความพึงพอใจของประธานกลุ่มที่มีโครงการ	103
3.57 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	104
3.58 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์	108
3.59 สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ	114
3.60 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	116
3.61 ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	117
3.62 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ	120
3.63 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	121
3.64 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	122
3.65 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	127
3.66 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	128
3.67 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ	129
3.68 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	130
3.69 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	130
3.70 งบประมาณโครงการ	132
3.71 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	134
3.72 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	135
3.73 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ	135
3.74 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	136
3.75 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	137
3.76 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	139
3.77 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	140
3.78 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ	141
3.79 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	141
3.80 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	142
3.81 งบประมาณโครงการ	144

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.82 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	145
3.83 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	146
3.84 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ	147
3.85 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	148
3.86 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	148
3.87 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ	153
3.88 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	154
3.89 การจัดอบรมภายใต้กิจกรรมสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	155
3.90 การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	156
3.91 ผลการพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	156
3.92 ผลการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ	157
3.93 ผลลัพธ์เบื้องต้น	158
3.94 ความคิดเห็นของ Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการ	159
3.95 ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ	164
3.96 การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร	165
3.97 การเตรียมความพร้อมของสถาบันเกษตรกรในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิต	166
3.98 ชนิดและปริมาณผลผลิตที่สถาบันเกษตรกรวางแผนรวบรวมเพิ่มขึ้น	166
3.99 การได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการ	172
3.100 การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและกำกับดูแลของสมาชิกสถาบันเกษตรกร	172
3.101 ผลการดำเนินงานโครงการ	174
3.102 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	176
3.103 ความเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกร	176
3.104 ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และความพึงพอใจต่อโครงการ	177
3.105 ผลการดำเนินงานโครงการ	181
3.106 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	183
3.107 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินงาน	186
3.108 ความพึงพอใจของสถาบันเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	187
3.109 การรับทราบข่าวสารโครงการผ่านสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ	209
3.110 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ	210

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.111 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ โครงการ	210
3.112 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของ SMEs ที่มีต่อโครงการ	211
3.113 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ โครงการ	215
3.114 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ โครงการ	215
3.115 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของ SMEs ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อโครงการ	216
3.116 เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	219
3.117 เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม	222
3.118 เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรกรอินทรีย์	223
3.119 การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	224
3.120 การรับรู้ รับผิดชอบต่อ ข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร	225
3.121 ระดับความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตร และระดับการนำไปใช้ประโยชน์	226
3.122 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ	227
3.123 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	233
3.124 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	234
3.125 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน	235
3.126 ประเภทสื่อที่เกษตรกรรับทราบจากโครงการ	239
3.127 ผลได้จากการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ	240
3.128 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	241
3.129 ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	241
3.130 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ	243
3.131 งบประมาณและการเบิกจ่าย	252
3.132 การจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน	254
3.133 จำนวนโครงการที่ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษา	255
3.134 การใช้จ่ายเงินค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ	256
3.135 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร	258

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 ความเพียงพอของงบประมาณ	14
3.2 ความทันเวลาของงบประมาณ	14
3.3 สาเหตุที่เกษตรกรร่นำพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	49
3.4 ความเพียงพอของงบประมาณ	57
3.5 ความทันเวลาของงบประมาณ	57
3.6 ผลการดำเนินงานตามกระบวนการ	57
3.7 การวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานและเกษตรกร	58
3.8 การสนับสนุนปัจจัยด้านอื่น ๆ	60
3.9 ความเพียงพอของงบประมาณ	65
3.10 ความทันเวลาของงบประมาณ	65
3.11 การเข้าร่วมประชุมชี้แจง	70
3.12 กระบวนการดำเนินงานโครงการ	70
3.13 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการในกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร	95
3.14 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	96
3.15 การดำเนินธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร	100
3.16 การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของกลุ่มเกษตรกร	101
3.17 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ	110
3.18 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	115
3.19 การชี้แจงโครงการแก่สถาบันเกษตรกร	163
3.20 การปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการฯ ของสถาบันเกษตรกร	164
3.21 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ	167
3.22 ความเพียงพอของงบประมาณ	171
3.23 ความทันเวลาของงบประมาณ	171
3.24 อุปกรณ์แปรรูปที่มีอยู่ก่อนเข้าโครงการ	174
3.25 การใช้ประโยชน์อุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน	175
3.26 การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ที่เสนอขอ	175
3.27 ปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่ก่อนเข้าร่วมโครงการ	182
3.28 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน	182
3.29 ความเพียงพอของปัจจัยพื้นฐาน/วัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ	183
3.30 การรวบรวมผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ	184

สารบัญญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.31 การแปรรูปผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ	184
3.32 การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรให้กับสถาบัน	185
3.33 ช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่	252
3.34 ช่องทางการรับรู้โครงการของเกษตรกร	252
3.35 การเข้าร่วมเวทีชุมชนของเกษตรกร	253
3.36 ความเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความเหมาะสมของหลักเกณฑ์/เงื่อนไข	253
3.37 พื้นที่/จุดที่มีการจ่ายค่าแรงงาน	254
3.38 ความยุ่งยากในการเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงาน	254
3.39 พื้นที่/จุดที่มีการจ้างแรงงานตามโครงการ	255
3.40 การเบิกค่าจ้างแรงงาน	256
3.41 ช่องทางการเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงาน	256
3.42 สัดส่วนการใช้จ่ายค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ	257
3.43 การมีส่วนร่วมกำหนดจุด/พื้นที่ดำเนินการ	257

บทที่ 1

สาระสำคัญของงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.1 ความเป็นมา

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนเพื่อรักษาทิศทางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวให้เป็นอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างยั่งยืน รวมทั้งนำไปชดเชยเงินคงคลังที่ได้จ่ายไปแล้วตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน จำนวน 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต และแผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพชุมชน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมดังกล่าว รวมงบประมาณทั้งสิ้น 24,993,771,800 บาท เพื่อดำเนินการโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ จำนวน 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 20 โครงการ งบประมาณ 24,300,694,500 บาท และ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 2 โครงการ งบประมาณ 693,077,300 บาท

1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานยุทธศาสตร์

1.2.1 แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อยตามแนวทางวิถีไทยวิถีพอเพียง ควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร

1.2.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามแนวทางคนไทยไม่ทิ้งกัน โดยสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ เร่งฝึกทักษะและให้ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และส่งเสริมการออม ตลอดจนสนับสนุนให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในชีวิต

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.3.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ได้รับประโยชน์ ประกอบด้วย เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1.3.2 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่การเกษตรทั่วประเทศ พื้นที่สวนยางรายย่อย และพื้นที่ชุมชนเกษตรกร

1.4 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการใช้จ่ายงบประมาณ

1.4.1 เกษตรกรมีทักษะในการประกอบอาชีพ ผลผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.4.2 สถาบันเกษตรกรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคาได้

1.4.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำระดับชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

1.4.4 เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐมีความรู้ และทักษะอาชีพด้านการเกษตรไปประกอบอาชีพให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น

1.5 รายละเอียดการดำเนินงานโครงการ

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร			
❖ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับชุมชน			
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ และจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม	109,700,000 14,776,600	เกษตรกร
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้าน แหล่งน้ำชลประทาน	- กรมชลประทาน	9,966,409,600	เกษตรกร
❖ พัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต			
◆ การปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยง			
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวน ยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	- กรมส่งเสริมการเกษตร - การยางแห่งประเทศไทย	45,690,000 1,508,286,400	เกษตรกร
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่ เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อ ผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	- กรมพัฒนาที่ดิน	29,680,100	เกษตรกร

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
◆ พัฒนาการผลิตพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์			
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	- กรมส่งเสริมการเกษตร	268,800,600	เกษตรกร
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	- กรมการข้าว	45,362,000	เกษตรกร
	- กรมวิชาการเกษตร	109,225,600	
	- เงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิต และขยายพันธุ์พืช	150,000,000	
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และ ส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	- กรมปศุสัตว์	140,000,000	เกษตรกร
❖ สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย			
◆ แก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาคุณภาพชีวิต			
8) โครงการสร้างทักษะและ ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	- กรมส่งเสริมการเกษตร	5,278,394,100	เกษตรกร
	- กรมประมง	9,800,000	
	- กรมปศุสัตว์	518,900,000	
	- กรมวิชาการเกษตร	24,499,200	
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนา อาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ของเกษตรกร	- สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรกรม	7,828,600	เกษตรกร
	- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	23,239,000	
	- กรมหม่อนไหม	45,387,500	
	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	22,278,900	
10) โครงการพัฒนา ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	- กรมส่งเสริมการเกษตร	66,690,500	เกษตรกร
❖ สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา			
◆ บริหารจัดการสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่ม			
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกร จัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	1,017,917,200	เกษตรกร
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์ แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	410,908,100	เกษตรกร

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	340,429,900	เกษตรกร
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	- กรมชลประทาน - การยางแห่งประเทศไทย	3,548,020,900 80,000,000	เกษตรกร
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	- การยางแห่งประเทศไทย	6,599,000	เกษตรกร
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	- การยางแห่งประเทศไทย	2,000,000	เกษตรกร
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	134,723,000 163,879,100	เกษตรกร/ ผู้ประกอบการ
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	200,000,000	เกษตรกร/ ผู้ประกอบการ
❖ ส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง			
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ	- กรมการค้าภายใน	6,118,600	เกษตรกร
20) โครงการการประเมินผลการปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร	- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	5,150,000	เกษตรกร

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต			
21) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่ เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ	- สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ - กรมการข้าว - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมหม่อนไหม - สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรกรม	221,575,000 18,240,600 198,750,000 12,259,800 11,097,600 1,068,400 31,104,000 7,253,400 4,174,000	ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ
22) โครงการจ้างแรงงาน ชลประทาน	- กรมชลประทาน	187,554,500	ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการติดตามประเมินผล

2.1 ความสำคัญของการติดตามประเมินผล

ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร วงเงินรวม 24,300.69 ล้านบาท (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าภาพหลัก) และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) วงเงินรวม 693.08 ล้านบาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น 24,993.77 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อยตามแนวทางวิถีไทยวิถีพอเพียง ควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร และเพื่อให้ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางคนไทยไม่ทิ้งกัน โดยสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ เร่งฝึกทักษะและให้ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และส่งเสริมการออม ตลอดจนสนับสนุนให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในชีวิต

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยศูนย์ประเมินผล ซึ่งมีภารกิจในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับมอบหมายให้ติดตามประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ ทั้ง 2 แผน ดังกล่าว เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้มีสารสนเทศสำหรับประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 วัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผล

เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแผนงานยุทธศาสตร์

2.3 ขอบเขตของการติดตามประเมินผล

2.3.1 พื้นที่เป้าหมาย ติดตามประเมินผลครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในพื้นที่ 77 จังหวัด

2.3.2 ประชากรเป้าหมาย

- 1) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด
- 2) เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วม

โครงการ

2.3.3 ระยะเวลาข้อมูล

ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ (16 พฤษภาคม 2561) - 30 กันยายน 2561

2.4 วิธีการติดตามประเมินผล

2.4.1 รูปแบบการติดตามประเมินผล กำหนดรูปแบบการติดตามประเมินผล โดยใช้ IPOO Model มาใช้ในการติดตามประเมินผลครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcome) โดยคำนึงถึงระยะเวลา และกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการ

2.4.2 ประเภทการติดตามประเมินผล เป็นการติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ โดยมีบางโครงการยังดำเนินการต่อหลังจากสิ้นสุบปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยการกั้นงบประมาณเหลือในปีสำหรับโครงการที่ดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จ

2.4.3 แผนแบบการติดตามประเมินผล การติดตามประเมินผลครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือค่าเป้าหมายของโครงการ

2.4.4 ประเด็นและตัวชี้วัดของการติดตามประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	
งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายเทียบกับเป้าหมาย - ความเพียงพอ และทันเวลาของงบประมาณ
2. กระบวนการ (Process)	
การบริหารจัดการ	- มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ
3. ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcome)	
3.1 การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการผลิตและด้านน้ำระดับชุมชน	- ร้อยละของโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชนที่ดำเนินการแล้วเสร็จ - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์แหล่งน้ำของโครงการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด
<p>3.2 การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของพื้นที่สวนยางที่ไม่เหมาะสมลดลงจากการตัดโค่นเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม - ร้อยละของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่มีการปรับเปลี่ยนอาชีพ - ร้อยละของพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวมีการปรับเปลี่ยนเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม - ร้อยละของเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่สนับสนุนให้แก่เกษตรกร - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาการผลิตและลดต้นทุน
<p>3.3 การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ - ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ - ร้อยละของศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการปรับปรุงพัฒนา
<p>3.4 การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์สำหรับรวบรวม จัดเก็บ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและยางพาราที่สนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรแล้วเสร็จ - ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่สถาบันเกษตรกรดำเนินการรวบรวมและแปรรูป - ร้อยละของถนนคันคลองชลประทานที่ปรับปรุงซ่อมแซมแล้วเสร็จ - ร้อยละของปริมาณยางพาราที่ใช้เป็นส่วนผสมในการซ่อมแซมถนนคันคลองชลประทาน - ร้อยละปริมาณยางพาราที่สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการรวบรวมโดยใช้สินเชื่อที่ได้รับตามโครงการเป็นเงินทุนหมุนเวียน - ร้อยละของผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ประเด็น	ตัวชี้วัด
3.5 การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมพัฒนาสินค้า เกษตรอินทรีย์ - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่ เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ
3.6 การเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนา คุณภาพชีวิตแก่ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ	- ร้อยละของเกษตรกรผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้รับ การถ่ายทอดความรู้เพื่อใช้ประกอบอาชีพ - ร้อยละของแรงงานที่ได้รับการจ้างแรงงานชลประทาน
4. ทัศนคติ (ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ)	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของโครงการ

2.4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close - ended question) และคำถามปลายเปิด (Open - ended question)

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือสอบถามกลุ่มเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 7,078 ราย จำแนกเป็น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด จำนวน 1,508 ราย เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 5,570 ราย ทั้งนี้ การกำหนดขนาดตัวอย่างและขั้นตอนการเลือกตัวอย่างพิจารณาจากจำนวนประชากรเป้าหมายของแต่ละโครงการเพื่อเป็นตัวแทนในระดับโครงการ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานสำรวจข้อมูล ประกอบด้วย

(1) จังหวัด สำนะโนจังหวัดที่มีการดำเนินงานในแต่ละโครงการ ครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัด

(2) เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีจำนวนตัวอย่างแต่ละโครงการแสดงดังตารางที่ 2.1 โดยพิจารณาวิธีการเลือกตัวอย่างตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ดังนี้

(2.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่ทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) จากบัญชีรายชื่อที่เข้าร่วมโครงการ หรือวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วแต่กรณี

(2.2) ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

(3) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ในส่วนกลางอย่างน้อย 1 รายต่อโครงการ และ/หรือระดับจังหวัดอย่างน้อยจังหวัดละ 1 รายต่อโครงการ ที่มีการดำเนินงานโครงการในจังหวัดนั้น ๆ

ตารางที่ 2.1 จำนวนตัวอย่างการติดตามประเมินผล

โครงการ	เจ้าหน้าที่	เกษตรกร ^{1/}	รวม
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	72	424	496
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	98	580	678
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	128	426	554
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	13	147	160
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	10	-	10
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	40	266	306
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	38	147	185
8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	205	809	1,014
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	82	428	510
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	77	433	510
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	39	132	171
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	42	297	339
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	24	255	279
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	53	-	53
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	55	55	110
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	3	-	3
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	12	231	243
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	12	77	89
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์	1	105	106
20) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	412	408	820
21) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	92	350	442
รวมทั้งสิ้น	1,508	5,570	7,078

หมายเหตุ : เกษตรกร^{1/} ประกอบด้วย เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารโครงการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของหน่วยงาน และข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เช่น แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ข้อความจากเอกสารรายงาน หรือข้อมูลจากการสังเกต นำมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้อามาจำแนก และจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ (Typology and Taxonomy) เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น และใช้ตัดสินในเรื่องปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของโครงการ

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายประกอบค่าตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งแสดงด้วยค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าผลรวม เพื่อนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางข้อมูล

2.2) การวิเคราะห์โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นการสรุปข้อมูลจากคำถามปลายเปิด คำอธิบาย ประเด็น ปัญหา ข้อเสนอแนะ และทัศนคติ จัดเป็นกลุ่ม หมวดหมู่ การให้คะแนน ความเห็น ความพึงพอใจ จากคะแนนเต็ม 10 โดยคะแนน 1 = น้อยที่สุด เพิ่มไปจนกระทั่งคะแนน 10 = มากที่สุด โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale แบ่งช่วงของคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จากนั้นคำนวณคะแนนในแต่ละระดับ และจัดช่วงคะแนน ได้ดังนี้

<u>ระดับคะแนน</u>	<u>ความหมายผลการประเมิน</u>
1.00 - 2.80	น้อยที่สุด
2.81 - 4.60	น้อย
4.61 - 6.40	ปานกลาง
6.41 - 8.20	มาก
8.21 - 10.00	มากที่สุด

2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตามประเมินผล

ผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และวางแผนการดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บทที่ 3

ผลการติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผลโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร จำนวน 20 โครงการ และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 2 โครงการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

การติดตามประเมินผลครั้งนี้เป็นการติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) โดยกำหนดตัวชี้วัดในประเด็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcome) เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือค่าเป้าหมายของโครงการ โดยติดตามประเมินผลครอบคลุมพื้นที่ดำเนินงานทุกโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณฯ จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมโครงการ เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการ ตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ (16 พฤษภาคม 2561) - 30 กันยายน 2561 มีผลการติดตามประเมินผล ดังนี้

3.1 งบประมาณ

การดำเนินงานโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีการเบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 13,936.62 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.77 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,933.77 ล้านบาท จำแนกเป็น แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร มีการเบิกจ่ายงบประมาณ 13,448.91 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.36 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,300.69 ล้านบาท และ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 487.72 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70.37 ของงบประมาณที่ได้รับ 693.08 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1)

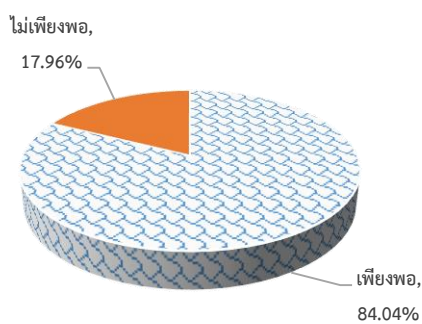
ตารางที่ 3.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ

หน่วย : ล้านบาท

แผนงานยุทธศาสตร์	ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย	ร้อยละ
ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	24,300.69	13,448.91	55.36
เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	693.08	487.72	70.37
รวม	24,933.77	13,936.62	55.77

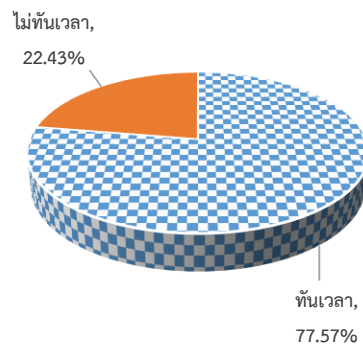
ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความเพียงพอและทันเวลาของงบประมาณที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ พบว่า ร้อยละ 84.04 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับ มีความเพียงพอ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 17.96 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการของพื้นที่ ในส่วนของความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 77.57 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับทันเวลา ดำเนินงาน ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 22.43 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลา เนื่องจากงบประมาณมาล่าช้า ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยลง อีกทั้งงบประมาณมาในช่วงฤดูฝนทำให้การดำเนินงานบางโครงการ มีผลกระทบไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น การปรับปรุง ซ่อมแซมระบบชลประทาน ถนนคันคลองชลประทาน การก่อสร้างอาคารจัดเก็บ แปรรูปผลผลิตสินค้าเกษตร (ภาพที่ 3.1 และ 3.2)

ภาพที่ 3.1 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.2 ความทันเวลาของงบประมาณ

3.2 การบริหารจัดการโครงการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยได้ตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ จำนวน 2 คณะ ดังนี้

3.2.1 คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ได้มีคำสั่งที่ 2/2561 แต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร โดยมี นางอัญญา ตราไชย รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นประธาน ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นรองประธาน ผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผล การพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดกรอบ วิธีการ

และติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม รายงานผลการติดตามประเมินผลต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร โดยคณะทำงานฯ ได้จัดประชุม จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2561 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561 และ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2561

3.2.2 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 642/2561 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยม ยั่งยืน โดยมี นางสาวจริยา สุทธิไชยา รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการเป็น คณะทำงาน นางประนาถ พิพิธกุล ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขานุการ และนายธิตี โลหะปิยะพรรณ ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สป.กษ. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานให้คำปรึกษา หรือแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาให้ หน่วยปฏิบัติในพื้นที่รวบรวม วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปผลการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืนของ หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารระดับสูง ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยจัดประชุมคณะทำงานฯ จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2561 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2561 และ ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2561

3.3 ผลการติดตามประเมินผลรายโครงการ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกับคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูป โครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงาน จากหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ และจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ ดำเนินงาน 77 จังหวัด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและระดับ จังหวัด เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วม โครงการ เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ - 30 กันยายน 2561 มีผลการติดตาม ประเมินผลเป็นรายโครงการ ดังนี้

3.3.1 โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน

โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและการจัดหาแหล่งน้ำชุมชน มี 2 หน่วยงาน ดำเนินการ คือ กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการ กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการ 2 กิจกรรม คือกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน และกิจกรรมสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ผลการประเมินผล ดังนี้

1) กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (กรมพัฒนาที่ดิน)

1.1) สารสำคัญของโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ทรัพยากรดินและน้ำ ในบริเวณพื้นที่ดำเนินโครงการ เพื่อให้มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งในการทำเกษตรกรรม เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

(2) เป้าหมาย ดำเนินการใน 45 จังหวัด 1,097 แห่ง เกษตรกรได้รับการจ้างแรงงานอย่างน้อย 8,776 ราย และเกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ 164,550 ราย

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินงานโดย กรมพัฒนาที่ดิน งบประมาณ 109,700,000 บาท

1.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

(1.1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมพัฒนาที่ดิน

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทุกจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย 45 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 45 ราย

(1.3) สอบถามเกษตรกร 270 ตัวอย่าง ในพื้นที่เป้าหมาย 45 จังหวัด

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

1.3) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) กรมพัฒนาที่ดิน เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 55,023,792 บาท ร้อยละ 50.16 ของงบที่ได้รับ 109,700,000 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 7,242,308 บาท ร้อยละ 17.24 ของงบดำเนินงานที่ได้รับ 42,015,100 บาท และงบลงทุน 47,781,484 บาท ร้อยละ 70.59 ของงบลงทุนที่ได้รับ 67,684,900 บาท (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 การใช้จ่ายงบประมาณโครงการ

งบประมาณ	หน่วย	เป้าหมาย	เบิกจ่ายแล้ว	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	บาท	109,700,000	55,023,792	50.16
งบดำเนินงาน	บาท	42,015,100	7,242,308	17.24
งบลงทุน	บาท	67,684,900	47,781,484	70.59

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมพัฒนาที่ดิน

(1.2) ความทันเวลาและเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 56.82 เห็นว่าได้รับงบประมาณทันเวลา ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 43.18 ได้รับงบประมาณไม่สอดคล้องกับฤดูกาล เนื่องจากการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ จะต้องดำเนินการก่อสร้างก่อนฤดูฝน รวมทั้งก่อนฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร โดยจังหวัดที่เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้ตามตัวโครงการที่กำหนดให้เริ่มดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน จำนวน 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง พิชณุโลก พิษณุโลก ชลบุรี เพชรบุรี ชัยภูมิ หนองคาย สกลนคร บุรีรัมย์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุดรธานี กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี และระนอง โดยเห็นว่าช่วงเวลาที่เหมาะสม ควรจัดสรรงบประมาณระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 56.82 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 43.18 ไม่เพียงพอ โดยจังหวัดที่เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอมี 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ พิชณุโลก ชลบุรี เพชรบุรี สระบุรี เลย นครราชสีมา สกลนคร ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุดรธานี สงขลา ตรัง และสุราษฎร์ธานี เนื่องจากค่าวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างไม่ได้รวมค่าขนส่งในการขนย้ายเข้าไปในพื้นที่จุดก่อสร้าง ซึ่งอยู่ไกล การเดินทางลำบาก นอกจากนี้ ฝายชะลอน้ำบางแห่งเป็นพื้นที่รกร้างต้องมีค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นที่ก่อนการก่อสร้าง

(2) กระบวนการ (Process) กรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ ซึ่งข้อมูลจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรในพื้นที่โครงการ พบว่า มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการและการรับรู้ของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดรายงานว่าได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การชี้แจงโดย เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ประธาน/คณะกรรมการ และผู้นำชุมชน ด้านการรับรู้เกษตรกรในพื้นที่ก่อสร้างฝายทุกรายรับทราบการก่อสร้างฝายในเขตบริเวณพื้นที่ โดยส่วนใหญ่รับทราบโครงการจากผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ร้อยละ 63.40 และ 59.62 ตามลำดับ

(2.2) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัด รายงานว่า ได้มีการดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย โดยผ่านความเห็นชอบของประชาคมหมู่บ้าน

(2.3) การแจ้งการดำเนินงานโครงการให้คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด พบว่า สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดทุกจังหวัด ได้มีการดำเนินการแจ้งให้ที่ประชุม คณะอนุกรรมการพัฒนาเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทราบรายละเอียดโครงการ

(2.4) การกำหนดรูปแบบการก่อสร้างฝายชะลอน้ำตามลักษณะของศูนย์การพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า ทุกจังหวัดได้ดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ตามรูปแบบที่กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนด

(2.5) การจ้างแรงงานเกษตรกรเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ พบว่า ทุกจังหวัด มีการจ้างแรงงานเกษตรกรเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำแล้ว

(2.6) การอบรมแรงงานก่อสร้าง และเกษตรกรในพื้นที่จุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ
- แรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ พบว่า มีการจัดอบรมเกษตรกร ร้อยละ 90.91 ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.09 ใช้วิธีการสอนระหว่างการก่อสร้างฝายทุกขั้นตอน

- เกษตรกรบริเวณพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเกษตรกรร้อยละ 85.66 ได้รับการอบรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.34 ไม่ได้เข้าร่วมการอบรม เนื่องจากไม่อยู่ในพื้นที่ช่วงจัดอบรม

(2.7) การแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เพื่อร่วมตรวจรับงานการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ พบว่า เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดมีการแต่งตั้งประชาชนตรวจสอบงาน ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

(2.8) การมีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้างของเกษตรกร มีเกษตรกร ร้อยละ 30.57 เท่านั้น ที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เนื่องจากงานก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และส่วนใหญ่ เกษตรกรเป็นเพียงผู้ใช้แรงงานเท่านั้น ซึ่งในการตรวจรับจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับโดยเฉพาะ เช่น ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่	100.00	-
1.2 การรับทราบการประชาสัมพันธ์ของเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		-
(1) เกษตรกรรับทราบโครงการจากผู้นำชุมชน	63.40	-
(2) เกษตรกรรับทราบโครงการจากเจ้าหน้าที่	59.62	-
(3) เกษตรกรรับทราบโครงการจากประธาน/คณะกรรมการ	0.75	-
2. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
3. การแจ้งการดำเนินการให้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	100.00	-
4. การกำหนดรูปแบบตามลักษณะของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	100.00	-
5. การจ้างแรงงานเกษตรกรเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
6. การจัดอบรมเกษตรกร		
6.1 การอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	90.91	9.09
6.2 การอบรมเกษตรกรในพื้นที่จุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	85.66	14.34
7. การแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เพื่อตรวจสอบงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
8. การมีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำของประชาชนในพื้นที่	30.57	69.43

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากการดำเนินงานโครงการ ผลที่เกิดขึ้น ดังนี้

(3.1) การจ้างแรงงานเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเป้าหมาย 8,776 ราย ดำเนินการจ้างแรงงานเกษตรกรแล้ว 8,489 ราย ร้อยละ 96.73 ของเป้าหมายทั้งหมด

(3.2) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเป้าหมาย จำนวน 1,097 แห่ง ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว 877 แห่ง ร้อยละ 79.95 ของเป้าหมายทั้งหมด

(3.3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร อบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่บริเวณการก่อสร้างฝาย (แห่งละ 150 ราย อบรม 1 วัน) เป้าหมายทั้งหมด 164,550 ราย ผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว 31,075 ราย ร้อยละ 18.88 ของเป้าหมายทั้งหมด เฉลี่ย 35 ราย/แห่ง (จากเป้าหมาย 150 ราย/แห่ง) สาเหตุที่ฝายส่วนใหญ่มีเกษตรกรมาเข้ารับการอบรมไม่ครบตามเป้าหมาย เพราะฝายชะลอน้ำบางแห่งอยู่ในพื้นที่ใกล้กัน ทำให้จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมมีน้อย เกษตรกรบางรายมีภารกิจอื่นไม่สามารถเข้าร่วมอบรมในวันเวลาที่มีการจัดการอบรมได้ (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การจ้างงานเกษตรกร	ราย	8,776	8,489	96.73
2. การก่อสร้างฝายชะลอน้ำแล้วเสร็จ	แห่ง	1,097	877	79.95
3. การอบรมเกษตรกรในพื้นที่สร้างฝายชะลอน้ำ	ราย	164,550	31,075	18.88

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมพัฒนาที่ดิน

(4) ผลลัพธ์ (Outcomes) (ตารางที่ 3.5)

(4.1) พื้นที่เกษตรได้รับประโยชน์ จากรายงานผลการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 พบว่า การสร้างฝายชะลอน้ำทำให้มีพื้นที่การเกษตรได้รับผลประโยชน์ถึง 22,628 ไร่ จากเป้าหมาย 2,714 ไร่ และจากการสอบถามเกษตรกร พบว่า สามารถลดปัญหาภัยแล้งและป้องกันการชะล้างหน้าดินช่วงน้ำท่วมไหลหลากได้ถึง ร้อยละ 98.87

(4.2) การใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ จากการสอบถามเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการเข้าไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ ร้อยละ 58.11 ส่วนที่เหลือร้อยละ 41.89 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากบางแห่งพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ไกลจากจุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ การก่อสร้างฝายชะลอน้ำอยู่ในพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรเพียงไม่กี่ราย บางแห่งจุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำอยู่ห่างจากพื้นที่ชุมชนออกไปไกล ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากฝายชะลอน้ำส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร และการอุปโภค/บริโภค ร้อยละ 88.96 และ 20.78 ตามลำดับ

(4.3) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม พบว่า เกษตรกรนำเอาความรู้ที่ได้รับการอบรมไปปฏิบัติ ร้อยละ 96.48 ของเกษตรกรที่ได้รับการอบรม โดยผลจากการนำความรู้ไปใช้ยังไม่สามารถวัดผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงการประเมินครั้งนี้ ต้องรอวัดผลในการประเมินครั้งต่อไป

ตารางที่ 3.5 ผลลัพธ์เบื้องต้น

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ได้	ไม่ได้
1. การได้รับประโยชน์*	58.11	41.89
1) ด้านการเกษตร	88.96	-
2) ด้านการอุปโภค/บริโภค	20.78	-
2. การลดปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมไหลหลาก	98.87	1.13

ที่มา : 1. รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมพัฒนาที่ดิน

2. จากการสำรวจ

หมายเหตุ : * เกษตรกรใช้ประโยชน์ได้ทั้ง 2 กิจกรรม

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 7.80 อยู่ในระดับมาก เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.54 ด้านการจ้างแรงงานเกษตรกรที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.71 ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.77 ด้านการแต่งตั้งประชาชนตรวจรับงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.24 และด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.76 (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	7.80	มาก
1. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.54	มาก
2. ด้านการจ้างแรงงานเกษตรกรที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.71	มาก
3. ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.77	มาก
4. ด้านการแต่งตั้งประชาชนตรวจรับงาน	8.24	มากที่สุด
5. ด้านก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	7.76	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมที่ระดับ 8.83 คะแนน ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เกษตรกรมีความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้าง เกษตรกรมีความพึงพอใจ 9.33 คะแนน ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ 7.95 คะแนน ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ มีค่าคะแนน 8.73 คะแนน ด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ 9.16 คะแนน ด้านการใช้ประโยชน์จากการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ 9.04 คะแนน และด้านการแก้ไขปัญหาหน้าท่วมไหลหลากและช่วงขาดแคลนน้ำ มีค่าคะแนน 8.79 คะแนน (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 ความพึงพอใจของเกษตรกร/แรงงานต่อการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	8.83	มากที่สุด
1. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	9.33	มากที่สุด
2. ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.95	มาก
3. ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ	8.73	มากที่สุด
4. ด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	9.16	มากที่สุด
5. ด้านการใช้ประโยชน์จากการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	9.04	มากที่สุด
6. ด้านการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมไหลหลาก และช่วงขาดแคลนน้ำ	8.79	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(7) ข้อค้นพบ เนื่องจากช่วงเวลาได้รับจัดสรรงบประมาณ เพื่อไปดำเนินการภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี 2561 ล่าช้ากว่าแผนเดิมที่กำหนดไว้ ถึงแม้หน่วยงานจะมีการเตรียมแผนปฏิบัติงานไว้แล้ว และมีการปรับแผนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งเมื่อดำเนินการในพื้นที่แล้วยังพบปัญหา ดังนี้

(7.1) จุดพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ การดำเนินการในช่วงฤดูฝนทำให้พื้นที่ก่อสร้างบางแห่งมีปริมาณน้ำท่วมขัง บางพื้นที่ฝนตกชุกทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้าง บางแห่งมีปริมาณน้ำไหลผ่านปริมาณมากไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ ทำให้การดำเนินการก่อสร้างเกิดความล่าช้า ซึ่งได้แก้ไขปัญหาเพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามเป้าหมาย ด้วยการทำทางเบี่ยงน้ำแล้วก่อสร้าง บางแห่งชะลอการก่อสร้างไปจนกว่าปริมาณน้ำจะลดลง และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ก่อสร้างฝายใหม่

(7.2) แรงงานในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ พบว่า แรงงานมีน้อย เนื่องจากช่วงดำเนินงานโครงการ เป็นช่วงฤดูเพาะปลูกของเกษตรกร ประกอบกับค่าแรงงานที่ได้รับ 300 บาทต่อวันไม่จูงใจให้มารับจ้างเมื่อเทียบกับการไปรับจ้างงานอื่น แรงงานเกษตรกรที่มีความชำนาญในพื้นที่มีน้อย ซึ่งบางพื้นที่แก้ไข ด้วยการจ้างแรงงานที่มีความชำนาญจากจุดก่อสร้างอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันที่ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้วมาเป็นแรงงานก่อสร้าง แรงงานที่เป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐส่วนใหญ่เป็นสตรีและคนชราไม่สามารถทำงานในโครงการได้ เนื่องจากการสร้างฝายต้องใช้แรงงานที่แข็งแรง ทำให้ต้องใช้คนงานจากที่อื่นมาช่วยดำเนินการ

(7.3) การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้การก่อสร้างเข้าในพื้นที่ พบว่า จุดก่อสร้างบางแห่งการขนส่งด้วยรถยนต์ไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ ต้องจ้างรถอีแต่นขนย้ายวัสดุ หรือแรงงานคนในการขนวัสดุ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่ง บางพื้นที่ฝนตกส่งผลให้ทางลำเลียงซึ่งเป็นทางดินโคลน จึงไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้ต้องใช้เวลาในการขนส่งนาน

(7.4) การก่อสร้างฝายบางแห่ง มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการปรับพื้นที่บริเวณจุดก่อสร้าง เนื่องจากเป็นพื้นที่กร้าง ต้องจ้างแรงงานปรับสภาพพื้นที่ก่อนการก่อสร้าง

(8) ข้อเสนอแนะ กรมพัฒนาที่ดิน ควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

(8.1) การดำเนินการต่อเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย ควรขยายระยะเวลาการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ สำหรับพื้นที่ที่มีน้ำท่วมซึ่งไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้

(8.2) แร่งงานที่ใช้ในการก่อสร้าง พิจารณาใช้แร่งงานที่มีความชำนาญในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว เป็นแร่งงานในพื้นที่ที่ยังดำเนินการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จ หากมีการดำเนินงานโครงการในลักษณะนี้ในปีต่อไป

(8.3) ด้านงบประมาณ หากมีการดำเนินโครงการลักษณะนี้ในปีต่อไป ควรจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่เพื่อให้สามารถดำเนินการก่อสร้างในช่วงฤดูแล้ง

(8.4) ด้านแร่งงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ซึ่งต้องใช้แร่งงานที่มีความชำนาญเฉพาะ และเป็นแร่งงานที่ต้องใช้กำลัง ควรกำหนดไว้ในคู่มือปฏิบัติงานให้ชัดเจน

(8.5) จัดทำรายละเอียดการขออนุญาตใช้พื้นที่ และระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้มีความชัดเจน

(8.6) งบประมาณที่จัดสรร ควรรวมค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัสดุเข้าไปในพื้นที่ก่อสร้าง และควรรวมค่าจ้างแรงงานในการปรับสภาพพื้นที่ก่อนการก่อสร้างฝายชะลอน้ำด้วย

2) กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

2.1) สารระสำคัญโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อขยายผลศาสตร์พระราชาดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุในท้องถิ่น

(2) เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ 23 จังหวัด ก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน 244 แห่ง

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งบประมาณ 6,482,820 บาท

2.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1.1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 23 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 23 ราย

(1.3) สอบถามเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย 23 จังหวัด 138 ตัวอย่าง

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

2.3) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 4,649,200 บาท ร้อยละ 71.72 ของงบที่ได้รับ 6,482,820 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ (ตารางที่ 3.8)

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 65.22 เห็นว่าได้รับงบประมาณทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 34.78 เห็นว่าไม่ทันเวลา เนื่องจากช่วงเดือนมิถุนายน เริ่มเข้าสู่ฤดูฝน ทำให้การก่อสร้างฝายชะลอน้ำดำเนินการได้ค่อนข้างล่าช้า บางพื้นที่มีปริมาณน้ำมาก บางพื้นที่การเดินทางค่อนข้างยากลำบาก

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 86.96 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.04 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าวัสดุไม่ได้รวมค่าขนส่งเอาไว้ด้วย

ตารางที่ 3.8 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	100.00
1.1 ทันเวลา	65.22
1.2 ไม่ทันเวลา	34.78
2. ความเพียงพอ	100.00
2.1 เพียงพอ	86.96
2.2 ไม่เพียงพอ	13.04

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) กระบวนการ (Process) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ และการสอบถามเกษตรกรในพื้นที่โครงการ มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.9)

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการแล้วในทุกจังหวัด ด้านการรับรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว ทุกรายรับทราบการก่อสร้างฝายในเขตบริเวณพื้นที่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่รับทราบข่าวการก่อสร้างฝาย จากเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 72.66 รองลงมา เป็นผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) ร้อยละ 43.88

(2.2) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายตามแผนงาน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ดำเนินการแล้ว ร้อยละ 91.30 ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.70 เห็นว่าการกำหนดพื้นที่เป้าหมายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มิใช่หน้าที่ของเกษตรกร

(2.3) การประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 95.65 ได้ดำเนินการแจ้งประสานความร่วมมือในพื้นที่ อาทิกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. อบจ. อำเภอ ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.35 ได้ดำเนินการร่วมกับเกษตรกรในชุมชน

(2.4) การจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกรที่เป็นแรงงานก่อสร้างทุกจังหวัด

(2.5) การดำเนินการตรวจรับงานก่อสร้าง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้างเพียงร้อยละ 25.18 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น ทั้งนี้การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงานโดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรในพื้นที่

ตารางที่ 3.9 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการของเจ้าหน้าที่	100.00	-
1.2 การรับทราบการประชาสัมพันธ์ของเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		-
1) เกษตรกรรับทราบจากเจ้าหน้าที่	72.66	
2) เกษตรกรรับทราบจากผู้นำชุมชน(กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	43.88	
3) เกษตรกรรับทราบจากประธาน/คณะกรรมการ	2.88	
2. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	91.30	8.70
3. การประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่	95.65	4.35
4. การอบรมเกษตรกรที่เป็นแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
5. การมีส่วนร่วมในการตรวจรับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	25.18	74.82

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากรายงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 และจากการสอบถามเกษตรกรตัวอย่าง ดังนี้

(3.1) การอบรมถ่ายทอดความรู้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่วนกลางได้ทำการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จ โดยจัดขึ้น ณ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดินบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับระดับจังหวัดจัดการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวแก่เกษตรกร/ผู้นำชุมชน อบรมแล้ว 1,971 ราย 23 จังหวัด ครบตามเป้าหมาย

(3.2) การจ้างแรงงานเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับการจ้างแรงงานร้อยละ 94.96 ของเกษตรกรที่ไปใช้แรงงานในการก่อสร้างฝาย ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.04 เป็นจิตอาสาไปช่วยงานก่อสร้าง โดยไม่ได้รับการจ้างแรงงาน

(3.3) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ มีเป้าหมายก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 244 แห่ง ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามเป้าหมายทั้งหมด

(4) ผลลัพธ์ (Outcomes) จากการสอบถามเกษตรกรในพื้นที่บริเวณการก่อสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.54 นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติแล้ว และเกษตรกร ร้อยละ 59.71 ได้รับประโยชน์จากการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ โดยร้อยละ 91.57 ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร ร้อยละ 32.53 ใช้ด้านอุปโภค/บริโภค ส่วนอีกร้อยละ 40.29 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากพื้นที่การเกษตรอยู่ห่างไกล และไม่ได้อยู่ในพื้นที่รับน้ำ ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 93.53 เห็นว่าการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ สามารถลดปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วมไหลหลากได้ (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 ผลลัพธ์จากโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ใช้/ได้รับ	ไม่ได้ใช้/ไม่ได้รับ
1. การนำความรู้ไปปฏิบัติ	91.54	8.46
2. การได้รับประโยชน์*	59.71	40.29
2.1 การเกษตร	91.57	-
2.2 อุปโภค/บริโภค	32.53	-
3. การลดปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมไหลหลาก	93.53	6.47

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : * เกษตรกรใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 กิจกรรม

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในประเด็นต่าง ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.40 ในระดับมากที่สุด เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.38 ด้านการประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.13 ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.85 ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.25 และ 9.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภท
ชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ภาพรวมการดำเนินงานโครงการ	8.40	มากที่สุด
1. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	8.38	มากที่สุด
2. ด้านการประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่	8.13	มาก
3. ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	8.85	มากที่สุด
4. ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง	8.25	มากที่สุด
5. ด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว	9.00	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจของเกษตรกร/แรงงานต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรมที่ระดับคะแนน 9.02 คะแนน ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายมีค่าคะแนน เท่ากับ 9.35 คะแนน ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีค่าคะแนน เท่ากับ 9.16 คะแนน ด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติงาน เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ระดับคะแนน 9.08 คะแนน ด้านการจ้างแรงงานเกษตรกรมีความพึงพอใจที่ระดับคะแนน 8.88 คะแนน ด้านการตรวจรับการก่อสร้างเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้างมีความพึงพอใจต่อการก่อสร้างที่ระดับคะแนน 9.51 คะแนน ด้านการใช้ประโยชน์ที่ระดับคะแนน 9.05 คะแนน ด้านการแก้ปัญหาหน้าท่วมไหลหลาก และช่วงขาดแคลนน้ำมีระดับคะแนนเท่ากับ 8.12 คะแนน (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.12 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภท
ชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ภาพรวมต่อการดำเนินงานโครงการ	9.02	มากที่สุด
1. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	9.35	มากที่สุด
2. ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	9.16	มากที่สุด
3. ด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติ	9.08	มากที่สุด
4. ด้านการจ้างแรงงาน	8.88	มากที่สุด
5. ด้านการดำเนินการตรวจรับการก่อสร้าง	9.51	มากที่สุด
6. ด้านการใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	9.05	มากที่สุด
7. ด้านการแก้ปัญหาหน้าท่วมไหลหลากและช่วงขาดแคลนน้ำ	8.12	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(7) ข้อค้นพบ

(7.1) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการค่อนข้างลำบาก เนื่องจากดำเนินกิจกรรมในช่วงฤดูฝน เป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งพื้นที่ก่อสร้างบางแห่งอยู่ไกล มีความยากลำบากในการเดินทาง/การขนส่งวัสดุในการก่อสร้างเข้าไปในจุดก่อสร้าง

(7.2) แรงงานในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว มีน้อย เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูกของเกษตรกร และแรงงานส่วนใหญ่เป็นสตรีและผู้สูงอายุ

(7.3) รูปแบบฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดินที่กำหนดไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่บางแห่ง

(7.4) การโอนเงินค่าจ้างแรงงานเกิดความล่าช้า เนื่องจากมีขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบเอกสารที่ล่าช้า

(5) ฝายชะลอน้ำที่ก่อสร้างชำรุดเสียหายง่าย เนื่องจากเป็นฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว

(8) ข้อเสนอแนะ

(8.1) ควรดำเนินกิจกรรมนอกฤดูฝนเพื่อแก้ปัญหาความยากลำบาก และความล่าช้าในการก่อสร้าง รวมทั้งแก้ปัญหาเรื่องการขนส่งวัสดุก่อสร้างเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมาย

(8.2) ควรมีการสำรวจพื้นที่ก่อสร้างและการกำหนดรูปแบบการก่อสร้างให้เหมาะสม รวมถึงควรมีการสำรวจราคาวัสดุก่อสร้างและใช้วัสดุก่อสร้างที่เหมาะสมสำหรับฝายแต่ละแห่งด้วย

(8.3) ควรจะมีการก่อสร้างฝายถาวร ที่มีความคงทน แข็งแรง

3) กิจกรรมก่อสร้างถึงเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

3.1) สารสำคัญโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ บรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกร และเกิดการจ้างงานภายในชุมชนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน

(2) เป้าหมาย ก่อสร้างถึงเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ขนาด 30 ลูกบาศก์เมตร ดำเนินการทั้งหมด 8 แห่ง แห่งละ 10 ถัง รวม 80 ถัง ใน 4 จังหวัด (นครราชสีมา กาญจนบุรี กาฬสินธุ์ และสุราษฎร์ธานี)

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งบประมาณ 8,293,800 บาท

3.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1.1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 4 จังหวัด
เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ 4 ราย

(1.3) สอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 16 ราย

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3.3) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับจัดสรรงบประมาณกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) 8,293,800 บาท เบิกจ่ายแล้ว 673,100 บาท ร้อยละ 8.12 ของเป้าหมาย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561) ทั้งนี้จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิดและไม่สามารถหาผู้รับจ้างก่อสร้างถังเก็บน้ำแบบและทำสัญญาได้ภายในวันที่ 30 กันยายน 2561 ได้ ซึ่งทั้ง 3 จังหวัด อยู่ในระหว่างการคืนเงินงบประมาณ

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดเห็นว่า งบประมาณมาไม่ทันเวลา เนื่องจากการดำเนินโครงการก่อสร้างเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างและขนส่งวัสดุ

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดเห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากราคาวัสดุที่สูงมากกว่าแบบ รวมทั้งราคาจัดซื้อวัสดุ ไม่ได้รวมค่าขนส่งไว้ด้วย

(2) กระบวนการ (Process) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการมีรายละเอียด ดังนี้

(2.1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ทุกจังหวัดมีการเตรียมความพร้อม กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อดำเนินโครงการแล้ว

(2.2) การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่า ทุกจังหวัดได้ดำเนินการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยได้ประสาน เจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เจ้าหน้าที่พัสดุ คณะกรรมการกำหนดราคากลาง คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา อิเล็กทรอนิกส์ และผู้รับจ้าง เป็นต้น

(2.3) การประชาสัมพันธ์โครงการ เจ้าหน้าที่ได้ทำการประชาสัมพันธ์โครงการ ในช่องทางต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรได้รับทราบแล้วทุกจังหวัด

(2.4) การจัดฝึกอบรมเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 25 ดำเนินการจัดฝึกอบรมเกษตรกร ส่วนที่เหลือร้อยละ 75 อยู่ระหว่างการดำเนินการ (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.13 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	100	-
2. การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	100	-
3. การประชาสัมพันธ์โครงการ	100	-
4. การจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	25	75

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้รายงาน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างถังต้นแบบ(ถังเหล็ก) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดทำ รายละเอียด คุณลักษณะ ราคาากลาง และจัดหาผู้รับจ้างแล้ว ก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. แล้วเสร็จ 10 ถัง ร้อยละ 12.5 ของเป้าหมาย 80 ถัง อย่างไรก็ตามมีจังหวัดที่ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ คือ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการจัดหาผู้รับจ้างก่อสร้างถังต้นแบบ และไม่สามารถทำสัญญาภายใน 30 กันยายน 2561

(4) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตร ในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินในภาพรวมของกิจกรรม พบว่า มีคะแนนเท่ากับ 4.94 ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย มีคะแนนเท่ากับ 6.00 ด้านการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง มีคะแนนเท่ากับ 5.33 คะแนน และด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 3.50 (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	4.94	ปานกลาง
1. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	6.00	ปานกลาง
2. ด้านการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง	5.33	ปานกลาง
3. ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	3.50	น้อย

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ข้อค้นพบ

(5.1) จังหวัดไม่สามารถจัดหาบริษัท หรือบุคคลที่รับสร้างแบบเพื่อใช้ในการเทศ
คอนกรีตผนังถังพักน้ำชนิดแบบเหล็กได้ หรือการสร้างแบบไม่เป็นไปตามกำหนด เนื่องจากราคาวัสดุที่
กำหนดไว้ต่ำกว่าราคาจริง จึงส่งผลให้ไม่มีผู้เข้าประกวดราคา

(5.2) การดำเนินโครงการก่อสร้างเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เป็นอุปสรรคในการ
ก่อสร้างและการขนส่งวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง

(6) ข้อเสนอแนะ

ควรจัดหาแหล่งสร้างแบบที่มีมาตรฐานสำหรับใช้ในการก่อสร้างและควร
ดำเนินการนอกฤดูฝน

1.1 กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (กรมพัฒนาที่ดิน)

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ของกรมพัฒนาที่ดิน (พต.) จ.เพชรบูรณ์

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ของกรมพัฒนาที่ดิน (พต.) จ. กระบี่

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ของกรมพัฒนาที่ดิน (พต.) จ. ตรัง

1.2 กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จ.หนองบัวลำภู

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวเขตปฏิรูปที่ดิน ต.พุทธบาท อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวเขตปฏิรูปที่ดิน จ. สพบุรี

3.3.2 โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกิจกรรมการพัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อสร้างความมั่นคงเรื่องน้ำให้มีน้ำทำการเกษตร อุปโภค/บริโภคในฤดูแล้ง และป้องกันบรรเทาอุทกภัยในฤดูน้ำหลาก

(2) เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มมากขึ้น

(3) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำให้ดียิ่งขึ้น

(4) เพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(5) เพื่อฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานด้านการชลประทานที่ประสบอุทกภัยในปี 2560

(6) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำ 13 ทุ่ง

(7) สนับสนุนและขับเคลื่อนตามนโยบายสำคัญของ กษ. สามารถเพิ่มรายได้ คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรม และประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร

(8) เพื่อป้องกันบรรเทาภัยอุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี และสนับสนุนน้ำดิบในการผลิตประปาในเขตอำเภอหัวหิน

(9) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการก่อสร้างงานป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำ เพื่อให้สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ตามแผนงาน

(10) เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ในคราวลงพื้นที่ รายการที่เสนอแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่ภาคใต้

(11) เพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานและปริมาณเก็บกักที่ให้มีมากขึ้น

1.2) เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ 71 จังหวัด จำนวน 1,585 แห่งพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 17,960 ไร่ พื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 2,142,961 ไร่ คร้วเรือนรับประโยชน์เพิ่มขึ้น 361,704 คร้วเรือน ปริมาณน้ำเก็บกักเพิ่มขึ้น 14.09 ล้านลูกบาศก์เมตร

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมชลประทาน งบประมาณ 9,966.4096 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมชลประทาน

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่

(2.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 30 จังหวัด 30 ราย

(2.2) กิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน เพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง 68 จังหวัด จำนวน 68 ราย

(3) สอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่

(3.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 30 จังหวัด จังหวัดละ 5 ตัวอย่าง และจังหวัดนาร่อง 9 จังหวัด จังหวัดละ 10 ตัวอย่าง รวม 240 ตัวอย่าง

(3.2) กิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน เพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง 68 จังหวัด จังหวัดละ 5 ตัวอย่าง รวม 340 ตัวอย่าง

(4) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) กรมชลประทาน ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 4,412.37 ล้านบาท ร้อยละ 44.27 ของงบประมาณที่ได้รับ 9,966.4096 ล้านบาท จำแนกเป็น

(1.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 262.39 ล้านบาท ร้อยละ 37.51 ของงบประมาณที่ได้รับ 699.51 ล้านบาท

(1.2) กิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 4,149.98 ล้านบาท ร้อยละ 44.79 ของงบประมาณที่ได้รับ 9,266.90 ล้านบาท (ตารางที่ 3.15)

ตารางที่ 3.15 การเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการ

กิจกรรม	งบประมาณ (ล้านบาท)		ร้อยละ
	ได้รับ	เบิกจ่าย	
1) พัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการพระราชดำริ	699.51	262.39	37.51
2) พัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานจากอุทกภัยและภัยแล้ง	9,266.90	4,149.98	44.79
รวม	9,966.41	4,412.37	44.27

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมชลประทาน

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

(2.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับจังหวัด ร้อยละ 85 เห็นว่าทันเวลา ส่วนร้อยละ 15 เห็นว่าไม่ทันเวลา มี 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด นครสวรรค์ อุตรธานี บุรีรัมย์ สระบุรี สมุทรปราการ และยะลา เนื่องจากช่วงเวลาที่ได้รับงบประมาณกำลัง เข้าสู่ฤดูฝน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งมีน้ำท่วมขังค่อนข้างลำบาก ครบมาในเดือนมกราคมถึงมีนาคม

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับจังหวัด ร้อยละ 90 เห็นว่างบประมาณเพียงพอ ส่วนร้อยละ 10 เห็นว่าไม่เพียงพอ มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำปาง พะเยา ร้อยเอ็ด และสกลนคร

(2.2) กิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย

และภัยแล้ง

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับจังหวัด ร้อยละ 79.52 เห็นว่าทันเวลา ส่วนร้อยละ 19.28 เห็นว่าไม่ทันเวลา มี 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม นครสวรรค์ สุพรรณบุรี สมุทรสาคร และยะลา เนื่องจาก ช่วงเวลาที่ได้รับงบประมาณกำลังเข้าสู่ฤดูฝน ส่งผลให้ปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งมีน้ำท่วมขังได้ลำบาก ครบมาในเดือน มกราคมถึงพฤษภาคม

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับจังหวัด ร้อยละ 95.12 เห็นว่างบประมาณเพียงพอ ส่วนร้อยละ 4.88 เห็นว่าไม่เพียงพอ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี อุตรธานี สกลนคร และสุพรรณบุรี

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1.1) การประกาศรับสมัครการจ้างแรงงานและการทราบข่าวโครงการ พบว่า ร้อยละ 75 ของเจ้าหน้าที่มีการประกาศรับสมัครการจ้างงานในพื้นที่โครงการ ส่วนร้อยละ 25 ไม่มีการประกาศ จ้างแรงงาน เนื่องจากบางรายการเป็นการจ้างเหมาทั้งโครงการ เกษตรกรร้อยละ 98.52 ทราบข่าวโครงการ ส่วนร้อยละ 1.48 ไม่ทราบข่าวของโครงการ

(1.2) การจ้างงานเกษตรกร และการได้รับจ้างแรงงานในพื้นที่โครงการ พบว่า ร้อยละ 73.68 มีการจ้างแรงงาน ส่วนร้อยละ 26.32 ไม่มีการจ้างแรงงาน เนื่องจากบางรายการเป็นการจ้าง เหมาทั้งโครงการ เกษตรกรร้อยละ 72.77 ได้รับการจ้างแรงงาน เกษตรกรได้รับค่าแรงวันละ 377.85 บาท โดยในส่วนนี้ประกอบไปด้วย ค่าแรง 360 บาท และค่าประกันสังคม 17.85 บาท ซึ่งอัตราค่าแรงดังกล่าว กำหนดจากส่วนกลาง เพื่อเป็นสวัสดิการแก่แรงงานของกรมชลประทาน ส่วนร้อยละ 27.23 ไม่ได้รับการจ้าง เป็นแรงงาน

(1.3) เกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง พบว่า ร้อยละ 19.31 มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง ส่วนร้อยละ 80.69 ไม่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากเป็นเพียงแรงงาน โดยเกษตรกรแจ้งว่าการตรวจรับงานเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน หรือคณะกรรมการ/ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร

(2) กิจกรรมพัฒนา ฟื้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง (ตารางที่ 3.16)

(2.1) การประกาศรับจ้างแรงงาน และการทราบข่าวโครงการ พบว่า ร้อยละ 89.16 ของเจ้าหน้าที่ที่มีการประกาศรับสมัครการจ้างงานในพื้นที่โครงการ ส่วนร้อยละ 10.84 ไม่มีการจ้างแรงงาน เนื่องจากบางรายการเป็นการจ้างเหมาซึ่งอยู่ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้าง เกษตรกรร้อยละ 97.45 ทราบข่าวโครงการ ส่วนร้อยละ 2.55 ไม่ทราบข่าวของโครงการ

(2.2) การจ้างงาน (เกษตรกร/จิตอาสา) และการได้รับจ้างแรงงานในพื้นที่โครงการ พบว่า ร้อยละ 83.13 มีการจ้างแรงงาน ส่วนร้อยละ 16.87 ไม่มีการจ้างแรงงาน เนื่องจากบางรายการเป็นการจ้างเหมาทั้งโครงการ เกษตรกรร้อยละ 79.56 ได้รับการจ้างแรงงาน เกษตรกรได้รับค่าแรงวันละ 377.85 บาท โดยในส่วนนี้ประกอบไปด้วย ค่าแรง 360 บาท และค่าประกันสังคม 17.85 บาท ซึ่งอัตราค่าแรงดังกล่าวกำหนดจากส่วนกลาง เพื่อเป็นสวัสดิการแก่แรงงานของกรมชลประทาน ส่วนร้อยละ 20.44 ไม่ได้รับการจ้างเป็นแรงงาน

(2.3) เกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 17.15 มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง ส่วนร้อยละ 82.85 ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนมากเป็นเพียงแรงงาน โดยเกษตรกรแจ้งว่าการตรวจรับงานเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน หรือคณะกรรมการ/ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร

ตารางที่ 3.16 กระบวนการดำเนินงาน

รายการ/กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ			
	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการ พระราชดำริ		พัฒนา ฟื้นฟู แหล่งน้ำชลประทาน	
	ดำเนินการ	ไม่ได้ดำเนินการ	ดำเนินการ	ไม่ได้ดำเนินการ
1) การประกาศรับสมัครแรงงาน	75.00	25.00	89.16	10.84
2) เกษตรกรรับรู้ข่าวโครงการ	98.52	1.48	97.45	2.55
3) การจ้างแรงงาน	73.68	26.32	83.13	16.87
4) การได้รับจ้างแรงงาน	72.77	27.23	79.56	20.44
5) เกษตรกรมีส่วนร่วมตรวจรับงาน	19.31	80.69	17.15	82.85

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากรายงานของกรมชลประทาน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการดำเนินการ ดังนี้ (ตารางที่ 3.17)

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1.1) การจ้างงานเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับการจ้างงานในพื้นที่โครงการ 1,982 ราย ร้อยละ 75.91 ของเป้าหมาย 2,611 ราย

(1.2) การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ พบว่า มีการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการแล้ว 115 กลุ่ม ร้อยละ 130.68 ของเป้าหมาย 88 กลุ่ม

(1.3) การปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทาน พบว่า มีการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำแล้วเสร็จ 76 แห่ง ร้อยละ 25.33 ของเป้าหมาย 300 แห่ง

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง การปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทาน พบว่า มีการดำเนินการแล้วเสร็จ 702 แห่ง ร้อยละ 54.63 ของเป้าหมาย 1,285 แห่ง

ตารางที่ 3.17 ผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1) พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ			
- การจ้างแรงงานในพื้นที่ (ราย)	2,611	1,982	75.91
- จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่ม)	88	115	130.68
- ปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำ (แห่ง)	300	76	25.33
2) พัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทาน			
- ปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำ (แห่ง)	1,285	702	54.63

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมชลประทาน

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes) จากการสำรวจ ข้อมูล ณ ระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม 2561 และจากการรายงานผลการดำเนินงานของกรมชลประทาน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีผลลัพธ์เบื้องต้น ดังนี้ (ตารางที่ 3.18 และ 3.19)

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1.1) มีพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ 67,855 ไร่ ร้อยละ 73.53 ของเป้าหมาย 92,285 ไร่

(1.2) คริวเรือนเกษตรกรได้รับประโยชน์จากโครงการแล้ว 10,832 คริวเรือน ร้อยละ 74.14 ของเป้าหมาย 14,611 คริวเรือน

(1.3) เกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.08 ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ โดยใช้ในการทำเกษตรร้อยละ 81.38 และใช้ในการอุปโภค/บริโภค ร้อยละ 60 ส่วนร้อยละ 31.92 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากบางรายมีที่ดินอยู่นอกเขตชลประทาน บางรายมีที่ดินอยู่ต่างอำเภอหรืออยู่ไกลจากจุดที่มีการก่อสร้าง และบางรายไม่ได้ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร

จากผลลัพธ์ข้างต้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้หลายประการ ได้แก่ เป็นการสนับสนุนนโยบายของ กษ. และสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานและปริมาณกักเก็บ เกษตรกรมีความมั่นคงเรื่องน้ำ มีน้ำทำการเกษตร อุปโภค/บริโภค ในด้านการบริหารจัดการ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำ ทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาชีพมากขึ้นจากการเข้าไปปรับปรุง/ซ่อมแซมท่อระบายน้ำ ซ่อมแซมระบบส่งน้ำ และอาคารบังคับน้ำ

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

(2.1) มีพื้นที่รับประโยชน์จากโครงการชลประทาน 763,119 ไร่ ร้อยละ 37.21 ของเป้าหมาย 2,050,676 ไร่

(2.2) คริวเรือนเกษตรกรได้รับประโยชน์จากโครงการแล้ว 168,421 คริวเรือน ร้อยละ 48.52 ของเป้าหมาย 347,093 คริวเรือน

(2.3) เกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.36 ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ โดยใช้ในการทำเกษตรร้อยละ 72.34 และใช้ในการอุปโภค/บริโภค ร้อยละ 57.98 ส่วนร้อยละ 31.64 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากบางรายมีที่ดินอยู่นอกเขตชลประทาน บางรายมีที่ดินอยู่ต่างอำเภอหรืออยู่ไกลจากจุดที่มีการก่อสร้าง และบางรายเป็นชาวบ้านที่ไม่ได้ทำการเกษตร

จากผลลัพธ์ข้างต้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้หลายประการ ได้แก่ เป็นการสนับสนุนนโยบายของ กษ. สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานและปริมาณกักเก็บ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมงานป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำ และฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทานที่ประสบอุทกภัย รวมถึงเป็นการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำ เกษตรกรมีความมั่นคงเรื่องน้ำ มีน้ำทำการเกษตร อุปโภค/บริโภค ในด้านการบริหารจัดการ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำ ทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาชีพมากขึ้น จากการเข้าไปปรับปรุง/ซ่อมแซมตาดคอนกรีตคลองส่งน้ำ และคันคลองระบายน้ำ

ตารางที่ 3.18 ผลลัพธ์เบื้องต้นของโครงการ

รายการ	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ			พัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทาน		
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1) พื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ (ไร่)	92,285	67,855	73.53	2,050,676	763,119	37.21
2) คริวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ (คริวเรือน)	14,611	10,832	74.14	347,093	168,421	48.52

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมชลประทาน

ตารางที่ 3.19 การนำไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

หน่วย: ร้อยละ

การนำไปใช้ประโยชน์	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ		พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	
	ใช้ประโยชน์	ไม่ได้ใช้ประโยชน์	ใช้ประโยชน์	ไม่ได้ใช้ประโยชน์
1. ใช้ทำการเกษตร	81.38	-	72.34	-
2. อุปโภค/บริโภค	60.00	-	57.98	-
รวม	68.08	31.92	68.36	31.64

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 กิจกรรม

3.5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการจากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง พบว่า (ตารางที่ 3.20)

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการที่มีต่อการดำเนินงานในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.29 โดยด้านการประกาศรับสมัครแรงงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.29 ด้านการจ้างแรงงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.43 การตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.16

(1.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 9.15 โดยด้านการจ้างแรงงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.38 ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการมีค่าคะแนนเท่ากับ 9.22 ด้านการมีส่วนร่วมตรวจรับงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.97 ด้านการช่วยแก้ปัญหาอุทกภัย/ภัยแล้ง มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.01

(2) กิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

(2.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการที่มีต่อการดำเนินงานในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.60 โดยด้านการประกาศรับสมัครแรงงาน มีคะแนนเท่ากับ 8.45 ด้านการจ้างแรงงาน มีคะแนนเท่ากับ 8.33 และด้านการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีคะแนนเท่ากับ 9.03

(2.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 9.48 โดยด้านการจ้างแรงงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.54 ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการมีค่าคะแนนเท่ากับ 9.50 ด้านการมีส่วนร่วมตรวจรับงาน มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.77 ด้านโครงการสามารถช่วยแก้ปัญหาอุทกภัย/ภัยแล้ง มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.12

ตารางที่ 3.20 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ		พัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	
	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ภาพรวม	8.29	มากที่สุด	8.60	มากที่สุด
1.1 ด้านการรับสมัครการจ้างแรงงาน	8.29	มากที่สุด	8.45	มากที่สุด
1.2 ด้านการจ้างแรงงาน	8.43	มากที่สุด	8.33	มากที่สุด
1.3 ด้านการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่	8.16	มาก	9.03	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจของเกษตรกรภาพรวม	9.15	มากที่สุด	9.48	มากที่สุด
2.1 ด้านการจ้างแรงงาน	9.38	มากที่สุด	9.54	มากที่สุด
2.2 การใช้ประโยชน์จากโครงการ	9.22	มากที่สุด	9.50	มากที่สุด
2.3 ด้านการมีส่วนร่วมตรวจรับงาน	8.97	มากที่สุด	9.77	มากที่สุด
2.4 โครงการสามารถช่วยแก้ปัญหา	9.01	มากที่สุด	9.12	มากที่สุด

อุทกภัย/ภัยแล้ง

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) ด้านการดำเนินงานซ่อมแซม/ปรับปรุง พบว่า เป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

(2) ด้านแรงงานในการดำเนินการ พบว่า เกษตรกรบางส่วนขาดทักษะงานช่าง แรงงานในพื้นที่หายาก กิจกรรมบางอย่างต้องใช้แรงมาก ต้องใช้แรงงานที่แข็งแรง และเนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูก เกษตรกรจึงไม่สามารถมาทำงานได้เต็มเวลา

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรขยายระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมามาก

(2) วางแผนงานและการเบิกจ่ายงบประมาณให้สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่ และข้อจำกัดด้านเวลา อายุ เพศ และทักษะงานช่าง

กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จ.เลย จ.ระนอง และ จ.อุตรดิตถ์

กิจกรรมพัฒนา ฝั้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย
จ.เลย จ.แพร่ และ จ.เพชรบูรณ์

3.3.3 โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน มี 2 หน่วยงาน คือ การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ดำเนินกิจกรรมลดพื้นที่ปลูกยางพาราที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางกับ กยท. ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี รายละ 1 - 10 ไร่ โดยสนับสนุนเงินอุดหนุนไร่ละ 10,000 บาท และกรมส่งเสริมการเกษตร (กสก.) จัดอบรมให้ความรู้คำแนะนำเพื่อการปรับเปลี่ยนอาชีพ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมใหม่ของเกษตรกร

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อลดพื้นที่ปลูกยางพาราและปริมาณผลผลิตที่จะเข้าสู่ระบบ ลดความเสี่ยงผลกระทบจากราคายางตกต่ำ เป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยาง และพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมใหม่ทดแทนการทำอาชีพสวนยาง

1.3) เป้าหมายของโครงการ พื้นที่ปลูกยางที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางกับ กยท. ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 150,000 ไร่ เกษตรกร 30,000 ราย

1.4) หน่วยงานและงบประมาณ

(1) การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณ 1,508,286,400 บาท

(2) กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับงบประมาณ 45,690,000 บาท

2) วิธีการติดตามและประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 การยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่เป้าหมาย 64 จังหวัด หน่วยงานละ 1 ราย/จังหวัด

(3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนตัวอย่าง 426 ราย

(4) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามและประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) การยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 661.003 ล้านบาท ร้อยละ 42.54 ของงบประมาณที่ได้รับ 1,553.9764 ล้านบาท จำแนกเป็น (ตารางที่ 3.21)

(1.1) การยางแห่งประเทศไทยดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 643.592 ล้านบาท ร้อยละ 42.67 ของงบประมาณที่ได้รับ 1,508.2864 ล้าน โดยเบิกจ่ายงบดำเนินงานแล้ว 3.748 ล้านบาท ร้อยละ 45.23 ของงบประมาณที่ได้รับ 8.2864 ล้านบาท และเบิกจ่ายงบอุดหนุนในการสนับสนุนการโค่นต้นยางแล้ว 639.844 ล้านบาท ร้อยละ 42.66 ของงบประมาณที่ได้รับ 1,500 ล้านบาท สาเหตุที่การเบิกจ่าย

งบประมาณไม่เป็นไปเป้าหมาย เนื่องจากระยะเวลาของโครงการจำกัด จำนวนเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการน้อย และเกษตรกรบางส่วนไม่ผ่านการอนุมัติจากโครงการ เพราะขาดคุณสมบัติการเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้หน่วยงานดำเนินการขออนุมัติกันเงินงบประมาณเหลือปี

(1.2) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมเกษตรกรเพื่อพัฒนาอาชีพแล้ว 17.411 ล้านบาท ร้อยละ 38.11 ของงบประมาณที่ได้รับ 45.690 ล้านบาท สาเหตุที่การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรมีจำนวนน้อย และการขยายระยะเวลารับสมัคร ทำให้รายชื่อเกษตรกร และการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เกิดความล่าช้า ส่งผลต่อแผนการจัดอบรมเกษตรกร

ตารางที่ 3.21 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

หน่วย : ล้านบาท

งบประมาณ	เป้าหมาย	เบิกจ่าย	ร้อยละ
1. การยางแห่งประเทศไทย	1,508.286	643.592	42.67
1.1 ค่าบริหารโครงการ	8.286	3.748	45.23
1.2 งบอุดหนุน	1,500.000	639.844	42.66
2. กรมส่งเสริมการเกษตร	45.690	17.411	38.11
รวมทั้งหมด	1,553.976	661.003	42.54

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, การยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ (ตารางที่ 3.22)

(2.1) ความทันเวลาของงบประมาณ ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัด ร้อยละ 94.12 เห็นว่ามาทันเวลาที่ต้องการ ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.88 เห็นว่ามาไม่ทันเวลา โดยเห็นว่าควรเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ คือตั้งแต่เดือนตุลาคม หรืออย่างน้อยไม่เกินเดือนมกราคม และควรเริ่มดำเนินงานก่อนฤดูฝน เพื่อจะได้มีเวลาในการประชาสัมพันธ์ รับสมัครและสำรวจความต้องการของเกษตรกร และตัวเกษตรกรจะได้มีเวลาในการจัดเตรียมพื้นที่เพาะปลูกให้ทันฤดูกาล

(2.2) ความเพียงพอของงบประมาณ ความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัด ร้อยละ 82.69 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 17.31 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง และต้องสำรวจอย่างน้อย 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 สำรวจรังวัดพื้นที่ และครั้งที่ 2 ตรวจสอบผลการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร โดยเห็นว่าการจัดสรรเงินงบประมาณ ควรพิจารณาจากระยะทางของพื้นที่โครงการ

ตารางที่ 3.22 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	100.00
1.1 ทันเวลา	94.12
1.2 ไม่ทันเวลา	5.88
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	100.00
2.1 เพียงพอ	82.69
2.2 ไม่เพียงพอ	17.31

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร โครงการฯ เปิดรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ 1 เมษายน - 31 พฤษภาคม 2561 ต่อมาमितติของคณะกรรมการบริหารโครงการ เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2561 ให้ขยายเวลารับสมัครไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2561 มีเกษตรกรสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ 14,914 ราย พื้นที่ 94,946 ไร่ และได้ผ่านการคัดเลือกตามคุณสมบัติ/หลักเกณฑ์ของโครงการ เป็นพื้นที่ยางพารา 93,062 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.04 ของเป้าหมาย 150,000 ไร่ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 14,623 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.74 ของเป้าหมาย 30,000 ราย เหตุผลที่เกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือบางส่วนไม่ได้ขึ้นทะเบียนชาวสวนยางกับหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 3.23)

ตารางที่ 3.23 การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. จำนวนเกษตรกร	ราย	30,000	14,623	48.74
2. พื้นที่ยางพารา	ไร่	150,000	93,062	62.04

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, การยางแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร

3.2) กระบวนการดำเนินงาน (Process)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโครงการผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้ ร้อยละ 41.47 ผ่านสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มชาวสวนยาง ร้อยละ 26.73 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือราชการ แผ่นพับ และป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 20.74 ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ร้อยละ 11.06 ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อออนไลน์ เช่น Application line และ Face book จะเห็นได้ว่าสื่อที่เข้าถึงตัวเกษตรกรมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ หรือผู้นำชุมชน โดยสามารถสื่อสารกับเกษตรกรได้อย่างใกล้ชิด (ตารางที่ 3.24)

ตารางที่ 3.24 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ

ประเภทสื่อ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่ม	41.47
2. สื่อออนไลน์ เช่น Application Line /Face book	11.06
3. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือราชการ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์	26.73
4. สื่อวิทยุ/โทรทัศน์	20.74
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ หลังจากที่เกษตรกรได้รับการแจ้งผลการอนุมัติเข้าร่วมโครงการ หน่วยงานได้จัดประชุม เพื่อชี้แจงรายละเอียดให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.16 เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงละเอียด ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.84 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟัง เนื่องจากเกษตรกรบางรายทำงานต่างจังหวัด หรือมีภารกิจส่วนตัว ทำให้ไม่อยู่รับฟังคำชี้แจง แต่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้นำกลุ่มฯ หรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยกัน รวมทั้งหาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

(3) การรับทราบข้อกำหนดและประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 3.25)

(3.1) การทราบข้อกำหนดของโครงการฯ เกษตรกรร้อยละ 98.82 ทราบว่าต้องตัดโค่นต้นยางออกจากพื้นที่ที่นำเข้าร่วมโครงการ เข้าร่วมวิเคราะห์เพื่อวางแผนการผลิตกิจกรรมทางการเกษตรตามศักยภาพของตนเอง รับการอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพและดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามที่วางแผนไว้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.18 ไม่ทราบ เนื่องจากนำพื้นที่มาเข้าร่วมโครงการในภายหลัง และเกษตรกรบางรายเข้าร่วมรับฟัง แต่ทราบข้อกำหนดของโครงการไม่ชัดเจน

(3.2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ คือ เกษตรกรจะได้เงินอุดหนุนไร่ละ 10,000 บาท โดยแบ่งจ่ายเป็น 2 งวด คือ งวดที่ 1 ไร่ละ 4,000 บาท หลังจากที่เกษตรกรโค่นต้นยางพาราแล้ว และเข้าร่วมวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการผลิตรายบุคคลแล้ว และงวดที่ 2 ไร่ละ 6,000 บาท หลังจากเกษตรกรเข้ารับการอบรมตามแผนการผลิต และดำเนินการปรับเปลี่ยนอาชีพแล้วเสร็จ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 99.52 ทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับ ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.48 ไม่ทราบว่าถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 3.25 การชี้แจงและการทราบรายละเอียดโครงการของเกษตรกร

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	การเข้าร่วม		
	เข้าร่วม/ทราบ	ไม่เข้าร่วม/ไม่ทราบ	รวม
1. การฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ	97.16	2.84	100.00
2. การทราบข้อกำหนดโครงการ	98.82	1.18	100.00
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วม	99.52	0.48	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) การสำรวจรังวัดพื้นที่สวนยาง ในส่วนของการสำรวจรังวัดพื้นที่สวนยางพาราที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย เข้าสำรวจรังวัดพื้นที่ของเกษตรกร โดยจับพิกัดจากเครื่อง GPS แล้วคำนวณหาจำนวนพื้นที่ที่ได้ตัดโค่นต้นยาง บันทึกรายละเอียด จัดส่งให้หน่วยงานเพื่อบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศ และรออนุมัติการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนต่อไป

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) การลดพื้นที่ปลูกยางพารา พื้นที่ปลูกยางพาราที่ผ่านการอนุมัติเข้าร่วมโครงการ 93,062 ไร่ เกษตรกร 14,623 ราย จากรายงานความก้าวหน้าโครงการของการยางแห่งประเทศไทย มีการสำรวจรังวัดและตัดโค่นต้นยางแล้ว พื้นที่ 69,080 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 74.23 ของพื้นที่เข้าร่วมโครงการ 93,062 ไร่ เกษตรกร 13,030 ราย (ตารางที่ 3.26)

ตารางที่ 3.26 การตัดโค่นต้นยางเปรียบเทียบกับพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน	
	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
1. การเข้าร่วมโครงการ	14,623	93,062
2. การตัดโค่นต้นยาง	13,030	69,080
3. ร้อยละการตัดโค่นต่อพื้นที่เข้าร่วม	89.11	74.23

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, การยางแห่งประเทศไทย

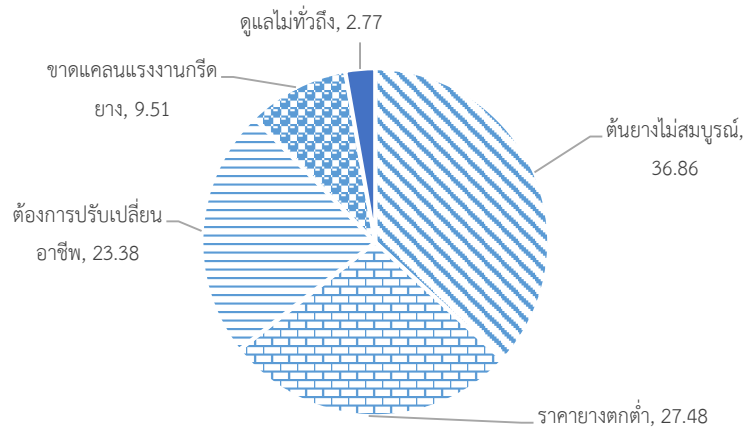
จากการประเมินผล พบว่า เกษตรกรนำพื้นที่สวนยางพาราเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 6.13 ไร่ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 45.73 เป็นสวนยางพาราที่อายุตั้งแต่ 8 - 14 ปี รองลงมาร้อยละ 31.52 เป็นสวนยางพาราที่มีอายุต่ำกว่า 7 ปี อีกร้อยละ 22.75 เป็นสวนยางพาราที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ผลผลิตเฉลี่ย 147.78 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (ตารางที่ 3.27)

ตารางที่ 3.27 พื้นที่ อายุ และผลผลิตเฉลี่ยของยางพาราที่เกษตรกรนำเข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	จำนวน
1. พื้นที่สวนยางพาราเข้าร่วมโครงการ	ไร่	6.13
2. อายุยางที่เกษตรกรนำเข้าร่วมโครงการ		
2.1 อายุยาง น้อยกว่า 7 ปี	ร้อยละ	31.52
2.2 อายุยาง ระหว่าง 8 - 14 ปี	ร้อยละ	45.73
2.3 อายุยาง มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	ร้อยละ	22.75
3. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อปี	กิโลกรัม/ไร่	147.78
3.1 อายุยาง น้อยกว่า 7 ปี	กิโลกรัม/ไร่	18.80
3.2 อายุยาง ระหว่าง 8 - 14 ปี	กิโลกรัม/ไร่	188.35
3.3 อายุยาง มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	กิโลกรัม/ไร่	244.90

ที่มา : จากการสำรวจ

สาเหตุที่เกษตรกรนำพื้นที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 36.86 ให้เหตุผลว่า ต้นยางไม่มีความสมบูรณ์ ได้ผลผลิตน้อย รองลงมา ร้อยละ 27.48 เห็นว่าราคาขายตกต่ำ ร้อยละ 23.38 มีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนอาชีพ ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.51 และ 2.77 ให้เหตุผลว่า ขาดแคลนแรงงานกรีดยาง และมีพื้นที่สวนยางพารามาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ตามลำดับ (ภาพที่ 3.3)

ภาพที่ 3.3 สาเหตุที่เกษตรกรนำพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) องค์ความรู้ที่เกษตรกรได้รับ โครงการฯ กำหนดให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนอาชีพเกษตรกรรมใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกทดแทนการทำสวนอาชีพยางเพียงอย่างเดียว จากรายงานผลการดำเนินงานโครงการของการยางแห่งประเทศไทย จัดส่งรายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้กรมส่งเสริมการเกษตร และจัดส่งรายชื่อต่อให้สำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการเข้าไปให้คำแนะนำวางแผนการพัฒนาอาชีพ และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรเป็นรายบุคคลแล้วเสร็จ 14,623 ราย ร้อยละ 48.74 ของเป้าหมาย 30,000 ราย สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติงาน และขอรับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลางเพื่อดำเนินการจัดอบรมเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดทำรายละเอียดหลักสูตรอบรม และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพให้กับเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่ผ่านการอบรม 13,760 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.10 ของรายชื่อเกษตรกรที่ได้รับจากการยางแห่งประเทศไทย 14,623 ราย จำแนกเป็น

(2.1) การปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก มะเขือ แตงกวา ถั่วฝักยาว และพืชสมุนไพร 595 ราย

(2.2) การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เช่น ดาวเรือง เบญจมาศ บอนสี หน้าวัว กล้วยไม้ ไม้ตัดใบ ฯลฯ 30 ราย

(2.3) การปลูกพืชไร่ จำนวน 4,800 ราย

(2.4) ด้านไม้ผล/ไม้ยืนต้น เช่น ทุเรียน มะม่วง มะละกอ ไข่ กล้วย ฝรั่ง มังคุด ลองกอง ส้ม ฯลฯ 6,086 ราย

(2.5) ด้านประมง 103 ราย

(2.6) ด้านปศุสัตว์ การเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ เช่น ผึ้ง จิ้งหรีด ชันโรง ฯลฯ 508 ราย

(2.7) ด้านการเกษตรผสมผสาน 1,638 ราย

(3) การได้รับเงินสนับสนุนงวดที่ 1 การยางแห่งประเทศไทยจังหวัด โอนเงินสนับสนุนงวดที่ 1 ไร่ละ 4,000 บาท เข้าบัญชีของเกษตรกรทางธนาคาร จากรายงานผลการดำเนินงานของการยางแห่งประเทศไทย พบว่า ได้จ่ายเงินสนับสนุนให้กับเกษตรกรแล้ว 12,995 ราย พื้นที่ยางพารา 68,962.55 ไร่ เป็นเงินทั้งสิ้น 275.850 ล้านบาท จากการประเมินผล พบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.87 ได้รับเงินสนับสนุนการตัดโค่นต้นยางแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.13 ยังไม่ได้รับเงิน เนื่องจากได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่าอยู่ระหว่างดำเนินการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของเกษตรกร

(4) การนำความรู้จากการอบรมพัฒนาอาชีพการเกษตรไปปฏิบัติ เกษตรกรที่ได้รับการอบรมตามโครงการฯ ร้อยละ 79.19 มีการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพ อีกร้อยละ 20.81 ยังไม่นำปฏิบัติ เนื่องจากอยู่ในระหว่างการปรับปรุงสภาพพื้นที่ (เตรียมดิน) รอพันธุ์พืช ให้เจ้าหน้าที่มาตรวจสอบแปลง และสภาพอากาศยังไม่เหมาะสม ฝนตก และมีน้ำท่วมขังในแปลง

(5) การได้รับเงินสนับสนุนงวดที่ 2 การยางแห่งประเทศไทยจังหวัด โอนเงินสนับสนุนงวดที่ 2 ไร่ละ 6,000 บาท เข้าบัญชีของเกษตรกรทางธนาคาร เมื่อเกษตรกรดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร

หรือปรับเปลี่ยนอาชีพแล้ว จากรายงานผลการดำเนินงานของการยางแห่งประเทศไทย พบว่า จ่ายเงินให้กับเกษตรกรแล้ว 11,335 ราย พื้นที่ยางพารา 60,665.55 ไร่ เป็นเงินทั้งสิ้น 363.993 ล้านบาท จากการประเมินผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.51 ได้รับเงินสนับสนุนงวดที่ 2 แล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 22.49 ยังไม่ได้รับเงิน เนื่องจากยังดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรไม่แล้วเสร็จ และยังไม่ได้รับการตรวจรับรองจากเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยจังหวัด

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

(1) การปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน ต้องการให้เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้เสริมให้กับครัวเรือนเกษตรกร จากอาชีพการเกษตรที่หลากหลายตามความถนัดของบุคคล และลดความเสี่ยงจากภาวะราคายางพาราตกต่ำ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.24 เลือกประกอบอาชีพด้านเพาะปลูกพืช อาทิ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด เงาะ ทุเรียน และลำไย รองลงมา ร้อยละ 3.95 เลือกประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ อาทิ โคเนื้อ ไก่พื้นเมือง และไก่ไข่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 0.80 เลือกประกอบอาชีพด้านประมง อาทิ การเลี้ยงปลาตกปลาหมอ และกบในกระชัง

(2) พื้นที่ปลูกยางพาราลดลง โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน สามารถลดพื้นที่ปลูกยางพาราได้จำนวน 93,062 ไร่ จากผลการสำรวจ พบว่า ผลผลิตยางพาราของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เฉลี่ย 147.78 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตที่จะเข้าสู่ระบบลดลงได้ปีละ 13,752.70 ตัน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

(3) ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ ด้านเกษตรกร

(3.1) เกษตรกรร้อยละ 63.36 เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี ควรทำอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนเงินอุดหนุน และ/หรือปัจจัยการผลิตเพื่อนำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ

(3.2) เกษตรกรร้อยละ 15.27 เห็นว่าโครงการฯ สามารถลดพื้นที่ปลูกยางพาราได้ มีการสนับสนุนปลูกพืชให้หลากหลาย และปลูกพืชระยะสั้นเพื่อสร้างรายได้ระหว่างรอพืชหลัก

(3.3) เกษตรกรร้อยละ 12.97 เห็นว่าควรขยายโครงการ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มขนาดพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

(3.4) เกษตรกรร้อยละ 4.58 เห็นว่าควรให้มีการสนับสนุนความรู้ทางการเกษตรอย่างครบวงจร (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) ได้แก่ การปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และการตลาด

(3.5) เกษตรกรร้อยละ 3.82 เห็นว่า ภาครัฐควรสนับสนุนพัฒนาแหล่งน้ำทางการเกษตร เช่น การขุดเจาะน้ำบาดาล สำหรับใช้ในการเพาะปลูกพืช เลี้ยงปศุสัตว์ และการประมง

(3.6) เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อโครงการ โดยมีคะแนนเต็ม 10 ดังนี้

- ทำให้ราคายางมีเสถียรภาพมากขึ้น มีความพึงพอใจในระดับ “ปานกลาง”

คะแนนเฉลี่ย 5.88

- โครงการทำให้เกิดรายได้นอกเหนือจากการทำสวนยางพาราอย่างเดียว มีความพึงพอใจในระดับ “มาก” คะแนนเฉลี่ย 7.73

- โครงการฯ เป็นการเพิ่มทางเลือกให้เกษตรกร มีความพึงพอใจในระดับ “มากที่สุด” คะแนนเฉลี่ย 8.28

(4) ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ ด้านเกษตรกร

(4.1) ระยะเวลาดำเนินการโครงการมีค่อนข้างจำกัด และเร่งด่วน ทำให้การประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง ประกอบกับช่วงเวลาปฏิบัติงานมีปัญหาสถานการณ์ฝนตก ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผน

(4.2) งบประมาณค่าบริหารโครงการไม่เพียงพอ เนื่องจากพื้นที่เข้าร่วมโครงการ อยู่กระจัดกระจาย และมีการตัดโค่นต้นยางล่าช้า ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเดินทางมาตรวจแปลงซ้ำ โดยเฉพาะจังหวัดที่ไม่มีที่ตั้งของหน่วยงาน

(4.3) มีปัญหาในการจัดหาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกร บางรายขาดคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์โครงการ บางรายเปลี่ยนใจและขอลาออกในภายหลัง เนื่องจากราคา ไม้ยางพาราต่ำ พ่อค้าไม่รับซื้อ บางแห่งเป็นพื้นที่ปลูกยางใหม่ ไม่มีโรงงานรับซื้อไม้ยาง และรายชื่อเกษตรกร ซ้ำซ้อนกับโครงการอื่น

(4.4) การโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลบัญชีธนาคาร ไม่สามารถติดต่อเกษตรกรได้ เป็นอุปสรรคในการเบิกจ่ายเงินค่าสนับสนุนเงินอุดหนุนให้กับเกษตรกร

(4.5) ปัญหาด้านการประสานระหว่างหน่วยงาน ได้แก่ การจัดส่งรายชื่อให้กับ ผู้จัดอบรมเกษตรกร มีความล่าช้า และการขยายระยะเวลารับสมัคร ทำให้เป้าหมายการอบรมของกรมส่งเสริม การเกษตรเปลี่ยนแปลง และไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้

(4.6) การดำเนินงานโครงการ ควรเป็นหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการนี้ เพื่อบริหารจัดการให้ครบทุกกระบวนการ เป็นการลดขั้นตอนการทำงานและข้อผิดพลาดที่เกิด จากการส่งข้อมูล และการดำเนินการโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3.5) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

(1) ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ควรขยายระยะเวลาโครงการ เพื่อให้ดำเนินการ จ่ายเงินงวดที่ 2 ออกไปอีก และจัดทำโครงการในระยะที่ 2 เพื่อเพิ่มเป้าหมายการลดพื้นที่สวนยางพารา และกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นโครงการในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม เช่น ก่อนเข้าฤดูฝน

(2) การประชาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย ทำให้เกษตรกรบางรายไม่ทราบข่าวโครงการ ทำให้พลาดโอกาสในการเข้าร่วมโครงการ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และชี้แจงวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการดำเนินงาน

(3) ควรปรับหลักเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการ ด้านคุณสมบัติของเกษตรกรให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และกำหนดอายุยางที่จะเข้าร่วมโครงการ เป็นยางที่เปิดกรีดแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถลดปริมาณยางที่จะเข้าสู่ตลาดได้

(4) การแก้ไขปัญหาราคายางพาราในประเทศ รัฐควรสนับสนุนโดยการส่งเสริมการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของยางพารา ลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ และเพิ่มการส่งออกให้มากขึ้น

(5) การปรับเปลี่ยนอาชีพ นอกจากกำหนดอาชีพให้เกิดความมั่นคง สร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ควรดำเนินการจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต เพื่อป้องกันปัญหาสินค้าล้นตลาด

การปรับสภาพดินเตรียมการ
เพาะปลูกพืช

การปรับสภาพดิน เพื่อเตรียมการปลูกพืช

การโค่นยางและปรับเปลี่ยน
การเพาะปลูก

การโค่นต้น เพื่อเตรียมปรับเปลี่ยนอาชีพ

การปลูกพืชยืนต้นและ
การปลูกพืชไร่

การปรับเปลี่ยนอาชีพ ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และข้าวไร่

3.3.4 โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม ให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และช่วยเหลือตนเองได้ รวมทั้งเพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และลด Supply ส่วนเกินจากตลาด ที่เป็นผลให้ผลผลิตข้าวมีราคาตกต่ำและไม่มีคุณภาพ

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อสนับสนุนให้ผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมในพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (N) 6,832 ไร่ เกษตรกร 860 ราย ในพื้นที่ 13 จังหวัด

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ กรมพัฒนาที่ดิน งบลงทุน 29.68 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมพัฒนาที่ดิน

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่พัฒนาที่ดินจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย 13 จังหวัด เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด จำนวน 13 ราย

(3) สอบถามเกษตรกร 147 ราย ในพื้นที่เป้าหมาย 13 จังหวัด โดยทำการสำรวจ ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม 2561

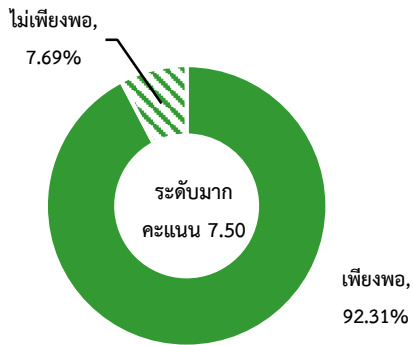
2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

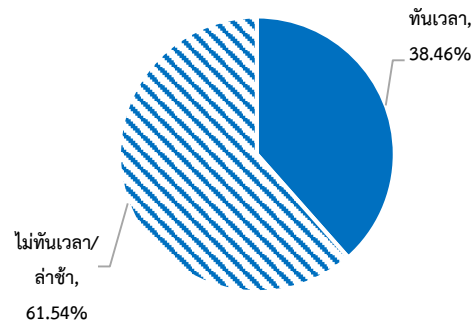
(1) การจัดสรรงบประมาณ สำหรับจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อสนับสนุนให้ผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมในพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (N) ในพื้นที่ 6,832 ไร่ เกษตรกร 860 ราย รวม 13 จังหวัด ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 17,604,560 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.31 ของเป้าหมาย 29,680,100 บาท

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 92.31 เห็นว่า งบประมาณที่หน่วยงานได้รับจัดสรรเพียงพอ ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.69 ไม่เพียงพอ เนื่องจากบางพื้นที่งบประมาณที่ขอรับจัดสรรไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายจริงในพื้นที่ (ภาพที่ 3.4) ด้านความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 38.46 ได้รับงบประมาณทันเวลาต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 61.54 ได้รับงบประมาณไม่ทันเวลา ช่วงเวลาที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเป็นช่วงฤดูฝน เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ ทำให้มีปัญหาเข้าไปดำเนินการไม่ได้ โดยมีความพึงพอใจต่อระดับความเพียงพอของงบประมาณที่ระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 7.50 (คะแนนเต็ม 10) (ภาพที่ 3.5)

ภาพที่ 3.4 ความพึงพอใจของงบประมาณ

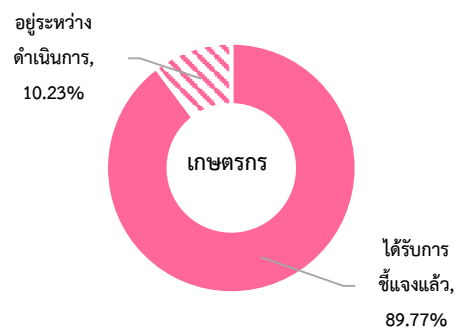
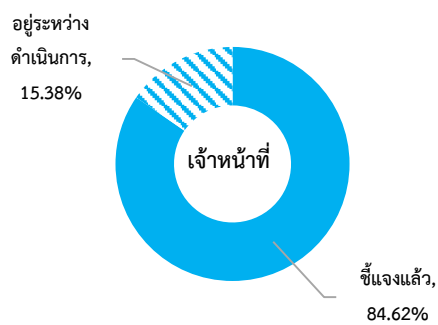
ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.5 ความทันเวลาของงบประมาณ

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การชี้แจงและประชาสัมพันธ์รายละเอียดของโครงการ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด 55 ราย ร้อยละ 84.62 ของเป้าหมาย 65 ราย ได้ชี้แจงและประชาสัมพันธ์รายละเอียดของโครงการให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.38 อยู่ระหว่างดำเนินการ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการชี้แจงแล้ว 772 ราย ร้อยละ 89.77 ของเป้าหมาย 860 ราย ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.23 ยังไม่ได้รับการชี้แจง เนื่องจากมีขั้นตอนในการตรวจสอบพื้นที่ก่อนประชาสัมพันธ์โครงการในแต่ละพื้นที่ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ (ภาพที่ 3.6)

ภาพที่ 3.6 ผลการดำเนินงานตามกระบวนการ

ที่มา : จากรายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมพัฒนาที่ดิน

ทั้งนี้ เกษตรกรร้อยละ 88.36 ได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด รองลงมาร้อยละ 34.25 ได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและเกษตรกรอำเภอ ร้อยละ 22.60 ได้รับการชี้แจงจากหมอดินอาสา และร้อยละ 4.11 ได้รับการชี้แจงจาก ศพก. ในพื้นที่ (ตารางที่ 3.28)

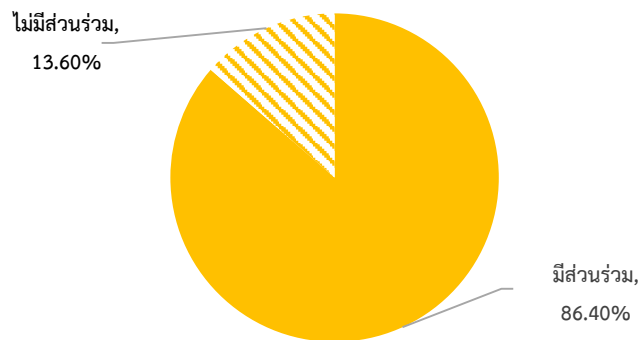
ตารางที่ 3.28 การชี้แจงรายละเอียดการดำเนินโครงการต่อเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินจังหวัด	88.36
2. หมอดินอาสา	22.60
3. เกษตรตำบลและเกษตรอำเภอ	34.25
4. ศพก. ในพื้นที่	4.11

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) การวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานและเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.40 มีส่วนร่วมในการวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.60 ไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่ได้เข้าร่วมประชุมวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ โดยมีเจ้าหน้าที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแผนการปรับเปลี่ยนในภายหลัง (ภาพที่ 3.7)

ภาพที่ 3.7 การวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานและเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) (ตารางที่ 3.29)

(1) การคัดเลือกเกษตรกร มีเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 1,103 ราย คิดเป็นร้อยละ 128.26 ของเป้าหมาย 860 ราย

(2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน มีเกษตรกรที่ได้รับการอบรม 829 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.40 ของเป้าหมาย 860 ราย ซึ่งจากการสำรวจ เกษตรกรร้อยละ 93.46 ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน รองลงมาร้อยละ 25.23 ได้รับจากเกษตรตำบล และเกษตรกรอำเภอ ร้อยละ 21.50 และ 4.67 ได้รับจากหมอดินอาสา และ ศพก. ในพื้นที่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 27.21 ยังไม่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากในบางพื้นที่อยู่ระหว่างเตรียมการดำเนินงาน และคาดว่าจะดำเนินการทันทีหลังจากได้รับการอนุมัติเปลี่ยนแปลงพื้นที่ดำเนินงานใหม่ ทั้งนี้ ก่อนเข้ารับการอบรม

ถ่ายทอดความรู้เกษตรกรมีความรู้ที่ระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.73 ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพืชเดิมที่เพาะปลูก ซึ่งเป็นความรู้และประสบการณ์เดิมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยที่ไม่มีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมกับพื้นที่มาก่อน และหลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้เกษตรกรมีความรู้ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.21 ได้แก่ ความรู้ด้านการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาสภาพดินเสื่อมโทรม โดยการใช้หมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ และโดโลไมท์

(3) การก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพืชที่จะปรับเปลี่ยนในพื้นที่¹ ดำเนินการแล้ว 7,138.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.49 ของเป้าหมาย 6,832 ไร่ มีเกษตรกรที่ได้รับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 894 ราย คิดเป็นร้อยละ 103.95 ของเป้าหมาย 860 ราย

(4) ชนิดสินค้าหรือพืชที่เกษตรกรเลือกปรับเปลี่ยน 2 ชนิด ได้แก่ ไม้ผล และเกษตรผสมผสาน ครบตามเป้าหมาย

ตารางที่ 3.29 ผลได้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

การดำเนินการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ	ราย	860	1,103	128.26
2. อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ราย	860	829	96.40
3. ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพืชที่จะปรับเปลี่ยน				
3.1 พื้นที่ที่จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	6,832	7,138.50	104.49
3.2 เกษตรกรที่ได้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ราย	860	894	103.95
4. สินค้า หรือชนิดพืชที่เกษตรกรเลือกปรับเปลี่ยนแทนการปลูกข้าว	ชนิด	2	2	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมพัฒนาที่ดิน

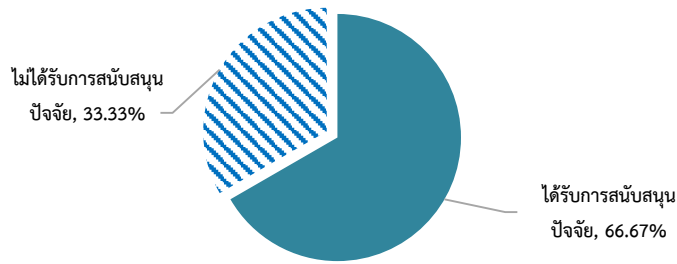
นอกจากนี้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการสนับสนุนปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยเกษตรกรร้อยละ 66.67 ได้รับการสนับสนุนปัจจัย อาทิ สารเร่งซุเปอร์ พด. กากน้ำตาล และถังหมักปุ๋ย รวมทั้งบางรายยังได้รับการสนับสนุนต้นพันธุ์หรือท่อนพันธุ์ จากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลและเกษตรอำเภอ และ ศพก. ในพื้นที่อีกด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 33.33 ไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัย เนื่องจาก เกษตรกรยังไม่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ (ภาพที่ 3.8)

¹ กำหนดลักษณะของการปรับปรุงแปลงนา 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1 เป็นคันดินที่สร้างขึ้นโดยให้ระดับของคันดินอยู่ระดับเดียวกัน เน้นให้มีการปลูกข้าวแบบเดิม

(2) การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2 เน้นการปลูกข้าวร่วมกับไม้ผลชนิดอื่น ๆ เพื่อกักเก็บน้ำ ระบายน้ำและสงน้ำ จะเน้นให้มีการปลูกข้าวร่วมกับไม้ผลชนิดอื่น ๆ

(3) การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 3 เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการทำนาเป็นการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น

ภาพที่ 3.8 การสนับสนุนปัจจัยด้านอื่น ๆ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcome)

(1) ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ การปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว เพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.46 ได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไปทำการเกษตรอื่นแล้ว โดยเริ่มดำเนินการปรับเปลี่ยนตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 เป็นต้นมา มีพื้นที่ที่ปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 4.12 ไร่ต่อราย จากพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 10.92 ไร่ต่อราย ซึ่งชนิดสินค้าหรือพืชที่เกษตรกรเลือกปรับเปลี่ยนเป็นไม้ผลและไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 71.05 รองลงมา ร้อยละ 17.11 เป็นเกษตรผสมผสาน ร้อยละ 7.89 เป็นพืชไร่ ร้อยละ 2.63 เป็นพืชผัก และร้อยละ 1.32 เป็นพืชอาหารสัตว์ ส่วนที่เหลือร้อยละ 43.54 ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยน เนื่องจากประสบปัญหาฝนตก ทำให้เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่ดำเนินการ และในบางพื้นที่เกษตรกรทำนาไปแล้ว ซึ่งจะสามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนพื้นที่ได้หลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว คาดว่าจะดำเนินการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทั้งหมดแล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน 2561 (ตารางที่ 3.30)

ตารางที่ 3.30 ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว	100.00
1.1 ยังไม่ได้เปลี่ยน	43.54
1.2 เปลี่ยนแล้ว	56.46
1) จำนวนพื้นที่ปรับเปลี่ยนเฉลี่ย (ไร่)	4.12
2) จำนวนพื้นที่ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย (ไร่)	10.92
2 ชนิดสินค้า/พืชที่เลือกปรับเปลี่ยน	100.00
2.1 ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	71.05
2.2 เกษตรผสมผสาน	17.11
2.3 พืชไร่	7.89
2.4 พืชผัก	2.63
2.5 พืชอาหารสัตว์	1.32

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ จากการสอบถามเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการถึงเหตุผลที่ต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเป็นสินค้าเกษตรอื่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.42 พื้นที่ปลูกข้าวประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ข้าชาก อาทิ อุทกภัย และภัยแล้ง ทำให้มีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รองลงมา ร้อยละ 22.12 ผลผลิตมีปริมาณต่ำ ร้อยละ 18.27 ต้นทุนการผลิตสูง ร้อยละ 17.31 ราคาผลผลิตตกต่ำ และร้อยละ 2.88 อยู่ห่างไกลจากแหล่งรับซื้อผลผลิต

(2) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวมของโครงการ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.70 โดยประเด็นการดำเนินงานโครงการที่พึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการ การอบรมถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน และการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ สำหรับการอบรมให้ความรู้ในการปลูกพืชที่ปรับเปลี่ยน เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 7.60 เนื่องจากบางส่วนเป็นเกษตรกรที่เดิมเคยทำแต่การเกษตรเชิงเดี่ยว ไม่เคยปลูกไม้ผล หรือทำเกษตรผสมผสานในพื้นที่ปลูกข้าวมาก่อน และคิดว่าตนเองยังไม่มีประสบการณ์ (ตารางที่ 3.31)

ตารางที่ 3.31 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

รายการ	ค่าคะแนน	ระดับความพึงพอใจ
1. การชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการ	9.16	มากที่สุด
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	8.99	มากที่สุด
3. การอบรมให้ความรู้ในการปลูกพืชที่ปรับเปลี่ยน	7.60	มาก
4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	9.04	มากที่สุด
ภาพรวม	8.70	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ข้อค้นพบ

(1) บางแปลงเกิดปัญหาน้ำท่วมซึ่งจึงไม่สามารถเข้าดำเนินการได้ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความล่าช้า และเกษตรกรบางรายเปลี่ยนใจไม่เข้าร่วมโครงการ

(2) ช่วงเวลาดำเนินการส่งเสริมฯ ล่าช้าไม่ทันช่วงฤดูการผลิต เนื่องจากได้รับงบประมาณล่าช้า ประกอบกับเกษตรกรบางรายปลูกข้าวไปแล้ว จึงไม่สามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนพื้นที่ได้

(3) บางพื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรอยู่นอกเขตชลประทาน

(4) เกษตรกรอยากให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในลักษณะนี้ต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากเป็นโครงการที่ส่งผลดีต่อเกษตรกรในระยะยาว

3.6) ข้อเสนอแนะ

(1) กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ควรกำกับดูแลให้หน่วยงานในพื้นที่ได้เตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำหลังหมดฤดูฝน เพื่อให้ทันตามแผนที่กำหนด

(2) การปรับเปลี่ยนพื้นที่ฯ ควรดำเนินการก่อนช่วงฤดูการผลิต (เดือนมกราคม - พฤษภาคม) เพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมก่อนรับการปรับเปลี่ยนพื้นที่ และทันต่อช่วงฤดูการผลิต

(3) ควรมีการสนับสนุนแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร อาทิ สระน้ำขนาดเล็กให้แก่เกษตรกรสำหรับใช้ในเวลาที่ฤดูแล้ง

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว
เพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม

การชี้แจงและประชาสัมพันธ์รายละเอียดของโครงการ

การจัดระบบฯ โดยการปรับรูปแบบแปลงนา

การจัดระบบฯ โดยการทำทางลำเสี่ยงในไร่นา

การจัดระบบฯ โดยการทำบ่อดักตะกอน

เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินอธิบายการจัดระบบฯ

เกษตรกรที่ได้รับการจัดทำระบบฯ แล้ว

3.3.5 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อรองรับการปฏิรูปภาคการเกษตร โดยการสร้างแหล่งผลิตพืชพันธุ์ดี มีมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐ

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช จำนวน 10 ศูนย์ หรือศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) เดิม โดยการปรับปรุงครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืชพันธุ์ดี (ท่อนพันธุ์ ต้นพันธุ์ และเนื้อเยื่อ)

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตร งบประมาณ 268,800,600 บาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ทั้ง 10 ศูนย์ จำนวน 10 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

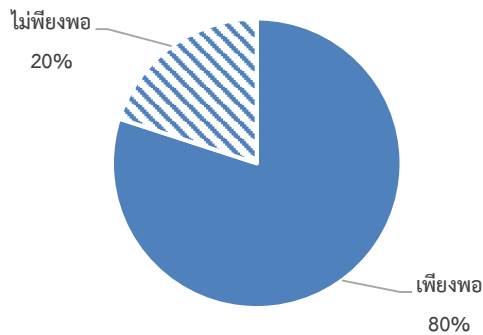
(1) การจัดสรรงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับงบประมาณ 268,800,600 บาท แบ่งเป็น งบดำเนินงาน เพื่อประชุมหารือ เตรียมการ วิเคราะห์ศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช 38,388,200 บาท และ งบลงทุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง ปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ รวมทั้งจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์พืช 230,412,400 บาท ณ (30 กันยายน 2561) มีการเบิกจ่ายในภาพรวม 37,509,225 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.95 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ทั้งนี้ได้ทำสัญญาเพื่อก่อนนี้ผูกพันในรายการปรับปรุงโรงเรือนแล้ว จำนวน 70,770,695 บาท

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

(2.1) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 80.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความเพียงพอสำหรับการดำเนินงานและปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.25 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 20.00 เห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากราคาวัสดุอุปกรณ์ที่จะปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชมีความคลาดเคลื่อนไปจากที่ประมาณการไว้เดิม (ภาพที่ 3.9)

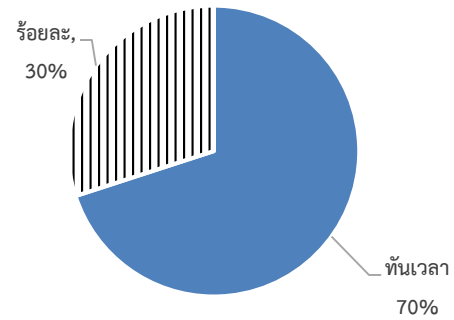
(2.2) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 70.00 เห็นว่า ช่วงเวลาของงบประมาณที่หน่วยงานได้รับทันเวลาที่จะดำเนินงานได้ และร้อยละ 30.00 เห็นว่างบประมาณมาล่าช้าและกระชั้นชิดทำให้ต้องเร่งรีบดำเนินการ

ทั้งนี้ ปริมาณงานซ่อมปรับปรุงในแต่ละศูนย์ฯ มีหลายรายการ อาจทำให้การดำเนินงานไม่ทันในปีงบประมาณ 2561 โดยขอเสนอให้มีการกันเงินเหลือมปีของงบลงทุนสำหรับการปรับปรุงศูนย์ฯ เนื่องจากหากเร่งดำเนินการเกินไป โดยเฉพาะในการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช อาจเกิดความผิดพลาดหรือไม่ได้คุณภาพได้ (ภาพที่ 3.10)

ภาพที่ 3.9 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.10 ความทันเวลาของงบประมาณ

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การวิเคราะห์ศักยภาพของศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยประชุมร่วมกับหน่วยงานส่วนกลางของกรมส่งเสริมการเกษตร การสำรวจสภาพโรงเรือน อุปกรณ์ต่าง ๆ และแปลงพันธุ์พืช การสำรวจข้อมูลการผลิตพันธุ์พืช และความต้องการพันธุ์พืชของเกษตรกรบริเวณรอบพื้นที่ศูนย์ฯ ในเบื้องต้น เพื่อนำมาสู่การจัดทำแผนการผลิตพันธุ์พืชและแผนการเพิ่มศักยภาพของศูนย์ฯ พบว่า ร้อยละ 90.00 ดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพแล้ว ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 10.00 อยู่ระหว่างดำเนินการ

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของศูนย์ขยายพันธุ์พืช สิ่งจำเป็นที่จะปรับปรุงเพื่อเพิ่ม ศักยภาพของศูนย์ฯ คือ (1) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ เช่น โรงเรือน อุปกรณ์ครุภัณฑ์ต่าง ๆ และแปลงพ่อแม่พันธุ์พืช ให้พร้อมใช้งานหรือมีการใช้งานอย่างเต็มศักยภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ (2) การพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับการบริหารโครงการใช้เงินทุนหมุนเวียน

(2) การวางแผนการผลิตพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อม และพิจารณาให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการพันธุ์พืชของกลุ่มเกษตรกรบริเวณที่ตั้งศูนย์ฯ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งพร้อมดำเนินการในปีงบประมาณ 2562 ภายหลังจากการปรับปรุงศูนย์ฯ แล้วเสร็จ

(3) การปรับปรุงซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ ได้จัดทำรายการจัดซื้อจัดจ้างและแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางและวางขอบเขตของงาน โดยได้เผยแพร่ประกาศและเอกสารประกวดราคา ทั้งนี้ ได้ประกาศผลผู้ชนะการประกวดราคาภายในช่วงเดือนกันยายน 2561

3.3) ผลได้ (Outputs) (ตารางที่ 3.32)

(1) การประชุมหารือ เตรียมการ ดำเนินการปรับปรุง ศูนย์ขยายพันธุ์พืช ดำเนินการ 4 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย

(2) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ดำเนินการ 4 ครั้ง 150 คน ครอบคลุมเป้าหมาย

(3) การซ่อมแซมครุภัณฑ์ ดำเนินการปรับปรุงแล้วเสร็จ 10 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย

(4) การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป้าหมาย 176 รายการ ในภาพรวม ดำเนินการแล้ว 66 รายการ คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของเป้าหมาย ทั้งนี้ รายการปรับปรุงโรงเรือนแล้วเสร็จ 2 รายการ ทำสัญญาแล้ว 40 ราย และมีการยกเลิกประกาศเชิญชวนเดิม จำนวน 110 รายการ เนื่องจากไม่มีผู้ผ่านการพิจารณา สำหรับรายการครุภัณฑ์การเกษตรได้รับครบถ้วนแล้ว 24 รายการ

(5) การจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ ดำเนินการครบ 30 แปลง ตามเป้าหมาย

ตารางที่ 3.32 ผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมหารือ เตรียมการ ดำเนินการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช	ครั้ง	4	4	100.00
2. พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่	ราย	150	150	100.00
3. ซ่อมแซมครุภัณฑ์	แห่ง	10	10	100.00
4. ปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์การเกษตร	รายการ	176	66	37.50
4.1 ปรับปรุงโรงเรือน	รายการ	152	42	27.63
- ปรับปรุงแล้วเสร็จ	รายการ		2	1.32
- ทำสัญญาแล้วเสร็จ	รายการ		40	26.31
4.2 ครุภัณฑ์การเกษตร (รถไถพร้อมอุปกรณ์)	รายการ	24	24	
5. จัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์พืช	แปลง	30	30	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมการเกษตร

3.4) ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.90 (คะแนนเต็ม 10) เนื่องจากได้รับงบประมาณสำหรับการปรับปรุงศูนย์ฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรือน และครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานมานาน บางส่วนชำรุด และใช้การไม่ได้ ทั้งนี้ ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรเตรียมความพร้อม และวางแผนเกี่ยวกับบุคลากร ในด้านการทำการตลาดพันธุ์พืชของศูนย์ขยายพันธุ์พืช

4) ข้อค้นพบ

4.1) ระยะเวลาดำเนินการจำกัด เมื่อเทียบกับปริมาณงาน และรายการที่ต้องซ่อมแซมปรับปรุงนอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังขาดประสบการณ์ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

4.2) การบริหารจัดการศูนย์ฯ ภายหลังการปรับปรุงยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการสำรวจความต้องการพันธุ์พืชและการทำการตลาดด้านพันธุ์พืชต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการผลิต และขยายพันธุ์พืชในระยะต่อไป

4.3) บุคลากรของศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังขาดความรู้และทักษะในการดำเนินการ ทั้งนี้เมื่อมีการปรับ ภารกิจการให้บริการของศูนย์ฯ จำเป็นต้องพิจารณาในส่วนของพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจด้วย

5) ข้อเสนอแนะ จากข้อค้นพบดังกล่าว เห็นควรให้กรมส่งเสริมการเกษตร นำข้อเสนอแนะไปพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

5.1) เร่งรัดการดำเนินงานและเบิกจ่ายแต่ละกิจกรรมให้เป็นไปตามแผน กรณีที่สามารถกันเงินเหลือปีได้ และควรมีการเตรียมการในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านบุคลากร และการบริหารเงินทุนหมุนเวียน เพื่อการผลิตและขยายพันธุ์พืช

5.2) สำหรับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างหรืองานก่อสร้างที่เจ้าหน้าที่ยังขาดความชำนาญ ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตาม กำกับดูแล และให้คำแนะนำ

5.3) ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้การบริการของศูนย์ฯ อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง

ด้านหน้าโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ด้านหน้าโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา

ภายในโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ภายในโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภายในโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ภายในห้องเพาะเนื้อเยื่อ

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม

ด้านหน้าโรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช

ภายในโรงเรือนอนุบาลต้นพันธุ์อ้อย

3.3.6 โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

1) สารระสำคัญโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ

(1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวประเภทอาหารให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

(2) เสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพให้แก่กลุ่มเกษตรกร ในการเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชคุณภาพดีที่สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

1.2) เป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินงาน

(1) เมล็ดพันธุ์ข้าว 2,160 ตัน เกษตรกรมีความรู้แปรรูป 1,581 ราย ในพื้นที่ปลูกข้าว 30 จังหวัด

(2) เมล็ดพันธุ์ดี ชั้นพันธุ์ขยาย ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และเมล็ดพันธุ์หลัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกร 43 กลุ่ม 1,035 ราย 6,242 ไร่ ใน 16 จังหวัด

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ กรมการข้าว งบประมาณ 45.36 ล้านบาท กรมวิชาการเกษตร งบประมาณ 109.23 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) พื้นที่เป้าหมายโครงการ 36 จังหวัด

(2) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในส่วนของกรมการข้าว ได้แก่ ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว รวม 26 ราย ในส่วนของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ ศูนย์วิจัยพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืช ศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืช ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ศูนย์วิจัยพืชไร่ รวม 14 ราย รวมทั้งหมด 40 ราย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวม 266 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) งบประมาณโครงการ รวม 154.59 ล้านบาท โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ได้แก่ กรมการข้าว ได้รับงบประมาณ 45.36 ล้านบาท กรมวิชาการเกษตร ได้รับงบประมาณ 109.23 ล้านบาท ณ 30 กันยายน 2561 ใช้จ่ายไป รวม 84.01 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 54.34 ของงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งใช้ในการจัดซื้อจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ การประชุมชี้แจง และการอบรม ทั้งนี้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี ชั้นพันธุ์ขยาย ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และเมล็ดพันธุ์หลัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หน่วยงานมีแผนการเบิกจ่ายเงินในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2561 เนื่องจากเป็นการผลิตในช่วงปลายฤดูฝน เก็บผลผลิตปลายเดือนตุลาคม ทำให้ต้องกันเงินเหลือมปีงบประมาณ (ตารางที่ 3.33)

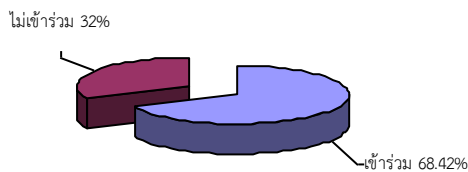
ตารางที่ 3.33 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	งบประมาณที่ได้รับ	ใช้จ่าย	
		จำนวน	ร้อยละ
1) กรมการข้าว	45.36	29.51	65.06
2) กรมวิชาการเกษตร	109.23	54.50	49.90
รวม	154.59	84.01	54.34

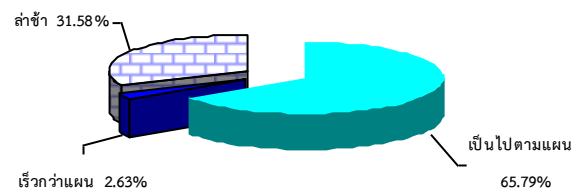
ที่มา: กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร ณ 30 กันยายน 2561

3.2) กระบวนการ (Process) การดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย กระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การประชุมชี้แจง การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดซื้อจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ และการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 68.42 ได้เข้าร่วมประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการจากส่วนกลาง ร้อยละ 31.58 ไม่ได้เข้าร่วมเนื่องจากติดราชการอื่น และบางส่วนไม่ได้รับหนังสือแจ้งให้เข้าร่วมประชุม (ภาพที่ 3.11) ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 65.79 เห็นว่า การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามแผน ร้อยละ 31.58 เห็นว่า ช้ากว่าแผน เนื่องจาก งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต ทำให้ต้องมีการปรับแผนการดำเนินงาน และ ร้อยละ 2.63 เห็นว่า การดำเนินงานโครงการเร็วกว่าแผน (ภาพที่ 3.12)

ภาพที่ 3.11 การเข้าร่วมประชุมชี้แจง

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.12 กระบวนการดำเนินงานโครงการ

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี หน่วยงานได้กำหนดหลักสูตร/เนื้อหาสาระต่าง ๆ ตามกิจกรรมหลักของโครงการ ได้แก่ หลักสูตร การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว วิทยาการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา และการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์รวมเป้าหมาย 2,995 ราย ดำเนินการได้รวม 3,009 ราย ร้อยละ 100.47 ของเป้าหมาย (ตารางที่ 3.34)

ตารางที่ 3.34 การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

หน่วย: ราย

รายการ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
		จำนวน	ร้อยละ
1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ			
1.1) การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว	900	900	100.00
1.2) วิทยาการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	900	900	100.00
1.3) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา	160	160	100.00
2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ	1,035	1,049	101.35
อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)			
รวม	2,995	3,009	100.47

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

(1.1) หลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว และวิทยาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในส่วนของกรมการข้าว ส่วนใหญ่หน่วยงานในพื้นที่จะดำเนินการในช่วงต้นเดือนกรกฎาคม 2561 โดยจัดอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 50 ราย ได้รับงบประมาณวงเงิน 15,000 บาท (150 บาท/ราย) สำหรับหน่วยงานใช้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าอาหารกลางวัน และวัสดุ อุปกรณ์ในการอบรม ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 46.15 เห็นว่า มีปัญหาเกษตรกรสนใจค่อนข้างน้อย วิทยาการในพื้นที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากหลายหน่วยงานจัดกิจกรรมพร้อมกัน มีการจัดอบรมหลายโครงการในระยะเวลาเดียวกัน กรมการข้าวจึงได้จัดส่งบุคลากรที่มีความรู้จากส่วนกลาง เข้าไปเป็นวิทยากรเพิ่มเติมแล้ว อย่างไรก็ตาม การอบรมมีความจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่หลายคน เพื่อดำเนินการด้านต่าง ๆ การดำเนินงานโครงการในช่วงระยะเวลากระชั้นชิด จึงอาจทำให้การฝึกอบรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับวิทยาการผลิตเมล็ดพันธุ์ การบริหารจัดการเครื่องจักรและธุรกิจเมล็ดพันธุ์ มีระดับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.89 โดยเห็นว่า วิทยาการที่มาจากศูนย์เมล็ดพันธุ์โดยตรง และความรู้ที่ได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

(1.2) หลักสูตรการใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา กลุ่มที่มีเกษตรกรเข้าร่วมอบรมเรื่องการใช้เครื่องมือ และการดูแล บำรุงรักษา มีระดับความพึงพอใจจากการเข้าร่วมอบรมระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.77 โดยมีความเห็นว่าวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจน เข้าใจง่าย และได้ลงมือปฏิบัติจริง

(1.3) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในส่วนของกรมวิชาการเกษตร ดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงเดือนมิถุนายนได้เกินเป้าหมาย

ทั้งนี้ ในการอบรมได้รับจัดสรรงบประมาณ รายละเอียด 500 บาท หน่วยงานได้จัดสรรค่าใช้จ่าย คือ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารให้เกษตรกรรายละ 360 บาท เพื่อเป็นค่าพาหนะ ค่าอาหารเช้า และเย็น ส่วนที่เหลือรายละเอียด 140 บาท เป็นค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าอาหารกลางวัน อาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับการจัดอบรม 1 วัน การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อรองรับการปฏิรูปการผลิตภาคเกษตร เกษตรกรบางรายที่เข้ารับการอบรมมีทักษะในการผลิตถั่วลิสงเป็นอย่างดี แต่ยังมีปัญหาในความเข้าใจรายละเอียดด้านการจัดการ เช่น การใช้ปุ๋ย การใช้ยาป้องกันกำจัดโรคพืชและแมลง เกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ร้อยละ 100 ได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเตรียมแปลงสำหรับปลูกพืช การดูแลรักษาเมล็ดพันธุ์ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ดี

(2) การจัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ ในการดำเนินงานโครงการมีการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ ในแต่ละกิจกรรมโครงการแตกต่างกัน ดังนี้ (ตารางที่ 3.35)

(2.1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กำหนดเป้าหมาย จัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ เครื่องเกี่ยวนวดข้าว 18 เครื่อง ส่งมอบแล้ว 17 เครื่อง อีก 1 เครื่อง การจัดหาล่าช้า เนื่องจากมีการอุทธรณ์ผลการประกวดราคา ของจังหวัดร้อยเอ็ด และได้กัเงินเหลือปีไว้แล้ว ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ 18 ชุด โดยส่งมอบแล้ว 18 ชุด ทั้งนี้ เครื่องมืออุปกรณ์ ที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนแล้ว ได้แก่ ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ เครื่องเกี่ยวนวดข้าว เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ รถเกี่ยวข้าว เครื่องวัดความชื้น เครื่องเย็บกระสอบ และเครื่องซัง โดยเกษตรกร ร้อยละ 58.02 เห็นว่า เครื่องมือที่ได้รับเพียงพอ และร้อยละ 41.98 ต้องการให้สนับสนุนเพิ่ม เช่น รถไถนา เครื่องอัดฟาง รถบรรทุก ตู้อบเมล็ดพันธุ์ รวมถึงต้องการให้เพิ่มจำนวนเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่สนับสนุนให้มากกว่า 1 ชุด

(2.2) การผลิตข้าวตลาดเฉพาะ จัดหาและสนับสนุนเครื่องมือการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว 88 เครื่อง ส่วนกลาง ลงนามสัญญาแล้ว 73 เครื่อง กำหนดส่งมอบให้เกษตรกร เสร็จสิ้นภายในวันที่ 5 ธ.ค.61 และได้กัเงินไว้เบิกจ่ายเหลือปีแล้ว ส่วนภูมิภาค ส่งมอบแล้ว 15 เครื่อง ทั้งนี้ เครื่องมืออุปกรณ์ ที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนแล้ว ได้แก่ เครื่องตีเยื่อกระดาษ หม้อต้มฟาง ตะแกรงกระดาษ อ่างกระจายเยื่อ เครื่องบดแป้ง เครื่องทำไอศกรีม ตู้แช่แข็ง เครื่อง HOMOGINIZER และเครื่องซีลสุญญากาศ โดยเกษตรกร ร้อยละ 24.00 เห็นว่า เครื่องมือที่สนับสนุนเพียงพอ และร้อยละ 76.00 เห็นว่า เครื่องมือที่สนับสนุนไม่เพียงพอ ต้องการให้สนับสนุนเพิ่ม

(2.3) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อรองรับการปฏิรูปการผลิตภาคการเกษตร โดยพัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช 4 แห่ง ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว และการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ 101 เครื่อง จัดหาแล้ว 97 เครื่อง และอีก 4 เครื่อง ไม่มีผู้เสนอราคา ทั้งนี้ การจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ ทุกรายการส่วนมากดำเนินการส่งมอบให้แก่เกษตรกรแล้ว และเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อการจัดซื้อจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.40

ตารางที่ 3.35 การจัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์

รายการ	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
1. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว			
1.1 สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	กลุ่ม	18	18
- เครื่องเกี่ยวนาดข้าว	เครื่อง	18	- ส่งมอบเกษตรกรแล้ว 17 เครื่อง - อยู่ระหว่างการจัดหา เนื่องจากมีการอุทธรณ์ผลการประกวดราคา 1 เครื่อง ได้กักเงินไว้เบิกจ่ายเหลืออมปีแล้ว
- ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์	ชุด	18	- ส่งมอบเกษตรกรแล้ว 18 ชุด
2. การเพิ่มประสิทธิภาพตลาดเฉพาะ			
- สนับสนุนเครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว	เครื่อง	88	- ส่งมอบเกษตรกรแล้ว 15 เครื่อง - ลงนามสัญญาแล้ว 73 เครื่อง กำหนดส่งมอบให้เกษตรกร เสร็จสิ้นภายในวันที่ 5 ธ.ค. 61 และได้กักเงินเหลืออมปีแล้ว
3. การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช			
- พัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช	แห่ง	4	- ดำเนินการแล้วเสร็จ
- จัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ	เครื่อง	101	- จัดหาได้แล้ว 97 เครื่อง - ครุภัณฑ์ 4 เครื่อง ไม่มีผู้เสนอราคา
รวม	แห่ง/เครื่อง/ ชุด	229	- ดำเนินการเสร็จแล้ว 4 แห่ง - ส่งมอบเกษตรกรแล้ว 50 เครื่อง/ชุด - รอส่งมอบให้เกษตรกร 73 เครื่อง - อยู่ระหว่างการอุทธรณ์ 1 เครื่อง - จัดหาได้แล้ว 97 เครื่อง - ครุภัณฑ์ 4 เครื่อง ไม่มีผู้เสนอราคา

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

(3) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อรองรับการปฏิรูปการผลิตภาคการเกษตร ผลการดำเนินงาน ณ เดือนพฤษภาคม ดำเนินการสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ 43 กลุ่ม 1,035 ราย ครบตามเป้าหมาย แต่เนื่องจากในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม มีฝนตกชุกทำให้เกษตรกรผู้ผลิตถั่วลิสง จังหวัดอุดรธานี ยกเลิกการผลิต ผลการดำเนินงาน ณ เดือนกันยายน จึงมีเกษตรกรในเครือข่ายฯ 43 กลุ่ม 977 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.40 ของเป้าหมาย 1,035 ราย

3.4) ผลลัพธ์

(1) การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช โดยเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ ดำเนินการได้ 977 ราย 6,551 ไร่ ร้อยละ 94.40 และ 104.95 ของเป้าหมาย 1,035 ราย 6,242 ไร่ จำแนกแต่ละชนิดพืช ได้แก่ (1) ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 212 ราย 2,094 ไร่ ร้อยละ 81.54 และ 107.38 ของเป้าหมาย 260 ราย 1,950 ไร่ (2) ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว 243 ราย 3,384 ไร่ ร้อยละ 105.65 และ 107.43 ของเป้าหมาย 230 ราย 3,150 ไร่ (3) ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง 502 ราย 991 ไร่ ร้อยละ 95.62 และ 93.49 ของเป้าหมาย 525 ราย 1,060 ไร่ และ (4) ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดพันธุ์หลัก 20 ราย 82 ไร่ ครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.36)

ตารางที่ 3.36 การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช

รายการ	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1) ถั่วเหลือง	ราย	260	212.00	81.54
	ไร่	1,950	2,094.00	107.38
2) ถั่วเขียว	ราย	230	243	95.62
	ไร่	3,150	3,384	93.49
3) ถั่วลิสง	ราย	525	502	105.65
	ไร่	1,060	991	107.43
4) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ราย	20	20	100.00
	ไร่	82	82	100.00
รวม	ราย	1,035	977	94.40
	ไร่	6,242.00	6,551	104.95

ที่มา: รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมวิชาการเกษตร

(2) ความเห็นและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ จากการสำรวจความคิดเห็น และความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทั้ง 3 กิจกรรม ในภาพรวมของโครงการด้านต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ เห็นว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.50 คะแนน โดยเห็นว่า การดำเนินงานเป็นไปตามแผน วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม เกษตรกรได้รับประโยชน์โดยตรงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้จริง เกษตรกรมีอาชีพทางเลือก และสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังนี้ (ตารางที่ 3.37)

(2.1) ความรู้/ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.64 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมการประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการจากหน่วยงานส่วนกลาง ทราบวัตถุประสงค์โครงการตั้งแต่เริ่มต้น ได้รับข้อมูลจากกรมต้นสังกัดโดยตรง ทำให้มีความเข้าใจเป็นอย่างดี มีบางรายเห็นว่า โครงการมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินการบ่อยทำให้เจ้าหน้าที่

เกิดความสับสน บางรายไม่ได้รับการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการจากส่วนกลาง และแนวทางการดำเนินงานและขั้นตอนบางอย่างยังไม่ชัดเจน

(2.2) การคัดเลือกกลุ่ม/เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยโครงการกำหนดเกณฑ์คัดเลือกเกษตรกรที่สนใจเป็นเกษตรกรที่ได้รับรางวัลกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดีเด่นระดับประเทศ และอยู่ในกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ระดับภาค เจ้าหน้าที่เห็นว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.73 เนื่องจาก การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรมีมาตรฐานการพิจารณาที่ชัดเจน กลุ่มเกษตรกรที่คัดเลือกค่อนข้างมีศักยภาพสูงทำให้สามารถขับเคลื่อนโครงการได้ดี และเกษตรกรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปลูกพืชชนิดนั้นอยู่แล้วโครงการนี้จึงเป็นการต่อยอดอาชีพให้แก่เกษตรกรมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้น แต่บางจังหวัดเห็นว่า ในการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรนั้นเวลามีค่อนข้างจำกัดและเร่งด่วนทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถคัดเลือกเกษตรกรได้อย่างได้มีประสิทธิภาพ และเกษตรกรบางกลุ่มไม่เคยเข้าร่วมโครงการมาก่อน จึงทำให้การดำเนินโครงการค่อนข้างช้า

(2.3) การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับข้าราชการในจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เจ้าหน้าที่เห็นว่า เหมาะสมในระดับมาก ค่าคะแนน 8.08 โดยมีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงานของโครงการ กับหน่วยงาน ในเวทีประชุมต่าง ๆ เช่น เทศบาล ฯลฯ และได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน แต่มีบางจังหวัด เห็นว่า การนัดประชุมค่อนข้างเร่งด่วนจึงไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้เนื่องจากติดงานราชการอื่น และบางจังหวัดได้รับคำสั่งเกี่ยวกับโครงการหลังจากดำเนินโครงการแล้ว

(2.4) วิทยากรอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่เห็นว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.97 เนื่องจากถ่ายทอดความรู้ได้ตรงหลักสูตรและครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรทั้งหมด วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่อบรมเป็นอย่างดีและเน้นภาคปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎีจึงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น

(2.5) การจัดซื้อจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ เห็นว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.40 โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่า การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบ และเครื่องมือ อุปกรณ์ที่โครงการสนับสนุนมีความจำเป็นและตรงต่อความต้องการของเกษตรกรมาก ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำไปใช้ประโยชน์ โดยบางส่วนได้รับเครื่องมือ อุปกรณ์แล้วแต่ยังไม่ครบ และบางจังหวัดอยู่ระหว่างทำสัญญา

(2.6) ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่เห็นว่า เหมาะสมในระดับมาก ด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.16 โดยส่วนใหญ่เห็นว่า ระยะเวลาพอเหมาะ แต่บางส่วนเห็นว่า ระยะเวลาดำเนินการสั้นเกินไป กระชั้นชิด ค่อนข้างรวบรัดทำให้ทุกอย่างเร่งรีบ ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงานไม่สอดคล้องกับฤดูกาลผลิต

ตารางที่ 3.37 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) ความรู้/ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ	8.64	มากที่สุด
2) การคัดเลือกกลุ่ม/เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	8.73	มากที่สุด
3) การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับข้าราชการในระดับจังหวัด	8.08	มาก
4) วิทยากรอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร	8.97	มากที่สุด
5) การจัดซื้อจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์	8.40	มากที่สุด
6) ระยะเวลาการดำเนินงาน	8.16	มาก
เฉลี่ย	8.50	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) ความเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจความเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร ทั้ง 3 กิจกรรม ในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมของโครงการ พบว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ย 8.90 โดยมีรายละเอียดด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 3.38)

(1) คุณภาพของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน เกษตรกร เห็นว่า คุณภาพของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่สนับสนุน มีคุณภาพในระดับมาก ค่าคะแนน 8.09 โดยมีความเห็นว่าอุปกรณ์สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ เครื่องมือ อุปกรณ์ มีคุณภาพ สภาพการใช้งานใหม่ตรงตามความต้องการ แต่ขณะที่บางราย เห็นว่า เครื่องมือฯ ที่ได้รับมีขนาดเล็กไม่สามารถทำการผลิตได้ที่ละมาก ๆ และบางรายเพิ่งได้รับเครื่องมือ อุปกรณ์ จึงยังไม่ได้ใช้งาน

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ เกษตรกร เห็นว่า ความรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.95 โดยเห็นว่าความรู้ที่ได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วิทยากรอธิบายเข้าใจง่าย รู้ถึงวิธีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ดีด้วยตัวเอง ขณะที่บางรายไม่สามารถจำเนื้อหาที่อบรมได้

(3) การปฏิบัติตามเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ เกษตรกร เห็นว่าการปฏิบัติตามเทคโนโลยีฯ ในการจัดทำแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 9.27

(4) ความพึงพอใจคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับ เกษตรกรเห็นว่า คุณภาพเมล็ดพันธุ์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 9.27 โดยเมล็ดพันธุ์งาม อัตราการงอกเกือบ 100% และไม่มีสิ่งปนเปื้อน แต่บางราย พบว่า เมล็ดพันธุ์ลีบ และขึ้นรา ซึ่งทางกรมวิชาการเกษตรได้ทำการติดตามเพื่อแก้ปัญหาแล้ว

(5) ความพึงพอใจต่อชนิดเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับ เกษตรกรเห็นว่า ชนิดพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 9.37 โดยพันธุ์ที่ได้รับมีอัตราการงอกและโตเร็ว พันธุ์เชียงใหม่ 60 ให้ผลผลิตดี ลูกดก ฝักใหญ่ และเปลือกบางแคะง่าย บางรายได้รับเมล็ดพันธุ์ลีบและเหี่ยว ซึ่งกรมวิชาการเกษตรได้ทำการติดตามเพื่อแก้ปัญหาแล้ว

ตารางที่ 3.38 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว		
1) คุณภาพของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	8.09	มาก
2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์	8.83	มากที่สุด
กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช		
3) การปฏิบัติตามเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์	8.95	มากที่สุด
4) ความพึงพอใจคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับ	9.27	มากที่สุด
5) ความพึงพอใจต่อชนิดเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับ	9.37	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.90	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4) ความคาดหวังผลจากการดำเนินงานโครงการ เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อผลการดำเนินงานโครงการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 3.39)

(1) การช่วยให้สถาบันเกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้น ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.72 เนื่องจากสถาบันเกษตรกรบางแห่งทำการผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นระยะเวลาาน จึงมีประสบการณ์ค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์เพิ่มขึ้น ก็สามารถลดภาระงานให้แก่กลุ่มเกษตรกรได้ ทำให้การผลิตเมล็ดพันธุ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมล็ดพันธุ์ก็มีคุณภาพมาตรฐานที่ดีขึ้น และได้รับการควบคุมมาตรฐานการผลิตจากเจ้าหน้าที่ กรมวิชาการเกษตร ซึ่งจะสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเกษตรกรได้ในอนาคต เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถทำให้ในอนาคตเกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพไว้ใช้เองและสามารถจำหน่ายได้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น และเกษตรกรสามารถแปรรูปสินค้าที่มีอยู่ให้มีราคาที่สูงขึ้นได้ ทั้งนี้ บางจังหวัดไม่ได้รับการอบรม ในส่วนการเพิ่มศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

(2) การช่วยให้สถาบันเกษตรกรสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวและมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.50 เนื่องจาก ผลผลิตที่ได้สามารถนำไปต่อยอดโดยการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า และหากสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ดี มีคุณภาพ สามารถนำไปจำหน่าย ซึ่งช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่บางกลุ่ม มีความเห็นว่าอุปกรณ์ที่สนับสนุนยังไม่เพียงพอต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ ควรมีการร่วมมือกันระหว่างชุมชนอื่น

(3) สร้างความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชคุณภาพดีให้กับกลุ่มเกษตรกรในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.83 เนื่องจากเกษตรกรมีองค์ความรู้ และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี โดยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี และตลอดช่วงการดำเนินโครงการนั้นมีเจ้าหน้าที่

จากหน่วยงานลงพื้นที่เพื่อติดตามประเมินผลให้คำแนะนำเพื่อช่วยแก้ปัญหา ทั้งนี้ บางรายมีความเห็นว่าเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้จริงเพียงบางส่วนเท่านั้น

(4) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.08 โดยเห็นว่าเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างน้อย ร้อยละ 90 การผลิตเมล็ดพันธุ์จะดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากมีอุปกรณ์คัดเมล็ดพันธุ์และเครื่องเกี่ยวขนาดที่ใช้ภายในกลุ่ม เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพดี โดยผ่านการแนะนำและตรวจแปลงจากหน่วยงาน ทั้งนี้บางรายเห็นว่า ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมระหว่างการผลิตด้วย

(5) สร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.62 เนื่องจาก เกษตรกรมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี และมีความเข้มแข็ง สามัคคี เกษตรกรมีอาชีพทางเลือกที่มั่นคง ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ จึงสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ บางรายเห็นว่า ผลผลิตที่ได้มีปริมาณต่ำไม่คุ้มกับต้นทุนที่เสียไป และการเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูฝนเกษตรกรไม่มีลานตากผลผลิตทำให้เกิดความเสียหายได้

ตารางที่ 3.39 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) โครงการช่วยให้สถาบันเกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้น	8.72	มากที่สุด
2) โครงการช่วยให้สถาบันเกษตรกรสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว และมีคุณภาพ	8.50	มากที่สุด
3) สร้างความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ซคุณภาพดีให้กับกลุ่มเกษตรกร	8.83	มากที่สุด
4) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้	8.08	มาก
5) สร้างความเข้มแข็งและมั่นคงให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน	8.62	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.55	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

5.1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

(1) การดำเนินงานโครงการโดยการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร ในส่วนที่จัดหาโดยส่วนกลางอยู่ระหว่างดำเนินการ กลุ่มเกษตรกรได้เครื่องมือ อุปกรณ์ เพียงบางส่วน ซึ่งสามารถใช้งานได้แต่ไม่เพียงพอสำหรับการผลิตและแปรรูปสินค้า อีกทั้งเครื่องมือที่สนับสนุนบางชนิดไม่ตรงกับความต้องการใช้งานของเกษตรกร ทำให้การดำเนินงานบางพื้นที่ยังไม่มีผลการดำเนินงานให้เห็นถึงความสำเร็จตามเป้าหมายโครงการ

(2) ระยะเวลาการดำเนินโครงการค่อนข้างสั้นและเร่งด่วน ทำให้เครื่องมืออุปกรณ์ในบางรายการ ที่จัดซื้อจัดหามีความล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด บางรายการยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เช่น รถเกี่ยวขนาดข้าว เกษตรกรต้องฝีกหัดขับก่อน จึงสามารถนำไปใช้ได้จริง จังหวัดสกลนครยังไม่ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวจึงยังไม่ได้ใช้งาน

5.2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ

(1) ระยะเวลาในการคัดเลือกเกษตรกรมีน้อยและไม่เป็นระบบมากพอ เนื่องจากมีเกษตรกรบางรายลงชื่อเข้าร่วมโครงการมากกว่า 1 โครงการ และในส่วนของการทำงานเข้าใจในโครงการเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานลงพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ ซึ่งทำให้เกษตรกรบางรายเกิดความสับสนไม่เข้าใจ

(2) ช่วงเวลาในการจัดอบรมควรจัดก่อนฤดูกาลทำการเกษตร เนื่องจากเป็นช่วงที่เกษตรกรว่างและสามารถเข้าร่วมการอบรมได้

(3) การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชในฤดูฝน เกือบเกี่ยวผลผลิต ตั้งแต่เดือน ต.ค. - ธ.ค. 2561 ทำให้ต้องกันเงินเหลือปี สำหรับการจ้างเก็บเกี่ยว และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ผลิต จะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนด้วย

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) ควรมีการสำรวจความต้องการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ในกลุ่มเกษตรกรก่อนให้การสนับสนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

6.2) การส่งมอบเครื่องมือ อุปกรณ์ บางรายการที่ต้องใช้ความชำนาญในการใช้ ควรส่งมอบให้เร็ว เพื่อให้เกษตรกรได้ทดลองใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ก่อน

6.3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรหาตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อรองรับสินค้าที่กลุ่มเกษตรกรผลิตหรือแปรรูปขึ้น และกำหนดราคาขายที่เกษตรกรสามารถอยู่ได้

6.4) เนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วน ต้องมีการติดตามรายงานผลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ แบบฟอร์มรายงานต่าง ๆ ควรมีการชี้แจงตั้งแต่เริ่มโครงการ และควรแบ่งแยกระหว่างกิจกรรมภายในกรมให้ชัดเจน

6.5) ควรมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องในปีต่อไป เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรพัฒนาตนเอง และอยากเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

ประมวลภาพเครื่องมือ อุปกรณ์ และกิจกรรม ที่โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี สนับสนุนให้แก่กลุ่มเกษตรกร
กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและตลาดเฉพาะ (กข.)

กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ (วก.)

3.3.7 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) ความเป็นมาโครงการ กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมของประเทศ ในแต่ละปีมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์และจำหน่ายให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากแต่ละปีกรมปศุสัตว์ได้รับงบประมาณค่อนข้างจำกัด และรายได้จากการจำหน่ายพันธุ์สัตว์ได้นำเข้าเป็นรายได้แผ่นดินไม่น้อยกว่าปีละ 90 ล้านบาท แต่ไม่สามารถนำกลับใช้ในการผลิตพันธุ์สัตว์เพื่อการจำหน่ายให้กับเกษตรกรได้ ดังนั้นกรมปศุสัตว์จึงได้จัดทำโครงการศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ขึ้น เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้กับเกษตรกรรายย่อย และเครือข่ายการผลิต ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรรายย่อยได้ในระดับหนึ่ง และเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะในเรื่องของพันธุ์สัตว์ให้กับเกษตรกรได้

1.2) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อพัฒนาปรับปรุงพันธุ์สัตว์และกระจายสัตว์พันธุ์ดีให้กับเกษตรกรรายย่อย/เครือข่ายสัตว์พันธุ์ดี รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์

1.3) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์พันธุ์ดีในศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์และศูนย์ผลิตน้ำเชื้อ รวม 38 แห่ง และจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีและน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกรรายย่อยและเครือข่ายจำนวน 19,000 ราย ในพื้นที่ 77 จังหวัด

1.4) หน่วยงานที่รับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินงานโดย กรมปศุสัตว์ งบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 140,000,000 บาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของแต่ละศูนย์ 38 ศูนย์ และเกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการแล้ว จำนวน 147 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 31 สิงหาคม 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรร กรมปศุสัตว์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์รวมทั้งสิ้น 140 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้วทั้งหมด 115.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 82.69 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เห็นว่า งบประมาณดังกล่าว มีความเพียงพอต่อความต้องการใช้ ร้อยละ 100 สำหรับความทันเวลาของงบประมาณ ร้อยละ 94.74 เห็นว่างบประมาณมีความทันเวลาต่อการดำเนินโครงการ และร้อยละ 5.26 เห็นว่างบประมาณมาไม่ทันเวลา โดยควรจัดสรรงบประมาณให้ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด (ตารางที่ 3.40)

ตารางที่ 3.40 ความเพียงพอ และความทันเวลาของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความเพียงพอ	100.00
1.1 เพียงพอ	100.00
1.2 ไม่เพียงพอ	-
2. ความทันเวลา	100.00
2.1 ทันเวลา	94.74
2.2 ไม่ทันเวลา	5.26

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การประชาสัมพันธ์โครงการ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า ศูนย์ฯ มีการประชาสัมพันธ์โครงการ ในพื้นที่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยฯ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 94.74 รองลงมา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Face book /เว็บไซต์ ของศูนย์วิจัยฯ ปศุสัตว์อำเภอ และปศุสัตว์จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 63.16 และสื่อสิ่งพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 26.32 (ตารางที่ 3.41)

ตารางที่ 3.41 การประชาสัมพันธ์โครงการในพื้นที่

รายการ	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ	
1.1 มีการประชาสัมพันธ์	100.00
1.2 ไม่มีการประชาสัมพันธ์	-
2. สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ	
2.1 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Face book, Application, เว็บไซต์ต่าง ๆ)	63.16
2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร,โปสเตอร์ จากกรมปศุสัตว์)	26.32
2.3 สื่อบุคคล (จนท.ศูนย์วิจัยฯ , อบต., กำนัน, ผญบ.)	94.74

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง/แปลงหญ้า การดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และจัดท้าวสตูดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละศูนย์ฯ สามารถผลิตพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้ ซึ่งแต่ละศูนย์ได้มีการดำเนินการปรับปรุงดังกล่าวแล้ว

(2) การเลี้ยงพ่อ/แม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกและน้ำเชื้อ กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของโครงการฯ นอกจากการพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ แล้ว ยังมีการสนับสนุนให้มีการเลี้ยงพ่อพันธุ์สุกรเพื่อผลิตน้ำเชื้อจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ผลิตน้ำเชื้อสุกรราชบุรี จ.ราชบุรี โดยขณะนี้ได้มีการผลิตน้ำเชื้อสุกรจำหน่ายให้แก่เกษตรกรแล้ว และในส่วนของ การเลี้ยงแม่พันธุ์สัตว์เพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแม่พันธุ์สัตว์เดิมที่มีอยู่แล้ว โดยเลี้ยงเพื่อผลิตลูกสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในระยะต่อไป ซึ่งดำเนินงานโดยศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 38 แห่ง พบว่า มีการเลี้ยงแม่พันธุ์สัตว์เพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแล้ว รวมทั้งมีการผลิตลูกสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้แก่เกษตรกรแล้วเช่นเดียวกัน

3.3) ผลได้ (Outputs) (ตารางที่ 3.42)

(1) ศูนย์ฯ ที่มีศักยภาพในการเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และจัดท้าวสตูดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ เพื่อให้แต่ละศูนย์ฯ สามารถผลิตพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้นั้น ผลการดำเนินงาน พบว่า ทั้ง 38 ศูนย์ฯ อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และจัดท้าวสตูดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ แต่มีรายการค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง เช่น โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ บ่อหมัก ฯลฯ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในของกรมปศุสัตว์ แจ้งว่าเป็นการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างซึ่งเป็นงบลงทุน จึงต้องมีการขอเปลี่ยนแปลงรายการเป็นรายการงบลงทุน ซึ่งทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าบ้าง แต่ขณะนี้ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว

(2) แม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ การผลิตแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพเพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแม่พันธุ์สัตว์ที่มีอยู่เดิมของแต่ละศูนย์ฯ พบว่า แต่ละศูนย์ฯ สามารถดำเนินการคัดเลือกแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพได้แล้วครบตามเป้าหมาย จำนวน 25,169 ตัว ซึ่งแม่พันธุ์สัตว์ดังกล่าวทางศูนย์ฯ จะเลี้ยงเพื่อผลิตลูกจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในระยะต่อไป

(3) สัตว์พันธุ์ดี/น้ำเชื้อสุกรที่ผลิตได้

(3.1) สัตว์พันธุ์ดี การผลิตสัตว์พันธุ์ดีเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในระยะแรก เป็นพันธุ์สัตว์ที่ผลิตได้จากงานผลิตสัตว์ในงบประมาณประจำปีของแต่ละศูนย์ฯ ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า มีการผลิตและจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรแล้ว 24,116 ตัว คิดเป็นร้อยละ 1.31 ของเป้าหมาย 1,838,488 ตัว

(3.2) น้ำเชื้อสุกร มีการผลิตน้ำเชื้อสุกรแล้ว 2,531 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 84.37 ของเป้าหมาย 3,000 โด๊ส โดยจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกรแล้วได้ 2,178 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 72.60 ของเป้าหมายการผลิตน้ำเชื้อ

(4) เกษตรกรได้รับสัตว์พันธุ์ดี ในการจำหน่ายพันธุ์สัตว์จากโครงการฯ ให้แก่เกษตรกรนั้น ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรไว้ 3 ประเภท โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

(4.1) เกษตรกรที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐด้านปศุสัตว์/เกษตรกรตามโครงการเพิ่มทักษะอาชีพ

(4.2) เกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพเสริม

(4.3) เกษตรกรเครือข่ายสัตว์พันธุ์ดีกรมปศุสัตว์ โดยเกษตรกรต้องยื่นแบบคำขอจองสัตว์ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และให้ปศุสัตว์อำเภอทำการตรวจสอบคุณสมบัติเกษตรกร ความพร้อมในการเลี้ยงสัตว์ และรับรองเกษตรกร จากนั้นจะส่งรายชื่อให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวมรายชื่อส่งให้กับศูนย์ฯ เพื่อจำหน่ายพันธุ์สัตว์ให้เกษตรกรต่อไป ซึ่งเกษตรกรสามารถซื้อพันธุ์สัตว์ได้ 1 ครั้ง/ราย และเพียงชนิดเดียวเท่านั้น ผลการดำเนินงาน พบว่า มีการจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีให้เกษตรกรแล้ว 612 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.26 ของเป้าหมาย 18,800 ราย และมีการจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้แก่เกษตรกรแล้ว 186 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.00 ของเป้าหมาย 200 ราย

ตารางที่ 3.42 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. ศูนย์ ฯ ที่มีศักยภาพในการเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี	ศูนย์	38	38	100.00
2. แม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ	ตัว	25,169	25,169	100.00
3. สัตว์พันธุ์ดีที่ผลิตได้	ตัว	1,838,488	24,116	1.31
4. น้ำเชื้อสุกรที่ผลิตได้	โด๊ส	3,000	2,531	84.37
5. เกษตรกรได้รับสัตว์พันธุ์ดี	ราย	18,800	612	3.26
6. เกษตรกรที่ซื้อน้ำเชื้อสุกร และปริมาณน้ำเชื้อสุกรที่จำหน่าย	ราย	200	186	93.00
	โด๊ส	3,000	2,178	72.60

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมปศุสัตว์

ในส่วนของราคาพันธุ์สัตว์ที่จำหน่าย กรมปศุสัตว์ได้มีประกาศลงวันที่ 5 มิถุนายน 2561 กำหนดราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์ โดยปรับราคาใหม่ลดลงจากราคาประกาศเดิมเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 และได้ประชาสัมพันธ์/ประกาศเชิญชวนให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเข้ามาจองพันธุ์สัตว์ได้ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด (ตารางที่ 3.43)

ตารางที่ 3.43 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต(พันธุ์สัตว์)ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคา		หมายเหตุ	
							ประกาศ (ใหม่/เดิม)			
							ลดลง (บาท)	ลดลง (%)		
1.สัตว์พันธุ์คัดออก	โคเนื้อ	บราห์มัน ตาก กบินทร์บุรี ภูพาน	ผู้	หย่านม - 6 ปี	กก.ละ 120 บาท	กก.ละ 100 บาท	20	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก	
				มากกว่า 6 ปี	กก.ละ 110 บาท	กก.ละ 90 บาท	20	18		
			เมีย	หย่านม - 10 ปี	กก.ละ 140 บาท	กก.ละ 120 บาท	20	14		
				มากกว่า 10 ปี	กก.ละ 130 บาท	กก.ละ 110 บาท	20	15		
		พื้นเมือง	ผู้	หย่านม - 6 ปี	กก.ละ 90 บาท	กก.ละ 75 บาท	15	17		
				มากกว่า 6 ปี	กก.ละ 80 บาท	กก.ละ 70 บาท	10	13		
			เมีย	หย่านม - 9 ปี	กก.ละ 110 บาท	กก.ละ 90 บาท	20	18		
				มากกว่า 9 ปี	กก.ละ 100 บาท	กก.ละ 75 บาท	25	25		
			ชาฮิวาล	ผู้	ทุกอายุ	กก.ละ 90 บาท	กก.ละ 75 บาท	15		17
				เมีย	ทุกอายุ	กก.ละ 100 บาท	กก.ละ 85 บาท	15		15
	โคนม	ขาว - ดำ และพันธุ์ ผสม	เมีย	หย่านม - 14 ปี	กก.ละ 100 บาท	กก.ละ 85 บาท	15	15	ใช้ราคาจำหน่ายต่อตัว ตามเพศและน้ำหนัก	
กระบือ	พื้นเมือง	ผู้	หย่านม - 8 ปี	กก.ละ 120 บาท	กก.ละ 100บาท	20	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก		
			มากกว่า 8 ปี	กก.ละ 110 บาท	กก.ละ 90 บาท	20	18			
		เมีย	หย่านม - 10 ปี	กก.ละ 120 บาท	กก.ละ 100 บาท	20	17			
			มากกว่า 10 ปี	กก.ละ 110 บาท	กก.ละ 90 บาท	20	18			

ตารางที่ 3.43 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต(พันธุ์สัตว์)ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ต่อ)

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคา		หมายเหตุ											
							ประกาศ (ใหม่/เดิม)													
							ลดลง (บาท)	ลดลง (%)												
สุกร	ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ	น้ำหนักตัวไม่เกิน 12 กก.	ตัวละ 1,300 บาท (นน.เกินคิด กก.ละ 50 บาท)	ตัวละ 1,100 บาท (นน.เกินคิด กก.ละ 50 บาท)	200	15	จำหน่ายต่อตัว ทั้งเพศผู้และเพศเมีย หรือตามน้ำหนักตัว												
						10	17													
						200	15													
แพะ แกะ	ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 120 บาท	กก.ละ 100 บาท	20	17	จำหน่ายต่อตัว ทั้งเพศผู้และเมีย												
						5	20													
ไก่/ไก่วง	ไก่พื้นเมืองกรมปศุสัตว์	พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 15 บาท	ตัวละ 10 บาท	5	20													
						พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์		ตัวละ 2 บาท	ตัวละ 1 บาท	1	50								
											พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 16 บาท	ตัวละ 14 บาท	2	13				
															พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 12 บาท	ตัวละ 10 บาท	2	17
																			พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์
เปิด/ห่าน	เปิดเทศพะเยา	พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 25 บาท	ตัวละ 20 บาท	5	20													
						พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์		ตัวละ 2 บาท	ตัวละ 1 บาท	1	50								
											พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 12 บาท	ตัวละ 10 บาท	2	17				
															พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 35 บาท	ตัวละ 30 บาท	5	14
นก	นกกะทา	พะเยา	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	ตัวละ 3 บาท	ตัวละ 2 บาท	1	33	อายุมากกว่า 1 สัปดาห์ และเหลือ จากทดแทน จำหน่ายตามท้องตลาด												

ตารางที่ 3.43 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต(พันธุ์สัตว์)ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ต่อ)

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคา		หมายเหตุ	
							ประกาศ (ใหม่/เดิม)			
							ลดลง (บาท)	ลดลง (%)		
2. สัตว์คัดออก	โคเนื้อ	บราห์มัน ตาก	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 65 บาท	10	13	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก	
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 55 บาท	20	27		
		พื้นเมือง	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 60 บาท	กก.ละ 50 บาท	10	17		
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 60 บาท	กก.ละ 50 บาท	10	17		
		พันธุ์ลูกผสม	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 65 บาท	10	13		
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 65 บาท	10	13		
		ซาฮิวาล	ผู้	ทุกอายุ	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 60 บาท	15	20		
			เมีย	ทุกอายุ	กก.ละ 75 บาท	กก.ละ 60 บาท	15	20		
		โคนม	พันธุ์ผสม	ผู้	อายุไม่เกิน 1 เดือน	ตัวละ 500 บาท	ตัวละ 400 บาท	100	20	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก
					อายุมากกว่า 1 เดือน	กก.ละ 65 บาท	กก.ละ 55 บาท	10	15	
กระบือ	พื้นเมือง	ผู้	ทุกอายุ	กก.ละ 60 บาท	กก.ละ 50 บาท	10	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก		
		เมีย	ทุกอายุ	กก.ละ 60 บาท	กก.ละ 50 บาท	10	17			
สุกร	ทุกชนิดพันธุ์	ทุก		จำหน่ายตามราคา	จำหน่ายตามราคา	-	-	จำหน่ายต่อตัว ทั้งเพศผู้และ เพศเมีย หรือตามน้ำหนักตัว		
แพะ แกะ			เพศ		ท้องตลาด	ท้องตลาด				
กวาง										
เฉลี่ยต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ลดลง							18.46			

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมปศุสัตว์

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcome)

(1) เกษตรกรมีต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ลดลง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการแล้ว พบว่า เกษตรกร มีต้นทุนพันธุ์สัตว์ลดลง เนื่องจากสามารถซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการได้ในราคาถูกกว่าร้อยละ 15 โดยพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อได้ในราคาถูก ได้แก่ 1) แพะ ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรซื้อพันธุ์สัตว์ในราคาเฉลี่ย 124 บาท/กก. หลังเข้าร่วมโครงการซื้อพันธุ์สัตว์ได้ในราคาเฉลี่ย 100 บาท/กก. ราคาตกลงเฉลี่ย 24 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 19.35 ของราคาเดิม 2) เป็ดเทศ ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรซื้อพันธุ์สัตว์ในราคาเฉลี่ย 25 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการซื้อพันธุ์สัตว์ได้ในราคาเฉลี่ย 20 บาท/ตัว ราคาตกลงเฉลี่ย 5 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 20 ของราคาเดิม 3) สุกร ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรซื้อพันธุ์สัตว์ในราคาเฉลี่ย 1,765 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการซื้อพันธุ์สัตว์ได้ในราคาเฉลี่ย 1,471 บาท/ตัว ราคาตกลงเฉลี่ย 294 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 16.66 ของราคาเดิม และ 4) ไก่พื้นเมือง ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรซื้อพันธุ์สัตว์ในราคาเฉลี่ย 13 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการซื้อพันธุ์สัตว์ได้ในราคาเฉลี่ย 10 บาท/ตัว ราคาตกลงเฉลี่ย 3 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 23.08 ของราคาเดิม (ตารางที่ 3.44)

ตารางที่ 3.44 ราคาพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

ชนิดพันธุ์สัตว์	หน่วยนับ	ราคาพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อ			
		ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	ราคาตกลง	ร้อยละของราคาที่ลดลง
1. แพะ	บาท/กก.	124	100	24	19.35
2. เป็ดเทศ	บาท/ตัว	25	20	5	20.00
3. สุกร	บาท/ตัว	1,765	1,471	294	16.66
4. ไก่พื้นเมือง	บาท/ตัว	13	10	3	23.08

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ในส่วนของรายได้เกษตรกรจากการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากอยู่ระหว่างการเลี้ยง เกษตรกรยังไม่ได้ขายผลผลิตจึงยังไม่ทราบผลการเปลี่ยนแปลง

3.5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

(1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการฯ ของเกษตรกร ในส่วนของการรับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการฯ พบว่า เกษตรกรได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการฯ ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยฯ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 95.92 รองลงมาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ ป้ายปิดประกาศจากกรมปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 4.08 และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Face book /เว็บไซต์ของศูนย์วิจัยฯ ปศุสัตว์อำเภอ และปศุสัตว์จังหวัด เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 3.40 (ตารางที่ 3.45)

ตารางที่ 3.45 สื่อที่เกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล (จนท.ศูนย์วิจัยฯ /ปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด, อบต., กำนัน, ผญบ.)	95.92
2. สื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร, โปสเตอร์จากกรมปศุสัตว์)	4.08
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook, Application, เว็บไซต์ต่าง ๆ)	3.40

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ประเภทสื่อที่เกษตรกรได้รับทราบตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการแล้ว พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.88 โดยมีความพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่มากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.32 พึงพอใจต่อราคาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์มากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.90 พึงพอใจต่อคุณภาพของสัตว์ที่ซื้อจากศูนย์มากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.80 และพึงพอใจต่อความทันเวลาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์มากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.44 (ตารางที่ 3.46)

ตารางที่ 3.46 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. คุณภาพของสัตว์ที่ซื้อจากศูนย์	8.80	มากที่สุด
2. ราคาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์	8.90	มากที่สุด
3. ความทันเวลาของพันธุ์สัตว์ต่อความต้องการใช้ ที่ซื้อจากศูนย์	8.44	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่	9.32	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.88	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบ

เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ยื่นแบบคำขออนุญาตพันธุ์สัตว์มีจำนวนน้อย เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการขอรับสิทธิ์เพื่อซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการ และบางส่วนเห็นว่าขั้นตอนการขอรับสิทธิ์ มีความยุ่งยากจึงไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้เกษตรกรยังเห็นว่าจำนวนพันธุ์สัตว์ที่สามารถซื้อได้ มีจำนวนน้อย ไม่คุ้มกับค่าเดินทางมาซื้อพันธุ์สัตว์ที่ศูนย์ฯ เนื่องจากพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ อยู่ไกลจากพื้นที่เลี้ยงสัตว์ จึงไม่สะดวกในการเดินทางมาซื้อพันธุ์สัตว์จากศูนย์ฯ

5) ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด และศูนย์ฯ ที่อยู่ในพื้นที่ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยเฉพาะขั้นตอนในการขออนุญาตพันธุ์สัตว์ ราคาพันธุ์สัตว์ที่จำหน่ายซึ่งมีราคาสูงกว่าท้องตลาดทั่วไป และพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ ที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมากที่สุด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้ามาซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการเพิ่มขึ้น นอกจากการเพิ่มประชาสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว พันธุ์สัตว์ที่แต่ละศูนย์ฯ ผลิตควรเป็นพันธุ์สัตว์ที่มีประวัติโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของตลาด และมีคุณลักษณะที่เกษตรกรต้องการ เช่น เลี้ยงง่าย โตเร็ว ให้ผลผลิตดี เป็นที่ต้องการของตลาด

3.3.8 โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร

โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร เป็นโครงการใหญ่ที่ร่วมบูรณาการระหว่าง 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ และกรมวิชาการเกษตร ดำเนินกิจกรรมโครงการภายใต้บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน 4 โครงการย่อย โดยมีสาระสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลการประเมิน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร รายย่อย และกิจกรรมพัฒนาการเกษตรเพื่อความยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1.1) สาระสำคัญของโครงการ โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย เป็นการวางรากฐานการพัฒนาการเกษตรในระยะยาวตามหลักการ ทฤษฎี และแนวทางการทรงงานที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้ มีแนวทางการพัฒนาในรูปแบบของโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชนอย่างแท้จริง และก่อให้เกิด ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นโครงการที่มีหลักการและวิธีการที่ดีสามารถช่วยเหลือ เกษตรกรในช่วงเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูกที่เกษตรกรยังไม่มีรายได้จากการเกษตร โดยการเติมเต็มองค์ความรู้ ให้แก่เกษตรกรรายย่อย เป็นการติดต่อหาทางปัญญา เพื่อตอบโจทย์ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เกษตรกรจะได้รับความรู้จากการอบรม การรวมกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ นำเสนอ และดำเนินงานโครงการของชุมชนที่เน้นการพัฒนาเกษตรกรและ ชุมชนให้สามารถสร้างความเข้มแข็ง จากภายในระดับฐานรากสุดของระบบเกษตรกรรมของประเทศ และ สร้างโอกาสในการต่อยอดความสำเร็จของโครงการตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาล คือประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สามารถแข่งขันไปในธุรกิจและการตลาดยุคไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

1.2) วัตถุประสงค์โครงการ

(1) เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับบริบท สังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้ง เป็นการวางรากฐาน การพัฒนาการเกษตรในระยะยาว

(2) เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาในรูปแบบของโครงการ ที่เกิดจากความร่วมมือ ของชุมชนอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.3) การดำเนินงานโครงการ มุ่งพัฒนาเกษตรกรเป้าหมาย ที่เป็นเกษตรกร หรือสมาชิก ในครัวเรือนเกษตรกร ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1,820,200 ราย 9,101 ชุมชน (เฉลี่ยชุมชนละ 200 ราย) ดำเนินการในพื้นที่ 77 จังหวัด รวม 9,101 ชุมชน ตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร งบประมาณโครงการ 5,278,394,100 ล้านบาท กิจกรรมโครงการ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ดังนี้

(1) กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร การฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็น หลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยให้มีการรวมกลุ่มกัน โดยการเรียนรู้ฐานวิถีคิด หลักการสำคัญ ของการรวมกลุ่ม การสร้างความเข้มแข็ง การเริ่มต้นประกอบธุรกิจขนาดเล็กและการจัดทำแผนธุรกิจ รวมทั้ง

การเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรที่เพิ่มผลผลิตการผลิต การลดต้นทุน การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการทำแผนธุรกิจกลุ่ม เพื่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน โดยดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกร 3 กลุ่มวิชา คือ วิชาการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจร่วมกันในการขับเคลื่อนประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร และการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร โดยมีระยะเวลาการอบรม 3 วัน

(2) กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร การนำเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามกิจกรรม และมีความพร้อมในการพัฒนา มารวมกลุ่มย่อยภายในชุมชน กลุ่มละ 25 ราย โดยจะต้องมีสมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นอย่างน้อย 10 ราย เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการของชุมชน โดยมีรายละเอียดกิจกรรม คุณสมบัติกลุ่มย่อยในชุมชน และเงื่อนไขโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุน ดังนี้

(2.1) คุณสมบัติกลุ่มย่อยในชุมชน

- เป็นกลุ่ม/องค์กรเกษตรกรในชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และไม่เป็นนิติบุคคล ในกรณีที่เป็กลุ่มธรรมชาติหรือกลุ่มตั้งขึ้นใหม่ต้องได้รับรองจากคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับชุมชน

- ประกอบด้วยเกษตรกรสมาชิกกลุ่มละไม่น้อยกว่า 25 ราย และมีคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 10 ราย ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เทรญญิก กรรมการและเลขานุการ โดยสามารถแต่งตั้งคณะทำงานและมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกกลุ่มย่อยในชุมชนดำเนินการต่าง ๆ ตามความจำเป็น

- ต้องมีเกษตรกรสมาชิกที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาการเกษตรตามข้อ (2.1) จำนวนไม่น้อยกว่า 10 ราย

- เกษตรกรสมาชิกต้องเป็นเกษตรกร และ/หรือสมาชิกในครัวเรือเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- มีความพร้อมในการพัฒนาและจัดทำโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

(2.2) ลักษณะของโครงการ/กิจกรรมที่เสนอขอรับการสนับสนุน

- เป็นโครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ทันที มีประโยชน์กับชุมชนสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย และมีความยั่งยืน

- เป็นโครงการ/กิจกรรมในลักษณะลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้า ในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการผลิตพืช พันธุ์สัตว์ ด้านการผลิตปศุอินทรีย์ และการปรับปรุงบำรุงดิน ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านฟาร์มชุมชน ด้านการผลิตอาหาร การแปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง และด้านการผลิตแมลงเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ หากการรวมกลุ่มการจัดทำโครงการตามความต้องการของชุมชนไม่เข้าข่ายด้านต่าง ๆ ข้างต้น (ด้านการเกษตรอื่น ๆ) ก็ให้เป็นการพิจารณาของอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด

(2.3) เป็นโครงการที่เกษตรกรกลุ่มย่อยในชุมชนที่เสนอโครงการ สามารถดำเนินการได้เองและควรมีแผนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง หรือเป็นการพัฒนาต่อยอดโครงการเดิมที่สามารถพัฒนาเป็นกลุ่มประกอบการเชิงธุรกิจการเกษตรต่อไปได้

(2.4) เป็นโครงการที่มีความครบถ้วนในมิติด้านการผลิต การจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ โดยโครงการต้องมีแผนธุรกิจที่ชัดเจน และควรมีแผนการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มย่อยในชุมชน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ

(3) เงื่อนไขโครงการ

(3.1) เงื่อนไขหลักเกณฑ์ของโครงการ

- กลุ่มย่อยในชุมชน ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

- การสนับสนุนงบประมาณ ภาครัฐจะสนับสนุนงบประมาณไม่เกิน 300,000 บาท ต่อชุมชน 1 กลุ่มย่อยในชุมชนเสนอได้ 1 โครงการ (ไม่จำกัดจำนวนโครงการ)

- งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ต้องใช้สำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เท่านั้น ทั้งนี้ ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้แรงงานในการดำเนินงานตามโครงการ หรือเป็นไปตามมติของกลุ่มย่อยในชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อการมีส่วนร่วมให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(3.2) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมตามราคา ดำเนินการโดยคณะทำงานจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และคณะทำงานตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการกลุ่มย่อยในชุมชน ทั้งนี้คณะทำงานตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ต้องตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ ณ ที่ตั้งของกลุ่มย่อยในชุมชน

- การจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ควรพิจารณาจากแหล่งในชุมชนเป็นลำดับแรก ทั้งนี้วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีราคามาตรฐานให้อ้างอิงจากราคาท้องถิ่น

- กรณีที่มีมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ที่มีมูลค่าไม่เกิน 10,000 บาท หรือในวงเงินที่คณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับอำเภอกำหนดให้มีใบสืบราคาสินค้าในท้องถิ่นแนบมาด้วย อย่างน้อย 2 แหล่งผู้ขาย ทั้งนี้ การจัดซื้อจะต้องมีหลักฐานการจัดซื้อระบุสินค้าที่จัดซื้อ

- ไม่จัดซื้อปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช กรณีต้องการจัดซื้อสารเคมี เช่น ยูเรีย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำปุ๋ยอินทรีย์ก็สามารถซื้อได้

1.4) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ 77 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่ม และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้ รับทราบข่าวสารโครงการ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

(2) ช่วงเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

1.5) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า โครงการฯ ได้รับงบประมาณ 5,278.39 ล้านบาท ประกอบด้วยงบดำเนินงาน 2,548.09 ล้านบาท และงบเงินอุดหนุน 2,730.30 ล้านบาท ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 4,808.53 ล้านบาท ร้อยละ 91.09 ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด แบ่งเป็น เบิกจ่ายจากงบดำเนินงาน 2,190.64 ล้านบาท และงบเงินอุดหนุน 2,617.89 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561) ผลการประเมินความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการในส่วนของงบประมาณ มีความคิดเห็น ดังนี้

(1.1) กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ ร้อยละ 98.46 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอ มีเพียงประมาณร้อยละ 1.54 เท่านั้นที่เห็นว่าไม่เพียงพอ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 75.81 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 24.19 เห็นว่า งบประมาณควรจัดสรรเร็วกว่านี้ หากเป็นไปได้ควรจัดสรรในต้นปีงบประมาณ (เดือนตุลาคม 2560)

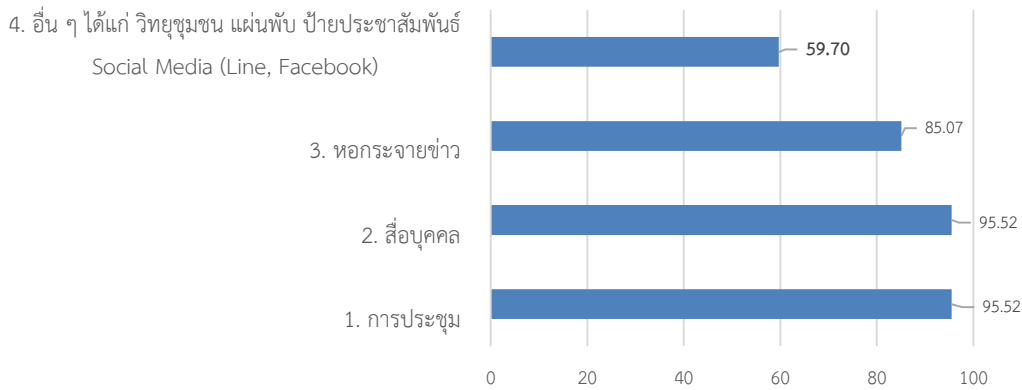
(1.2) กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ ร้อยละ 98.21 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ มีเพียงร้อยละ 1.79 เท่านั้นที่เห็นว่าไม่เพียงพอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ร้อยละ 81.82 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.18 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลา ควรจัดสรรให้ในต้นปีงบประมาณ เช่นกัน จึงจะทำให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) กระบวนการ ภาพรวมของโครงการฯ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ ร้อยละ 63.08 มีความเห็นว่า โครงการสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย และอีกร้อยละ 36.92 มีความเห็นว่าโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเป้าหมายจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจาก รายชื่อเกษตรกรซ้ำซ้อนกันหลายโครงการ เกษตรกรบางส่วนได้เข้าร่วมโครงการอื่นแล้ว บางพื้นที่เกษตรกรยังอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต เป้าหมายที่ได้รับการจัดสรรสูงกว่าครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่ ฯลฯ นอกจากนี้การดำเนินงานโครงการยังมีระยะเวลาดำเนินงานค่อนข้างจำกัด เมื่อเทียบกับกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่วางไว้

(2.1) กิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกร การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม 2561 โดยชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินโครงการให้แก่เกษตรกรทราบ การคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตร และจัดทำแผนฝึกอบรม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ ผลการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เกี่ยวกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า มีการประชาสัมพันธ์

โครงการผ่านการประชุม และสื่อบุคคล คิดเป็นร้อยละ 95.52 เท่ากัน รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ผ่าน หอกระจายข่าว ร้อยละ 85.07 และสื่ออื่น ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line Facebook) ร้อยละ 59.70 ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในบางพื้นที่เสนอแนะว่าควรมีสื่อ ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ และ Social Media (Line Facebook) (ภาพที่ 3.13)

ภาพที่ 3.13 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการในกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สำหรับหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการนั้น ตามข้อกำหนดของโครงการเกษตรกร ต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ข้อ ดังนี้

- เป็นเกษตรกร/สมาชิกในครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เป็นเกษตรกรที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ
- เป็นเกษตรกรที่มีที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในชุมชนตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร

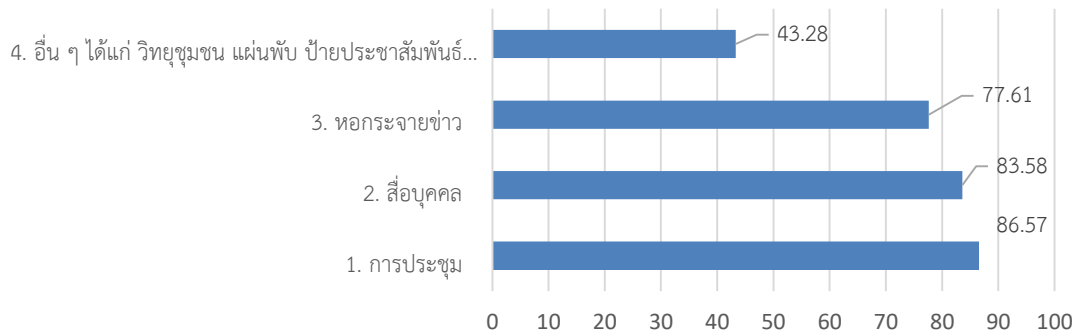
จากการสำรวจเกี่ยวกับการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวมยังมีเกษตรกรที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อ โดยพบว่า ร้อยละ 100 ของทุกพื้นที่ที่ใช้หลักเกณฑ์ คัดเลือกเกษตรกร/สมาชิกในครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รองลงมาคือ ร้อยละ 93.94 ของพื้นที่คัดเลือกจากเกษตรกรที่มีที่อยู่อาศัยหรือมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในชุมชนตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 92.42 ของพื้นที่ คัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ยังมีบางส่วน (ร้อยละ 13.64 ของพื้นที่) คัดเลือกจากเกษตรกรที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ให้ชุมชนให้ความเห็นชอบ (ตารางที่ 3.47)

ตารางที่ 3.47 หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ

คุณสมบัติเกษตรกร	ร้อยละ
1. เกษตรกร/สมาชิกในครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	100.00
2. เกษตรกรที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ	92.42
3. เกษตรกรที่มีที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในชุมชนตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร	93.94
4. อื่น ๆ	13.64

ที่มา : จากการสำรวจ

(2.2) กิจกรรมการพัฒนาในกลุ่มเกษตรกร การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2 ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อเดือนกรกฎาคม 2561 โดยได้มีการจัดทำโครงการ พร้อมแผนปฏิบัติงาน แผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนธุรกิจ รวมทั้งพิจารณาและเสนอโครงการ แผนการปฏิบัติงาน แผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนธุรกิจให้กับคณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับอำเภอ พิจารณา และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ ผลการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ พบว่า โครงการมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.57 รองลงมา คือ สื่อบุคคลร้อยละ 83.58 หอกระจายข่าว ร้อยละ 77.61 และสื่ออื่น ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line, Facebook) ร้อยละ 43.28 อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ในพื้นที่บางส่วนมีความคิดเห็นว่า ยังมีสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบอื่น ที่มีทั้งภาพและเสียง เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media เช่น Line และ Facebook ซึ่งจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้นอีกทางหนึ่ง (ภาพที่ 3.14)

ภาพที่ 3.14 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการในกิจกรรมการพัฒนาในกลุ่มเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สำหรับผลการสำรวจเกี่ยวกับการคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร จากเจ้าหน้าที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 100 ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์โครงการในการพิจารณาอนุมัติโครงการ กล่าวคือ โครงการที่เสนอนั้น ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้ทันที มีประโยชน์กับชุมชนและมีความยั่งยืน มีลักษณะลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้าภายใต้กรอบโครงการ 8 ด้าน กลุ่มย่อยในชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง และมีความครบถ้วนในมิติด้านการผลิต การจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ (ตารางที่ 3.48)

ตารางที่ 3.48 หลักเกณฑ์การคัดเลือกโครงการในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

หลักเกณฑ์การคัดเลือกของโครงการ	ร้อยละ
1. สามารถดำเนินการได้ทันที มีประโยชน์กับชุมชนและมีความยั่งยืน	100.00
2. มีลักษณะลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้าภายใต้กรอบโครงการ 8 ด้าน	100.00
3. กลุ่มย่อยในชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง	100.00
4. มีความครบถ้วนในมิติด้านการผลิต การจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outcomes)

(3.1) การจัดเวทีชุมชน การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 9,101 ชุมชน ครบตามเป้าหมาย โดยมีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 1,634,304 ราย ร้อยละ 89.79 และดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรไปแล้ว 1,620,571 ราย ร้อยละ 89.03 จากเกษตรกรเป้าหมาย 1,820,200 ราย สำหรับการจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2 ดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 9,094 ชุมชน ร้อยละ 99.92 อีกทั้ง มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรแล้ว 9,892 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 108.69 จากเป้าหมาย 9,101 ชุมชน และอยู่ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

(3.2) ผลได้จากการอบรมหลักสูตรการอบรมเกษตรกร 3 กลุ่มวิชา 18 ชั่วโมง มุ่งหวังให้เกษตรกรรับรู้ เข้าใจ และนำความรู้ไปปรับใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ตลอดจนบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร โดยวิทยากรที่มีความรู้ทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นั้น ผลการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรมดังกล่าว พบว่า คะแนนความเห็นของเจ้าหน้าที่ มีค่าเท่ากับ 7.62 โดยเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่า หลักสูตรการอบรมที่จัดให้กับเกษตรกรตรงกับความต้องการของเกษตรกร มีความสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของกลุ่มเกษตรกร และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินการธุรกิจของชุมชนต่อไป อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่บางส่วนเห็นว่า ระยะเวลาในการฝึกอบรมยังไม่เหมาะสม (ใช้เวลายาวเกินไป) รวมทั้ง การจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะทางตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ค่อนข้างยาก เนื่องจากมีการอบรมทั่วประเทศพร้อมกันหลายหน่วยงาน

(3.3) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนากลุ่มเกษตรกร หลังจากอบรมเสร็จ กิจกรรมโครงการที่สำคัญต่อมา คือ การพัฒนากลุ่มเกษตรกรในรูปแบบของโครงการโดยความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร และเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนกลุ่มละไม่น้อยกว่า 25 ราย และจะต้องมีเกษตรกรที่ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมข้างต้นอย่างน้อย 10 ราย เข้าร่วมกลุ่ม ร่วมกันจัดทำโครงการของชุมชน ทั้งนี้โครงการจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้ชุมชนละไม่เกิน 300,000 บาท จากการสำรวจความคิดเห็นเกษตรกรที่มีการรวมกันพัฒนาในรูปแบบของโครงการ ถึงเหตุผลที่ตัดสินใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 81.72 เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มมีความน่าสนใจ รองลงมา คือ ร้อยละ 79.48 ให้เหตุผลว่ากิจกรรมการรวมกลุ่มสามารถสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน นอกจากนี้ อีกประมาณร้อยละ 55-59 เห็นว่าการเดินทางมาร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความสะดวก /มีความถนัดในกิจกรรมนั้น ๆ/เห็นช่องทางในการพัฒนาต่อยอดธุรกิจที่ดำเนินการโดยชุมชน (ตารางที่ 3.49)

ตารางที่ 3.49 สาเหตุที่เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

สาเหตุ	ร้อยละ
1. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	81.72
2. กิจกรรมสามารถสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน	79.48
3. การเดินทางเข้าร่วมกลุ่มมีความสะดวก	55.22
4. เกษตรกรมีความถนัดในกิจกรรม	58.58
5. เกษตรกรมีความสนใจในกิจกรรมและเห็นช่องทางในการพัฒนาต่อยอด	57.30
6. อื่น ๆ เช่น ได้ความรู้ใหม่ ๆ เป็นการต่อความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพหลักที่มีอยู่	10.45

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

อย่างไรก็ตาม ยังมีเกษตรกรอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบของโครงการ โดยเหตุผลหลัก 2 อันดับแรกคือ ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ร้อยละ 81.72 และมีภาระอื่น ๆ เช่น ดูแลเด็ก/ดูแลผู้สูงอายุ ร้อยละ 79.48 นอกจากนี้เกษตรกรให้เหตุผลว่าไม่มีความถนัดในกิจกรรมกลุ่ม ร้อยละ 58.58 การเดินทางเข้าร่วมกลุ่มไม่สะดวก ร้อยละ 55.22 ส่วนเหตุผลอื่น ๆ เช่น เป็นผู้สูงอายุ หรือ มีงานประจำทำอยู่แล้ว ร้อยละ 10.45 (ตารางที่ 3.50)

ตารางที่ 3.50 สาเหตุที่เกษตรกรไม่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในกลุ่มเกษตรกร

สาเหตุ	ร้อยละ
1. ไม่มีเวลา	81.72
2. มีภาระอื่น ๆ เช่น ดูแลเด็ก/ผู้สูงอายุ	79.48
3. การเดินทางเข้าร่วมกลุ่มไม่สะดวก	55.22
4. เกษตรกรไม่มีความถนัดในกิจกรรมของกลุ่ม	58.58
5. อื่น ๆ เช่น เป็นผู้สูงอายุ มีงานประจำทำอยู่แล้ว	10.45

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น ประเมินในเรื่องเนื้อหาของหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการ การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ ความเป็นไปได้ของโครงการที่เกิดจากชุมชน ในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนการจัดทำบัญชี และรายได้ของกลุ่มธุรกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(4.1) หลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการของเกษตรกร ผลการศึกษา พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรมเกษตรกร นั้น ตรงกับความต้องการของเกษตรกร โดยมีคะแนน ความคิดเห็นโดยเฉลี่ยของประธานกลุ่ม เกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม และไม่เข้าร่วมกลุ่ม ที่ระดับคะแนน 8.83 คะแนน ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มพัฒนาธุรกิจในชุมชน เห็นว่าหลักสูตรที่โครงการจัดให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ที่ระดับคะแนน 8.99 รองลงมา คือ ประธานกลุ่ม/โครงการ ที่ระดับคะแนน 8.89 และ เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่มที่ระดับคะแนน เท่ากับ 8.48

(4.2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความเห็นว่าความรู้ที่ได้รับจากการอบรมนั้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ที่ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.61 ประธานกลุ่ม/โครงการมีความเห็นว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้มากที่สุด ที่ระดับคะแนน 8.73 รองลงมา คือเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม ที่ระดับคะแนน 8.68 และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่มที่ระดับคะแนน 8.32 (ตารางที่ 3.51)

ตารางที่ 3.51 ระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการต่อกิจกรรมของโครงการ

รายการ	ผู้เข้าร่วมโครงการ				เฉลี่ย	แปลผล
	ประธาน	เกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม	เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	เฉลี่ย		
1. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	8.89	8.99	8.48	8.83 ^๔	มากที่สุด	
2. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ	8.73	8.68	8.32	8.61 ^๔	มากที่สุด	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ^๔ คำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

(4.3) ความชัดเจนของแผนงาน/แผนเงิน/แผนธุรกิจ จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแผนธุรกิจของชุมชนในกิจกรรมกลุ่ม พบว่า คะแนนภาพรวมของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับแผนงาน แผนเงิน และแผนธุรกิจของโครงการ มีคะแนน 7.87 คะแนน โดยมีคะแนนความเป็นไปได้ของแผนงาน/ธุรกิจ ที่ระดับคะแนน 8.18 คะแนน ความชัดเจนของแผนการใช้เงิน 7.41 คะแนน ความชัดเจนของแผนงาน/ธุรกิจ 8.15 คะแนน โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่าหลังสิ้นสุดโครงการแล้วกลุ่มธุรกิจจะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ 7.72 คะแนน

อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจความคิดเห็นของประธานกลุ่มที่ดำเนินธุรกิจกิจกรรมกลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมประธานกลุ่มเห็นว่าแผนงาน แผนเงิน และแผนธุรกิจของโครงการมีคะแนน 8.82 คะแนน โดยมีความเป็นไปได้ของแผนงาน/ธุรกิจ 8.68 คะแนน ความชัดเจนของแผนการใช้เงิน 8.86 คะแนน ความชัดเจนของแผนงาน/ธุรกิจ 8.87 คะแนน และเห็นว่าเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วกลุ่มจะสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ 8.88 คะแนน (ตารางที่ 3.52)

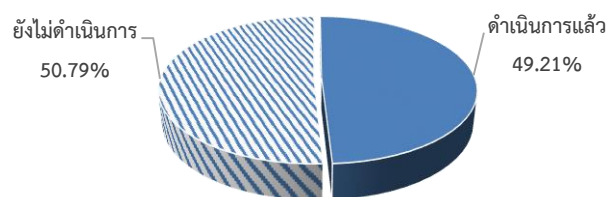
ตารางที่ 3.52 ความชัดเจนของแผนงาน/แผนเงิน/แผนธุรกิจ

รายการ	เจ้าหน้าที่		ประธานกลุ่ม	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. ความเป็นไปได้ของแผนงาน/ธุรกิจ	8.18	มาก	8.68	มากที่สุด
2. ความชัดเจนของแผนการใช้เงิน	7.41	มาก	8.86	มากที่สุด
3. ความชัดเจนของแผนงาน/ธุรกิจ	8.15	มาก	8.87	มากที่สุด
4. หลังสิ้นสุดโครงการกลุ่มจะดำเนินธุรกิจต่อไปได้	7.72	มาก	8.88	มากที่สุด
เฉลี่ย	7.87^๙	มาก	8.82^๙	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ^๙ คำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

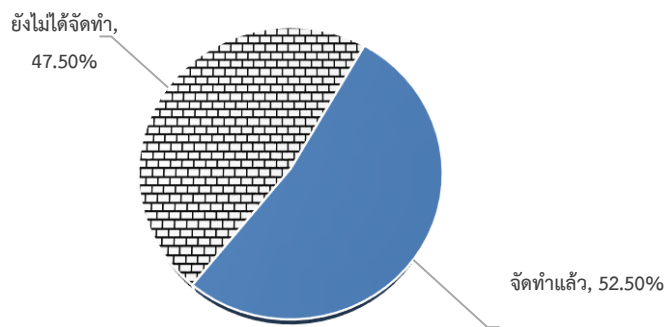
(4.4) การดำเนินกิจกรรมกลุ่มและรายได้จากการรวมกลุ่มของ พบว่า กลุ่มธุรกิจของเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันพัฒนาขึ้นนั้น ได้มีการดำเนินกิจกรรมตามแผนธุรกิจโครงการแล้ว ร้อยละ 49.21 มีรายได้จากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเฉลี่ยกลุ่มละ 14,390.48 บาท ที่เหลืออีกร้อยละ 50.79 อยู่ระหว่างเตรียมการและคาดว่าจะสามารถดำเนินธุรกิจตามแผนการพัฒนากลุ่มได้ภายในเดือนกันยายนเป็นต้นไป (ภาพที่ 3.15)

ภาพที่ 3.15 การดำเนินธุรกิจของกลุ่มเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

(4.5) การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม จากการดำเนินธุรกิจตามกิจกรรมกลุ่มข้างต้น พบว่า เพิ่งเริ่มดำเนินการได้ประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มธุรกิจทั้งหมด ส่งผลให้การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของกลุ่มธุรกิจที่เกษตรกรที่พัฒนาขึ้นมีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ร้อยละ 52.50 และที่เหลืออีกร้อยละ 47.50 ยังไม่ได้จัดทำบัญชี เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรยังไม่ได้มีการดำเนินการธุรกิจและเพิ่งได้รับงบประมาณ ตามที่ได้กล่าวแล้ว ทำให้ยังไม่มีงบดำเนินงานโครงการ จึงยังไม่มีการทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย (ภาพที่ 3.16)

ภาพที่ 3.16 การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของกลุ่มเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่ม และเกษตรกร ต่อโครงการในประเด็นต่าง ๆ ผลการประเมิน ดังนี้

(5.1) ด้านประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์โครงการ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานโครงการต่อวิธีการประชาสัมพันธ์โครงการ มีความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์โครงการโดยการประชุมมีประสิทธิภาพต่อประชาสัมพันธ์โครงการมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.67 คะแนน รองลงมา ได้แก่ การใช้สื่อบุคคลประชาสัมพันธ์โครงการ 8.48 คะแนน หอกระจายข่าว 7.32 คะแนน และสื่ออื่น ๆ (แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media) 7.13 คะแนน ความคิดเห็นของประธาน/กรรมการกลุ่มต่อประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า ประธาน/กรรมการกลุ่มมีความเห็นเรื่องการประชาสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ กล่าวคือเห็นว่าการประชาสัมพันธ์โดยการประชุม มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.89 คะแนน รองลงมา ได้แก่ สื่อบุคคล 8.57 คะแนน หอกระจายข่าว 8.29 คะแนน และสื่ออื่น ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media 8.31 คะแนน (ตารางที่ 3.53)

ตารางที่ 3.53 ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และประธานกลุ่มฯ ต่อการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ

ประเภทสื่อ	คะแนนความพึงพอใจ					
	เจ้าหน้าที่	แปลผล	ประธาน/กรรมการกลุ่ม	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย ^{1/}	แปลผล
1. การประชุม	8.67	มากที่สุด	8.89	มากที่สุด	8.79	มากที่สุด
2. สื่อบุคคล	8.48	มากที่สุด	8.57	มากที่สุด	8.52	มากที่สุด
3. หอกระจายข่าว	7.32	มาก	8.29	มากที่สุด	7.80	มาก
4. อื่น ๆ	7.13	มาก	8.31	มากที่สุด	7.58	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(5.2) ด้านการอบรมและการพัฒนาเกษตรกร ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อหลักสูตรการอบรมในเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตร วิทยากร ระยะเวลา และการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาของหลักสูตรมากที่สุดที่ระดับคะแนน 8.18 คะแนน รองลงมาคือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร 8.15 คะแนน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 7.72 คะแนน และระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมให้เกษตรกร 7.41 คะแนน (ตารางที่ 3.54)

ตารางที่ 3.54 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรมในกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร	8.18	มาก
2. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	7.72	มาก
3. ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมให้กับเกษตรกร	7.41	มาก
4. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	8.15	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(5.3) ด้านหลักสูตรการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อหลักสูตรการพัฒนากลุ่มเกษตรกรในด้านต่าง ๆ 4 เรื่อง คือ ความเป็นไปได้ของแผนงาน/ธุรกิจ ความชัดเจนของแผนการใช้เงิน แผนธุรกิจ และการดำเนินธุรกิจหลังสิ้นสุดโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ให้คะแนนเรื่องความชัดเจนของแผนการใช้เงินมากที่สุดที่ระดับคะแนน 8.19 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ความเป็นไปได้ของแผนงานธุรกิจ 7.47 คะแนน ความชัดเจนของแผนงาน/ธุรกิจ 7.33 คะแนน และการดำเนินธุรกิจหลังสิ้นสุดโครงการ 7.16 คะแนน (ตารางที่ 3.55)

ตารางที่ 3.55 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรการฝึกอบรมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความชัดเจนของแผนการใช้จ่ายเงิน	8.19	มาก
2. ความเป็นไปได้ของแผนงาน/ธุรกิจ	7.47	มาก
3. ความชัดเจนของแผนงาน/ธุรกิจ	7.33	มาก
4. การดำเนินธุรกิจหลังสิ้นสุดโครงการ	7.16	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(6.1) ความพึงพอใจของประธานกลุ่มผลการประเมินความพึงพอใจของประธานกลุ่มเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันพัฒนาธุรกิจ โดยประเมินความพึงพอใจในด้านความรู้ของวิทยากร การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่ม การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ คุณภาพของวัสดุ/อุปกรณ์ รายได้ และความยั่งยืนของโครงการ พบว่า คะแนนความพึงพอใจของประธานกลุ่มที่มีต่อโครงการเฉลี่ย 8.81 คะแนน โดยประธานกลุ่มพึงพอใจในด้านการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่มากที่สุด ที่ระดับคะแนน 9.26 รองลงมา คือ ระดับความรู้ของวิทยากร ที่ระดับคะแนน 9.09 อย่างไรก็ตาม ประธานกลุ่มมีความพึงพอใจในคุณภาพวัสดุ/อุปกรณ์ ที่ได้รับจากโครงการ ที่ระดับคะแนน 8.16 (ตารางที่ 3.56)

ตารางที่ 3.56 ความพึงพอใจของประธานกลุ่มที่มีโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. ระดับความรู้ของวิทยากร	9.09	มากที่สุด
2. ระดับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มธุรกิจ	8.73	มากที่สุด
3. ความสามารถในการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มฯ	8.93	มากที่สุด
4. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่	9.26	มากที่สุด
5. คุณภาพของวัสดุ/อุปกรณ์	8.16	มาก
6. ระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น	8.60	มากที่สุด
7. ระดับความยั่งยืนของรายได้	8.68	มากที่สุด
8. ภาพรวมของโครงการ	9.01	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.81	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ¹ คำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

(6.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มและไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มธุรกิจ ในเรื่องความรู้ของวิทยากร การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ รายได้ที่เพิ่มขึ้น และความยั่งยืนของโครงการ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรที่ระดับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 8.92 โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มที่ระดับคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 9.07 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 8.68 คะแนน ทั้งนี้เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มมีความพึงพอใจมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รวมกลุ่มทุกประเด็นข้างต้น (ตารางที่ 3.57)

ตารางที่ 3.57 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	กลุ่มเกษตรกร					
	เข้าร่วมกลุ่ม	แปลผล	ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	แปลผล	เฉลี่ย ^{1/}	แปลผล
1. ระดับความรู้ของวิทยากร	9.23	มากที่สุด	8.91	มากที่สุด	9.11	มากที่สุด
2. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่	9.39	มากที่สุด	9.00	มากที่สุด	9.24	มากที่สุด
3. ระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น	8.67	มากที่สุด	8.32	มากที่สุด	8.54	มากที่สุด
4. ระดับความยั่งยืนของรายได้	8.80	มากที่สุด	8.37	มากที่สุด	8.64	มากที่สุด
5. ภาพรวมของโครงการ	9.24	มากที่สุด	8.81	มากที่สุด	9.08	มากที่สุด
เฉลี่ย ^{1/}	9.07	มากที่สุด	8.68	มากที่สุด	8.92	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ ^{1/} คำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก

(7) ข้อค้นพบ

(7.1) การดำเนินงานโครงการบางส่วนอาจยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจาก ในการกำหนดเป้าหมายของเกษตรกรที่คำนวณจาก 9,101 ชุมชน ชุมชนละ 200 ราย ในทางปฏิบัติ บางชุมชนในบางจังหวัด มีเกษตรกรไม่ถึง 200 ราย นอกจากนี้รายชื่อเกษตรกรยังเกิดความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นอีกด้วย

(7.2) ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการในพื้นที่น้อยเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมดำเนินงานที่กำหนด

(7.3) การขออนุมัติโครงการเกิดความล่าช้าในบางพื้นที่ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ชุมชนเมือง การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การเปิดบัญชีธนาคาร การประมาณการงบประมาณ การจัดหาหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการรายงานโครงการ

(7.4) ระยะเวลาในการอบรมมากกว่า 3 วัน ส่งผลให้เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมได้ เนื่องจากติดงานประจำ หรือมีภาระอื่น ๆ นอกจากนี้ในช่วงอบรมเป็นช่วงที่ตรงกับการเริ่มฤดูการเพาะปลูกใหม่พอดี

(7.5) การดำเนินงานโครงการที่พร้อมกันหลายพื้นที่ ทำให้เกิดการขาดแคลนวิทยากรที่มีความรู้มาบรรยาย/อบรมให้กับเกษตรกร ทำให้บางพื้นที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหัวข้ออบรมให้ตรงกับความต้องการของวิทยากร แต่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

(8) ข้อเสนอแนะ

(8.1) ในการดำเนินโครงการลักษณะนี้ ในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการประมาณการเป้าหมายเกษตรกรที่มีความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมโครงการและการพัฒนากลุ่มธุรกิจ

(8.2) การปรับกิจกรรมการอบรมโดยหลีกเลี่ยงช่วงระยะเวลาการเพาะปลูก/เก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลาการอบรม

2) กิจกรรมส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 (กรมประมง)

2.1) สาระสำคัญของโครงการ จากปัญหาการเลี้ยงกุ้งทะเลที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและโรคระบาด กรมประมงจึงมีแนวคิดในการใช้จุลินทรีย์เพื่อปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกุ้ง และในระบบทางเดินอาหารของกุ้ง โดยมีกลไกในการช่วยย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ ลดปริมาณเชื้อก่อโรคในสิ่งแวดล้อมและระบบทางเดินอาหาร รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการย่อยอาหารของกุ้ง เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคและลดการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งปัจจุบันการใช้จุลินทรีย์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะในระบบการเลี้ยงแบบพัฒนาในบึงประมาณ 2561 กรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสมุทรสาครร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ค้นคว้าวิจัยและผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ เรียกว่า “จุลินทรีย์ ปม.1 โดยคัดเลือกจุลินทรีย์ในกลุ่ม Bacillus 3 ชนิด คือ *B. Subtilis*, *B. Megaterium* และ *B. Licheniformis* ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการย่อยสลายสารอินทรีย์ เหมาะสำหรับใช้บำบัดสารอินทรีย์ที่ตกค้างสะสมในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งดำเนินการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 จำนวน 100,000 ซอง เพื่อแจกจ่ายให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วประเทศ โดยเกษตรกรไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้ดำเนินการผลิตและแจกจ่ายจุลินทรีย์ ปม.1 ทั้งสูตรผงและน้ำให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันซึ่งได้รับการตอบรับจากเกษตรกรเป็นอย่างดี และมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่ากำลังการผลิตของกรมประมง ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และลดความสูญเสียที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและโรคระบาด รวมถึงลดการใช้ยาปฏิชีวนะ กรมประมงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ เพื่อจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการ อันจะนำไปสู่การให้บริการเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ

2.2) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้บริการหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 แก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ โดยการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลและสัตว์น้ำอื่น

2.3) การดำเนินงานโครงการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการ 20 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 แจกจ่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ นำไปใช้ในการเลี้ยงกุ้งทะเลหรือสัตว์น้ำอื่น ๆ สำหรับลดความเสี่ยงของการเกิดโรค หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง มีหน่วยงานร่วมดำเนินการ คือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และสำนักงานประมงจังหวัดในพื้นที่ดำเนินการ ร่วมกับชมรมเกษตรกร สมาพันธ์เกษตรกร หรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินการ ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 9,800,000 บาท เป็นเงินสนับสนุนให้แก่ศูนย์ 490,000 บาท/ศูนย์ จำแนกเป็น ค่าครุภัณฑ์สำหรับใช้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 แบบน้ำ 460,000 บาท ค่าวัสดุวิทยาศาสตร์และการเกษตรสำหรับผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 30,000 บาท

2.4) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ 19 จังหวัด (20 ศูนย์จุลินทรีย์) จากเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่ม และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัโครงการ โดยมีรายละเอียดการรวบรวมข้อมูล และจำนวนตัวอย่าง ดังนี้

(1.1) พื้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูล จังหวัดที่ดำเนินงานโครงการ 20 แห่ง ดังนี้

- ภาคใต้ ได้แก่ ตรัง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ปัตตานี สตูล พัทลุง ชุมพร สุราษฎร์ธานี (2 แห่ง) นครศรีธรรมราช และระนอง

- ภาคตะวันออก ได้แก่ ตราด ระยอง จันทบุรี และฉะเชิงเทรา

- ภาคกลาง ได้แก่ สุพรรณบุรี และนครปฐม

- ภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์

(1.2) กลุ่มตัวอย่าง

- เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง หรือเจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัด 1 ราย

- ผู้เข้าร่วมโครงการ ประธานกลุ่ม 1 ราย เกษตรกร/ผู้เข้าร่วมโครงการที่เข้ารับการอบรม 2 ราย

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

2.5) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (กพช.) ได้ดำเนินการโอนเงินงบประมาณ (งบอุดหนุน) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง/สำนักงานประมงจังหวัดในพื้นที่) เรียบร้อยแล้ว 20 แห่ง ในพื้นที่ 19 จังหวัด โดย

หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการอนุมัติโครงการฯ และแผนการดำเนินงานฯ แล้ว 20 แห่ง 9,800,000 บาท ครอบคลุมเป้าหมาย

ผลการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในเรื่องงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานโครงการ ร้อยละ 66.67 มีความคิดเห็นว่างบประมาณที่ได้รับจำนวน 490,000 บาท/ศูนย์ เพียงพอต่อการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ส่วนอีกร้อยละ 33.33 เห็นว่าไม่เพียงพอ โดยต้องการงบประมาณสนับสนุนระหว่าง 540,000 - 790,000 บาท/ศูนย์ เนื่องจากจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ เช่น ค่าไฟฟ้า เงินเดือน/ค่าจ้างสำหรับผู้ทำการผลิตจุลินทรีย์ ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารสถานที่ และค่าวัสดุทางวิทยาศาสตร์ เช่น สำลี ฯลฯ ในส่วนของความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินงานโครงการร้อยละ 83 เห็นว่า งบประมาณจัดสรรได้ทันเวลา ที่เหลือร้อยละ 17 มีความเห็นว่างบประมาณควรจัดสรรลงในพื้นที่ในช่วงเดือนเมษายน 2561 เนื่องจากอาจมีความล่าช้าในขั้นตอนการจัดซื้อ/จัดหาครุภัณฑ์ตามโครงการ

(2) กระบวนการ (Process)

(2.1) การจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการโดย มีขั้นตอนดังนี้

- กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (กฟช.) ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานโครงการฯ ให้แก่ กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 2 สถาบันเกษตรกรวิทยากร กรุงเทพฯ พร้อมทั้งได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานโครงการฯ 100 เล่ม เพื่อแจกจ่ายให้แก่กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ

- คณะทำงานในระดับพื้นที่ ดำเนินการพิจารณาความพร้อมของกลุ่มเกษตรกร เพื่อดำเนินงานตามโครงการฯ เรียบร้อยแล้ว ทั้ง 20 แห่ง

(2.2) การประชาสัมพันธ์โครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ พบว่า มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการผ่านการประชุมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.44 รองลงมา ได้แก่ สื่อบุคคล คิดเป็นร้อยละ 61.11 และการใช้สื่ออื่น ๆ ได้แก่ วิทยุชุมชน แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line, Facebook) คิดเป็นร้อยละ 55.56 สำหรับการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น พบว่า สื่อที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรรับทราบ ได้แก่ การประชุม มีค่าคะแนนความคิดเห็น 8.06 คะแนน รองลงมา คือ การใช้สื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุชุมชน แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line, Facebook) 7.50 คะแนน และสื่อบุคคล 6.55 คะแนน (ตารางที่ 3.58)

ตารางที่ 3.58 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์

ประเภทสื่อ	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1. การประชุม	94.44	8.06	มาก
2. สื่อบุคคล	61.11	6.55	มาก
3. อื่น ๆ ได้แก่ วิทยุชุมชน แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line, Facebook)	55.56	7.50	มาก
4. หอกระจายข่าว	33.33	5.67	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2.3) กลุ่มเกษตรกรจัดทำแผนการดำเนินงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาแผนการดำเนินงานและติดตามผล จำนวน 20 แห่ง ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้อนุมัติแผนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจำนวน 20 แห่ง และ กพข. โอนเงินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดสรรเงินงบประมาณให้กลุ่มเกษตรกรทั้ง 20 แห่ง ที่ได้รับการอนุมัติแผนการดำเนินงานฯ จำนวนกลุ่มละ 490,000 บาท ครบถ้วนแล้ว

(2.4) กลุ่มเกษตรกรดำเนินการเปิดบัญชีธนาคารตามโครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรม ขยายฐานการผลิตจูลินทรีย์ เพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ โดยมีกลุ่มเกษตรกรที่เปิดบัญชีธนาคารฯ เพื่อใช้ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการฯ เรียบร้อยแล้ว จำนวน 20 แห่ง

(2.5) กลุ่มเกษตรกรจัดซื้อครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามโครงการ ประกอบด้วยครุภัณฑ์ 14 เครื่อง และวัสดุทางวิทยาศาสตร์ เคมีภัณฑ์เพื่อใช้ในการผลิตอีกจำนวนหนึ่ง

(3) ผลได้ (Outputs)

(3.1) การจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีการให้คำแนะนำ/ติดตามความก้าวหน้า ศูนย์ผลิตจูลินทรีย์ โดยมีศูนย์ฯ ที่ได้เริ่มดำเนินการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์แล้ว 16 แห่ง จากเป้าหมายทั้งสิ้น 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.00 ของเป้าหมาย สามารถเริ่มดำเนินการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ได้ ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561)

- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ วันที่ 21 กรกฎาคม 2561

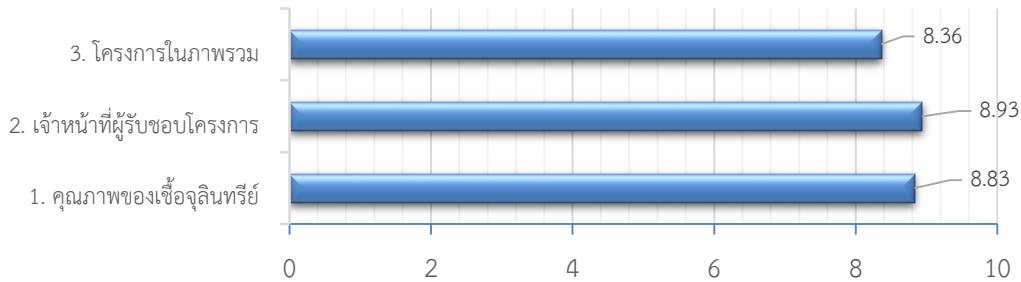
- สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ วันที่ 21 มิถุนายน 2561

- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งอ่าวพังงา จังหวัดพังงา เริ่มผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ วันที่ 23 กรกฎาคม 2561

- ชมรมเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดกระบี่ จังหวัดกระบี่ เริ่มผลิตหัวเชื้อ
จุลินทรีย์ วันที่ 26 กรกฎาคม 2561
- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งตราดยั่งยืน จังหวัดตราด เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ วันที่
7 สิงหาคม 2561
- สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มผลิตหัวเชื้อ
จุลินทรีย์ วันที่ 7 สิงหาคม 2561
- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพ (ซีไอซี) จังหวัดระยอง เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์
วันที่ 7 สิงหาคม 2561
- ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดกาญจนบุรี เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์
วันที่ 20 สิงหาคม 2561
- สมาคมกุ้งตะวันออกไทย จังหวัดจันทบุรี เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ วันที่
22 สิงหาคม 2561
- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งปัตตานี จังหวัดปัตตานี เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ วันที่
25 สิงหาคม 2561
- ชมรมโรงเพาะฟักตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์
วันที่ 3 กันยายน 2561
- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มผลิตหัวเชื้อ
จุลินทรีย์ วันที่ 7 กันยายน 2561
- ชมรมผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้ง จังหวัดภูเก็ต เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์
วันที่ 14 กันยายน 2561
- ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพ จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์
วันที่ 20 กันยายน 2561
- สหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดตรัง จำกัด จังหวัดตรัง เริ่มผลิตหัวเชื้อ
จุลินทรีย์ วันที่ 23 กันยายน 2561
- ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนอง จังหวัดระนอง เริ่มผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ วันที่
24 กันยายน 2561

ความสามารถในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ใน 1 รอบการผลิต สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้เต็มกำลังการผลิต เฉลี่ย 73.5 ลิตร/ครั้ง โดยการผลิตแต่ละรอบใช้เวลาเฉลี่ย 1 ครั้ง/สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความต้องการของเกษตรกร ณ ช่วงเวลานั้น จากข้อมูลการรายงานของกรมประมง ทั้ง 16 ศูนย์ฯ สามารถดำเนินการผลิตจุลินทรีย์ได้รวมทั้งสิ้น 5,182,720 มิลลิลิตร

(3.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อคุณภาพของจุลินทรีย์ และเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 8.93 คะแนน พึงพอใจต่อคุณภาพของเชื้อจุลินทรีย์ 8.83 คะแนน และพอใจต่อโครงการในภาพรวม 8.36 คะแนน (ภาพที่ 3.17)

ภาพที่ 3.17 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) ข้อค้นพบ

(4.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่/กลุ่มเกษตรกร มีความคิดเห็นว่าการโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มเกษตรกร/ชมรมผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ผลิตจุลินทรีย์ฯ และแจกจ่ายให้เกษตรกร/สมาชิก นำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาโรคของสัตว์น้ำ เช่น กุ้งขาวแวนนาไม และกุ้งก้ามกราม ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้จุลินทรีย์เพื่อบำบัดของเสียในบ่อเพาะเลี้ยงกุ้งเป็นประจำอยู่แล้ว อีกทั้ง ในบางพื้นที่มีสมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งมีจำนวนมาก เช่น จังหวัดตรัง มีจำนวน 146 ราย จึงมีความต้องการใช้จุลินทรีย์จำนวนมาก ถ้าซื้อจุลินทรีย์จากบริษัทเอกชนจะมีราคาค่อนข้างสูง ซึ่งโครงการนี้เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรได้

(4.2) ข้อค้นพบสำหรับกลุ่มที่ยังไม่พร้อมดำเนินการ

- ระยะเวลาดำเนินโครงการน้อยเกินไป กลุ่มเกษตรกรในบางพื้นที่ มีปัญหาการเปลี่ยนแปลงกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มไม่มีความพร้อมของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ รวมถึงไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่ตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ และบางกลุ่มต้องปรับปรุงห้องปฏิบัติการและประสพภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ โครงการยังประสบปัญหาการจัดหา/จัดซื้อครุภัณฑ์และติดตั้งอุปกรณ์ ซึ่งต้องจัดหาจากหลายแหล่งทำให้การดำเนินงานโครงการล่าช้า อุปกรณ์บางอย่างไม่มีผลิตในท้องตลาดต้องสั่งจากผู้ผลิตเฉพาะทาง เช่น หม้อน้ำฆ่าเชื้อระบบไอน้ำ ขนาดไม่ต่ำกว่า 400 ลิตร ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตให้ได้ตามคุณลักษณะที่กำหนด รวมถึงฝึกให้สมาชิกกลุ่มฝึกฝนการผลิตจุลินทรีย์ ทำให้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบทั้ง 20 ศูนย์ ตามระยะเวลาโครงการได้

- วัตถุประสงค์ของโครงการคือผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 เพื่อแจกจ่ายให้สมาชิก/เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงและไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม อย่างไรก็ตามการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์จำเป็นต้องมีต้นทุนการผลิต เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างบุคลากรปฏิบัติการทางเทคนิค ทั้งนี้ยังไม่รวม

ค่าทดสอบทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้รับรองการผลิตจุลินทรีย์ ทำให้อาจมีกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่ม ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการผลิตเพื่อแจกจ่ายฟรีในระยะยาว ถึงแม้ว่าเกษตรกรรายนั้นจะได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์แล้วก็ตาม

(4.3) ข้อค้นพบสำหรับกลุ่มที่ดำเนินการผลิตแล้ว

- ปริมาณการผลิตจุลินทรีย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก เนื่องจากอุปกรณ์ในการผลิตจุลินทรีย์ไม่เพียงพอ เช่น ขวดแก้วทนความร้อน เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการผลิตได้ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง (150 ลิตร/สัปดาห์) ซึ่งบางกลุ่มต้องขอรับการสนับสนุนเครื่องมือจากหน่วยงานในพื้นที่ และการนำหัวเชื้อจุลินทรีย์ไปใช้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ และควรผลิตให้เหมาะสมกับปริมาณความต้องการใช้เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์มีอายุการใช้งานจำกัด

- ความยั่งยืนของกลุ่ม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของกลุ่มว่าจะมีแผนการดำเนินการอย่างไรต่อไป เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับเพื่อใช้จัดตั้งศูนย์ฯ 490,000 บาท จะเน้นไปในส่วนของการจัดซื้อครุภัณฑ์มาก และอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งรวมค่าเคมีภัณฑ์ 30,000 บาท ไม่เพียงพอ เนื่องจากเคมีภัณฑ์ดังกล่าวสามารถใช้ในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ได้เพียง 1 - 2 ครั้งเท่านั้น นอกจากนี้ยังไม่รวมค่าบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการบรรจุหัวเชื้อจุลินทรีย์เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการ

(5) ข้อเสนอแนะ

(5.1) ควรมีการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องค่าใช้จ่ายการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อให้ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ตั้งขึ้นไม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมด และให้สมาชิกสามารถพึ่งตนเองได้ในเบื้องต้น อาจมีลักษณะของการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ /แนวทางการดำเนินการกลุ่ม เช่น การจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าหุ้นโดยการพัฒนาจากชมรม/กลุ่มเกษตรกร เป็นการจัดตั้งโดยอาศัยหลักการของสหกรณ์

(5.2) ควรมีโครงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อเคมีภัณฑ์เพิ่มเติม ประกอบกับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือ/ติดตามผล เพื่อให้สร้างกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง และควรมีโครงการส่งเสริมเป็นระยะ ๆ เพื่อรองรับปริมาณของผู้รับบริการของศูนย์ฯ ในอนาคต

(5.3) แนวทางการพัฒนาศูนย์จุลินทรีย์ในอนาคต

- การดำเนินการผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 จังหวัดชุมพร เป็นโครงการที่สามารถสร้างความยั่งยืนได้ แต่ต้องทำในรูปแบบของชมรม/สหกรณ์ ต้องผลักดันให้เกษตรกร สามารถผลิตจุลินทรีย์น้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทั้งในกลุ่มสหกรณ์ และเกษตรกรทั่วไป และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อเสนอแนะ/ติดตามผล และแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

- เกษตรกร/เจ้าหน้าที่โครงการ มีความเห็นว่า ควรเพิ่มงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ และงบประมาณในการบริหารจัดการ โดยควรจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมความรู้ โดยให้คำปรึกษา/พัฒนาเกษตรกร อบรมให้มีทักษะและความรู้เกี่ยวกับการผลิตจุลินทรีย์ให้มีความชำนาญ

- ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังไม่ทราบว่าศูนย์สามารถผลิตจุลินทรีย์ได้

- ควรมีการศึกษาปริมาณความต้องการหัวเชื้อจุลินทรีย์ในพื้นที่ เพื่อวางแผนกำหนดปริมาณการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้ตรงตามปริมาณ และตรงช่วงเวลาที่ต้องการ

3) กิจกรรมอาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย (กรมปศุสัตว์)

3.1) สาระสำคัญของโครงการ รัฐบาลมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชาชนให้สามารถเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และเสริมสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อย ทั้งนี้ การเลี้ยงปศุสัตว์ของประเทศไทยมีการเลี้ยงกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งปัจจุบันมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ 2.8 ล้านครัวเรือน การเลี้ยงโคเนื้อในประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรายย่อย และเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม แต่ปัจจุบันจะมีการเลี้ยงแบบเป็นการค้ามากขึ้น ที่ผ่านมามีปริมาณโคเนื้อลดลงอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากความนิยมในการบริโภคเนื้อโค และฐานแม่โคเนื้อลดลง อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวประเทศไทย มีส่วนผลักดันให้ตลาดเนื้อโคคุณภาพสูงเกิดขึ้นอย่างมาก ในขณะที่เนื้อโคส่วนหนึ่งยังจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ในปัจจุบันเกือบทุกประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความต้องการโคเนื้อและเนื้อโคเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ขณะที่การผลิตโคเนื้อในแต่ละประเทศ ไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาด ต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลักจึงเป็นโอกาสที่ดีของประเทศไทย ซึ่งถือว่ามีความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมการผลิตโคเนื้อโคขุนมากที่สุดในภูมิภาคนี้ที่จะผลิตโคเนื้อเพื่อส่งออกอย่างจริงจัง และกรมปศุสัตว์ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงแบบประณีต (Intensive) ประเทศไทยซึ่งมีประชากรโคเนื้อที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ 1.3 ล้านตัว แต่กรมปศุสัตว์มีบุคลากร และหน่วยผสมเทียมเพื่อให้บริการผสมเทียมโคเนื้อประมาณ 300,000 ตัวต่อปี หรือคิดเป็น 11.29 % เมื่อเทียบกับปริมาณสัตว์เพศเมียวัยเจริญพันธุ์ทั้งหมด ซึ่งถือว่าในแต่ละปีที่กรมปศุสัตว์ได้รับงบประมาณดำเนินการค่อนข้างต่ำ ดังนั้น กรมปศุสัตว์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาอาสาปศุสัตว์ให้มีองค์ความรู้ในด้านการผสมเทียม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านการให้บริการผสมเทียมแทนกรมปศุสัตว์ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาสาปศุสัตว์ทุกคนที่จะให้บริการผสมเทียม จะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผสมเทียมจากสัตวแพทยสภา ดำเนินการในพื้นที่ 77 จังหวัด หน่วยงานเจ้าภาพหลัก คือ สำนักเทคโนโลยีชีวภาพการผลิตปศุสัตว์ หน่วยปฏิบัติงานคือ ศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพ 10 ศูนย์ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด งบประมาณ 518,900,000 บาท

3.2) วัตถุประสงค์โครงการ

(1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่อาสาปศุสัตว์ และเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และแพะ

(2) เพื่อเพิ่มปริมาณโคเนื้อและแพะ ให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

3.3) การดำเนินงานโครงการ มีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ประชาสัมพันธ์ และรับสมัครคัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อและแพะ

(2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่เกี่ยวกับการบริการและผสมเทียม

(3) ดำเนินการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อและแพะ ตามหลักสูตรที่สัตวแพทยสภารับรอง

(4) ผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งตามเป้าหมายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการผสมเทียม

(5) จัดสรรน้ำเชื้อและอุปกรณ์ผสมเทียมลงสู่พื้นที่เป้าหมาย

(6) อาสาปศุสัตว์ออกปฏิบัติการให้บริการผสมเทียมแม่โคเนื้อและแพะของเกษตรกร

(7) ติดตามข้อมูลการผสมเทียมและลูกที่เกิดจากการผสมเทียม

(8) คุณสมบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ อาสาปศุสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ เกษตรกรที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐด้านปศุสัตว์/มีความพร้อม และไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการตามเมนูทางเลือกอื่น ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุวเกษตรกร/เยาวชนที่จบการเกษตร

(9) คุณสมบัติเฉพาะ

(9.1) สัญชาติไทย

(9.2) อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์

(9.3) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและไม่เป็นโรคที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติงาน

ปฏิบัติงาน

(9.4) มีจิตอาสาจะช่วยปฏิบัติงานกรมปศุสัตว์

(9.5) เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและอุทิศตนในการทำงานเพื่อส่วนรวม

(9.6) สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องขอใช้ยานพาหนะจากทางราชการ

(9.7) มีนายสัตวแพทย์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรับรองฯ

(9.8) สำเร็จการศึกษาชั้นต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือได้รับหนังสือรับรองผู้เข้าอบรมฯ จากข้าราชการกรมปศุสัตว์

3.4) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ 77 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ

(2) ช่วงระยะเวลาข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3.5) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมด 518,900,000 บาท เบิกจ่ายแล้ว 77,880,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.01 โดยจำแนกเป็น งบดำเนินงาน ได้รับจัดสรร เป็นเงิน 330,765,000 บาท เบิกจ่ายแล้ว 77,612,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.46 และงบลงทุน ได้รับจัดสรร เป็นเงิน 118,135,000 บาท เบิกจ่ายแล้ว 16,439,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.92

ผลการประเมินความคิดเห็นของ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในเรื่อง งบประมาณ พบว่า ร้อยละ 91.84 มีความเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ และร้อยละ 70.21 เห็นว่างบประมาณจัดสรรได้ทันเวลา ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 29.79 เห็นว่างบประมาณได้รับค่อนข้างล่าช้า และมีระยะเวลาดำเนินงานน้อย โดยโครงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผสมเทียม ประกอบด้วย ถังบรรจุน้ำเชื้อ ถังไนโตรเจนเหลว รองเท้าบูธ ผ้ากันเปื้อน

(2) กระบวนการ (Process) จากการสำรวจ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ พบว่า มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการผ่านการประชุมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 รองลงมา คือ สื่อบุคคล ร้อยละ 85.00 หอกระจายข่าว ร้อยละ 72.00 และสื่ออื่น ๆ เช่น Social Media (Line) ร้อยละ 25.00 สำหรับการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพสื่อที่ใช้ดังกล่าวข้างต้น พบว่าสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรรับทราบ ได้แก่ การประชุม มีคะแนน 7.93 คะแนน รองลงมา ได้แก่ สื่อบุคคล 7.73 คะแนน สื่ออื่น ๆ 6.64 คะแนน เช่น Social Media (Line) โทรศัพท์ แผ่นพับ และหอกระจายข่าว 5.28 คะแนน (ตารางที่ 3.59)

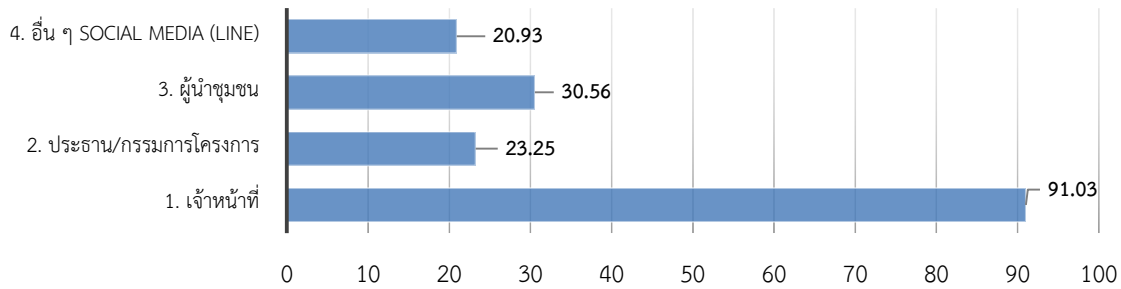
ตารางที่ 3.59 สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ

สื่อประชาสัมพันธ์	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1. การประชุม	92.00	7.93	มาก
2. สื่อบุคคล	85.00	7.73	มาก
3. หอกระจายข่าว	72.00	5.28	ปานกลาง
4. อื่น ๆ	25.00	6.64	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากการสอบถามเกษตรกรถึงการรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ พบว่า เกษตรกรทราบข่าวสารโครงการผ่านเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ มากที่สุด ร้อยละ 91.03 รองลงมา คือ ประธาน/กรรมการโครงการ ร้อยละ 23.25 ผู้นำชุมชน ร้อยละ 30.56 และสื่ออื่น ๆ เช่น Social Media (Line) ร้อยละ 20.93 บ (ภาพที่ 3.18)

ภาพที่ 3.18 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(3) ผลได้ (Outputs) (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2561)

(3.1) มีเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 4,001 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.59 ของเป้าหมาย 4,100 ราย จำแนกเป็น เกษตรกรสมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมโคเนื้อ 3,901 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.53 ของเป้าหมายเกษตรกร 4,000 ราย และเกษตรกรสมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมแพะ 100 ราย ครบตามเป้าหมาย

(3.2) เกษตรกรได้รับการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการเป็นอาสาผสมเทียม 3,620 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.29 ของเป้าหมาย 4,100 ราย จำแนกเป็นอบรมกิจกรรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อ 3,520 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.00 ของเป้าหมายเกษตรกร 4,000 ราย และอบรมกิจกรรมอาสาผสมเทียมแพะ 100 ราย ครบตามเป้าหมาย

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(4.1) เกษตรกรได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพจากการให้บริการของอาสาปศุสัตว์ 13,849 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.85 ของเป้าหมาย 100,000 ราย

(4.2) สัตว์ได้รับการบริการผสมเทียม 2,627 ตัว คิดเป็นร้อยละ 0.50 ของเป้าหมาย 525,000 ตัว จำแนกเป็น โคเนื้อที่ได้รับการบริการผสมเทียม 2,585 ตัว คิดเป็นร้อยละ 0.52 ของเป้าหมาย 500,000 ตัว แพะที่ได้รับการบริการผสมเทียม 42 ตัว คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเป้าหมาย 25,000 ตัว ทั้งนี้ การให้บริการผสมเทียมของอาสาผสมเทียม ยังต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก เนื่องจากการดำเนินการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมยังไม่แล้วเสร็จ เพราะในการฝึกอบรมแต่ละรุ่นจะต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน 15 วัน/รุ่น โดยรุ่นสุดท้ายจะดำเนินการแล้วเสร็จในวันที่ 25 กันยายน 2561 ทั้งนี้เป็นหลักสูตรของแพทยสภา และอาสาผสมเทียมทุกรายจะต้องผ่านการรับรองการจบหลักสูตรนี้เท่านั้น ถึงจะสามารถให้บริการผสมเทียมได้ ประกอบกับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการผสมเทียมภาคสนามยังไม่เรียบร้อย เนื่องจากมีผู้ร้องเรียนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ขณะนี้อยู่ระหว่างรอพิจารณาอุทธรณ์จากกรมบัญชีกลาง

(4.3) ผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์พันธุ์ดีได้ 157,671 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 15.02 ของเป้าหมาย 1,050,000 โด๊ส จำแนกเป็น ผลิตน้ำเชื้อโคเนื้อได้ 138,981 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 13.90 ของเป้าหมาย 1,000,000 โด๊ส ผลิตน้ำเชื้อแพะได้ 18,690 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 37.38 ของเป้าหมาย 50,000 โด๊ส

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อการดำเนินการโครงการ

(5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมิน พบว่า อาสาสมัครที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ 8.38 คะแนน โครงการนี้ช่วยลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้ น 8.16 คะแนน และโครงการนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ และแพะได้ 8.09 คะแนน อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถถ่ายทอดความรู้ต่อ 7.89 คะแนน และโครงการนี้ช่วยเพิ่มผลผลิตโคเนื้อ/และแพะได้ 7.82 คะแนน (ตารางที่ 3.60)

ตารางที่ 3.60 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้	8.38	มากที่สุด
2. โครงการนี้ช่วยเพิ่มผลผลิตโคเนื้อ/และแพะได้	7.82	มาก
3. โครงการนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรได้	8.09	มาก
4. อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถถ่ายทอดความรู้ต่อได้	7.89	มาก
5. โครงการนี้ช่วยลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้	8.16	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ ผลการประเมิน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม 9.45 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้ความสามารถ 9.68 คะแนน และพึงพอใจต่อคุณภาพของวัสดุ/อุปกรณ์ 7.31 คะแนน เนื่องจากหลังการอบรมไปแล้ว ในบางพื้นที่การได้รับวัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการผสมเทียมล่าช้ากว่ากำหนด เนื่องจากมีปัญหาในการจัดซื้อจัดจ้าง (ตารางที่ 3.61)

ตารางที่ 3.61 ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	9.57	มากที่สุด
2. วิทยากรที่มาถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถ	9.68	มาก
3. การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อการเสริมทักษะอาชีพ	9.24	มาก
4. ชุมชนได้ประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาปศุสัตว์	8.98	มาก
5. การดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่	9.49	มาก
6. คุณภาพของวัสดุ/อุปกรณ์	7.31	มาก
7. โครงการจะสามารถสร้างรายได้กับเกษตรกร	8.52	มากที่สุด
8. โครงการนี้จะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากยิ่งขึ้น	8.97	มากที่สุด
ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	9.45	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ปัญหา/ข้อค้นพบ

(6.1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด 2 เดือน โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณในเดือนพฤษภาคม 2561 ส่งผลให้การดำเนินงานในภาพรวมเกิดความล่าช้าตามไปด้วย โดยเฉพาะการฝึกอบรมอาสาสมัครเทียม/การจัดการหาอุปกรณ์ และการให้บริการผสมเทียม

(6.2) เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการไม่ครบตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากระยะเวลาการฝึกอบรมค่อนข้างนาน (15 วัน) ทำให้เกิดความกังวล/ห่วงใยครอบครัว เกษตรกรมีภารกิจในการประกอบอาชีพหลัก จึงไม่สามารถเข้าร่วมอบรมได้ตลอดหลักสูตร นอกจากนี้ในบางพื้นที่เกษตรกรต้องเดินทางไปอบรมไกลจากภูมิลำเนา จึงไม่สะดวกและขอลอนตัวออกจากการสมัครเข้ารับการอบรม

(7) ข้อเสนอแนะ

(7.1) ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสนใจจริง มีเวลา มีความตั้งใจ และมีความพร้อมในการฝึกอบรมและปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ขาดแคลนอาสาสมัครเทียม

(7.2) ควรเพิ่มแรงจูงใจ/ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับอาสาสมัครเทียมที่ผ่านการอบรม เพื่อให้เป็นเครื่องช่วยการพัฒนางานด้านปศุสัตว์ และเพื่อให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

4) กิจกรรมสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร)

4.1) สำคัญสำคัญของโครงการ ศัตรูพืช ได้แก่ แมลง ไร สัตว์ศัตรูพืช โรคพืช และวัชพืชนับเป็นปัญหาสำคัญต่อการผลิตทางการเกษตร โดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งด้านผลผลิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัด เนื่องจากการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี เป็นวิธีที่ปฏิบัติได้ง่าย สะดวกและ

รวดเร็ว จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรนิยมใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น และมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการผลิต และการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่มีความปลอดภัยต่อมนุษย์ สัตว์ พืช และสภาพแวดล้อม ได้แก่ แตนเบียนควบคุมแมลงศัตรูพืช แมลงหางหนีบ แมลงช้างปีกใส มวนเพชฌฆาต มวนพิฆาต ไวรัสเอ็นพีวี แบคทีเรียบีที ไล่เดือนฝอยควบคุมแมลงศัตรูพืช ชนิดผง เชื้อราเขียวเมตาโรเซียม เหี่ยวโปรโตซัวกำจัดหนู ไตรโคเดอร์มา เห็ดเรืองแสง และแบคทีเรียบีเอส แต่การนำไปใช้ประโยชน์ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร เนื่องจากแหล่งผลิตอยู่ในหน่วยงานส่วนกลาง ห่างไกลจากเกษตรกรที่ต้องการใช้งานจริง ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ ประกอบกับ เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ชีวภัณฑ์อย่างถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช และพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิต เป็นการส่งเสริมการใช้และการผลิตชีวภัณฑ์สูง กลุ่มเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และเกษตรกรสามารถผลิตพืชที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ไม่มีสารพิษตกค้างและสนับสนุนนโยบายเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

4.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตขยายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ(การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่มีศักยภาพในการผลิตชีวภัณฑ์ สามารถผลิตชีวภัณฑ์เพื่อใช้เอง และผลิตเพื่อขายได้ เป็นการสร้างงานให้กับเกษตรกรทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

(2) เพื่อส่งเสริมการใช้และการผลิตชีวภัณฑ์สูงกลุ่มเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิต ส่งผลให้มีแหล่งผลิตพืชปลอดภัยในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และส่งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น

(3) เพื่อพัฒนาศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร ให้เป็นศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชที่มีคุณภาพให้แก่ เกษตรแปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3) การดำเนินงานโครงการ

(1) จัดประชุมชี้แจงโครงการ แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ และวางแผนการดำเนินการสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์

(2) อบรมเพิ่มทักษะการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้มีความรู้ น้อย กลุ่มเกษตรกรใน ศพก. นักวิชาการและพนักงานของเครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีความรู้ และทักษะในการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช

(3) พัฒนาศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร ให้เป็นศูนย์ผลิตและแหล่งกระจายชีวภัณฑ์ ควบคุมศัตรูพืช ให้แก่นักวิจัยและเกษตรกรในพื้นที่ นำไปส่งเสริมและกระจาย ลงสู่ ศพก. แปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตพืชปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

(4) การผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช โดยเกษตรกรที่ได้รับการอบรมเสริมทักษะการผลิตขยายชีวภัณฑ์ และ ศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร เพื่อผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง และแหล่งกระจายชีวภัณฑ์ ให้กับเกษตรกร หรือผู้สนใจนำไปใช้ในการผลิตพืชปลอดภัย พืชอินทรีย์ และสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์กระจายลงสู่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพืชปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และแปลงใหญ่

(5) ตรวจ ติดตามการผลิต เพื่อควบคุมคุณภาพในการผลิตและให้คำแนะนำตลอดขั้นตอนการผลิต

(6) ทำสื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์การใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมี ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และช่องทางอื่น ๆ

ดำเนินการ 33 จังหวัด (ศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร 24 แห่ง/ศพก. 49 แห่ง/15 กลุ่มเกษตรกร) โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร หน่วยงานร่วมดำเนินการ คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 - 8 และ ศพก. เครือข่าย งบประมาณโครงการ 24,499,200 บาท

4.4) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ 77 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่ม และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

4.5) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ ได้รับจัดสรรงบประมาณ 24,499,200 บาท เบิกจ่ายแล้ว 21,626,900 บาท คิดเป็นร้อยละ 88.27 ของเป้าหมาย แบ่งเป็น งบดำเนินงาน เป้าหมาย 16,646,200 บาท เบิกจ่ายแล้ว 14,278,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 85.77 ของเป้าหมาย และงบลงทุน เบิกจ่ายครบตามเป้าหมาย 7,348,600 บาท

เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 100 มีความเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ และร้อยละ 79.17 เห็นว่างบประมาณจัดสรรได้ทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.83 มีความเห็นว่างบประมาณที่ได้รับล่าช้าเกินไป โดยเวลาที่เหมาะสม ที่งบประมาณควรมาถึงในช่วงเดือนตุลาคม จึงจะทำให้การดำเนินงานโครงการสำเร็จทันตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนด ซึ่งโครงการนี้มีการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ตู้ปลอดเชื้อ ตู้แช่เชื้อ ชั้นวางกล่องเพาะเลี้ยง หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ ชุดเตานิ่ง ตู้บ่ม ตู้ฉายแสง ตู้อบลมร้อน ฯลฯ สำหรับผลิตชีวภัณฑ์เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช

(1.2) การประชาสัมพันธ์โครงการ มีการประชาสัมพันธ์โครงการ และรณรงค์การใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช แทนการใช้สารเคมี ดำเนินการ 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 115.78 ของเป้าหมาย 19 ครั้ง จากการสำรวจการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุม ร้อยละ 62.50 และผ่านหอกระจายข่าว ร้อยละ 29.17 ส่วนสื่ออื่น ๆ เช่น การใช้ Social Media (Facebook, Line) ร้อยละ 66.67 สำหรับการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ดังกล่าว พบว่า สื่อที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรรับทราบ ได้แก่ สื่อบุคคล 8.11 คะแนน รองลงมา สื่อ Social Media 7.25 คะแนน ประชาสัมพันธ์ผ่านการประชุม 6.93 คะแนน และหอกระจายข่าว 6.14 คะแนน (ตารางที่ 3.62)

ตารางที่ 3.62 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ

ประเภทสื่อ	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1. การประชุม	62.50	6.93	มาก
2. สื่อบุคคล	75.00	8.11	มาก
3. หอกระจายข่าว	29.17	6.14	ปานกลาง
4. สื่ออื่น ๆ Social Media ได้แก่ Facebook, Line	66.67	7.25	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อบุคคล มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมา คือ การประชุม ร้อยละ 62.50 และหอกระจายข่าว ร้อยละ 29.17 นอกจากนี้ ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุชุมชน แผ่นพับป้ายประชาสัมพันธ์ Social Media (Line, Facebook) คิดเป็นร้อยละ 16.67

(2) กระบวนการ (Process) ภาพรวมของโครงการฯ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ มีความเห็นว่า โครงการสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ร้อยละ 86.96 และอีกร้อยละ 13.04 มีความคิดเห็นว่าโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เนื่องจาก รายชื่อเกษตรกรซ้ำซ้อนกันหลายโครงการ เกษตรกรบางส่วนเข้าร่วมโครงการอื่นแล้ว การผลิตชีวภัณฑ์ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ เพราะต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการผลิตชีวภัณฑ์ ทำให้การผลิตล่าช้ากว่าแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

(3) ผลได้ (Outputs)

(3.1) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชฯ ให้เกษตรกร เป้าหมาย 2,500 ราย ปัจจุบันดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรไปแล้ว 2,539 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.56 จากเป้าหมาย

(3.2) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชฯ ให้นักวิชาการ และพนักงานราชการที่สนใจ ดำเนินการอบรมแล้วเสร็จ 100 ราย ครบตามเป้าหมาย เดือนพฤษภาคม 2561

(3.3) การจัดตั้งศูนย์ผลิตและแหล่งกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช เป้าหมาย 24 แห่ง ดำเนินการแล้ว 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ของเป้าหมาย

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(4.1) เกษตรกรสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้ 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.67 ของเป้าหมาย 60 ราย ชีวภัณฑ์ที่เกษตรกรผลิตใช้เอง ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา แตนเบียน เชื้อราเมตาไรเซียม NPV โภคินไอซีส มวลพิฆาต ไล่เดือนฝอย

(4.2) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่มีต่อโครงการ

- ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมิน พบว่า เจ้าหน้าที่เห็นว่า โครงการนี้ช่วยให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลงได้ 9.13 คะแนน รองลงมา คือ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกร 8.17 คะแนน และเจ้าหน้าที่เห็นว่าโครงการนี้ช่วยลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้ และศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรได้ 8.00 คะแนน เท่ากัน (ตารางที่ 3.63)

ตารางที่ 3.63 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำไปผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้	6.79	มาก
2. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำไปประกอบอาชีพได้/ผลิตเพื่อจำหน่าย	6.21	ปานกลาง
3. ศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น	8.00	มาก
4. โครงการนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรได้	8.17	มาก
5. โครงการนี้ช่วยลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้	8.00	มาก
6. โครงการนี้ช่วยให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีลงได้	9.13	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

- ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า การอบรมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับที่มากกว่า 9 คะแนน นอกจากนี้ยังมีคะแนนความพึงพอใจ มากกว่า 9 คะแนน ในรายการต่าง ๆ ได้แก่ การดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่ เนื้อหาหลักสูตรที่อบรมตรงกับความต้องการ วิทยากรที่มาถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถ การดำเนินงานโครงการในภาพรวม (ตารางที่ 3.64)

ตารางที่ 3.64 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	9.18	มากที่สุด
2. วิทยากรที่มาถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถ	9.18	มากที่สุด
3. การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อการเสริมทักษะอาชีพ	8.14	มาก
4. โครงการจะสามารถสร้างรายได้กับเกษตรกร	8.14	มาก
5. โครงการนี้จะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากยิ่งขึ้น	8.45	มากที่สุด
6. การดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่	9.23	มากที่สุด
7. การดำเนินงานโครงการในภาพรวม	9.19	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ข้อค้นพบ

(5.1) ความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อเกษตรกรที่ผ่านการอบรมแล้ว จะสามารถนำไปผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้หรือนำไปประกอบอาชีพ/ผลิตเพื่อจำหน่ายได้ นั้น มีคะแนนเพียง 6.79 และ 6.21 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 2 ข้อนี้ เป็นวัตถุประสงค์หลักของโครงการ

(5.2) จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมเป็นไม่ไปตามเป้าหมาย เนื่องจากเกิดการซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานอื่น จึงทำให้ต้องมีการปรับลดจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลงในบางพื้นที่

(6) ข้อเสนอแนะ

(6.1) เกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้ จึงควรมีการอบรมถ่ายทอด รวมทั้งเพื่อปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ให้เกษตรกรสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้

(6.2) การดำเนินงานโครงการ ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรให้ชัดเจน อีกทั้ง กิจกรรมการฝึกอบรมควรหลีกเลี่ยงช่วงระยะเวลาการเพาะปลูก/เก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลา อีกทั้งการจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรจะมีการอบรมเพียงครั้งเดียว

กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย และกิจกรรมพัฒนาการเกษตรเพื่อความยั่งยืน

กิจกรรมส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผลิตจุลินทรีย์

กิจกรรมอาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

3.3.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร ดำเนินการโดย 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมหม่อนไหม ผลการประเมินผล ดังนี้

1) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

1.1) สารสำคัญของโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาศักยภาพ การจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และเพื่อให้เกษตรกรเป้าหมายสามารถจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพได้

(2) เป้าหมาย อบรมเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบาย ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) 35 จังหวัด 12,910 ราย

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ งบประมาณ 23,239,000.00 บาท

1.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

(1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 35 จังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 179 ราย

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

1.3) ผลการประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการ ดำเนินงาน 23,239,000.00 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเบิกจ่ายแล้ว 18,036,186.68 บาท ร้อยละ 77.61 ของเป้าหมาย

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อย ละ 73.53 เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ ที่เหลือร้อยละ 26.47 ได้แก่ เชียงใหม่ พะเยา พิษณุโลก สุโขทัย ขอนแก่น นครพนม จันทบุรี ตราด ชุมพร และสุราษฎร์ธานี เห็นว่างบประมาณมาไม่ทัน ช่วงเวลาที่ต้องการ ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ในช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดทุกราย เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

(2) กระบวนการ (Process) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางขั้นตอนการดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ

- การประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการแล้ว ร้อยละ 91.43 โดยช่องทางหลักที่ใช้ คือ เว็บไซต์สำนักงาน ผู้นำชุมชน และป้ายประกาศ เฉลี่ย 3 ครั้งต่อพื้นที่ ที่เหลือร้อยละ 8.57 ได้แก่ เชียงใหม่ จันทบุรี และกระบี่ ไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากระยะเวลาค่อนข้างกระชั้นชิดทำให้จัดเตรียมการประชาสัมพันธ์ไม่ทันและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่แจ้งว่าไม่ทราบว่าต้องทำการประชาสัมพันธ์โครงการก่อนดำเนินโครงการ

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์จากผู้นำชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.89 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 39.73 ที่เหลือร้อยละ 9.38 จากผู้นำเกษตรกรหรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่และเพื่อนบ้าน

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการชี้แจงรายละเอียดจากโครงการ ร้อยละ 98.32 ที่เหลือร้อยละ 1.68 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจง เนื่องจากติดภารกิจ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้

(2.2) การสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนอาชีพ พบว่า มีการสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว ร้อยละ 68.57 ที่เหลือร้อยละ 31.43 เห็นว่าการอบรมต้นทุนบัญชีครัวเรือนสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกอาชีพจึงไม่ได้ทำการสำรวจ

(2.3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าทุกพื้นที่มีการจัดอบรมความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาแล้ว

(2.4) การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา พบว่า ครูบัญชีอาสา ร้อยละ 91.43 อบรมการจัดทำบัญชีอาชีพให้แก่เกษตรกรแล้ว ที่เหลือร้อยละ 8.57 ได้แก่ พิษณุโลก และนครสวรรค์ ยังไม่ได้ดำเนินการอบรม โดยจะจัดอบรมให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน และจังหวัดจันทบุรี ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากครูบัญชีอาสาบางส่วนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรได้

(2.5) การแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ พบว่า ทุกพื้นที่ได้มีการแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรแล้ว

(2.6) การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทุกพื้นที่ได้มีการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานแล้ว

(2.7) การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูล พบว่า ร้อยละ 60.00 มีการจ้างลูกหลานเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลแล้ว ที่เหลือ

ร้อยละ 40.00 ไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมนี้ เนื่องจากไม่มีลูกหลานเกษตรกรมาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2.8) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการกำกับคำแนะนำการจัดทำบัญชีจากครูบัญชีอาสา ภายหลังจากอบรมแล้ว คิดเป็นร้อยละ 81.01 ที่เหลือร้อยละ 18.99 ให้เหตุผลว่าเพิ่งอบรมแล้วเสร็จ ต้องทิ้งระยะเวลาให้เกษตรกรได้ทำการบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพก่อน จึงจะเข้ามากำกับคำแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุน

(2.9) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการติดตามการจัดทำบัญชีจากครูบัญชีอาสา ภายหลังจากอบรมแล้ว คิดเป็นร้อยละ 76.54 ที่เหลือร้อยละ 23.46 ให้เหตุผลว่าเพิ่งอบรมแล้วเสร็จ ต้องให้เกษตรกรได้มีการทำบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพไปสักระยะหนึ่ง จึงจะเข้ามาติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุน (ตารางที่ 3.65)

ตารางที่ 3.65 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ดำเนินการ/ได้รับ	ไม่ได้ดำเนินการ/ไม่ได้รับ
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	91.43	8.57
1.2 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ		
- ผู้นำชุมชน	50.89	-
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	39.73	-
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร/เพื่อนบ้าน	9.38	-
1.3 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	98.32	1.68
2. การสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนอาชีพ	68.57	31.43
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ	100.00	
4. การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา	91.43	8.57
5. การแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	100.00	
6. การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้าง ความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	100.00	
7. การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล และ บันทึกข้อมูล	60.00	40.00
8. การกำกับคำแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา	81.01	18.99
9. การติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา	76.54	23.46

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 ผลดังนี้ (ตารางที่ 3.66)

(3.1) ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ 432 ราย ร้อยละ 101.23 ของเป้าหมายจำนวน 431 ราย

(3.2) อบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา 10,199 ราย ร้อยละ 79.00 ของเป้าหมาย 12,910 ราย

(3.3) นำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน 9,781 ราย ร้อยละ 75.76 ของเป้าหมาย 12,910 ราย

(3.4) ดำเนินการจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูล 47 ราย ร้อยละ 94.00 ของเป้าหมาย 50 ราย

(3.5) ดำเนินการกำกับแนะนำการจัดทำบัญชี โดยครูบัญชีอาสา 10,104 ราย ร้อยละ 195.66 ของเป้าหมาย 5,164 ราย

(3.6) ดำเนินการติดตามการจัดทำบัญชี โดยครูบัญชี 8,236 ราย ร้อยละ 159.49 ของเป้าหมาย 5,164 ราย

(3.7) ติดตามประเมินผล การจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย 441 ราย ร้อยละ 142.26 ของเป้าหมาย 310 ราย

ตารางที่ 3.66 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

หน่วย : ราย

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วม โครงการ	431	432	101.23
2. การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา	12,910	10,199	79.00
3. การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	12,910	9,781	75.76
4. การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูล	50	47	64.00
5. กำกับแนะนำการจัดทำบัญชี โดยครูบัญชี	5,164	10,104	195.66
6. ติดตามการจัดทำบัญชี โดยครูบัญชี	5,164	8,236	159.49
7. ติดตามประเมินผล การจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย	310	441	142.26

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (ตารางที่ 3.67)

(4.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เห็นว่าหลังจากได้เข้าร่วมรับการอบรมจากโครงการฯ แล้ว มีความรู้ในการบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพเพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม มีค่าคะแนนเท่ากับ 5.25 คะแนน เป็น 8.40 คะแนน หลังจากการอบรม

(4.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม ร้อยละ 93.30 โดยทำบัญชีเป็นประจำ ร้อยละ 57.51 ที่เหลือร้อยละ 6.70 ไม่ได้นำความรู้ไปปฏิบัติ โดยให้เหตุผลว่าไม่สะดวกในการบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพ เพราะมีขั้นตอนมากเกินไป

ตารางที่ 3.67 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
1. ความรู้ในการบันทึกบัญชีต้นทุนอาชีพ (คะแนน)	
1.1 ก่อนมีโครงการ	5.25
1.2 หลังมีโครงการ	8.40
2. การนำความรู้ไปปฏิบัติตาม (ร้อยละ)	
2.1 ปฏิบัติตาม โดยระดับการปฏิบัติ	93.30
- ทำบัญชีเป็นประจำ	57.51
- ทำบัญชีเป็นบางครั้ง	35.79
2.2 ไม่ได้ปฏิบัติตาม	6.70

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.20 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.45 ด้านการสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนอาชีพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 ด้านการอบรมครูบัญชีในพื้นที่ คทช. เพื่อทำหน้าที่เป็นครูบัญชีอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.70 ด้านการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.14 ด้านการแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.74 ด้านการนำเกษตรกรศึกษาดูงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.58 ด้านการจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่จัดเก็บข้อมูล มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.08 (ตารางที่ 3.68)

ตารางที่ 3.68 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ	7.45	มาก
2. การสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนอาชีพ	7.75	มาก
3. การอบรมครูบัญชีในพื้นที่ คทช. เพื่อทำหน้าที่เป็นครูบัญชีอาสา	8.70	มากที่สุด
4. การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา	8.14	มาก
5. การแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	8.74	มากที่สุด
6. การนำเกษตรกรศึกษาดูงาน	8.58	มากที่สุด
7. การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่จัดเก็บข้อมูล	8.08	มาก
ภาพรวมโครงการ	8.20	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.64 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.53 ด้านการได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากครูบัญชีอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.96 ด้านการกำกับคำแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยครูบัญชีอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.59 ด้านการติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยครูบัญชีอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.49 (ตารางที่ 3.69)

ตารางที่ 3.69 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	8.53	มากที่สุด
2. การได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากครูบัญชีอาสา	8.96	มากที่สุด
3. การกำกับคำแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา	8.59	มากที่สุด
4. การติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยครูบัญชีอาสา	8.49	มากที่สุด
ภาพรวมโครงการ	8.64	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

1.4) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรเป้าหมายของโครงการบางรายอาศัยอยู่นอกพื้นที่ คทช. และบางส่วนเป็นผู้สูงอายุ เขียนหรืออ่านหนังสือไม่ได้ และขาดความสนใจในการเข้าร่วมอบรม

(2) การจ่ายเงินให้เกษตรกรเป็นค่าพาหนะต้องโอนเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร เกษตรกรบางรายไม่มีสมุดบัญชีฝากเงินธนาคาร ทำให้ต้องเสียเวลาเดินทางไปเปิดบัญชีใหม่เพื่อรับเงิน

(3) เกษตรกรมองว่าการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพมีรายละเอียดมาก และขั้นตอนการบันทึกที่ยุ่งยาก ประกอบกับมีงานประจำ ส่งผลให้ไม่สะดวกในการทำบัญชีต้นทุนอาชีพ

1.5) ข้อเสนอแนะ

(1) การกำหนดเป้าหมายเกษตรกรควรให้หน่วยงานที่จะดำเนินการกำหนดเป้าหมายเกษตรกรเอง และกำหนดจากเกษตรกรที่สมัครใจและพร้อมเสียสละเวลามารับความรู้จากหน่วยงาน รวมทั้งควรมีการสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรอยากเข้าร่วมโครงการหรือเข้ารับการอบรม

(2) การจ่ายค่าพาหนะให้แก่เกษตรกรควรเป็นเงินสด เพราะเกษตรกรบางรายไม่มีสมุดบัญชีฝาก และเกษตรกรจะได้ไม่ต้องลำบากในการเปิดบัญชีใหม่และเดินทางไปถอนเงิน

(3) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่า หลักสูตรที่อบรมควรเป็นการจัดทำบัญชีอย่างง่าย ลดความยุ่งยากการทำบัญชี เพื่อจูงใจให้เกษตรกรเริ่มทำบัญชีมากขึ้น

2) กรมส่งเสริมสหกรณ์

2.1) สาระสำคัญของโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนภายในพื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสมและส่งเสริม และพัฒนาอาชีพภายใต้การอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างยั่งยืน มีความรู้สำนึกรักในแผ่นดินตามศาสตร์พระราชา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความกินดี อยู่ดี มีสันติสุข และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

(2) เป้าหมาย

(2.1) อบรมเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล 12,910 ราย (50 พื้นที่ 36 จังหวัด)

(2.2) อุดหนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการก่อสร้าง/ปรับปรุง/ต่อเติม

- อุดหนุนอาคารอเนกประสงค์ สำนักงานสหกรณ์ 8 แห่ง (ตั้งสหกรณ์แล้วในพื้นที่ ส.ป.ก. จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสระแก้ว)

- อุดหนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ 1 แห่ง (สหกรณ์เกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด จังหวัดเชียงใหม่)

- อุดหนุนต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต 1 แห่ง (สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินระบำ จำกัด จังหวัดอุทัยธานี)

- ก่อสร้างโรงเรียนแปรรูปผลผลิต 1 แห่ง (สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินระบํา จำกัด จังหวัดอุทัยธานี)

(2.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 22,278,900.00 บาท

2.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

(1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 36 จังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 187 ราย

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

2.3) ผลการประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน 22,278,900.00 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 15,971,100.00 บาท ร้อยละ 71.69 ของเป้าหมาย ในจำนวนนี้เป็นงบดำเนินงาน 3,923,900 บาท มีการเบิกจ่ายแล้ว 3,609,200 บาท ร้อยละ 91.99 ของงบดำเนินงานทั้งหมด และเงินอุดหนุน 18,355,000 บาท เบิกจ่ายแล้ว 12,361,900 บาท ร้อยละ 67.35 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด (ตารางที่ 3.70)

ตารางที่ 3.70 งบประมาณโครงการ

งบประมาณ	หน่วย	เป้าหมาย	เบิกจ่ายแล้ว	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	บาท	22,278,900	15,971,100	71.69
- งบดำเนินงาน	บาท	3,923,900	3,609,200	91.99
- เงินอุดหนุน	บาท	18,355,000	12,361,900	67.35

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 75.00 เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ ที่เหลือร้อยละ 25.00 ได้แก่ เชียงใหม่ น่าน พะเยา กาฬสินธุ์ บุรีรัมย์ จันทบุรี ตราด ตาก และตรัง เห็นว่างบประมาณไม่ทันช่วงเวลาที่ต้องการ โดยช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน

- ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 83.33 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

(2) กระบวนการ (Process) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางขั้นตอนการดำเนินโครงการ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ (ตารางที่ 3.71)

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์จากผู้นำชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.78 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 38.49 ที่เหลือร้อยละ 8.73 จากผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่และเพื่อนบ้าน

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการชี้แจงรายละเอียดจากโครงการ ร้อยละ 96.79 ที่เหลือร้อยละ 3.21 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงเนื่องจากติดภารกิจ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้

(2.2) การสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล พบว่า ร้อยละ 97.22 มีการสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรแล้ว

(2.3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ร้อยละ 91.67 มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว

(2.4) การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ พบว่า ร้อยละ 62.50 มีการอุดหนุนงบประมาณการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์แล้ว

(2.5) การอุดหนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ดำเนินการแล้ว

(2.6) การอุดหนุนงบประมาณต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต พบว่า ขอยกเลิกการสนับสนุน

(2.7) การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรือนแปรรูปดำเนินการแล้ว

ตารางที่ 3.71 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	ดำเนินการ/ได้รับ	ไม่ได้ดำเนินการ/ไม่ได้รับ
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ		
- ผู้นำชุมชน	52.78	-
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	38.49	-
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร/เพื่อนบ้าน	8.73	-
1.2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	96.79	3.21
2. การสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน ในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล	97.22	2.78
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	91.67	8.33
4. การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์	62.50	37.50
5. การอุดหนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์	100.00	
6. การอุดหนุนงบประมาณต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต	ยกเลิก	
7. การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรือนแปรรูป	100.00	

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 ผลดังนี้ (ตารางที่ 3.72)

(3.1) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 12,910 ราย อบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว 10,778 ราย ร้อยละ 83.49 ของเป้าหมาย

(3.2) การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์มีเป้าหมาย 8 แห่ง มีการดำเนินการแล้ว 6 แห่ง ร้อยละ 75.00 ของเป้าหมาย

(3.3) การอุดหนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ มีเป้าหมาย 1 แห่ง ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างและติดตั้งอุปกรณ์ให้เป็นไปตามสัญญา

(3.4) การอุดหนุนงบประมาณต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต มีเป้าหมาย 1 แห่ง ซึ่งได้มีการยกเลิกรายการสนับสนุนการปรับปรุงโกดังเก็บผลผลิต เนื่องจากเดิมทางสหกรณ์ได้รับงบประมาณกลุ่มจังหวัดในการก่อสร้างโกดังเก็บผลผลิตหากมีการต่อเติมหรือปรับปรุงเห็นควรให้ใช้งบประมาณจากหมวดงบประมาณรายจ่าย และเป็นแหล่งเงินงบประมาณเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติในภายหลัง ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อต่อเติมโกดังเก็บผลผลิตทางการเกษตรจากงบประมาณกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นเจ้าของรายการสิ่งก่อสร้างดังกล่าว

(3.5) การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรียนแปรรูป มีเป้าหมาย 1 แห่ง ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างและติดตั้งอุปกรณ์ให้เป็นไปตามสัญญา

ตารางที่ 3.72 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ราย)	12,910	10,778	83.49
2. การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ (แห่ง)	8	6	75.00
3. การอุดหนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ (แห่ง)	1	1	100.00
4. การอุดหนุนงบประมาณต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต (แห่ง)	1	ยกเลิก	-
5. การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างโรงเรียนแปรรูป (แห่ง)	1	1	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (ตารางที่ 3.73)

(4.1) การอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินที่ได้รับในรูปแบบ สหกรณ์และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับอบรมหลักสูตรดังกล่าว คิดเป็น ร้อยละ 95.19 ที่เหลือร้อยละ 4.81 ยังไม่ได้รับการอบรม เนื่องจากเกษตรกรเพิ่งได้รับการชี้แจงรายละเอียด โครงการจากเจ้าหน้าที่

(4.2) การนำความรู้จากการอบรมไปถ่ายทอดและปฏิบัติตาม เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ ร้อยละ 84.78 ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม ที่เหลือร้อยละ 15.22 กำลังอยู่ใน ระหว่างการปรับปรุงพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์หรือเพาะปลูกพืช และมีเกษตรกรบางรายยังไม่ได้รับการอบรม

(4.3) การใช้ประโยชน์จากโครงการ (อาคารอเนกประสงค์/โกดัง/โรงเรียน) ในพื้นที่ที่ได้ดำเนินการก่อสร้างฯ เกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนในการก่อสร้างทุกรายคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมดังกล่าว เช่น ใช้เป็นที่รวบรวมผลผลิต แปรรูปผลผลิต และในการจำหน่าย ผลผลิต

ตารางที่ 3.73 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ได้รับ/ปฏิบัติตาม	ไม่ได้รับ/ไม่นำไปปฏิบัติ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินที่ได้รับในรูปแบบ สหกรณ์และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน	95.19	4.81
2. การนำความรู้จากการอบรมไปถ่ายทอดและปฏิบัติตาม	84.78	15.22
3. การใช้ประโยชน์จากโครงการ (อาคารอเนกประสงค์/โกดัง/โรงเรียน)	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.14 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน ในชุมชนตามนโยบายรัฐบาลมีค่าคะแนนเท่ากับ 8.64 ด้านการจัดอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.22 ด้านการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.50 คะแนน ด้านการปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.00 ด้านการก่อสร้างโรงเรียนแปรรูป มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.00 ด้านการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.50 (ตารางที่ 3.74)

ตารางที่ 3.74 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล	8.64	มากที่สุด
2. การจัดอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	8.22	มากที่สุด
3. การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์	7.50	มาก
4. การปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์	8.00	มาก
5. การก่อสร้างโรงเรียนแปรรูป	9.00	มากที่สุด
6. การเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโครงการ	7.50	มาก
ภาพรวมโครงการ	8.14	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.59 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.74 ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบสหกรณ์ และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.01 ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงการ (อาคารอเนกประสงค์/โกดัง/โรงเรียน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.01 (ตารางที่ 3.75)

ตารางที่ 3.75 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	8.74	มากที่สุด
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินในรูปแบบสหกรณ์ และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน	9.01	มากที่สุด
3. การใช้ประโยชน์จากโครงการ (อาคารอเนกประสงค์/โกดัง/โรงเรือน)	8.01	มาก
ภาพรวมโครงการ	8.59	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

2.4) ข้อค้นพบ

(1) กิจกรรมอบรมหลายกิจกรรมดำเนินการในช่วงเดียวกัน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกกิจกรรม ในกิจกรรมที่เกษตรกรสนใจ

(2) การชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ค่อนข้างน้อยรวมทั้งสถาบันเกษตรกร เช่น ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง และมีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน

(3) สถานที่จัดอบรมส่วนใหญ่เกษตรกรต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

2.5) ข้อเสนอแนะ

(1) หน่วยงานควรมีการบูรณาการร่วมกันในกิจกรรมการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกัน

(2) ควรมีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และสถาบันเกษตรกร เพื่อลดปัญหาในการปฏิบัติงานในพื้นที่

(3) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก เพื่อลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นจากการเดินทางไกล

3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

3.1) สาระสำคัญของโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ให้พร้อมรับการจัดที่ดินให้เกษตรกรและเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้เกษตรกรตามแนวทางศาสตร์พระราชา รวมทั้งเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรนำแนวทางศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้

(2) เป้าหมาย เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล 1,300 ราย

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร งบประมาณ 7,828,600.00 บาท

3.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

(1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 7 จังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยสอบถามเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดที่มีการดำเนินการ 23 ราย

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3.3) ผลการติดตามประเมินผล

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน 7,828,600.00 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเบิกจ่ายแล้ว 2,070,100.00 บาท ร้อยละ 26.44 ของเป้าหมาย

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดทุกราย เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ

- ความเพียงพอของงบประมาณ ทุกพื้นที่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

(2) กระบวนการ (Process) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้กำหนดแนวทางขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้ (ตารางที่ 3.76)

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ

- การประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการทราบ พบว่า ทุกจังหวัดได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการแล้ว แต่มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมเพียง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เหลือ 4 จังหวัด ไม่มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ และเกิดปัญหากลุ่มเป้าหมายของเกษตรกรซ้ำซ้อนกันจึงไม่สามารถดำเนินการได้

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ พบว่า เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการทุกราย ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.86 รองลงมา คือ ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40.74 ที่เหลือร้อยละ 7.40 จากผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่และเพื่อนบ้าน

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้การชี้แจงรายละเอียดโครงการ คิดเป็นร้อยละ 82.61 ที่เหลือร้อยละ 17.39 ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากติดภารกิจ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้

(2.2) การคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล พบว่า ร้อยละ 80.00 มีการคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาลแล้ว ที่เหลือร้อยละ 20.00 ไม่ได้มีการดำเนินงาน เนื่องจากเกิดปัญหากลุ่มเป้าหมายของเกษตรกรซ้ำซ้อนกัน จึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้

(2.3) การประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่ายศูนย์กสิกรรม พบว่า ร้อยละ 80.00 มีการประสานพื้นที่ต้นแบบแล้ว ที่เหลือร้อยละ 20.00 ไม่ได้มีการดำเนินงาน เนื่องจากเกิดปัญหากลุ่มเป้าหมายของเกษตรกรซ้ำซ้อนกัน จึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้

(2.4) การนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา พบว่า ร้อยละ 80.00 มีการนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานแล้ว ที่เหลือร้อยละ 20.00 ไม่ได้มีการดำเนินงาน เนื่องจากเกิดปัญหากลุ่มเป้าหมายของเกษตรกรซ้ำซ้อนกัน จึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้

(2.5) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร พบว่า ร้อยละ 80.00 มีการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว ที่เหลือร้อยละ 20.00 ไม่ได้มีการดำเนินงาน เนื่องจากเกิดปัญหากลุ่มเป้าหมายของเกษตรกรซ้ำซ้อนกัน จึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้

ตารางที่ 3.76 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	ดำเนินการ/ได้รับ	ไม่ได้ดำเนินการ/ไม่ได้รับ
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	100.00	-
1.2 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ		
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	51.86	-
- ผู้นำชุมชน	40.74	-
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร/เพื่อนบ้าน	7.40	-
1.3 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	82.61	17.39
2. การคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล	80.00	20.00
3. การประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่ายศูนย์กสิกรรม	80.00	20.00
4. การนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา	80.00	20.00
5. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	80.00	20.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 ผลดังนี้

(3.1) กิจกรรมพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวศาสตร์พระราชา มีเป้าหมาย 1,300 ราย ดำเนินการแล้ว 528 ราย ร้อยละ 40.62 ของเป้าหมาย ที่เหลือร้อยละ 59.38 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากเกิดปัญหารายชื่อของเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น จึงไม่สามารถดำเนินการอบรมให้กับเกษตรกรที่เหลือได้

(3.2) กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร มีเป้าหมาย 1,300 ราย ดำเนินการแล้ว 528 ราย ร้อยละ 40.62 ของเป้าหมาย ที่เหลือร้อยละ 59.38 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากเกิดปัญหารายชื่อของเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น จึงไม่สามารถดำเนินการอบรมให้กับเกษตรกรที่เหลือได้ (ตารางที่ 3.77)

ตารางที่ 3.77 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ราย		
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. กิจกรรมพาเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวศาสตร์พระราชา	1,300	528	40.62
2. กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร	1,300	528	40.62

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (ตารางที่ 3.78)

(4.1) การได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทุกรายได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ

(4.2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทุกรายได้นำความรู้ไปปฏิบัติตาม

(4.3) การคัดเลือกเกษตรกรไปศึกษาดูงาน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 95.65 ได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงาน ที่เหลือร้อยละ 4.35 ไม่ได้รับการคัดเลือก เนื่องจากมีการจำกัดจำนวนคนที่ไปดูงาน

(4.4) การนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 91.30 ได้นำความรู้ที่ได้ไปศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

(4.5) การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 65.22 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ที่เหลือร้อยละ 34.78 เพิ่งอบรมแล้วเสร็จ จึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

(4.6) การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 60.87 นำปัจจัยที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเองแล้ว ที่เหลือร้อยละ 39.13 เพิ่งอบรมแล้วเสร็จ จึงยังไม่ได้รับแจกปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 3.78 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	ดำเนินการ/ได้รับ	ไม่ได้ดำเนินการ/ไม่ได้รับ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	100.00	-
2. การนำความรู้จากการอบรมไปถ่ายทอดและปฏิบัติตาม	100.00	-
3. การได้รับคัดเลือกไปศึกษาดูงาน	95.65	4.35
4. การนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ ในพื้นที่ของตนเอง	91.30	8.70
5. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	65.22	34.78
6. การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง	60.87	39.13

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า ภาพรวมมีค่าคะแนนเท่ากับ 7.63 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการทราบ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.75 ด้านการคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.00 ด้านการประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่ายศูนย์กสิกรรม มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.25 ด้านการนำเกษตรกรไปเรียนรู้และศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.40 ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.75 คะแนน (ตารางที่ 3.79)

ตารางที่ 3.79 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การประชาสัมพันธ์โครงการให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการทราบ	8.75	มากที่สุด
2. การคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชน ตามนโยบายรัฐบาล	7.00	มาก
3. การประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่ายศูนย์กสิกรรม	7.25	มาก
4. การนำเกษตรกรไปเรียนรู้และศึกษาดูงานตามแนวทาง ศาสตร์พระราชา	7.40	มาก
5. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	7.75	มาก
ภาพรวมโครงการ	7.63	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.08 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.78 ด้านการได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.52 ด้านการได้รับคัดเลือกเพื่อพาไปศึกษาดูงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.36 ด้านการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.50 ด้านการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.27 (ตารางที่ 3.80)

ตารางที่ 3.80 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	8.78	มากที่สุด
2. การได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	9.52	มากที่สุด
3. การได้รับคัดเลือกเพื่อพาไปศึกษาดูงาน	9.36	มากที่สุด
4. การนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง	8.50	มากที่สุด
5. การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง	9.27	มากที่สุด
ภาพรวมโครงการ	9.08	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ข้อค้นพบ

(1) พื้นที่ คทช. เป็นพื้นที่บูรณาการของหน่วยงานภายใต้โครงการเดียวกัน ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนของเป้าหมายเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากติดเงื่อนไขให้อบรมเพียง 1 คน/หลักสูตร

(2) สถานที่จัดอบรมส่วนใหญ่เกษตรกรต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรบางรายไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

3.5) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายใต้โครงการเดียวกันและหลักสูตรที่จัดอบรมให้กับเกษตรกร และรายละเอียดการปฏิบัติงานควรมีความชัดเจนมากกว่านี้ เพื่อลดปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่

(2) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก เพื่อลดปัญหาการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกร

4) กรมหม่อนไหม

4.1) สาระสำคัญของโครงการ

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้มีอาชีพที่มั่นคงโดยการรวมกลุ่มผลิตลดการบุกรุกพื้นที่ป่า และสร้างป่าต้นน้ำในเขตภาคเหนือสนับสนุนการผลิตเส้นไหมในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าเส้นไหมต่างประเทศและการขาดดุลสนับสนุนการส่งออกสินค้าและวัตถุดิบ ด้านหม่อนไหม เชิงการค้าระหว่างประเทศและสร้างกลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็งและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน

(2) เป้าหมาย

(2.1) สร้างพื้นที่ปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหม (ในพื้นที่ได้รับอนุญาตให้ทำกิน) 2,400 ไร่ โดยแบ่งเป็นการผลิตไหมอุตสาหกรรม 600 ไร่ และการเลี้ยงไหมผลิตแผ่นใยไหม 1,800 ไร่

(2.2) ส่งเสริมเกษตรกรรายใหม่หรือรายเดิมที่ต้องการขยายพื้นที่ 800 ราย แบ่งเป็น เกษตรกรผลิตไหมอุตสาหกรรม 200 ราย และเกษตรกรผลิตแผ่นใยไหม 600 ราย ให้มีอาชีพที่มั่นคง

(2.3) ผลิตรังไหมเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมในการสาวเส้นไหมได้ 120 ตัน

(2.4) ผลิตแผ่นใยไหม 2,000,000 แผ่น

(2.5) เกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เดือนละ ไม่น้อยกว่า 6,000 บาท

(3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมหม่อนไหม งบประมาณ 45,387,500.00 บาท

4.2) วิธีการติดตามประเมินผล

(1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

(1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมาย 4 จังหวัด และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ 39 ราย (ในพื้นที่ คทช. 23 ราย และนอกพื้นที่ คทช. 16 ราย)

(2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

4.3) ผลการประเมิน

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1.1) งบประมาณ กรมหม่อนไหม ได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการ 45,387,500.00 บาท ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561 เบิกจ่ายแล้ว 27,919,300.00 บาท ร้อยละ 61.51 ของเป้าหมาย (ตารางที่ 3.81)

ตารางที่ 3.81 งบประมาณโครงการ

งบประมาณ	หน่วย	เป้าหมาย	เบิกจ่ายแล้ว	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	บาท	45,387,500	27,919,300	61.51
- งบดำเนินงาน	บาท	13,160,000	10,765,000	81.80
- งบลงทุน	บาท	16,227,500	1,154,300	7.11
- เงินอุดหนุน	บาท	16,000,000	16,000,000	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมหม่อนไหม

(1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดทุกรายเห็นว่า งบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ

- ทุกพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

(2) กระบวนการ (Process) กรมหม่อนไหม กำหนดแนวทางขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้ (ตารางที่ 3.82)

(2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.65 รองลงมา ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 24.32 ญาติและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.22 และผู้นำเกษตรกรหรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 10.8 และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.11 รองลงมา ญาติและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.32 ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 21.05 และผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 10.53

(2.2) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการจากเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการจากเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว

(2.3) การร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต พบว่า ทุกพื้นที่ได้มีการร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเรียบร้อยแล้ว

(2.4) การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการพบว่า ทุกพื้นที่ได้มีการคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเรียบร้อยแล้ว

(2.5) การวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อน และไขไหม เพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพบว่า ทุกพื้นที่ได้มีการวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อนและไขไหมเรียบร้อยแล้ว

(2.6) การฝึกอบรมเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทำบัญชีครัวเรือน ทุกพื้นที่มีการฝึกอบรมเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทำบัญชีครัวเรือนแล้วเรียบร้อยแล้ว

(2.7) การก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม ทุกพื้นที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

(2.8) การร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิต ยังไม่ได้มีการดำเนินการ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ได้รับผลผลิต

ตารางที่ 3.82 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (ร้อยละ)	
	ในพื้นที่ คทช.	นอกพื้นที่ คทช.
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ		
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	48.65	42.11
- ผู้นำชุมชน	24.32	21.05
- เพื่อนบ้าน	16.22	26.32
- อาสาสมัครเกษตรกร	10.81	10.53
1.2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	100.00	100.00
2. การร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต	100.00	100.00
3. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00
4. การวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อน และไขไหมเพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่	100.00	100.00
5. การฝึกอบรมเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทำบัญชีครัวเรือน	100.00	100.00
6. การก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม (อยู่ระหว่างดำเนินการ)	100.00	100.00
7. การร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิต (ยังไม่ได้ดำเนินการ)	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของกรมหม่อนไหม ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 ดังนี้ (ตารางที่ 3.83)

(3.1) การคัดเลือกเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ทุกพื้นที่มีการคัดเลือกเกษตรกร และพื้นที่เป้าหมายเรียบร้อยแล้ว

(3.2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 800 ราย เป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ คทช. 38 ราย และเป็นเกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. 762 ราย โดยดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรครบทุกพื้นที่แล้ว

(3.3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 800 ราย ดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรครบทุกรายแล้ว โดยปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน เช่น ท่อนพันธุ์หม่อนและไขไหม

ตารางที่ 3.83 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การคัดเลือกเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมาย	800	800	100.00
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	800	800	100.00
- ในพื้นที่ คทช.		38	4.75
- นอกพื้นที่ คทช.		762	95.25
3. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	800	800	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมหม่อนไหม

(4) ผลลัพธ์เบื้องต้น จากการสำรวจโดยการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า (ตารางที่ 3.84)

(4.1) การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการเรียบร้อยแล้ว
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการเรียบร้อยแล้ว

(4.2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติตาม พบว่า

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติตาม ร้อยละ 91.30 ที่เหลือร้อยละ 8.70 เพิ่งอบรมแล้วเสร็จ
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกรายนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติตามแล้ว

(4.3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 95.65 ที่เหลือร้อยละ 4.35 ยังไม่ได้รับ เนื่องจากเพิ่งอบรมแล้วเสร็จ
- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 87.50 ที่เหลือร้อยละ 12.50 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ท่อนพันธุ์)

(4.4) การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. นำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเองแล้ว ร้อยละ 95.65 ที่เหลือร้อยละ 4.35 ยังไม่ได้รับ เนื่องจากเพิ่งอบรมแล้วเสร็จ

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. นำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเองแล้ว 87.50 ที่เหลือร้อยละ 12.50 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ท่อนพันธุ์)

(4.5) รายได้จากการเลี้ยงไหม

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ทุกรายยังไม่ได้รับ
ผลผลิต

- เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกรายยังไม่ได้รับ
ผลผลิต

ตารางที่ 3.84 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (ร้อยละ)	
	ในพื้นที่ คทช.	นอกพื้นที่ คทช.
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	100.00	100.00
2. การนำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติตาม	91.30	100.00
3. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	95.65	87.50
4. การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงตนเอง	95.65	87.50
5. รายได้จากการเลี้ยงไหม (ยังไม่ได้รับ)	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการจากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.17 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่าด้านการร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.33 ด้านการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.00 ด้านการวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อนและไหม เพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.67 ด้านการฝึกอบรมเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทำบัญชีครัวเรือน มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.33 ด้านการก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม มีค่าคะแนนเท่ากับ 7.33 ด้านการร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิตไหม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.33 (ตารางที่ 3.85)

ตารางที่ 3.85 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต	8.33	มากที่สุด
2. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	8.00	มาก
3. การวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อน และไขไหม เพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	8.67	มากที่สุด
4. การฝึกอบรมเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทำบัญชีครัวเรือน	8.33	มากที่สุด
5. การก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม	7.33	มาก
6. การร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิตไหม	8.33	มากที่สุด
ภาพรวมโครงการ	8.17	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(6) ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า (ตารางที่ 3.86)

(6.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 8.84 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.26 ด้านการได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.26

(6.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ในภาพรวม มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.22 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.63 ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.63 ด้านการได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.41

ตารางที่ 3.86 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	ในพื้นที่ คทช.		นอกพื้นที่ คทช.	
	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	9.00	มากที่สุด	9.63	มากที่สุด
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	9.26	มากที่สุด	9.63	มากที่สุด
3. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	8.26	มากที่สุด	8.41	มากที่สุด
ภาพรวมโครงการ	8.84	มากที่สุด	9.22	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) ข้อค้นพบ

(1) การขาดแคลนท่อนพันธุ์หม่อน เนื่องจากต้องใช้ในการสนับสนุนให้เกษตรกร หลังการอบรม

(2) สถานที่จัดอบรมส่วนใหญ่เกษตรกรต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรบางราย ไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

4.5) ข้อเสนอแนะ

(1) ประสานงานศูนย์หม่อนไหมอื่น เพื่อรองรับปัญหาการขาดแคลนท่อนพันธุ์หม่อน ที่แจกให้แก่เกษตรกร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ควรแนะนำการเพาะชำท่อนพันธุ์ให้แก่เกษตรกรด้วย

(2) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก เพื่อลดปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกร

ประมวลภาพกิจกรรมโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

การอบรมเกษตรกรการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

การอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินที่ได้รับในรูปแบบสหกรณ์และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา
โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร โดยกรมหม่อนไหม

3.3.10 โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) ความเป็นมา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer (YSF) ตั้งแต่ ปี 2557 โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงเครือข่ายให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และมีเป้าหมายพัฒนาต่อยอดให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่

1.2) วัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ฐานข้อมูล เครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตร และเป็นผู้นำด้านเกษตร 4.0 และยกระดับผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่สู่การเกษตรตามมาตรฐานสินค้าและการตลาดสากล และเพื่อพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นศูนย์ต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่

1.3) เป้าหมาย รับสมัครและคัดเลือก Young Smart Farmer ที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของโครงการฯ รวม 4,850 ราย พร้อมทั้งสร้างและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้แก่ Young Smart Farmer จำนวน 77 ศูนย์ (1 ศูนย์/จังหวัด)

1.4) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินงานโดย กรมส่งเสริมการเกษตร งบประมาณ 66.6905 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) สอบถามจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการ 77 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย

(3) สอบถามจาก Young Smart Farmer ในพื้นที่ 77 จังหวัด 433 ราย

(4) ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ 77 ศูนย์ จังหวัดละ 1 ศูนย์

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณที่ได้รับและการเบิกจ่าย

(1.1) โครงการได้รับงบประมาณจัดสรรทั้งสิ้น 66,690,500 บาท เบิกจ่ายแล้ว 31,040,129 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.54 ของงบประมาณที่ได้รับ

(1.2) ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ สำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 96.05 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความทันเวลา

(2) การเข้าร่วมโครงการของ Young Smart Farmer โครงการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา Young Smart Farmer ไว้ 4,850 ราย ผลการดำเนินงานมี Young Smart Farmer เข้าร่วมโครงการ 3,597 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.16 ของเป้าหมาย สาเหตุที่มี Young Smart Farmer สมัครเข้าร่วมโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 57.14 เห็นว่าระยะเวลาการจัดอบรมนานในขณะที่ตนเองมีภารกิจส่วนตัวและภารกิจทางการเกษตร เนื่องจากเป็นช่วงฤดูเพาะปลูก ร้อยละ 17.86 ได้รับการประสานงานให้เป็นวิทยากรในการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ร้อยละ 17.86 ไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากสมัครเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกับโครงการอื่นของไทยนิยมไปแล้ว และร้อยละ 7.14 มีเหตุผลอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการไม่ได้ เช่น Young Smart Farmer ย้ายไปอยู่นอกพื้นที่ และปัญหาด้านสุขภาพ

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ ร้อยละ 59.88 ใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และเครือข่าย Young Smart Farmer ร้อยละ 17.36 ใช้สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือราชการติดประกาศ ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 14.37 ประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อออนไลน์ เช่น Application Line/Facebook และร้อยละ 8.39 ใช้สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ (ตารางที่ 3.87)

ตารางที่ 3.87 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ

ประเภทสื่อ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และเครือข่าย YSF)	59.88
2. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือราชการติดประกาศ ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์)	17.36
3. สื่อออนไลน์ (Application Line/Facebook)	14.37
4. สื่อวิทยุ/โทรทัศน์	8.39
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ

(2.1) สำนักงานเกษตรจังหวัด ได้ชี้แจงรายละเอียดโครงการให้แก่ Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการแล้วทุกจังหวัด โดยวิธีการชี้แจงของหน่วยงานนั้น ร้อยละ 75.38 ใช้วิธีจัดประชุม ร้อยละ 16.92 ชี้แจงในวันที่จัดอบรม และร้อยละ 7.70 ชี้แจงโดยตรงกับ Young Smart Farmer (ตารางที่ 3.88)

ตารางที่ 3.88 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ

การชี้แจงรายละเอียด	ร้อยละ
1. จัดประชุมชี้แจง	75.38
2. ชี้แจงในวันที่จัดอบรม	16.92
3. ชี้แจงโดยตรงกับ YSF	7.70
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(2.2) การเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ มี Young Smart Farmer เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงจำนวน 3,175 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.27 ของจำนวนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากบางส่วนติดภารกิจทางการเกษตรและการเป็นวิทยากรหลักสูตรการอบรมในโครงการต่าง ๆ ภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน นอกจากนี้ในบางจังหวัดได้ใช้วิธีคัดเลือกตัวแทน Young Smart Farmer เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ และนำไปชี้แจงต่อให้กับรายอื่น

ทั้งนี้ เมื่อ Young Smart Farmer ได้รับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ พบว่า ร้อยละ 96.54 ทราบถึงสิ่งที่ต้องทำและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ อีกร้อยละ 3.46 มีความเห็นว่า การชี้แจงรายละเอียดโครงการยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่ทราบถึงสิ่งที่ต้องทำและประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ

(3) การจัดอบรมภายใต้กิจกรรมสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย 3 หลักสูตร (ตารางที่ 3.89)

(3.1) หลักสูตรที่ 1 หลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ จัดอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 4 วัน โดยเน้นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจ เกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ผลการดำเนินงาน พบว่า มี Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 3,105 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.65 จากเป้าหมาย 3,850 ราย สาเหตุที่ Young Smart Farmer เข้ารับการอบรมน้อยกว่าเป้าหมาย เนื่องจากการสมัครเข้าร่วมโครงการไม่ครบตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากส่วนหนึ่งติดภารกิจทางการเกษตรที่ไม่สามารถละทิ้งได้ และบางส่วนได้รับการประสานให้เป็นวิทยากรการอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ภายใต้โครงการย่อยอื่น ๆ ของโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ก่อนที่จะทราบวันที่ต้องเข้ารับการอบรม จึงไม่สามารถเข้ารับการอบรมตามโครงการได้

(3.2) หลักสูตรที่ 2 หลักสูตรผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ จัดอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน โดยเน้นกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ผลการดำเนินงาน พบว่า มี Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น จำนวน 546 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.67 จากเป้าหมาย 900 ราย เนื่องจากหลักสูตรนี้จัดอบรมโดยสำนักงานส่งเสริมและ

พัฒนาการเกษตรที่ 1 - 9 ซึ่งบางส่วนไม่สะดวกเดินทาง อีกทั้งจำนวนวันในการจัดอบรมมีระยะเวลานาน จึงไม่สมัครเข้าร่วมอบรม

(3.3) หลักสูตรที่ 3 หลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล จัดอบรม 2 ครั้ง ครั้ง ละ 5 วัน เพื่อเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล ผลการดำเนินงาน พบว่า มี Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.00 จากเป้าหมาย 100 ราย เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของ Young Smart Farmer ที่มีแผนธุรกิจเกษตร จึงมีความสนใจเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรและช่องทางการตลาด จึงสมัครเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและเพิ่มช่องทางการตลาด

ตารางที่ 3.89 การจัดอบรมภายใต้กิจกรรมสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่

หน่วย : ราย

หลักสูตร	เป้าหมาย	ผ่านการอบรม	ร้อยละ
1.เตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	3,850	3,105	80.65
2.ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	900	546	60.67
3.มาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล	100	91	91.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมการเกษตร

(4) การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม (ตารางที่ 3.90)

(4.1) การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ ปัจจัยการผลิต ฯลฯ โดยดำเนินการในจังหวัดที่ยังไม่มีศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ผลการดำเนินงาน พบว่า มีศูนย์บ่มเพาะที่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความพร้อมในการเป็นศูนย์ต้นแบบ 22 ศูนย์ ร้อยละ 44.00 ของเป้าหมาย 50 ศูนย์ ส่วนที่เหลือ อยู่ระหว่างการจัดทำและส่งแผนการพัฒนาของตนเองเพื่อรับการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

(4.2) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ของศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น การจัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้ การจัดทำป้ายศูนย์บ่มเพาะฯ ข้อมูลศูนย์บ่มเพาะฯ และข้อมูลเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ ผลการดำเนินงาน พบว่า มีศูนย์บ่มเพาะที่ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ 33 ศูนย์ ร้อยละ 42.86 ของเป้าหมาย 77 ศูนย์ สำหรับศูนย์บ่มเพาะฯ ที่เหลือ อยู่ระหว่างจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์บ่มเพาะฯ ส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 3.90 การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

หน่วย : ศูนย์

การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	เป้าหมาย	ได้รับการพัฒนา	ร้อยละ
1. การปรับปรุงและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	50	22	44.00
2. การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ของศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	77	33	42.86

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมการเกษตร

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) ผลการพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ (ตารางที่ 3.91)

(1.1) การจัดอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า Young Smart Farmer สามารถจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตรได้ด้วยตนเอง 2,056 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.40 ของเป้าหมาย 3,850 ราย ในจำนวนนี้มี 1,348 ราย ที่นำแผนฯ ไปใช้ปฏิบัติจริง โดยเป็นการวางแผนการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และแผนการตลาด

(1.2) การจัดอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า Young Smart Farmer สามารถจัดทำแผนธุรกิจด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์ 197 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.89 ของเป้าหมาย 900 ราย ในจำนวนนี้มี 166 ราย ที่นำแผนฯ ไปใช้ปฏิบัติจริง มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม และสร้างเครือข่ายในการทำธุรกิจ รวมถึงการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

(1.3) การจัดอบรมหลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล พบว่า Young Smart Farmer ได้รับการเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้สู่สากล และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.00 ของเป้าหมาย 100 ราย

ตารางที่ 3.91 ผลการพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่

หน่วย : ราย

รายการ	เป้าหมาย	ผลการพัฒนา	ร้อยละ
1. จัดทำแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตร	3,850	2,056	53.40
2. จัดทำแผนธุรกิจด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์	900	197	21.89
3. ได้รับการเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้สู่สากล	100	39	39.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ผลการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ จากการปรับปรุงและสนับสนุนเพื่อพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ ให้มีความพร้อมในการเป็นศูนย์ต้นแบบ พบว่า ร้อยละ 52.63 ศูนย์บ่มเพาะฯ มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ และร้อยละ 47.37 ศูนย์บ่มเพาะฯ อยู่ระหว่าง การดำเนินการพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ (ตารางที่ 3.92)

ทั้งนี้ สำหรับศูนย์บ่มเพาะฯ ที่มีความพร้อมในการเป็นศูนย์ต้นแบบ พบว่า ร้อยละ 53.19 เป็นศูนย์ต้นแบบด้านแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ จุดสาธิตต่าง ๆ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ หรือ สถานที่ศึกษาดูงานได้ รวมถึงองค์ความรู้ของเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ ที่สามารถถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ รายอื่นได้ ร้อยละ 21.28 มีการเชื่อมโยงเครือข่าย หรือประสานงานระหว่างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาสินค้า รวมถึงเครือข่ายในการรวบรวมและจำหน่ายสินค้าร่วมกัน ร้อยละ 14.89 เจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ มีความเป็นผู้นำด้านการเกษตร 4.0 โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำธุรกิจเกษตรในด้านการลดต้นทุน การผลิต และร้อยละ 10.64 ศูนย์บ่มเพาะฯ ทำกิจกรรมด้านการเกษตรแบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาด

ตารางที่ 3.92 ผลการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ

ศูนย์บ่มเพาะฯ มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ	ร้อยละ
1. ศูนย์บ่มเพาะฯ ที่มีความพร้อม	52.63
- เป็นศูนย์ต้นแบบด้านแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้	53.19
- การเชื่อมโยงเครือข่าย หรือประสานงานระหว่างเครือข่าย	21.28
- เป็นผู้นำด้านการเกษตร 4.0	14.89
- ทำกิจกรรมด้านการเกษตรแบบครบวงจร	10.64
2. ศูนย์บ่มเพาะฯ อยู่ระหว่างอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาให้เป็นศูนย์ต้นแบบ	47.37

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes) จากการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก Young Smart Farmer 433 ราย ในพื้นที่ 77 จังหวัด ที่ผ่านการอบรมจากโครงการ เพื่อพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ พบว่า ร้อยละ 64.20 Young Smart Farmer เป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ฐานข้อมูล และการเชื่อมโยงเครือข่าย ในการทำธุรกิจเกษตรของตนเอง เช่น การประชาสัมพันธ์และจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ การใช้ เครื่องหยอดข้าว เครื่องพ่นยา โดรนพ่นสารชีวภัณฑ์ การตั้งเวลาการให้น้ำ การคำนวณสูตรปุ๋ยโดยใช้ แอปพลิเคชัน การใช้นวัตกรรมสำหรับลดต้นทุนการผลิตและแปรรูปสินค้า การเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูล เพื่อวางแผนการผลิต รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การหาปัจจัยการผลิต การผลิต การแปรรูปและการจำหน่าย ทั้งนี้ ร้อยละ 35.80 อยู่ระหว่างการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่ง Young Smart Farmer มีความเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรม เข้ามาใช้ในธุรกิจ

การเกษตรต้องใช้เงินลงทุน ซึ่งบางรายมีข้อจำกัดด้านนี้ แต่ส่วนใหญ่มีความสนใจเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ และอยู่ระหว่างศึกษาแนวทางเพื่อนำเทคโนโลยีดังกล่าว มาปรับใช้และพัฒนาธุรกิจการเกษตรของตนเอง (ตารางที่ 3.93)

ตารางที่ 3.93 ผลลัพธ์เบื้องต้น

รายการ	ร้อยละ
1. YSF เป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	64.20
2. YSF อยู่ระหว่างพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	35.80
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความคิดเห็นของ Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 3.94)

(1) องค์กรความรู้ที่ได้รับตรงต่อความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง พึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.71 เนื่องจาก Young Smart Farmer สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในธุรกิจเกษตรของตนเอง โดยนำความรู้ในเรื่องการวางแผนการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และแผนการตลาดไปใช้ประโยชน์

(2) องค์กรความรู้ที่ได้รับสามารถพัฒนาธุรกิจด้านการเกษตรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น พึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.64 เนื่องจาก เห็นว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาและต่อยอดธุรกิจที่ทำอยู่ เช่น การลดต้นทุน การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต อีกทั้งวางแผนเพื่อการส่งออก

(3) การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ทำให้เครือข่ายภาคเกษตรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น พึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.67 เนื่องจาก เห็นว่าการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายภาคการเกษตร ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้มีโอกาสศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาและขับเคลื่อนภายในกลุ่มและส่งเสริมให้กลุ่มดำเนินธุรกิจการเกษตรได้อย่างเข้มแข็ง

(4) โครงการทำให้มีสถานที่ (ศูนย์บ่มเพาะฯ) เพื่อใช้ในการอบรม/ดูงาน และเชื่อมโยงเครือข่ายภาคการเกษตร พึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.41 เนื่องจาก เห็นว่าศูนย์บ่มเพาะฯ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชนได้อย่างครบวงจร จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ และความรู้ความสามารถของเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ

ตารางที่ 3.94 ความคิดเห็นของ Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. องค์กรความรู้ที่ได้รับตรงต่อความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง	8.71	มากที่สุด
2. สามารถพัฒนาธุรกิจด้านการเกษตรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น	8.64	มากที่สุด
3. เครือข่ายภาคเกษตรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น	8.67	มากที่สุด
4. มีสถานที่ (ศูนย์บ่มเพาะ) เพื่อใช้ในการอบรม/ดูงาน และ เชื่อมโยงเครือข่ายภาคการเกษตร	8.41	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.61	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) ปัญหาจากการดำเนินงานโครงการ

(1.1) ร้อยละ 65.00 มีปัญหาด้านการทำ Young Smart Farmer เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากการอบรมใช้ระยะเวลาสั้น ทำให้ Young Smart Farmer ไม่สะดวกเข้าร่วม เพราะติดภารกิจส่วนตัว งานประจำ หรือทำการเกษตร บางรายต้องเป็นวิทยากรให้กับโครงการอื่นภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในช่วงเวลาเดียวกัน และมีบางรายสนใจเข้าร่วมโครงการอื่นไปก่อนแล้ว

(1.2) ร้อยละ 16.67 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับรูปแบบและระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดอบรมใช้ระยะเวลาหลายวัน ควรต้องจัดสถานที่ให้เกษตรกรพักค้างคืน เนื่องจากมีเกษตรกรบางราย อยู่ไกลจากสถานที่จัดอบรม ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางไปกลับ

(1.3) ร้อยละ 10.00 เห็นว่าเป้าหมายที่กำหนดให้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับจำนวน Young Smart Farmer ที่มีอยู่จริงในพื้นที่

(1.4) ร้อยละ 8.33 มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการเร่งด่วน ทำให้การกำหนดแผนปฏิบัติการ การหาวิทยากร การกำหนดหลักสูตรจัดอบรม ต้องทำแบบเร่งรีบ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้

(2) ปัญหาจากเกษตรกร

(2.1) ร้อยละ 62.39 เห็นว่าระยะเวลาในการจัดอบรมนานเกินไป กระทบกับภารกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการเกษตร

(2.2) ร้อยละ 16.51 เห็นว่าสถานที่ที่ใช้ในการจัดอบรมบางพื้นที่อยู่ไกล เกษตรกรไม่สะดวกในการเดินทาง

(2.3) ร้อยละ 11.93 เห็นว่าเนื้อหาที่จัดอบรมยังไม่สอดคล้องกับการทำการเกษตรของตนเองและอาจไม่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจาก Young Smart Farmer ประกอบอาชีพการเกษตรที่หลากหลาย ทำให้การจัดหลักสูตรถ่ายทอดความรู้ให้สอดคล้องกับทุกกิจกรรม ทำได้ยาก

(2.4) ร้อยละ 9.17 เห็นว่ามีปัญหาในด้านอื่น ๆ เช่น ค่าพาหนะที่เกษตรกรได้รับไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงรวมถึงการเบิกจ่ายมีความยุ่งยาก การจัดอบรมในช่วงฤดูฝนทำให้เกษตรกรเดินทางไปอบรมลำบาก รวมถึงปัญหาการสนับสนุนเพื่อพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ มีข้อจำกัดเรื่องเงื่อนไขการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ทำให้การเสนอแผนเพื่อพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ อาจไม่ตรงตามความต้องการของเจ้าของศูนย์ฯ

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) การกำหนดเป้าหมายเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ควรพิจารณาบริบทของพื้นที่หรือจำนวน Young Smart Farmer ที่อยู่ในพื้นที่นั้น เนื่องจากบางพื้นที่มีจำนวน Young Smart Farmer จำกัด ทำให้มีปัญหาในการหาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ครบตามเป้าหมาย

(2) หลักสูตรที่ใช้ในการจัดอบรมควรกระชับและกำหนดระยะเวลาการอบรมให้สอดคล้องกับเกษตรกรในพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรต้องประกอบอาชีพหรือมีภารกิจอื่น อีกทั้งควรมีหลักสูตรที่พาเกษตรกรไปศึกษาดูงานในสถานที่จริงควบคู่ไปกับการจัดอบรมภาคทฤษฎี

(3) การกำหนดแผนและจัดทำหลักสูตรการอบรม อาจให้ Young Smart Farmer มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้ตรงกับความต้องการและครอบคลุมกับการทำการเกษตรในพื้นที่ และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

แปลงปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่ในโรงเรือนและโรงอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบเรือนกระจก
ณ ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.สุพรรณบุรี

กิจกรรมอื่น ๆ ภายในศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.สุพรรณบุรี อาทิ การเลี้ยงไส้เดือน การทำปุ๋ยหมัก
และจุดจำหน่ายสินค้าจากการแปรรูป

การจัดอบรม YSF ในโครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.หนองบัวลำภู และ จ.เลย

3.3.11 โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (แก้มลิง)

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อสนับสนุนสถาบันเกษตรกรในการก่อสร้าง จัดซื้อจัดหา ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดเก็บผลผลิตสินค้าเกษตรรวมถึงปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อการรวบรวม การเก็บรักษาและสร้างเสถียรภาพด้านราคาในสินค้าข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ ประกอบด้วยสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีคุณสมบัติ ตามข้อกำหนดของโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 146 แห่ง ในพื้นที่ 41 จังหวัด

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 1,017.9172 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการรวบรวมข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการ ดำเนินงานในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ 39 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ สำนักงานส่งเสริม สหกรณ์จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย และสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 132 แห่ง

2.2) ระยะเวลาข้อมูล 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

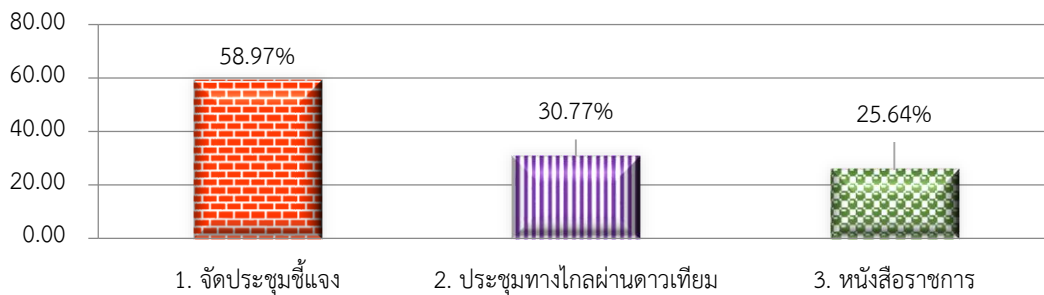
3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ ในภาพรวมได้จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้พัฒนาสถาบันเกษตรกร 40 จังหวัด มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จำนวน 962,256,500 บาท คิดเป็น ร้อยละ 94.53 ของเป้าหมาย 1,017,917,200 บาท นอกจากนี้มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติม จากโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร และโครงการเพิ่มศักยภาพ การรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร จำนวน 57,063,333.20 บาท รวมเป็น งบประมาณทั้งสิ้น จำนวน 1,074,980,533.20 บาท ทั้งนี้ ได้ดำเนินการขออนุมัติเงินงบประมาณไว้เบิก เหลือในปีในรายการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ซึ่งได้รับการอนุมัติจัดสรร/เปลี่ยนแปลงรายการจากสำนัก งบประมาณแล้ว จากการประเมินผล พบว่า มีจังหวัดที่เบิกจ่ายงบประมาณให้แก่สถาบันเกษตรกรครบ ทุกแห่งแล้ว 24 จังหวัด เบิกจ่ายเพียงบางส่วน 8 จังหวัด และยังไม่เบิกจ่าย 7 จังหวัด ซึ่งในการเบิกจ่าย งบประมาณโครงการ นั้น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้โอนเงินให้แก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตาม วงเงินที่ปรากฏในสัญญาจัดซื้อจัดจ้างที่เกิดขึ้นระหว่างสถาบันเกษตรกรและคู่สัญญาที่ได้รับการคัดเลือกให้ เข้ามาดำเนินงาน หลังการเซ็นสัญญาเพียงครั้งเดียวทั้งหมด ในส่วนของความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดร้อยละ 94.87 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับโอนทันเวลาต่อการดำเนินงาน มีเพียง ส่วนน้อย ร้อยละ 5.13 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับล่าช้า

(2) การเข้าร่วมโครงการของสถาบันเกษตรกร โครงการมีเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ 41 จังหวัด จำนวน 146 แห่ง จากการรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด พบว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงจุดดำเนินการเป็นดำเนินการในพื้นที่ 40 จังหวัด มีสถาบันเกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 146 แห่ง ครบตามเป้าหมาย ประกอบด้วย สหกรณ์ทำธุรกิจ รวบรวมผลผลิตข้าวร้อยละ 79.84 รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังร้อยละ 24.19 และรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 29.84

3.2) กระบวนการดำเนินงาน (Process)

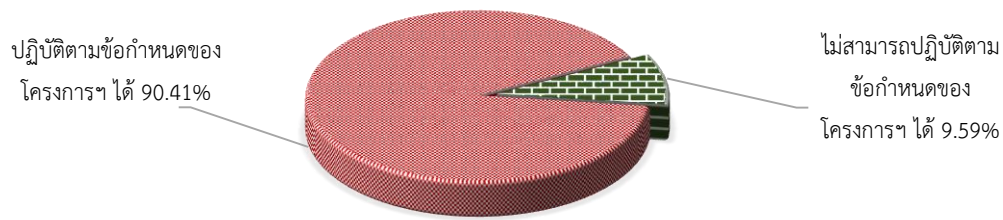
(1) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดทุกจังหวัด ได้จัดประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจโครงการให้แก่ผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับทราบถึงข้อกำหนดและประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมโครงการฯ ของสถาบันเกษตรกร ครบทั้ง 132 แห่ง ซึ่งวิธีการที่ใช้ในการชี้แจงสถาบันเกษตรกร คือ ร้อยละ 58.97 จัดประชุมชี้แจง ร้อยละ 30.77 ประชุมทางไกลผ่านดาวเทียม (video conference) และร้อยละ 25.64 ทำหนังสือราชการแจ้งให้ทราบ (ภาพที่ 3.19)

ภาพที่ 3.19 การชี้แจงโครงการแก่สถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล

(2) การรับทราบข้อกำหนดและประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมโครงการฯ ของสถาบันเกษตรกร สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ทุกแห่งรับทราบถึงข้อกำหนดที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ และจะต้องสมทบเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าเงินลงทุนที่ได้รับจากโครงการฯ ซึ่งสถาบันเกษตรกรร้อยละ 90.41 สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.59 ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ เนื่องจากระยะเวลาเตรียมการค่อนข้างกระชั้นชิด มีความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสาร จึงขอยกเลิกการรับสนับสนุน (ภาพที่ 3.20)

ภาพที่ 3.20 การปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการฯ ของสถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล

ในส่วนของการรับทราบถึงประโยชน์หรือสิ่งที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ สถาบันเกษตรกรทุกแห่งรับทราบถึงประโยชน์และสิ่งที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งสิ่งที่สถาบันเกษตรกรได้รับ ได้แก่ ร้อยละ 59.85 ได้รับการสนับสนุนลานตาก ร้อยละ 35.61 ได้รับเครื่องซังพร้อมห้องควบคุม ร้อยละ 31.82 ได้รับการสนับสนุนฉาง ร้อยละ 30.30 ได้รับการสนับสนุนโกดัง ร้อยละ 6.06 ได้รับการสนับสนุนเครื่องอบลดความชื้นพร้อมโรงคลุมและเครื่องสีข้าวโพด ร้อยละ 2.27 ได้รับการสนับสนุนไซโล และร้อยละ 0.76 ได้รับเครื่องสับมันสำปะหลัง (ตารางที่ 3.95)

ตารางที่ 3.95 ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1. ลานตาก	59.85
2. เครื่องซังพร้อมห้องควบคุม	35.61
3. ฉาง	31.82
4. โกดัง	30.30
5. เครื่องอบลดความชื้นพร้อมโรงคลุม	6.06
6. เครื่องสีข้าวโพด	6.06
7. ไซโล	2.27
8. เครื่องสับมันสำปะหลัง	0.76

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนและข้อกำหนดต่าง ๆ ครบทั้ง 132 แห่ง ได้แก่ การประชุมชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบโครงการฯ การจัดตั้งคณะกรรมการคณะทำงานของสถาบันเกษตรกร และการดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างแล้ว

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเปลี่ยนแปลงจุดดำเนินการและเพิ่มจำนวนรายการที่ให้การสนับสนุนในพื้นที่ 40 จังหวัด 146 แห่ง 273 รายการ พบว่า ทุกแห่งดำเนินการประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด และจัดหาผู้รับจ้างได้แล้ว นอกจากนี้ร้อยละ 93.15 อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ให้เป็นไปตามสัญญา และร้อยละ 10.27 ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา (ตารางที่ 3.96)

ตารางที่ 3.96 การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. ประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด	แห่ง	146	146	100.00
	รายการ	267	273	102.25
2. จัดหาผู้รับจ้างได้แล้ว	แห่ง	146	146	100.00
	รายการ	267	255	95.51
3. อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ให้เป็นไปตามสัญญา	แห่ง	146	136	93.15
	รายการ	267	240	89.89
5. ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง	146	15	10.27
	รายการ	267	21	7.87

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) ความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ จากการสอบถามสถาบันเกษตรกรทุกแห่ง ได้ให้ความเห็นว่าหลังจากได้รับการสนับสนุนจากทางกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้ว ทางสถาบันเกษตรกรก็พร้อมที่จะดำเนินธุรกิจเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ เห็นได้จากการที่สถาบันเกษตรกรร้อยละ 90.24 มีการจัดทำแผนงานด้านการดำเนินธุรกิจรวมรวมผลผลิต ส่วนสถาบันเกษตรกรร้อยละ 9.76 ยังไม่ได้จัดทำแผนงานด้าน การดำเนินธุรกิจรวมรวมผลผลิต เนื่องจากต้องการให้การก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ตามสัญญาเสร็จสิ้นก่อน ในส่วนของการจัดทำแผนเครือข่ายสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจ พบว่า มีสถาบันเกษตรกรที่ได้จัดทำแผนงานเครือข่ายสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจแล้วร้อยละ 76.11 ส่วนที่เหลือร้อยละ 23.89 ยังไม่จัดทำ เนื่องจากต้องการให้การก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ตามสัญญาเสร็จสิ้นก่อน (ตารางที่ 3.97)

ตารางที่ 3.97 การเตรียมความพร้อมของสถาบันเกษตรกรในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิต

รายการ	ร้อยละ
1. การจัดทำแผนรวบรวมผลผลิต	100.00
1.1 จัดทำแล้ว	90.24
1.2 ยังไม่จัดทำ	9.76
2. การจัดทำแผนงานเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจ	100.00
2.1 จัดทำแล้ว	76.11
2.2 ยังไม่จัดทำ	23.89

ที่มา : จากการสำรวจ

ในส่วนของแผนรวบรวมผลผลิต พบว่า สถาบันเกษตรกรร้อยละ 76.47 วางแผนรวบรวมผลผลิตข้าว โดยมีปริมาณที่จะรวบรวมเฉลี่ยปีละ 7,236 ตัน รองลงมาร้อยละ 19.33 วางแผนที่จะรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีปริมาณที่จะรวบรวมเฉลี่ยปีละ 6,941 ตัน และร้อยละ 17.65 วางแผนรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลัง ปริมาณเฉลี่ยปีละ 11,424 ตัน (ตารางที่ 3.98)

ตารางที่ 3.98 ชนิดและปริมาณผลผลิตที่สถาบันเกษตรกรวางแผนรวบรวมเพิ่มขึ้น

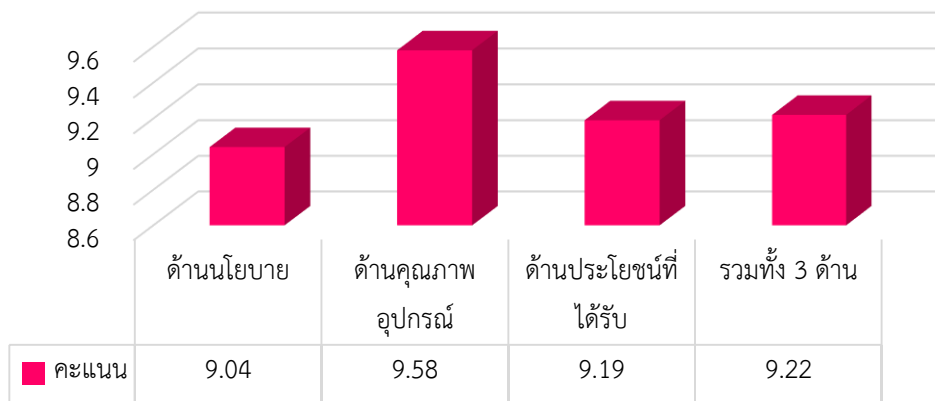
รายการ	ร้อยละ	ปริมาณที่รวบรวมเฉลี่ย (ตัน/ปี/แห่ง)
1. ข้าว	76.47	7,236
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	19.33	6,941
3. มันสำปะหลัง	17.65	11,424

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.4) ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ จากการดำเนินงานของโครงการฯ ในการสนับสนุนการก่อสร้าง จัดซื้อจัดหาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดเก็บสินค้าเกษตร และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นพบว่า ภาพรวมสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 9.22 โดยมีความพึงพอใจต่อด้านนโยบายในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 9.04 มีความพึงพอใจต่อด้านคุณภาพของอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 9.58 มีความพึงพอใจต่อด้านประโยชน์ต่อสถาบันเกษตรกรและสมาชิกในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 9.19 (ภาพที่ 3.21)

ภาพที่ 3.21 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล

4) ข้อค้นพบ

4.1) สถาบันเกษตรกรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นที่ต้องการขอรับการสนับสนุนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ

4.2) สถาบันเกษตรกรขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง

4.3) โครงการมีความเร่งด่วน ระยะเวลาในการดำเนินงานสั้น อีกทั้งยังมีความยุ่งยากในการจัดเตรียมเอกสารเพื่อการจัดซื้อจัดจ้าง

4.4) การดำเนินงานก่อสร้างทำได้ช้า เนื่องจากเงื่อนไขโครงการไม่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานบ่อย และมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดแบบแปลนก่อสร้างในรายการที่ขออนุมัติจัดสรรให้กับสถาบันเกษตรกร

5) ข้อเสนอแนะ

5.1) ควรตรวจสอบความจำเป็นของปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร และให้การสนับสนุนตามลำดับความจำเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน

5.2) ควรจัดทำคู่มือในการจัดซื้อจัดจ้าง จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้กับบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของในสถาบันเกษตรกร หรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดควรติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้สถาบันเกษตรกรได้ทันที่ ป้องกันไม่ให้เกิดทางสถาบันเกษตรกรเสียสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ

5.3) ควรเริ่มดำเนินงานโครงการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ หรือขยายระยะเวลาการดำเนินงานเพื่อให้สถาบันเกษตรกรได้เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วม

พื้นที่การก่อสร้างลานตากสหกรณ์การเกษตรนาด้วง จำกัด

พื้นที่การก่อสร้างโกดังสหกรณ์การเกษตรโนนสัง จำกัด
จังหวัดหนองบัวลำภู

พื้นที่การก่อสร้างโกดังสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.
หนองบัวลำภู จำกัด

3.3.12 โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรให้ สหกรณ์ ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมาตรฐาน สนับสนุนปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งสร้างความ เข้มแข็ง ให้สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ให้เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนิน ธุรกิจรวบรวมสินค้าเกษตร และธุรกิจแปรรูปสินค้าเกษตรใน 9 กลุ่มสินค้า ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้ ปาล์ม น้ำมัน กาแฟ โคนม ประมง ปศุสัตว์ และมันสำปะหลัง จำนวน 99 แห่ง ในพื้นที่ 42 จังหวัด

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินงานโดย กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 410,908,100 บาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 42 จังหวัด 42 ราย

(3) สุ่มสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกร 51 แห่ง 51 ราย

(4) สุ่มสัมภาษณ์สมาชิกของสถาบันเกษตรกร รวม 246 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับงบประมาณ 410,908,100 บาท แบ่งเป็น งบดำเนินงาน 287,500 บาท และงบเงินอุดหนุน 410,620,600 บาท เพื่อจัดซื้อจัดจ้างเกี่ยวกับโครงสร้าง พื้นฐานและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป การตลาด ให้แก่สถาบันเกษตรกร โดยสถาบันเกษตรกรจะ ร่วมสมทบเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าอุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน

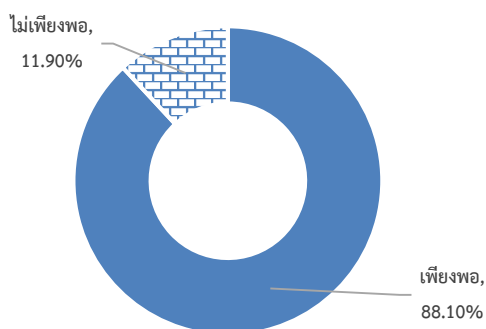
(2) ผลการเบิกจ่าย ณ 30 กันยายน 2561 เบิกจ่ายแล้ว 386,379,800 บาท คิดเป็น ร้อยละ 94.03 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมด จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 272,600 บาท ร้อยละ 94.82 ของงบดำเนินงาน และงบเงินอุดหนุน 386,107,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 94.03 ของ งบเงินอุดหนุน

ทั้งนี้ มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติมจากโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร และโครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพารา ในสถาบันเกษตรกร 4,533,011.14 บาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น 415,441,111.14 บาท (กรอบงบประมาณเดิม 410,908,100 บาท) และได้ดำเนินการขออนุมัติกันเงินงบประมาณไว้เบิกเหลือในปี ในรายการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ซึ่งได้รับการอนุมัติจัดสรร/เปลี่ยนแปลงรายการจากสำนักงบประมาณแล้ว

(3) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

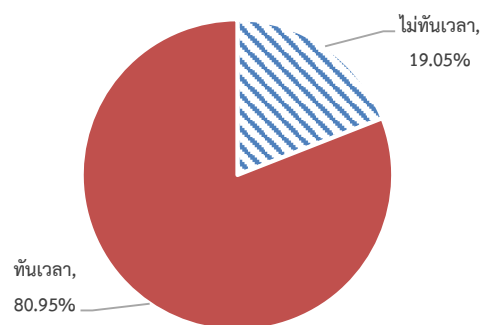
(3.1) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 88.10 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเพียงพอสำหรับการสนับสนุนสถาบันเกษตรกรและสหกรณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 8.61 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 11.90 เห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากราคาสุดอุปกรณ์บางรายการมีการปรับสูงขึ้น ทำให้มีการตัดรายการสนับสนุนบางรายการออกเพื่อให้พอ กับงบประมาณที่ได้รับ รวมทั้งยังมีสหกรณ์ที่มีความต้องการรับการสนับสนุน แต่เนื่องจากมีเวลาดำเนินการ จำกัด จึงไม่ได้ขอรับการสนับสนุน (ภาพที่ 3.22)

(3.2) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 80.95 เห็นว่า ช่วงเวลาที่งบประมาณมาถึงหน่วยงานทันเวลาที่จะดำเนินงานได้ และร้อยละ 19.05 เห็นว่า งบประมาณมาล่าช้าและ กระชั้นชิด ทำให้ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ การสนับสนุนอุปกรณ์ของแต่ละสหกรณ์ ต้องให้สหกรณ์ดำเนินการในส่วนการจัดซื้อจัดจ้างเอง บางสหกรณ์ยังไม่มีอำนาจ รวมทั้งอยู่ในช่วงฤดูฝน ทำให้มีผลกระทบต่อกิจกรรมการก่อสร้างต้องล่าช้า (ภาพที่ 3.23)

ภาพที่ 3.22 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.23 ความทันเวลาของงบประมาณ

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการ สหกรณ์จังหวัด ทุกแห่งได้จัดประชุมชี้แจงโครงการร่วมกับสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจรายละเอียดโครงการ เงื่อนไข และหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งให้คำแนะนำ การจัดเตรียมเอกสาร กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างแก่ผู้แทนสถาบันเกษตรกรแล้ว ทั้งนี้สถาบันเกษตรกร

ทุกแห่งได้รับการชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมโครงการ และมีความพึงพอใจต่อการชี้แจงในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.75 ในส่วนของสมาชิกสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ ร้อยละ 97.15 ได้รับรู้รับทราบรายละเอียดการดำเนินโครงการ ซึ่งสมาชิกที่รับรู้รับทราบ ร้อยละ 66.95 รับทราบจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด และร้อยละ 29.29 จากผู้จัดการสหกรณ์/ผู้นำกลุ่ม และร้อยละ 3.76 จากเพื่อนสมาชิก โดยมีความพึงพอใจต่อการชี้แจงในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.77 (ตารางที่ 3.99)

ตารางที่ 3.99 การได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. ผู้จัดการสหกรณ์/ผู้แทนสถาบันเกษตรกร	
1.1 ได้รับการชี้แจง	100.00
1.2 ไม่ได้รับการชี้แจง	-
ค่าคะแนนความพึงพอใจต่อการชี้แจงรายละเอียด (คะแนนเต็ม 10)	8.75 (มากที่สุด)
2. สมาชิกสถาบันเกษตรกร	
2.1 ได้รับการชี้แจง จาก	97.15
- เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด	66.95
- ผู้จัดการสหกรณ์	29.29
- เพื่อนสมาชิก	3.76
2.2 ไม่ได้รับการชี้แจง	2.85
ค่าคะแนนความพึงพอใจต่อการชี้แจงรายละเอียด (คะแนนเต็ม 10)	8.77 (มากที่สุด)

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การจัดซื้อจัดจ้าง (งานก่อสร้าง/การจัดหาวัสดุอุปกรณ์) สถาบันเกษตรกรหรือสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการเอง ตามแบบและอุปกรณ์ที่สหกรณ์ได้เสนอความต้องการมาในช่วงแรกที่เข้าร่วมโครงการสมาชิกสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ ร้อยละ 55.69 มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และกำกับดูแลหรือมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็น และร้อยละ 44.31 ไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและกำกับดูแล ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.90 (ตารางที่ 3.100)

ตารางที่ 3.100 การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและกำกับดูแลของสมาชิกสถาบันเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. มีส่วนร่วม	55.69
2. ไม่มีส่วนร่วม	44.31
ค่าคะแนนความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง (คะแนนเต็ม 10)	8.90 (มากที่สุด)

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การติดตามให้คำแนะนำ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดทุกแห่ง มีการตั้งคณะทำงานสำหรับการดำเนินงานโครงการในภาพรวม ทั้งนี้มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้ติดตามและให้คำแนะนำในทุกสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ

3.3) ผลได้ (Outputs) (ตารางที่ 3.101)

(1) การเข้าร่วมโครงการ มีสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 94 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94.95 ของเป้าหมาย 99 แห่ง ทั้งนี้มีสถาบันเกษตรกรขอยกเลิกการรับการสนับสนุน 5 แห่ง เนื่องจากระยะเวลาเตรียมการค่อนข้างกระชั้นชิด จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามขั้นตอนตามระเบียบของสหกรณ์ได้ ในส่วนของรายการที่ขอรับการสนับสนุนมีการดำเนินการทั้งสิ้น 226 รายการ คิดเป็นร้อยละ 93.39 ของเป้าหมาย 242 รายการ ซึ่งขอยกเลิกการรับการสนับสนุน 16 รายการ จากสถาบันเกษตรกร 11 แห่ง ทั้งนี้จากการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติม ได้มีการเปลี่ยนแปลงจุดดำเนินการและจำนวนรายการเพิ่มจากผลการดำเนินการเดิมอีก 7 แห่ง 15 รายการ ทำให้มีผลการดำเนินการในพื้นที่เป็นสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการรวม 101 แห่ง จำนวน 241 รายการ ใน 46 จังหวัด

(2) การดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการในกระบวนการขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ถึงสิ้นเดือนกันยายน 2561 พบว่า

(2.1) การประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด สถาบันเกษตรกรที่ร่วมโครงการ 101 แห่ง ได้ดำเนินการประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนดทั้ง 241 รายการ โดยสถาบันเกษตรกร ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว

(2.2) การจัดหาผู้รับจ้าง สถาบันเกษตรกรจัดหาผู้รับจ้างได้ และทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมดแล้ว โดยอยู่ระหว่างรอเบิกจ่าย 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.05 ของเป้าหมาย และมีรายการที่อยู่ระหว่างรอเบิกจ่าย 5 รายการ คิดเป็นร้อยละ 2.06 ของเป้าหมาย

(2.3) การก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ มีสถาบันเกษตรกรที่ยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.27 ของเป้าหมาย และมีรายการที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ 121 รายการ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของเป้าหมาย

(2.4) ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา มีสถาบันเกษตรกรดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน 69 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 69.70 ของเป้าหมาย 115 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47.52 ของเป้าหมาย

(3) การใช้แผนธุรกิจ สหกรณ์ใช้แผนธุรกิจหรือมีกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากโครงสร้าง พื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งมีการดำเนินการแล้ว 55 แห่ง ร้อยละ 55.55 ของเป้าหมาย

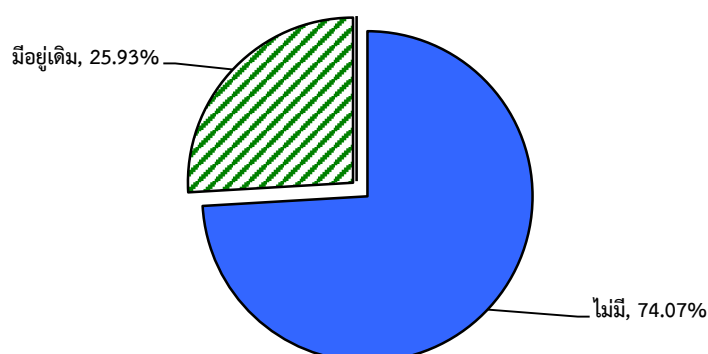
ตารางที่ 3.101 ผลการดำเนินงานโครงการ

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน *	
			จำนวน	ร้อยละ
1. สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	แห่ง	99	101	102.02
	รายการ	242	241	99.58
2. สถานการณ์ดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ				
2.1 ประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด			ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว	
2.2 จัดหาผู้รับจ้าง และทำสัญญาแล้วอยู่ระหว่างรอเบิกจ่าย	แห่ง		5	5.05
	รายการ		5	2.06
2.3 อยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์	แห่ง		27	27.27
	รายการ		121	50.00
2.4 ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง		69	69.70
	รายการ		115	47.52
3. การใช้แผนธุรกิจ/กิจกรรมการใช้ประโยชน์	แห่ง	99	55	55.55

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

หมายเหตุ : * มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติม โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงจุดดำเนินการและเพิ่มจำนวนรายการจากเดิม ทำให้มีการดำเนินการในสถาบันเกษตรกร 101 แห่ง จำนวน 241 รายการ ในพื้นที่ 46 จังหวัด

ทั้งนี้ จากการสอบถามผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกรถึงรายการอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน พบว่า ร้อยละ 74.07 ของรายการที่ขอรับการสนับสนุน เป็นอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกร ไม่เคยมีมาก่อน เช่น เครื่องสับมันสำปะหลัง รถบรรทุกห้องเย็น ตู้แช่เย็น และอาคารแปรรูป ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 25.93 เป็นอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่เดิม เช่น เครื่องสีข้าว รถโฟล์คลิฟต์ ชุดพาสเจอร์ไรซ์ และเครื่องบดผสมอาหาร เป็นต้น แต่เนื่องจากมีความชำรุดเสียหาย ซ่อมแซมบ่อยครั้ง หรือยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน (ภาพที่ 3.24)

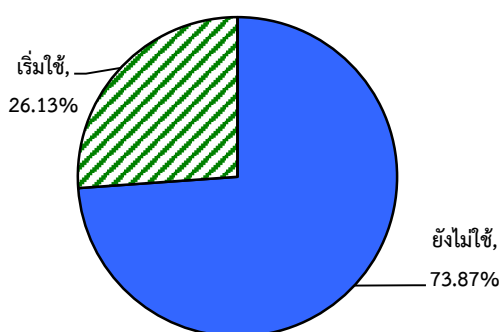

ภาพที่ 3.24 อุปกรณ์แปรรูปที่มีอยู่ก่อนเข้าโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

ด้านการเตรียมการ หรือการเริ่มใช้ประโยชน์เบื้องต้น พบว่า ร้อยละ 73.87 ของรายการที่ขอรับการสนับสนุน ยังไม่ถูกนำมาใช้ เนื่องจากอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ และบางส่วนยังไม่ใช้ช่วงเวลาหรือฤดูกาลที่จะใช้งาน เช่น เครื่องสูบน้ำสำหรับล้าง เครื่องสีข้าว และร้อยละ 26.13 มีการเตรียมการหรือเริ่มนำมาใช้ประโยชน์แล้ว เช่น รถโฟล์คคลิฟต์ รถบรรทุกห้องเย็น ตู้แช่เย็น และเครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำนมดิบ (ภาพที่ 3.25)

ภาพที่ 3.25 การใช้ประโยชน์อุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน

ที่มา : จากการสำรวจ

นอกจากนี้ ผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 94.12 เห็นว่าได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ครบถ้วนตามรายการที่เสนอขอ และร้อยละ 5.88 ยังขาดอุปกรณ์บางรายการ เนื่องจากกรอบเงินจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงราคา และไม่มีเงินสมทบเพียงพอ ซึ่งมีความพึงพอใจต่อการได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ตามรายการที่เสนอขอ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.27 (ภาพที่ 3.26)

ภาพที่ 3.26 การได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ที่เสนอขอ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(1) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 10 แห่ง ได้เริ่มมีการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน และสามารถรวบรวมข้อมูลผลประโยชน์ แบ่งเป็น (1) การรวบรวม ผลผลิตได้แล้ว ปริมาณ 1,927.348 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 33.485 ล้านบาท และ (2) การแปรรูปหรือจำหน่ายผลผลิต ปริมาณ 878.187 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 18.610 ล้านบาท ทั้งนี้ มีจำนวนเกษตรกรได้รับประโยชน์ 4,028 ราย (ตารางที่ 3.102)

ตารางที่ 3.102 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

รายการ	หน่วย	จำนวน
1. การได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์	แห่ง	10
2. การรวบรวมผลผลิต		
2.1 ปริมาณ	ตัน	1,927.348
2.2 มูลค่า	บาท	33,485,118
3. การแปรรูปหรือจำหน่ายผลผลิต		
3.1 ปริมาณ	ตัน	878.187
3.2 มูลค่า	บาท	18,610,456
4. จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์	ราย	4,028

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) ความเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกร สำหรับความเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกรจากโครงการ สมาชิกของสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 98.78 เห็นว่าสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.22 เห็นว่าไม่สอดคล้อง โดยมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตจากโครงการ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.07 (ตารางที่ 4.102)

ตารางที่ 4.102 ความเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
การพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกร	
1. สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก	98.78
2. ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก	1.22
ค่าคะแนนความพึงพอใจต่อการพัฒนาศักยภาพ (คะแนนเต็ม 10)	9.07 (มากที่สุด)

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และความพึงพอใจต่อโครงการ การได้รับประโยชน์จากโครงการ สมาชิกของสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 97.97 เห็นว่าได้รับประโยชน์จากโครงการ ทั้งประโยชน์ทางตรงจากการได้มาใช้บริการเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ และทางอ้อมเมื่อสถาบันเกษตรกรมีอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพย่อมทำให้ผลประกอบการดีขึ้น เป็นผลดีต่อสมาชิก ในส่วนที่เหลือร้อยละ 2.03 เห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์ เนื่องจากอุปกรณ์บางส่วนเป็นอุปกรณ์ที่สหกรณ์นำมาใช้ประโยชน์ภายในสหกรณ์ เท่านั้น แต่ไม่ได้นำมาให้บริการแก่สมาชิก สำหรับระดับความเห็นต่อผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมาชิกสถาบันเกษตรกร และผู้จัดการสหกรณ์/ผู้นำสถาบันเกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.13 และ 9.45 ตามลำดับ ในส่วนของความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม สมาชิกสถาบันเกษตรกร และผู้จัดการสหกรณ์/ผู้นำสถาบันเกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.18 และ 9.28 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.104)

ตารางที่ 3.104 ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และความพึงพอใจต่อโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การได้รับประโยชน์จากโครงการของสมาชิกสถาบันเกษตรกร	
1.1 ได้รับประโยชน์	97.97
1.2 ไม่ได้รับประโยชน์	2.03
2. ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์จากโครงการ (คะแนนเต็ม 10)	
2.1 สมาชิกสถาบันเกษตรกร (ค่าคะแนน)	9.13 (มากที่สุด)
2.2 ผู้จัดการสหกรณ์/ผู้นำสถาบันเกษตรกร (ค่าคะแนน)	9.45 (มากที่สุด)
3. ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม (คะแนนเต็ม 10)	
3.1 สมาชิกสถาบันเกษตรกร (ค่าคะแนน)	9.18 (มากที่สุด)
3.2 ผู้จัดการสหกรณ์/ผู้นำสถาบันเกษตรกร (ค่าคะแนน)	9.28 (มากที่สุด)

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบ เนื่องจากการดำเนินงานเป็นโครงการเร่งด่วน มีกรอบระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ประกอบกับ สถาบันเกษตรกรไม่ได้เตรียมการจัดทำแผนขอรับการสนับสนุนในระยะยาวไว้ล่วงหน้า ส่งผลให้เกิดอุปสรรค ดังนี้

4.1) การจัดทำรายละเอียดประกอบการขอรับการสนับสนุนล่าช้า มีความผิดพลาดของเอกสาร จากการรีบเร่งดำเนินการ ทำให้เสียเวลาในการตรวจสอบความถูกต้อง

4.2) สถาบันเกษตรกรบางแห่งได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ไม่เป็นไปตามการขอรับการสนับสนุน เนื่องจากเป็นผลจากราคาอุปกรณ์มีการปรับสูงกว่ากรอบงบประมาณที่กำหนดไว้ จึงมีการปรับลดบางรายการให้สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับ

4.3) การใช้ประโยชน์ของโครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ในบางสถาบันเกษตรกร ต้องรอช่วงเวลาที่มีผลผลิตทางการเกษตรหรือช่วงฤดูการผลิตถัดไป

5) ข้อเสนอแนะ

5.1) ควรให้สถาบันเกษตรกรแต่ละแห่งจัดทำแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนในกรณีที่มีโครงการเร่งด่วนเกิดขึ้น

5.2) ภายหลังจากสถาบันเกษตรกรได้การสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ควรมีการพัฒนา บุคลากรให้มีความพร้อมในการใช้งานอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5.3) ควรมีการติดตามผลการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ในสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ รวมทั้งการให้คำแนะนำด้านแผนธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง 1 - 2 ปีแรก เพื่อให้เกิดใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ

ประมวลภาพการดำเนินงานโครงการของสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ

รถบรรทุกห้องเย็น ขนาด 4 ล้อ จำนวน 1 คัน
และห้องเย็น ขนาด 10 ตัน จำนวน 1 ห้อง
สหกรณ์ส่งเสริมเกษตรกรพนา จำกัด จังหวัดอำนาจเจริญ

เครื่องสับมันสำปะหลัง
สหกรณ์ชาวสวนยางพาราภูพานมอก จำกัด
จังหวัดศรีสะเกษ

รถกระบะบรรทุกห้องเย็น
สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี

รถบรรทุกห้องเย็น สหกรณ์การเกษตรเพื่อการแปรรูป
และส่งออกจังหวัดตราด จำกัด

เครื่องสับมันสำปะหลัง
สหกรณ์การเกษตรเขื่อนช้าง จำกัด
จังหวัดศรีสะเกษ

รถกระบะบรรทุกห้องเย็น
สหกรณ์การเกษตรหนองภัยศูนย์ จำกัด
จังหวัดหนองบัวลำภู

โรงเรือน พร้อมเครื่องแวกส์
กลุ่มเกษตรกรทำไร่โป่งน้ำร้อน จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องปกกระเทียม
สหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3.13 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเพิ่มปริมาณการรวบรวมยางพาราและเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางพาราขั้นต้นและขั้นกลางของสถาบันเกษตรกร และชะลอผลผลิตออกสู่ตลาดจากการจัดเก็บยางพารา

(2) เพื่อพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้ายางพาราของสถาบันเกษตรกร

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ สถาบันเกษตรกร 62 แห่ง ในพื้นที่ 24 จังหวัด

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 340.429 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดในพื้นที่โครงการ จังหวัดละ 1 ราย รวม 24 ราย ประธาน/ผู้จัดการ/ผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 44 แห่ง จำนวน 44 ราย และเกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 44 แห่ง 211 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับงบประมาณ งบเงินอุดหนุนสำหรับสนับสนุนสถาบันเกษตรกร เพื่อจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์ สำหรับการรวบรวมและแปรรูปยางพารา กำหนดเป้าหมายในพื้นที่ 24 จังหวัด สถาบันเกษตรกร 62 แห่ง 149 รายการ งบประมาณ 340.4299 ล้านบาท แต่เนื่องจากเป็นรายการเงินอุดหนุนให้กับสหกรณ์ จึงต้องดำเนินการตามระเบียบของสหกรณ์ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการจัดหาผู้รับจ้าง จึงส่งผลให้ไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้ตามกำหนด กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงดำเนินการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากรายการที่เหลือจ่ายจากการจัดซื้อจัดจ้าง และรายการที่ขอยกเลิก ไปดำเนินการในโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร และโครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เบิกจ่ายเงินอุดหนุนแล้วจำนวน 270.0867 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 79.34 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และได้มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากรายการที่เหลือจ่ายจากการจัดซื้อจัดจ้าง และรายการที่ขอยกเลิก จัดสรรให้กับโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตรและโครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 56.4319 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.57 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จึงมีงบประมาณคงเหลือ 13.9113 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.09 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (ข้อมูลผลการดำเนินงานของหน่วยงาน ณ เดือนกันยายน 2561)

3.2) กระบวนการ (Process) การประชุมชี้แจง สหกรณ์จังหวัดได้จัดประชุมชี้แจงโครงการร่วมกับสถาบันเกษตรกรในพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ และให้คำแนะนำในการจัดเตรียมเอกสาร แนวทางการจัดซื้อจัดจ้างให้แก่ผู้แทนสถาบันเกษตรกร โดยสถาบันเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้เข้าร่วมการประชุมชี้แจงดังกล่าว

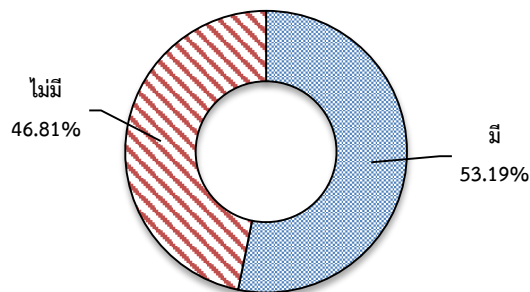
3.3) ผลได้ (Outputs) การจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ และก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน โดยสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะของโครงสร้างหรืออุปกรณ์ตามความต้องการของสถาบันเกษตรกร การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยมีเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ติดตามและให้คำแนะนำ และสถาบันเกษตรกรสมทบเงินเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 แต่เนื่องจากเป็นรายการเงินอุดหนุนให้กับสหกรณ์ จึงต้องดำเนินการตามระเบียบของสหกรณ์ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการจัดหาผู้รับจ้าง จึงส่งผลให้ไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณได้ทันตามกำหนด และติดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถจัดหา หรือก่อสร้างได้ทันตามกำหนดเวลาโครงการ จึงมีการยกเลิกการสนับสนุนบางรายการ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากรายการที่เหลือจ่ายจากการจัดซื้อจัดจ้าง และรายการที่ขอยกเลิกไปดำเนินการในโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร และโครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร สรุปสนับสนุนให้แก่สถาบันเกษตรกรทั้งสิ้น จำนวน 23 จังหวัด 58 สหกรณ์ 133 รายการ โดยสถาบันเกษตรกรประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนดและสามารถจัดหาผู้รับจ้างได้ทั้ง 58 แห่ง 133 รายการ (2) อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ให้เป็นไปตามสัญญา 57 แห่ง 58 รายการ (3) ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา 42 แห่ง 71 รายการ (ตารางที่ 3.105)

ตารางที่ 3.105 ผลการดำเนินงานโครงการ

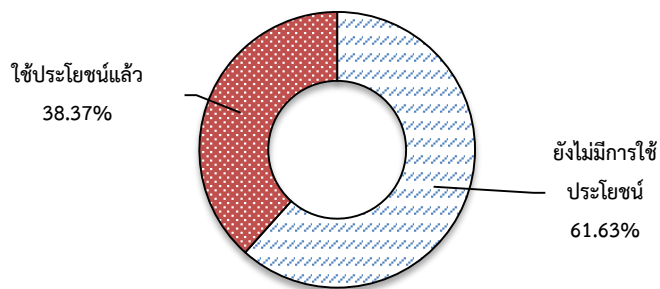
การดำเนินการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน		
			จำนวน	ร้อยละ	
				ของเป้าหมายเดิม	หลังปรับเป้าหมาย
1. สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ	แห่ง	62	58	93.55	100.00
2. การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง					
2.1 การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง	แห่ง	62	58	93.55	100.00
	รายการ	149	133	89.26	100.00
2.2 จัดหาผู้รับจ้างได้แล้ว	แห่ง	62	58	93.55	100.00
	รายการ	149	133	89.26	100.00
2.3 อยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา	แห่ง	62	57	91.94	98.28
	รายการ	149	129	86.58	96.99
2.4 ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง	62	42	67.74	72.41
	รายการ	149	71	47.65	53.38

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานวันที่ 30 เดือนกันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ร้อยละ 53.19 ของปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน เป็นปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่แล้ว เช่น รถโฟล์คลิฟต์ จักรรตยวง ตะกงพร้อมแผ่นเสียบ แต่ผ่านการใช้งานมานาน บางส่วนชำรุด เสียหาย ต้องซ่อมแซมบ่อยครั้ง ส่งผลต่อความรวดเร็วในกระบวนการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยางพารา และร้อยละ 46.81 เป็นปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรไม่มี เช่น ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ ลานตาก เครื่องซังพร้อมโรงคลุม เครื่องกรองน้ำ เครื่องตรวจโลหะ อุปกรณ์แปรรูป ได้แก่ เครื่องตีฟองเพื่อการแปรรูปหมอน เครื่องอัดเครปยางพารา (ภาพที่ 3.27) โดยปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 38.31 ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์แล้ว และร้อยละ 61.63 ยังไม่ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเพิ่งได้รับวัสดุอุปกรณ์ หรือสถาบันเกษตรกรยังไม่มีแปรรูปยางพาราในช่วงเวลาดังกล่าว (ภาพที่ 3.28)

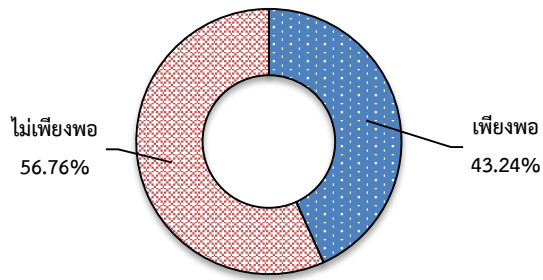
ภาพที่ 3.27 ปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่ก่อนเข้าร่วมโครงการ
ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.28 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน
ที่มา : จากการสำรวจ

นอกจากนี้สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 43.24 เห็นว่า โครงสร้าง/อุปกรณ์การแปรรูปที่ได้รับเพียงพอแล้ว ที่เหลือเห็นว่ายังไม่เพียงพอ ต้องการลานตาก โรงอบยางพารา เครื่องสับยางก้อนถ้วย โรงรมยาง ตะกงพร้อมแผ่นเสียบ และปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ เช่น โกดังเก็บยาง ระบบบำบัดน้ำเสีย (ภาพที่ 3.29)

ภาพที่ 3.29 ความพึงพอใจของปัจจัยพื้นฐาน/วัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ
ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์เบื้องต้น

(1) ประสิทธิภาพการผลิตและรวบรวมยางพารา

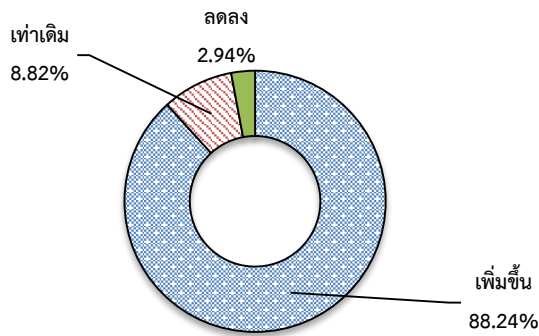
(1.1) สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีแผนธุรกิจหรือกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนแล้ว 31 แห่ง มีการรวบรวมผลผลิตแล้ว 104,085.74 ตัน และแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าแล้ว 15,653,731 บาท มีเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ 2,754 ราย (ตารางที่ 4.105)

ตารางที่ 4.105 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

รายการ	หน่วย	จำนวน
1. สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีแผนธุรกิจ/กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	แห่ง	31
2. การรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	ตัน	104,085.74
3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า	บาท	15,653,731
4. จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์	ราย	2,754

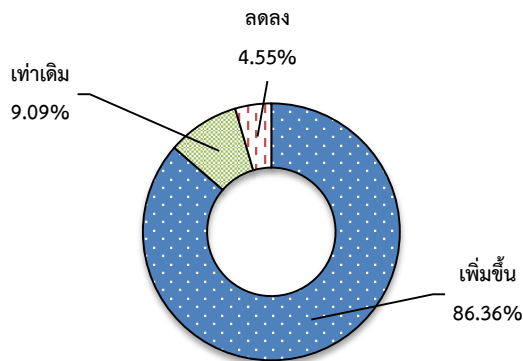
ที่มา : ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(1.2) การเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมผลผลิตยางพารา หลังจากได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์ ผู้แทนสถาบันเกษตรกรร้อยละ 88.24 คาดว่าจะสามารถรวบรวมผลผลิตยางพาราได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น มีโกดังสำหรับเก็บยางพาราได้มากขึ้นประมาณร้อยละ 49.95 ของปริมาณที่เคยรวบรวม สถาบันเกษตรกรร้อยละ 8.82 เห็นว่า เท่าเดิม แต่ประสิทธิภาพการผลิตด้านคุณภาพยางจะเพิ่มขึ้น และร้อยละ 2.94 เห็นว่า ลดลงเนื่องจากสมาชิกหันไปจำหน่ายผลผลิตให้ผู้รับซื้อรายอื่น ผลผลิตออกสู่ตลาดลดลง สมาชิกไปเป็นสมาชิกอีกสหกรณ์หนึ่ง รวมทั้งมีพ่อค้ารับซื้อในพื้นที่หลายรายและได้รับเงินสด (ภาพที่ 3.30)

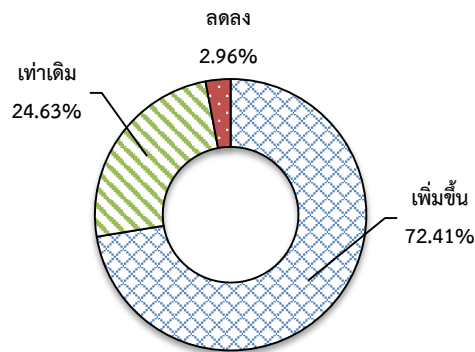
ภาพที่ 3.30 การรวบรวมผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ
ที่มา : จากการสำรวจ

(1.3) การแปรรูปผลผลิตยางพารา ผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่มีการดำเนินธุรกิจแปรรูป ร้อยละ 86.36 คาดว่าจะสามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราได้มากขึ้น โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 55.05 เนื่องจากได้รับอุปกรณ์แปรรูปเพิ่มมากขึ้นทำให้สามารถแปรรูปเพิ่มขึ้นได้มากตามไปด้วย ร้อยละ 9.09 คาดว่าแปรรูปได้เท่าเดิม และร้อยละ 4.55 คาดว่าแปรรูปได้น้อยลง เนื่องจากสมาชิกหันไปจำหน่ายผลผลิตให้ผู้รับซื้อรายอื่น รวบรวมผลผลิตได้น้อยลง (ภาพที่ 3.31)

ภาพที่ 3.31 การแปรรูปผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ
ที่มา : จากการสำรวจ

(1.4) สำหรับเกษตรกรสมาชิก หลังจากสถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์แปรรูปแล้ว ร้อยละ 72.41 คาดว่าจะจำหน่ายผลผลิตให้กับสถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 24.63 คาดว่าเท่าเดิมเนื่องจากจำหน่ายผลผลิตให้กับสถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิกทั้งหมดอยู่แล้ว และร้อยละ 2.96 คาดว่าลดลง เนื่องจากพื้นที่ปลูกยางของตนเองลดลง ต้นยางมีอายุมากผลผลิตลดลง ตามลำดับ (ภาพที่ 3.32)

ภาพที่ 3.32 การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรให้กับสถาบัน
ที่มา : จากการสำรวจ

(2) สังคม ด้านการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในการตรวจรับปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์ พบว่าสถาบันเกษตรกรร้อยละ 81.40 เปิดโอกาสให้สมาชิกสหกรณ์ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับด้วย และร้อยละ 25.58 เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ

3.5) ความเห็นและความพึงพอใจ

(1) ความเห็นและความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อประเด็นที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินงานโครงการในภาพรวม ระดับมาก ค่อนไปทางมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.01 ด้านระยะเวลาการรับสมัครและการดำเนินงานโครงการได้คะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 3.107)

(1.1) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ อยู่ระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.21 คะแนน เนื่องจากหน่วยงานได้มีการประชุมซักซ้อมทำความเข้าใจในรายละเอียดโครงการเป็นระยะ ๆ

(1.2) การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดเกณฑ์เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.26 คะแนน โดยมีการวิเคราะห์ความเป็นไปของโครงการด้วย

(1.3) การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับข้าราชการระดับจังหวัดและสถาบันเกษตรกร เหมาะสมในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.50 คะแนน

(1.4) ระยะเวลาการรับสมัครสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เหมาะสมระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.71 คะแนน โดยเห็นว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานเร่งรัดมาก สหกรณ์ไม่สามารถเตรียมเอกสารได้ทัน

(1.5) หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.22 คะแนน เป็นการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกำหนดผู้เข้าร่วมโครงการ และมีประโยชน์ในการดำเนินงานโครงการมาก

(1.6) การรายงานผลการดำเนินการต่อศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ มีความเหมาะสม มากที่สุดที่ค่าคะแนน 8.33 ทำให้มีการติดตามเสนอนโยบาย การรายงานต่าง ๆ ที่มีความชัดเจน แต่ยังคงมีความผิดพลาดของระบบและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่บันทึกข้อมูลลงระบบ

(1.7) ความเหมาะสมของระยะเวลาดำเนินงานโครงการ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 7.54 เนื่องจากเป็นงบประมาณกลางปี มีเวลาให้ดำเนินการไม่มาก

ตารางที่ 3.107 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินงาน

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความรู้/ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ	8.21	มากที่สุด
2. การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดเกณฑ์การเข้าร่วมโครงการ	8.26	มากที่สุด
3. การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับข้าราชการจังหวัดและสถาบันเกษตรกร	8.50	มากที่สุด
4. ระยะเวลาการรับสมัครสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	6.71	มาก
5. หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	8.22	มากที่สุด
6. การรายงานผลการปฏิบัติงานต่อศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ กำกับ และติดตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน กรมส่งเสริมสหกรณ์	8.33	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาดำเนินงานโครงการ	7.54	มาก
เฉลี่ย	8.01	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ความเห็นและความพึงพอใจของสถาบันเกษตรกร จากการสำรวจข้อมูลผู้แทนสถาบันเกษตรกรต่อประเด็นที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความพึงพอใจต่อประเด็นและความเหมาะสมต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกประเด็น ส่วนความเหมาะสมด้านระยะเวลาอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมความพึงพอใจอยู่ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.94 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.108)

(2.1) ด้านความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.82 คะแนน เจ้าหน้าที่ที่ดูแล ให้ความรู้ และความช่วยเหลือด้านเอกสารได้ดี แม้ว่าในช่วงแรกมีการปรับเอกสาร แบบฟอร์มค่อนข้างบ่อย

(2.2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.12

(2.3) กระบวนการดำเนินโครงการ พบว่า ทุกกระบวนการ ได้แก่ การชี้แจงทำความเข้าใจ การรับสมัคร การเสนอโครงการ การจัดซื้อจัดจ้าง กำกับการก่อสร้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับ การติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.83 8.84 และ 9.03 คะแนน ตามลำดับ โดยเห็นว่า มีความโปร่งใส แต่มีรายละเอียดในการดำเนินการค่อนข้างมาก

(2.4) ความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน อุปกรณ์การแปรรูป ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ ผู้แทนสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.43 เนื่องจาก เป็นความ

ต้องการของสหกรณ์เอง แต่บางสหกรณ์ยังมีความต้องการปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปในส่วนที่ขาดเพิ่มเติม

(2.5) ความเหมาะสมของโครงสร้างและอุปกรณ์ที่ได้รับ เหมาะสมระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.30 คะแนน เนื่องจาก ตรงกับความต้องการของกลุ่ม/สหกรณ์

(2.6) การเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและแปรรูปยางพารา สถาบันเกษตรกรเห็นว่า หลังจากการได้รับปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์แล้วจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและแปรรูปยางพารา โดยพึงพอใจที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.23 คะแนน เนื่องจากสถาบันเกษตรกรเสนอขอปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์เพื่อทดแทนของเดิมที่เสื่อมสภาพ เช่น เครื่องจักรรีดยาง ที่มีอายุการใช้งานหลายปี ชำรุดบ่ย ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาค่อนข้างมาก และเมื่อนำมาใช้ทำให้คุณภาพแผ่นยางที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร แผ่นยางขาด การได้รับจักรรีดยางตัวใหม่จะช่วยให้การรีดแผ่นยางได้รวดเร็วขึ้น จึงสามารถรวบรวมน้ำยางสดจากเกษตรกรเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตได้มากขึ้น เร็วขึ้น รวมถึงคุณภาพแผ่นยางที่ดีขึ้นได้แผ่นยางบาง ลดความเสียหายที่เกิดจากการใช้เครื่องจักรเดิม เป็นต้น

(2.7) ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินงาน ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.16 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากมีความเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม สถาบันเกษตรกรเห็นว่าจะได้รับปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์ได้รวดเร็วไปด้วย

(2.8) ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.77 คะแนน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3.108 ความพึงพอใจของสถาบันเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความรู้/ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ	8.82	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	9.12	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินโครงการโดยรวม		
3.1 การชี้แจงทำความเข้าใจ การรับสมัคร การเสนอโครงการ	8.83	มากที่สุด
3.2 การจัดซื้อจัดจ้าง กำกับก่อสร้าง/จัดซื้อ/ตรวจรับ	8.84	มากที่สุด
3.3 การติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน	9.03	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์การแปรรูปที่สหกรณ์/กลุ่มได้รับ	9.43	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของปัจจัยพื้นฐาน/อุปกรณ์การแปรรูปที่สหกรณ์/กลุ่มได้รับ	9.30	มากที่สุด
6. การเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและแปรรูปยางพารา	9.23	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินการ	8.16	มาก
8. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่	8.77	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.94	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) แนวทางการปฏิบัติงานในช่วงเริ่มดำเนินโครงการไม่ชัดเจน ทำให้มีการปรับเปลี่ยนเอกสารหลายครั้ง บางพื้นที่สถาบันเกษตรกรได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบวิธีการของสถาบันเกษตรกรไปแล้ว จึงต้องดำเนินการกระบวนการใหม่ตามแนวทางที่กรมส่งเสริมสหกรณ์แนะนำ

(2) ระยะเวลาการดำเนินการเร่งด่วน มีเวลาในการดำเนินการค่อนข้างจำกัด ประกอบกับ มีรายละเอียดในการดำเนินการค่อนข้างมาก อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาด เช่น เอกสารไม่ครบถ้วน ฯลฯ

(3) สถาบันเกษตรกรบางแห่งไม่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ครบตามที่เสนอขอ ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพการรวบรวมหรือแปรรูปยางพาราเพิ่มได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

(4) โครงการกำหนดให้ใช้หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างตามแนวทางของหน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่สถาบันเกษตรกรไม่มีประสบการณ์และขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ต้องได้รับความคำแนะนำอย่างใกล้ชิด

(5) สถาบันเกษตรกรบางแห่งต้องแก้ไขข้อมูลรายละเอียด (ชื่อ) ของอุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน ให้ตรงกับสถาบันเกษตรกรแห่งอื่นในจังหวัด เช่น การใช้คำว่าขอน หรือคูในการระบุคุณลักษณะของจักรรีดยางต้องให้ตรงกัน ทำให้เกิดความล่าช้า

(6) ช่วงเวลาการดำเนินงานเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานล่าช้า

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) การดำเนินโครงการในระยะต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาการเตรียมการโครงการ และแจ้งล่วงหน้าเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการ รวมทั้งการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน จัดอบรม หรือให้ความรู้ด้านการจัดซื้อจัดจ้างตามแนวทางที่กำหนดให้แก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเจ้าหน้าที่พัสดุ เพื่อการจัดทำรายละเอียด การเตรียมเอกสาร และการตรวจสอบเอกสารให้มีความถูกต้อง ลดข้อผิดพลาด

(2) สถาบันเกษตรกรควรเตรียมวางแผนความต้องการปัจจัยพื้นฐาน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หากมีโครงการเร่งด่วนอาจช่วยลดระยะเวลาการเตรียมเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ

(3) ระยะเวลาสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการควรรวมตัวกันเป็นเครือข่าย เชื่อมโยงระหว่างสถาบันเกษตรกรขนาดเล็ก ใหญ่ ที่มีการแปรรูปเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้มีการพัฒนาไปด้วยกัน และสามารถรวมตัวกันมีอำนาจต่อรองให้ราคาขายเกิดเสถียรภาพ

ประมวลภาพปัจจัยพื้นฐานหรืออุปกรณ์เพื่อรวบรวมและแปรรูปยางพารา
ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน

รถโฟล์คลิฟต์ จ.กระบี่

เครื่องจักรรีดยาง จ.พัทลุง

รถบรรทุกหัวลาก จ.ตรัง

เครื่องจักรรีดยาง จ.สตูล

รถตักล้อยาง จ.ชลบุรี

โรงเรือนอเนกประสงค์รองรับการผลิตยางแท่ง
STR20 (อยู่ระหว่างการก่อสร้าง) จ.ชลบุรี

เครื่องสูบน้ำดีเซล จ.บุรีรัมย์

เครื่องจักรรีดยาง จ.บุรีรัมย์

รถตักล้อยาง จ.ศรีสะเกษ

โรงคลุมเครื่องจักร (อยู่ระหว่างการก่อสร้าง)
จ.ศรีสะเกษ

3.3.14 โครงการส่งเสริมการใช้อย่างในหน่วยงานภาครัฐ

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) ความเป็นมาสืบเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาราคายางตกต่ำ รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดนโยบายการส่งเสริมการใช้อย่างพาราของภาครัฐ ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้การยางแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมเรื่องดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการส่งเสริมการใช้อย่างพารามาใช้ในแต่ละหน่วยงานให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้รับเดือดร้อนจากราคายางตกต่ำโดยตรง ซึ่งกรมชลประทานได้สนับสนุนแผนงาน/โครงการส่งเสริมการใช้อย่างพาราในหน่วยงานภาครัฐโดยการนำยางพาราไปใช้ในการซ่อมแซมและปรับปรุงงานชลประทาน จำนวน 317 รายการ วงเงินรวมทั้งสิ้น 3,548,020,900 บาท ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการใช้อย่างพาราของภาครัฐ และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้รับเดือดร้อนจากราคายางตกต่ำได้อีกทางหนึ่ง การดำเนินงานโครงการประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินการโดยการยางแห่งประเทศไทย และกิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทาน ดำเนินการโดยกรมชลประทาน

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) กิจกรรมรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มปริมาณการใช้อย่างพาราในประเทศ โดยส่งมอบให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง และลดผลกระทบต่อราคายางพาราภายในประเทศเป็นการรักษาเสถียรภาพราคายาง

(2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทาน เพื่อซ่อมแซมปรับปรุงถนนที่ปัจจุบันมีสภาพชำรุดเสียหายให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้สำหรับการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดและสัญจรไปมาของราษฎรรวมทั้งใช้ในการสัญจรเข้าหัวงานโครงการชลประทานในการบริหารจัดการน้ำและเพื่อสนับสนุนการใช้อย่างพาราตามนโยบายของรัฐบาล

1.3) เป้าหมายของโครงการ

(1) กิจกรรมรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินการรับซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแปรรูป 61,596.76 ตัน จำแนกเป็น น้ำยางข้น 61,233.67 ตัน และยางแห้ง 363.09 ตัน โดยรับซื้อผ่านสถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง หรือวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยต้องรวมรวมยางจากเกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. ซึ่งจำกัดสิทธิในการขายไม่เกินร้อยละ 15 ไร่ ในอัตรา 2 กิโลกรัม/ไร่/วัน เดือนละไม่เกิน 15 วัน หรือ 450 กิโลกรัมเนื้อยางแห้ง/เดือน

(2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทานซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานโดยใช้อย่างพาราเป็นส่วนประกอบในพื้นที่ 53 จังหวัด จำนวน 317 รายการ จำแนกเป็นการใช้อย่างเป็นส่วนผสมชั้นผิวทาง (Para Asphalt Concrete) จำนวน 284 รายการ และการใช้อย่าง

เป็นส่วนผสมชั้นดินลูกรัง (Para Soil Cement) จำนวน 33 รายการ รวมระยะทาง 999.65 กิโลเมตร ปริมาณยางพาราที่ใช้เป็นส่วนประกอบ 3,509.50 ตัน เกษตรกรได้รับประโยชน์ 239,501 ครัวเรือน

1.4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณรวมทั้งสิ้น 3,628,020,900 บาท ดังนี้

(1) กิจกรรมรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินงานโดยการยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณเป็นค่าบริหารโครงการ 80,000,000 บาท

(2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทาน ดำเนินการ โดยกรมชลประทาน งบประมาณ 3,548,020,900 บาท จำแนกเป็น การใช้อย่างเป็นส่วนผสมชั้นผิวทาง (Para Asphalt Concrete) จำนวน 3,128,101,900 บาท และการใช้อย่างเป็นส่วนผสมชั้นดินลูกรัง (Para Soil Cement) จำนวน 419,919,000 บาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 และสอบถามเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย (ส่วนกลาง) และเจ้าหน้าที่กรมชลประทานที่รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 53 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 617.907 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.03 ของงบประมาณที่ได้รับ 3,628.020 ล้านบาท จำแนกเป็น

(1.1) กิจกรรมรับซื้อ และส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ เบิกจ่ายแล้ว 0.475 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.59 ของงบประมาณที่ได้รับ 80 ล้านบาท

(1.2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทาน เบิกจ่ายแล้ว 617.432 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.40 ของงบประมาณที่ได้รับ 3,548.020 ล้านบาท

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานที่รับผิดชอบโครงการ เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ ร้อยละ 92.86 ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.14 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณที่ได้สามารถซ่อมแซมถนนได้บางส่วน ไม่เพียงพอกับถนนที่ชำรุดของโครงการทั้งหมด สำหรับความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับมาทันเวลา ร้อยละ 85.71 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 14.29 เห็นว่างบประมาณล่าช้า เนื่องจากเริ่มเข้าสู่ฤดูฝนแล้วทำให้มีปัญหาอุปสรรคในการก่อสร้าง

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างในหน่วยงานของหน่วยงานภาครัฐ

(1.1) จัดทำหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีบริหารจัดการโครงการเสร็จแล้ว
เมื่อเดือนมกราคม 2561

(1.2) ชี้แจงหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีการบริหารจัดการกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว
6 ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 510 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย จำแนกเป็น ชี้แจงเจ้าหน้าที่ 6 ครั้ง จำนวน
90 ราย และชี้แจงเกษตรกร 6 ครั้ง จำนวน 420 ราย

(2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้อย่างพาราในงานด้านชลประทาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ได้มีการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ดำเนินการโครงการ เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และผลประโยชน์ที่ได้รับ
จากโครงการ โดยใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ การประชุมเกี่ยวกับโครงการไทยนิยมยั่งยืนในพื้นที่ การชี้แจงกับ
กลุ่มผู้ใช้น้ำ การประชุมผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การประชุมคณะทำงานไทยนิยม ยั่งยืน ระดับตำบล
เป็นต้น

3.3) ผลได้ (Products)

(1) การจัดซื้อ แปรรูป และการส่งมอบอย่างให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้

(1.1) การเปิดจุดรับซื้ออย่าง ดำเนินการได้ 8 แห่ง จำแนกเป็น โรงงานแปรรูป
อย่างของการยางแห่งประเทศไทย 1 แห่ง และโรงงานแปรรูปยางของเอกชน 7 แห่ง ดำเนินการรับซื้อ
น้ำยางสดได้ 3,952.77 ตัน

(1.2) การแปรรูปน้ำยางสดเป็นน้ำยางชั้น ดำเนินการได้ 1,880.89 ตัน คิดเป็น
ร้อยละ 3.07 ของเป้าหมาย 61,233.67 ตัน

(1.3) จำหน่ายน้ำยางชั้นให้กับบริษัทที่ผลิตยางมะตอยผสมยางพารา และ
บริษัทที่ผลิตยาง Para Soil Cement ซึ่งรับจ้างจากกระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย (องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น) กรมชลประทาน และกระทรวงกลาโหม ดำเนินการได้ 1,653.88 ตัน

(1.4) น้ำยางชั้นคงเหลือที่ยังไม่ทำสัญญา 227.02 ตัน

(2) การใช้อย่างของหน่วยงานภาครัฐ กรมชลประทานดำเนินการซ่อมแซมและ
ปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานโดยใช้อย่างพาราเป็นส่วนผสม ในพื้นที่ 53 จังหวัด เป้าหมาย 317 รายการ
ดำเนินการก่อสร้างและเบิกจ่ายแล้วเสร็จ 13 รายการ (ร้อยละ 4.10) ดำเนินการแล้วเสร็จรอการเบิกจ่าย
10 รายการ (ร้อยละ 3.15) อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 265 รายการ (ร้อยละ 83.60) ลงนามในสัญญาแล้ว
1 รายการ (ร้อยละ 0.32) อยู่ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง 24 รายการ (ร้อยละ 7.57) และยกเลิก
4 รายการ (ร้อยละ 1.26) ปริมาณน้ำยางที่ใช้ 237.43 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.77 ของเป้าหมาย 3,509.50 ตัน

(3) ทิศนคติต่อโครงการ จากการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน
เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 8.03)
โดยเห็นว่าการซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน ทำให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไปมีความ
สะดวกในการสัญจรและขนส่งผลผลิตทางการเกษตร อีกทั้งเป็นการสนองนโยบายของรัฐในการช่วยเหลือ

เกษตรกรชาวสวนยาง อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการได้รับงบประมาณล่าช้า และมีความเร่งรีบในการดำเนินงานโครงการ

3.4) ข้อค้นพบ

(1) เจ้าหน้าที่ยังไม่มี ความชำนาญในการควบคุมและตรวจสอบโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ที่หน่วยงานยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน

(2) การดำเนินงานเข้าสู่ช่วงฤดูฝนทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างของผู้รับจ้าง ซึ่งอาจทำให้การดำเนินงานไม่แล้วเสร็จตามกำหนด

(3) การซ่อมแซมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานประเภท Para Soil Cement ยังไม่สามารถประกาศจัดซื้อจัดจ้างได้ เนื่องจากต้องรอความชัดเจนเรื่องราคากลางจากกรมบัญชีกลาง

(4) การขอใบรับรองส่วนผสมน้ำยางพาราของผู้รับจ้างใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากเป็นงานที่ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ

(5) บางโครงการมีความคลาดเคลื่อนในชื่องานและวงเงินงบประมาณ ทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความล่าช้า

(6) ขั้นตอนการดำเนินงานต้องอ้างอิงกับระเบียบหลายหน่วยงาน ทำให้การดำเนินงานมีความยุ่งยากและล่าช้า

3.5) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุม และคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้

(2) ควรประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาง เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท การยางแห่งประเทศไทย และกรมบัญชีกลาง

(3) ควรขยายเวลาการดำเนินงานโครงการโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีฝนตกชุกซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

3.3.15 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) หลักการและเหตุผล จากสถานการณ์ราคายางพาราทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลกมีราคาตกต่ำอย่างต่อเนื่อง สร้างความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีทางเลือกในการจำหน่ายยางมากนัก ประกอบกับต้องเร่งกรีดยางเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อราคายางลงมาก ทำให้ต้องเร่งกรีดยางเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้ปริมาณยางเข้าสู่ตลาดจำนวนมาก ประกอบกับในพื้นที่ไม่มีแหล่งหรือสถานที่ที่ใช້รองรับหรือจัดเก็บ (Buffer) ทำให้ปริมาณยางพาราเข้าสู่ตลาดจำนวนมาก อันเป็นส่วนหนึ่งส่งผลให้ราคายางลดลงอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่ผ่านมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ จัดทำโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง ภายใต้แนวทางพัฒนายางพาราทั้งระบบ วงเงิน 10,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้สถาบันเกษตรกรไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวม หรือรับซื้อผลผลิตผลยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง ตั้งแต่ปี 2557 - 2560 และจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินโครงการฯ เป็นระยะเวลา 3 ปี (1 เมษายน 2560 - 31 มีนาคม 2563) โดยให้กู้ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในส่วนของการชดเชยดอกเบี้ยรัฐบาลสนับสนุนให้ร้อยละ 3 และมอบหมายให้การยางแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการแทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ การชี้แจงโครงการให้กับสถาบันเกษตรกรทั่วประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ รวมถึงติดตามผลการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานระดับพื้นที่ และสถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินกู้จากโครงการ

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้กับสหกรณ์ทุกประเภท กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ที่มีการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา นำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมหรือรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง

1.3) เป้าหมายของโครงการ สหกรณ์ทุกประเภท กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา โดยกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมหรือรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง พื้นที่ดำเนินการในพื้นที่ 55 จังหวัด

1.4) หน่วยงานที่รับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดย การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณสำหรับบริหารโครงการ จำนวน 6.599 ล้านบาท จากงบรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อใช้บริหารโครงการโดยมีวงเงินสินเชื่อสำหรับให้สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารากู้ยืม 10,000 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลผลการดำเนินงานจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 และสอบถามเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยระดับจังหวัดที่มีสถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนตามโครงการ จังหวัดละ 1 ราย รวม 55 ราย และสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนตามโครงการ จังหวัดละ 1 แห่ง รวม 55 แห่ง

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 1,685,073 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.54 ของงบประมาณที่ได้รับ 6,599,000 บาท

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การบริหารจัดการโครงการ การยางแห่งประเทศไทย แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และคณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับจังหวัด ดังนี้

(1.1) คณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ทำหน้าที่บริหารงาน กำหนดกรอบและแนวทางทางการขับเคลื่อนโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ตามแนวทางพัฒนายางพาราทั้งระบบ อำนวยความสะดวกและประสานงานเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของการยางแห่งประเทศไทยจังหวัด ให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามโครงการและรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(1.2) คณะอนุกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ระดับจังหวัด ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนที่จะขอกู้เงินจากโครงการ

(2) หลักเกณฑ์และกระบวนการรับสมัครเข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการยื่นขอรับการสนับสนุนสินเชื่อพร้อมทั้งจำนวนสินเชื่อและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. โดยการจัดทำสัญญาจะจัดทำสัญญาเงินกู้เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน อายุสัญญาสั้นสุดไม่เกิน 36 เดือน (เริ่มวันที่ 1 เมษายน 2560 - 31 มีนาคม 2563) โดยกำหนดวงเงินกู้ตามความจำเป็นของผู้กู้ การเบิกรับเงินกู้ ให้ผู้กู้เบิกเงินเป็นคราว ๆ ตามแผนการรวบรวมยางพาราของผู้กู้ภายใต้วงเงินที่ได้รับการอนุมัติ การส่งคืนเงินกู้กำหนดให้ผู้กู้ส่งชำระคืนหนี้เงินกู้ที่เบิกในแต่ละคราวตามที่มาของรายได้ในแต่ละปีการผลิต ในเวลาไม่เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันเบิกรับเงินกู้

(3) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ การยางแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ จัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ดำเนินการได้ 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุม 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของเป้าหมาย 3 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุม 90 ราย

(4) การจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการแก่สถาบันเกษตรกร ดำเนินการได้ 7 ครั้ง เป็นไปตามเป้าหมาย มีสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมการประชุม 728 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 112 ของเป้าหมาย 650 แห่ง โดยมีวิธีการประชาสัมพันธ์โครงการในระดับพื้นที่ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ การประชุมร่วมกับสถาบันเกษตรกร การส่งหนังสือถึงสถาบันเกษตรกร การประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัด การประชุมเครือข่ายสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางระดับจังหวัด รายการวิทยุ เว็บไซต์ Line กลุ่มเครือข่ายสถาบันเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทยระดับจังหวัด

(5) การติดตามให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจากโครงการ การยางแห่งประเทศไทยระดับจังหวัด ร้อยละ 66.67 ได้ติดตามให้คำแนะนำฯ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 33.33 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากยังไม่มีสถาบันเกษตรกรรายใหม่มาสมัครขอรับการสนับสนุนสินเชื่อ สำหรับความคิดเห็นของสถาบันเกษตรกรที่ได้รับคำแนะนำ ปรีกษา พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด (คะแนน 9.21) เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเป็นอย่างดี

(6) ความเหมาะสมของการกำหนดคุณสมบัติของสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จากการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยระดับจังหวัดและสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจากโครงการ พบว่า คุณสมบัติที่โครงการกำหนดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 8.93) เนื่องจากเห็นว่าเป็นคุณสมบัติตามที่สถาบันการเงินทั่วไปกำหนด ซึ่งสถาบันที่เข้าร่วมโครงการฯ จะต้องมีความน่าเชื่อถือทางการเงิน มีความสามารถในการชำระเงินกู้ได้ อีกทั้งสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความพร้อม และความเหมาะสมตรงตามคุณสมบัติเงื่อนไขของโครงการในทุก ๆ ด้าน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของทุกภาคส่วน ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3) ผลได้ (Products) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 ได้มอบหมายให้การยางแห่งประเทศไทย ดำเนินงานโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกร เพื่อรวบรวมยางพารา แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการ - 30 กันยายน 2561 ดังนี้

(1) การสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(1.1) ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี 2561 (พฤษภาคม) - 30 กันยายน 2561 มีสถาบันเกษตรกรได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 4 แห่ง วงเงิน 1,656.802 ล้านบาท

(1.2) ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มโครงการ - 30 กันยายน 2561

- สถาบันเกษตรกรได้รับอนุมัติวงเงินกู้ จำนวน 385 แห่ง วงเงิน 6,671.072 ล้านบาท และมีการเบิกเงินกู้แล้ว 372 แห่ง จำนวนเงิน 9,037.667 ล้านบาท

- สถาบันเกษตรกรมีการชำระคืนเงินกู้แล้ว จำนวน 165 แห่ง เป็นเงิน 7,454.321 ล้านบาท และยังไม่ได้ชำระคืนเงินกู้ จำนวน 207 สถาบัน เป็นเงิน 1,396.340 ล้านบาท

- วงเงินกู้คงเหลือที่สถาบันเกษตรกรสามารถยื่นกู้ได้ 8,603.660 ล้านบาท

ทั้งนี้ การที่สถาบันเกษตรกรมีการเบิกจ่ายเงินกู้มากกว่าวงเงินที่อนุมัติจากโครงการ เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จ่ายเงินกู้ให้สถาบันเกษตรกรเพิ่มเติมจากวงเงินที่ได้รับการอนุมัติเดิมซึ่งสถาบันเกษตรกรได้เบิกจ่ายและชำระคืนเงินกู้ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์แล้ว

(2) การรวบรวมยางพาราจากเกษตรกรโดยใช้สินเชื่อจากโครงการ สถาบันเกษตรกรได้ใช้สินเชื่อในการรวบรวมยางพาราจากเกษตรกรสมาชิก จำนวน 343,931.77 ตัน มูลค่า 14,675.438 ล้านบาท และสถาบันเกษตรกรได้จำหน่ายยางพาราให้กับผู้ประกอบการแล้ว จำนวน 56,791.25 ตัน มูลค่า 1,160.808 ล้านบาท

(3) การใช้สินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จากการสำรวจ พบว่า สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินกู้จากโครงการ ร้อยละ 85.71 ได้นำสินเชื่อทั้งหมดไปใช้ในการรวบรวมยางจากสมาชิก โดยมีเพียงร้อยละ 14.29 ได้นำสินเชื่อบางส่วนประมาณ ร้อยละ 20 ไปใช้ในการดำเนินงานนอกเหนือจากการรวบรวมยางจากสมาชิก

(4) ทศนคดีต่อโครงการ จากการสอบถามความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจากโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่าเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจในระดับมาก (คะแนน 7.55) ส่วนสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (คะแนน 9.17) โดยเห็นว่าเป็นการช่วยให้สถาบันเกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจ โดยมีต้นทุนเงินกู้ที่ต่ำจากการที่รัฐบาลช่วยชดเชยดอกเบี้ยให้บางส่วน อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือสมาชิกของสถาบันเกษตรกรด้วย

3.4) ข้อค้นพบ

(1) การเปลี่ยนหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็น การยางแห่งประเทศไทย ส่งผลต่อการเชื่อมโยงโครงการ ซึ่งต้องอาศัยความต่อเนื่องของโครงการ

(2) สถาบันเกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากยังมีปัญหาหนี้ค้างชำระเดิมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมถึงไม่สามารถปิดบัญชีประจำปีได้

(3) สถาบันเกษตรกรไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากราคายางไม่มีเสถียรภาพ ตกต่ำ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการรับซื้อยางจากเกษตรกร และมีความเสี่ยงในการขาดทุน อีกทั้งวงเงินกู้ที่ได้รับต่ำ ไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน

(4) สถาบันเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ยังขาดทักษะในการเตรียมความพร้อมทางด้านเอกสาร หลักฐานและการสมัครยื่นขอสินเชื่อ ทำให้การดำเนินการตามขั้นตอนเกิดความล่าช้า ส่งผลต่อการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันเกษตรกรด้วย

(5) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อใช้วงเงินที่ได้รับอนุมัติจากโครงการน้อย เนื่องจากราคายางพาราตกลง และมีความผันผวน ทำให้สถาบันเกษตรกรไม่มั่นใจในการรวบรวมรับซื้อยางเพื่อรอราคาได้

3.5) ข้อเสนอแนะ

- (1) การยางแห่งประเทศไทยควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
- (2) การยางแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรติดตาม ให้คำแนะนำ ประชุมหารือกับสถาบันเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน
- (3) ควรส่งเสริมสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา และสนับสนุนให้มีการใช้ยางพาราและผลิตภัณฑ์ในประเทศมากขึ้น

3.3.16 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) ความเป็นมาของโครงการ

สภาพเศรษฐกิจภาคการเกษตรโดยรวมมีปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยาง ที่มีปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามปกติ จากปัญหาราคายางพาราที่ตกต่ำซึ่งต่ำกว่าต้นทุนการผลิต และไม่มีเสถียรภาพมาตลอด ทำให้การหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อเนื่องถึงคลังสต็อกเศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ และส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐบาลได้เข้ามาแก้ไขปัญหาโดยดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง และโครงการมูลภัณฑ์กันชนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง เข้ารับซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยางตามราคาเป้าหมาย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะสั้น แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณที่มีจำกัด ทำให้ปริมาณยางที่รับซื้อยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับผลผลิตยางของประเทศทั้งหมด ส่งผลให้การผลักดันราคายางให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งยังต้องมีภาระดูแลสต็อกยางดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งค่าฝากเก็บ ดอกเบี้ย เจ้าหน้าที่บริหารจัดการ และอื่น ๆ ในขณะที่คุณภาพยางเสื่อมสภาพไปเรื่อย ๆ สวนทางกับต้นทุนที่สูงขึ้นทุกวัน ถือเป็นภาระอย่างยิ่งต่องบประมาณแผ่นดิน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว การยางแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมยางพาราไทย และผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำมีประสิทธิภาพ และลดภาระงบประมาณของรัฐบาล โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ให้มีการดูดซับยางพาราออกนอกระบบมาเก็บสต็อกของผู้ประกอบการในลักษณะหมุนเวียน (moving stock) เป็นการลดปริมาณยางในตลาด ซึ่งจะส่งผลให้ราคายางในตลาดปรับตัวเพิ่มขึ้น และมีเสถียรภาพมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลสนับสนุนดอกเบี้ยให้กับผู้เข้าร่วมโครงการในอัตราที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี พร้อมกับรัฐบาลไม่ต้องรับภาระซื้อ และเก็บสต็อกยางอีกต่อไป

กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ ประกอบด้วย การตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ คณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยฯ และคณะทำงานตรวจสอบสต็อกยางฯ การประชุมชี้แจง/ประชาสัมพันธ์โครงการกับกลุ่มเป้าหมาย การรับสมัครผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการ การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ การตรวจสอบสต็อกยาง และการชดเชยดอกเบี้ย

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อผลักดันราคายางให้สูงขึ้นใกล้เคียงหรือสูงกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางรักษาเสถียรภาพราคายางไม่ให้เกิดความผันผวน

(2) เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเกษตรกร สถาบันเกษตรกรชาวสวนยางผู้ประกอบการยางและรัฐบาลในการร่วมกันแก้ไขปัญหาราคายาง

(3) เพื่อลดภาระงบประมาณการจัดซื้อยางและการบริหารจัดการสต็อกยางพาราจากรัฐบาล

1.3) เป้าหมายของโครงการ

(1) ผลิตขี้บดขี้มูลจากกระบือประมาณ 350,000 ตัน หรือร้อยละ 11 ของผลผลิตยางแห้งทั้งปี ประมาณ 3,200,000 ตัน

(2) ราคาเป้าหมาย 65 บาท/กิโลกรัม (ราคาขายแผ่นนมควั่นชั้น 3 เป็นราคาประกาศของตลาดกลางยางพารา จากการยางแห่งประเทศไทย)

1.4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ

การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณสำหรับบริหารโครงการ จำนวน 2,000,000 บาท จากงบรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อใช้บริหารโครงการโดยมีวงเงินสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบกิจการยางเพื่อรวบรวมยางพาราผู้ยืม วงเงิน 20,000 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย (ส่วนกลาง) เกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 203,354 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.17 ของงบประมาณที่ได้รับ 2,000,000 บาท

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การบริหารจัดการโครงการ การยางแห่งประเทศไทยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ และคณะทำงาน ดังนี้

(1.1) คณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อ เป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ทำหน้าที่กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการดำเนินงานโครงการ กำหนดคุณสมบัติและพิจารณาให้ความเห็นชอบของผู้เข้าร่วมโครงการ กำหนดวงเงินจัดสรรและเงินชดเชยดอกเบี้ยของผู้เข้าร่วมโครงการ

(1.2) คณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ทำหน้าที่พิจารณาวงเงินชดเชยดอกเบี้ยของผู้เข้าร่วมโครงการ และเสนอวงเงินชดเชยดอกเบี้ยต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ เพื่อพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินชดเชยดอกเบี้ยแก่ผู้เข้าร่วมโครงการต่อไป

(1.3) คณะทำงานตรวจสอบตัวอย่างโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ทำหน้าที่ตรวจสอบตัวอย่างแห้ง (ยางแผ่นนมควั่น ยางแห้ง) รวมถึงความสามารถในการจัดเก็บสต็อกของผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละราย และรายงานการตรวจสอบตัวอย่างแห้งต่อคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยทุกเดือน

- (2) หลักเกณฑ์การรับสมัครเข้าร่วมโครงการ(คุณสมบัติของผู้ประกอบการ)
- (2.1) เป็นผู้ประกอบกิจการยางแห้ง (ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง)
- (2.2) เป็นผู้ประกอบการซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย และมีผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติไทย มากกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว
- (2.3) เป็นผู้ประกอบการที่ยื่นความจำนอง และสมัครเข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์และรายละเอียดของโครงการและขอรับการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยที่การยางแห่งประเทศไทย
- (3) การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารและคณะทำงานของโครงการฯ
- (3.1) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ การยางแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่จัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ดำเนินการได้ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75 ของเป้าหมาย 4 ครั้ง
- (3.2) การประชุมคณะทำงานตรวจสอบสต็อกยางโครงการฯ ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลโครงการกับคณะทำงานตรวจสอบสต็อกและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.50 ของเป้าหมาย 32 ครั้ง
- (3.3) การประชุมคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยโครงการฯ กำหนดเป้าหมาย 4 ครั้ง อยู่ระหว่างเตรียมการ
- (4) การจัดประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์โครงการกับกลุ่มเป้าหมาย
- (4.1) จัดประชุมคณะทำงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการได้ 1 ครั้ง เป็นไปตามเป้าหมาย
- (4.2) จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการ ดำเนินการได้ 20 ราย เป็นไปตามเป้าหมาย
- (4.3) ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมาคมยางพาราไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบกิจการยางที่ขึ้นทะเบียนกับ การยางแห่งประเทศไทย สื่อหนังสือพิมพ์ และโซเชียลเน็ตเวิร์ค
- 3.3) ผลได้ (Products)
- (1) ผู้ประกอบการสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 11 ราย มีความประสงค์จะจัดเก็บยางตามโครงการฯ จำนวน 126,876 ตัน
- (2) ผู้ประกอบการได้รับการอนุมัติสินเชื่อแล้ว 4 ราย วงเงิน 4,295 ล้านบาท ประสงค์จะจัดเก็บยาง 81,000 ตันต่อเดือน และอยู่ระหว่างการตรวจสอบเอกสารสต็อกยาง จำนวน 7 ราย

3.4) ข้อค้นพบ

ผู้ประกอบการยื่นความประสงค์เข้าร่วมโครงการน้อย และบางส่วนที่ยื่นความประสงค์แล้วได้ขอยกเลิก หรือชะลอการสมัครเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของโครงการ เช่น การรับซื้ออย่างตามราคาประกาศของตลาดกลางยางพาราของการยางแห่งประเทศไทย บวกไม่ต่ำกว่า 0.50 บาท/กิโลกรัม ซึ่งหากรับซื้อในราคาต่ำกว่าราคาที่กำหนดจะไม่ได้รับการชดเชยดอกเบี้ยในเดือนนั้น และการที่จะต้องเก็บสต็อกเพิ่มขึ้นให้เต็มความสามารถในการจัดเก็บสูงสุดอาจมีความเสี่ยงในการขาดทุนเนื่องจากราคารายางมีความผันผวน

3.5) ข้อเสนอแนะ

- (1) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และผ่านองค์กรด้านยางพาราและผู้ประกอบการ
- (2) ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น
- (3) ควรส่งเสริมสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา และสนับสนุนให้มีการใช้ยางพาราและผลิตภัณฑ์ในประเทศให้มากขึ้น

3.3.17 โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร

1) สาระสำคัญโครงการ

สืบเนื่องจากนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศไทยตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นและผลักดันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตามการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรยังขาดการพัฒนาต่อยอดด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ อันเนื่องมาจากขาดการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างการผลิต เทคโนโลยี เครื่องมือ และเครื่องจักร อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ ทดสอบ ทดลอง เพื่อการสร้างสรรคสินค้าหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมถึงผู้ประกอบการ SMEs ที่มีแนวคิดในการผลิตสินค้าต้นแบบ แต่ไม่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าต้นแบบ หรือบรรจุภัณฑ์ที่ดี เพื่อนำไปทดสอบตลาดได้ เนื่องจากไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะลงทุนในเครื่องจักรและอาคาร หรือไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการจ้างผลิต (Original Equipment Manufacturer : OEM) ซึ่งจำเป็นต้องสั่งผลิตสินค้าชิ้นต่ำในปริมาณมาก หรือไม่สามารถผลิตสินค้าให้มีต้นทุนต่อหน่วยที่เหมาะสม เพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์ ทำให้ผู้ประกอบการขาดโอกาสในการยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่

กระทรวงอุตสาหกรรมโดยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป จึงได้จัดทำโครงการยกระดับโครงสร้าง การผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (2) การพัฒนาผลิตภาพ/นวัตกรรมในวิสาหกิจอุตสาหกรรมเกษตร (3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และ (4) การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิรูปอุตสาหกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ พัฒนาการผลิตด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่การยกระดับโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างยั่งยืนและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ

- (1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร
- (2) เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและยกระดับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
- (3) เพื่อพัฒนาการรวมกลุ่ม และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูปในรูปแบบคลัสเตอร์

1.2) กิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

- (1) อบรม/สัมมนา บ่มเพาะ เกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ
- (2) พัฒนาผู้ประกอบการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น
- (3) จัดตั้งหน่วยผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปต้นแบบในพื้นที่

- (4) ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
- (5) ให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ
- (6) พัฒนาบุคลากรด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ
- (7) พัฒนาต้นแบบหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ และคู่มือประเมินความพร้อมในการปรับเปลี่ยนมาใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ
- (8) พัฒนาคัลส์เตอร์นวัตกรรมอาหารและเกษตรแปรรูป 5 ภูมิภาค โดยการ
- ประชาสัมพันธ์ รับสมัคร คัดเลือกวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมเข้าร่วมกิจกรรม
  - เปิดตัวโครงการพัฒนาคัลส์เตอร์นวัตกรรมอาหารและเกษตรแปรรูป
  - สร้างความสัมพันธ์และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ จัดทำแผนพัฒนาเครือข่าย
  - พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่าย สร้างระบบการบริหารจัดการสมาชิกในเครือข่าย และพัฒนาผู้นำเครือข่ายและผู้ประสานงาน ให้มีกลไกการขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง
  - จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้
  - เตรียมความพร้อมยกระดับบริการของ Industry Transformation Center (ITC) โดยการจัดหาครุภัณฑ์ เครื่องจักร เทคโนโลยีเกษตรแปรรูป มาให้บริการ พร้อมทั้งจัดจ้างลูกจ้างผู้เชี่ยวชาญสำหรับการสนับสนุนการบริการของศูนย์ ITC ระดับภาค
  - สร้างความตระหนักให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามาใช้บริการที่ ศูนย์ ITC

1.3) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

- (1) เป้าหมาย อบรมผู้ประกอบการ 55,000 ราย ส่งเสริมเทคโนโลยีแปรรูป 300 กลุ่ม ให้คำปรึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 200 กิจการ 400 ราย พัฒนาความเข้มแข็งผู้ประกอบการ 150 กิจการ และตั้งศูนย์ Industry Transformation Center : (ICT) 12 แห่ง
- (2) พื้นที่ดำเนินงาน 77 จังหวัด ทั่วประเทศ

1.4) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม งบประมาณ 163,879,100 บาท

2) วิธีการติดตามและประเมินผล

รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ 77 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ตลอดจนผู้ประกอบการ และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ใช้จ่ายนำเข้า โครงการฯ ได้รับงบประมาณ 163.879 ล้านบาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 110.043 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67.15 ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด

3.2) กระบวนการดำเนินงานโครงการ และผลได้

(1) กิจกรรมที่ 1 ป้อนนวัตกรรมอุตสาหกรรมแปรรูปไทย ผลการดำเนินงานภาพรวมไม่เป็นไปตามเป้าหมายในกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านอุตสาหกรรมแปรรูป เนื่องจากเกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนดำเนินการตามกิจกรรมโครงการได้ตามกำหนด ต้องขยายสัญญาจากเดิม 30 กันยายน 2561 เป็น 30 ธันวาคม 2561 สำหรับเป้าหมายการอบรมจำนวน 50,000 ราย ดำเนินการแล้ว 30,000 ราย โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการปัจจุบันมีการจัดตั้งหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมแปรรูปต้นแบบในพื้นที่แล้ว 50 กลุ่ม ครบตามเป้าหมาย ส่วนด้านเทคโนโลยีการแปรรูป 300 กลุ่ม ปัจจุบันคัดเลือกได้แล้ว 300 กลุ่ม อยู่ระหว่างการส่งเสริมและพัฒนาคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกิจกรรมดำเนินการร่วมกับสภาเกษตรกรแห่งชาติ องค์กรบริหารส่วนตำบล และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ปัญหาและอุปสรรค ข้อมูลเกษตรกรบางส่วนมีความคลาดเคลื่อน เช่น เลขบัตรประชาชน และไม่มีเบอร์โทรศัพท์ของผู้เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกรบางรายสมัครผ่านสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด และเป็นคนกลางในการติดต่อประสานงาน

(2) กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาผลิตภาพนวัตกรรมในวิสาหกิจอุตสาหกรรมแปรรูป โดยภาพรวมยังเป็นไปตามเป้าหมาย งบประมาณเพียงพอ และทันเวลา สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ คือ แผ่นพับ Website และ Line ผลการดำเนินงานใน กิจกรรมที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย ดังนี้

(2.1) กิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ได้ผู้ประกอบการทั้ง 100 กิจการแล้ว และอยู่ระหว่างการให้คำแนะนำโดยที่ปรึกษา การคัดเลือกสถานประกอบการหรือกลุ่มวิสาหกิจในอุตสาหกรรมเป้าหมาย มุ่งเน้นที่ผู้ประกอบการที่มีความสนใจและต้องการเพิ่มผลิตภาพโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบ ฮาร์ดแวร์ หรือซอฟต์แวร์

(2.2) กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ มีเป้าหมายการพัฒนา 100 กิจการ 400 ราย และ 4 ต้นแบบ ผลการดำเนินงาน มีดังนี้

- ได้ผู้ประกอบการทั้ง 100 กิจการแล้ว โดยการคัดเลือก มุ่งเน้นสถานประกอบการที่เป็นสถานประกอบการในอุตสาหกรรมเป้าหมาย และมีความสนใจที่ต้องการเพิ่มผลิตภาพโดยเทคโนโลยีอัตโนมัติ

- บุคลากรด้านเทคโนโลยีอัตโนมัติได้รับการพัฒนาแล้ว 300 ราย จากเป้าหมาย 400 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.00 โดยเทคโนโลยีอัตโนมัติ ที่ถ่ายทอดให้บุคคลากรได้แก่เรียนรู้งานของระบบ Sensor เพื่อนำไปประยุกต์ใช้การเขียนโปรแกรม PLC เพื่อควบคุมเครื่องจักรตามการตั้งโปรแกรมการทำงาน

- หน่วยงานต้นแบบ และระบบอัตโนมัติ ได้รับการพัฒนาแล้ว 4 ต้นแบบ จากเป้าหมาย 4 ต้นแบบ โดยการคัดเลือกจากสถานประกอบการที่พบปัญหา และจำเป็นต้องใช้หุ่นยนต์ ต้นแบบ และระบบอัตโนมัติในการทำงาน โดย ทั้ง 2 กิจกรรม ได้มีการตรวจรับงานงวดที่ 1 แล้ว (เป็นไปตาม หน่วยงานที่กำหนดในงวดที่ 1) ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามเนื้องานในงวดที่ 2 และ 3

ปัญหาและอุปสรรค ที่พบในกิจกรรมที่ 2 คือ

- ระยะเวลาการดำเนินโครงการจำกัด มีระยะเวลาดำเนินงานที่กระชั้น
- ด้วยระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ผู้ประกอบการได้รับความช่วยเหลือ ไม่เต็มที่ ไม่สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคตามความต้องการที่มีอยู่และ SMEs มีความต้องการให้วิเคราะห์ เพื่อพัฒนา การผลิตในกิจการของตนเองเพิ่มเติม ทำให้โครงการไม่สามารถพัฒนาสถานประกอบการได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ

- สถานประกอบการบางแห่ง ต้องการความช่วยเหลือในรูปแบบของ การติดตั้งหุ่นยนต์ และระบบอัตโนมัติในสถานประกอบการมากกว่ารูปแบบการดำเนินการให้คำปรึกษา ด้านการจัดการเพื่อเพิ่มผลิตภาพ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยงบประมาณที่จำกัด

(2.3) กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความ เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ผลการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 3 เป็นไปตามเป้าหมายโดยมีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ได้ครบตามที่โครงการกำหนด คือ 5 กลุ่ม / 150 กิจการ และมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นไปตาม กระบวนการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมในรูปแบบคลัสเตอร์ งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อกิจกรรมการ ดำเนินงาน และแต่ไม่ทันเวลา ควรได้รับในช่วงงบประมาณปกติ สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการ คือ แผ่นพับ สื่อบุคคลในการลงพื้นที่ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ดำเนินการ พัฒนาใน 5 กลุ่ม / 150 กิจการ โดยรวบรวมจากผู้ประกอบการที่มีการกระจุกตัวในพื้นที่ใกล้เคียงกันใน รัศมีไม่เกิน 100 กิโลเมตร ที่มีการเกี่ยวข้องเกี่ยวกัน และมีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ เพียงพอและเหมาะสม ดังนั้นเพื่อให้การรวมกลุ่มคลัสเตอร์เกิดผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ คือ ธุรกิจที่ใน เครือข่าย มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น/ผลิตภัณท์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น โครงการได้ดำเนินการ ดังนี้

- จัดสัมมนาสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เป็นคลัสเตอร์และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มให้เกิดการขับเคลื่อนเป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนที่มีสอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของกลุ่ม ในการให้ คำปรึกษาแนะนำ

- จัดทำโครงสร้างคณะกรรมการบริหารกลุ่มประกอบด้วยประธาน รองประธาน เหนรัญญิก กรรมการด้านต่าง ๆ แบ่งหน้าที่ชัดเจนและมีผู้ประสานงานคลัสเตอร์ (Cluster Development Agent : CDA) ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกลุ่มให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุม การพัฒนาทุกด้านของธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด บุคคลากร และเงินทุน

- จัดเวทีเสวนา Focus Group และการประชุมระดมความเห็น เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหัวข้อชัดเจนในการเสวนา เช่น แลกเปลี่ยนข้อมูล วัตถุประสงค์ และการตลาด

ทั้งนี้ผลลัพธ์ (Outcome) ตามตัวชี้วัด คือ ธุรกิจในเครือข่ายมีผลผลิตภาพเพิ่มขึ้น หรือผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น อยู่ระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล

(2.4) กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิรูปอุตสาหกรรมผลการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 4 เป็นไปตามเป้าหมาย โดยการดำเนินงานในกิจกรรมนี้ประกอบด้วย

- การจัดหาครุภัณฑ์เครื่องจักรเทคโนโลยีเกษตรแปรรูป (ครุภัณฑ์ 15 รายการ) ประกอบด้วย เครื่องตัดเอนกประสงค์ เครื่องพิมพ์แบบหมึกชนิด เครื่องพิมพ์ผลึกอินทรีย์ เครื่องซีลฟาวด์ เครื่องซีลสุญญากาศ เครื่องสกัดสมุนไพร เครื่องอบแห้งแบบพ่นฝอย เครื่องทำสารชั้น เครื่องอบแห้งแบบเยือกแข็ง เครื่องทอดสุญญากาศ เครื่องนึ่งสุญญากาศ เครื่องบรรจุอาหาร เครื่องอบแห้งแบบพ่นฝอยแบบอัลตราโซนิก เครื่องบดสมุนไพรละเอียด และเครื่องปิดฝากระป๋อง การจัดซื้อครุภัณฑ์ทั้ง 15 รายการ เบิกจ่ายรวม 3 งวด ปัจจุบันครุภัณฑ์ทั้ง 15 รายการ มีการเบิกจ่ายงวดที่ 1 ไปแล้ว ทั้งนี้มีการเบิกจ่ายงวดที่ 2 แล้ว 6 รายการ และเบิกจ่ายงวดที่ 3 แล้ว 2 รายการ ครุภัณฑ์ทั้ง 15 รายการ ที่จัดซื้อนั้น มีบางศูนย์ ITC ไม่ได้รับ เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องพิมพ์แบบหมึกชนิด เครื่องสกัดสมุนไพร เครื่องอบแห้งแบบพ่นฝอย เครื่องทำสารชั้น เครื่องอบแห้งแบบเยือกแข็ง เครื่องทอดสุญญากาศ เครื่องนึ่งสุญญากาศ และเครื่องบรรจุอาหาร ดังนั้นหากผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าวทดลองที่ไม่มีในศูนย์ ITC นั้น ๆ จะไม่สามารถดำเนินการได้

- การจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการสาธิตการบริการของศูนย์ Industry Transformation Center (ITC) ในรูปแบบของ Mobile Kiosk (ครุภัณฑ์ 11 รายการ) ประกอบด้วย ตู้แสดงผลงานวัสดุตกแต่งและอุปกรณ์ โทรทัศน์ LED ขนาด 40 นิ้ว ไฟส่องสว่าง โตะ เก้าอี้สำหรับให้คำปรึกษาแนะนำ เคาน์เตอร์ ชั้นแสดงผลผลิตภัณฑ์ บอร์ดนิทรรศการ กล้องเก็บอุปกรณ์ ป้ายพร้อมโครงสร้าง และชุดเครื่องเสียงขนาดเล็กเคลื่อนที่ กิจกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ข้างต้น ดำเนินการโดย กองพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่จัดซื้อจัดหา ครุภัณฑ์ทั้ง 26 รายการ และส่งมอบให้กับศูนย์ ITC ทั้ง 12 ศูนย์ โดยทุกรายการจัดหาจำนวน 12 ชุด ยกเว้น ตู้แสดงผลผลงาน 48 ชุด และโทรทัศน์ LED 40 นิ้ว จำนวน 36 ชุด ทุกรายการดำเนินการเบิกจ่ายในงวดที่ 1 ไปแล้ว และครุภัณฑ์ทั้งหมดคาดว่าจะไม่สามารเบิกจ่ายได้ทันภายในเดือนกันยายน 2561 จึงได้ดำเนินการขอกันเงินเหลือปีไว้แล้ว โดยมีแผนการเบิกจ่ายงบประมาณให้ทั้งหมดให้เสร็จสิ้นภายในเดือนธันวาคม 2561 สำหรับการสร้างความตระหนักเพื่อสร้างการรับรู้การบริการของศูนย์ ITC ทั้ง 12 ศูนย์ ให้แก่ผู้ประกอบการ และการจัดจ้างลูกจ้างและผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการสนับสนุนการบริการของศูนย์ ITC ระดับภาค (36 ราย) ดำเนินการโดยศูนย์ ITC ภาค ทั้ง 12 ศูนย์ ซึ่งเป็นการจ้างผู้เชี่ยวชาญและลูกจ้างในการให้บริการ ของศูนย์

และจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับผู้ประกอบการและผู้ที่สนใจในพื้นที่เข้ามาใช้บริการของทั้ง 12 ศูนย์ ซึ่งแต่ละศูนย์ได้เริ่มดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในกิจกรรมที่ 4 คือ

- ขาดความต่อเนื่องของงบประมาณ ทั้งงบประมาณในการบำรุงรักษาเครื่องจักร การจ้างบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ค่าสาธารณูปโภค และค่าดำเนินการอื่น ๆ

- ขาดความต่อเนื่องของเครื่องจักรในกระบวนการผลิต และเครื่องมือตรวจวัด ทดสอบต่าง ๆ (เครื่องวัดความชื้น ความหวาน หรือเครื่องชั่ง)

- ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ เมื่อหมดงบประมาณก็ไม่ได้มีการจ้างผู้เชี่ยวชาญต่อ

- ขาดฐานข้อมูลและระบบฐานข้อมูลเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อ และ

ประสานงานอย่างเป็นระบบ

3.3) ผลลัพธ์เบื้องต้น ผลลัพธ์โดยตรงจากโครงการนี้คือ การพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และพัฒนาธุรกิจเดิมที่มีการดำเนินการอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการผลิต แปรรูป มีผลผลิตเพิ่มขึ้น/ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งจะต้องรวบรวมข้อมูลหลังโครงการสิ้นสุด อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ทางอ้อมเบื้องต้น สามารถประเมินได้จากความคิดเห็นของเกษตรกร และสถานประกอบการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการ

(1.1) ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า มีเกษตรกรได้รับทราบข่าวสารโครงการผ่านการประชุมมากที่สุด 8.00 คะแนนรองลงมาคือ สื่อแผ่นพับ 7.00 คะแนน และสื่ออื่น ๆ 6.20 คะแนน เช่น หนังสือหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สภาเกษตรกร (ตารางที่ 3.109)

ตารางที่ 3.109 การรับทราบข่าวสารโครงการผ่านสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ

สื่อประชาสัมพันธ์	คะแนน	แปลผล
1. การประชุม	8.00	มาก
2. สื่อแผ่นพับ	7.00	มาก
3. สื่ออื่น ๆ	6.20	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

(1.2) ด้านทัศนคติ/ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ คือ ความรู้ ความสามารถของวิทยากร/ที่ปรึกษา การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพการดำเนินงานโครงการของที่ปรึกษาเนื้อหาหลักสูตร การอบรมพัฒนาตรงกับความต้องการที่ ผลการประเมินความคิดเห็นของเกษตรกร

ในเรื่องดังกล่าวข้างต้น พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อความรู้ ความสามารถของวิทยากร/ที่ปรึกษา ที่มาให้ความรู้ที่ระดับ 9.2 คะแนน รองลงมาคือการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินงานของที่ปรึกษา โดยมีความพึงพอใจที่ระดับ 9.00 และ 8.80 คะแนน ตามลำดับ โดยเกษตรกรเห็นว่าโครงการนี้ จะทำให้มีรายได้ที่ยั่งยืนที่ 8.2 คะแนน (ตารางที่ 3.110)

ตารางที่ 3.110 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1) ความรู้ ความสามารถของวิทยากร/ที่ปรึกษาที่มาให้ความรู้	9.20	มากที่สุด
2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ	9.00	มากที่สุด
3) การดำเนินงานโครงการของที่ปรึกษา	8.80	มากที่สุด
4) เนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนาตรงกับความต้องการ	8.60	มากที่สุด
5) โครงการนี้ทำให้มีรายได้ที่ยั่งยืน	8.20	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ (SMEs) ต่อโครงการ ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ประกอบการในพื้นที่เกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่ารับทราบข่าวสารผ่านสื่อ Line มากที่สุด 9.90 คะแนน รองลงมา คือ Facebook 9.00 คะแนน Website 7.50 คะแนน การประชุม 7.25 คะแนน และสื่ออื่น ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ แผ่นพับ วิทยุ ใบปลิว ประมาณ 2 - 6 คะแนน (ตารางที่ 3.111)

ตารางที่ 3.111 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์โครงการ

สื่อประชาสัมพันธ์	คะแนน	แปลผล
1. Line	9.90	มากที่สุด
2. Facebook	9.00	มากที่สุด
3. Website	7.50	มาก
4. การประชุม	7.25	มาก
5. โทรทัศน์	5.00	ปานกลาง
6. แผ่นพับ	4.60	น้อย
7. วิทยุ	4.50	น้อย
8. ใบปลิว	4.00	น้อย
9. สื่ออื่น ๆ	2.50	น้อย

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ด้านทัศนคติ/ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ (SMEs) ที่มีต่อโครงการ การประเมินความคิดเห็นของ SMEs ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ คือ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการ การให้คำปรึกษาของที่ปรึกษาเนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนาตรงกับความต้องการ ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ธุรกิจ และความรู้มีความสามารถของที่ปรึกษา ผลการประเมินความคิดเห็นของ SMEs ที่มีต่อโครงการ พบว่า SMEs เห็นว่าโครงการนี้ SMEs ให้คะแนนการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการและการให้คำปรึกษาของที่ปรึกษาที่ระดับ 9.00 คะแนน รองลงมา คือ เนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนาตรงกับความต้องการ และเห็นว่าโครงการนี้จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ธุรกิจที่ระดับ 8.8 คะแนนเท่ากัน นอกจากนี้ SMEs ยังเห็นว่า โครงการนี้จะทำให้ธุรกิจมีรายได้มากยิ่งขึ้นที่ระดับ 8.75 คะแนน (ตารางที่ 3.112)

ตารางที่ 3.112 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของ SMEs ที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1) ความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการ	9.00	มากที่สุด
2) การให้คำปรึกษาของที่ปรึกษา	9.00	มากที่สุด
3) เนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนาตรงกับความต้องการ	8.80	มากที่สุด
4) โครงการนี้จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ธุรกิจ	8.80	มากที่สุด
5) โครงการนี้จะทำให้ธุรกิจท่านมีรายได้มากยิ่งขึ้น	8.75	มากที่สุด
6) ที่ปรึกษาที่มาอบรมให้ความรู้มีความสามารถ	8.60	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4) สรุปข้อค้นพบ/ปัญหาอุปสรรค

4.1) จากความคิดเห็นของเกษตรกรและ SMEs พบว่า โครงการมีประโยชน์ต่อ ทั้ง 2 กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และพัฒนาธุรกิจ SMEs เดิมที่มีการดำเนินการอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการผลิต แปรรูป มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น/ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

4.2) การดำเนินงานโครงการมีอุปสรรคในการติดต่อกับเกษตรกรที่สนใจเข้าอบรม เพื่อพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากความคลาดเคลื่อนของข้อมูลเลขบัตรประจำตัวประชาชน และไม่มีเบอร์โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกับผู้เข้าร่วมอบรม ทำให้เป็นอุปสรรคในการสำรวจเพื่อประเมินผล

4.3) ระยะเวลาการดำเนินงานสั้น ทำให้การพัฒนา SMEs เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงการผลิต การแปรรูป มีผลิตภาพ/ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ยังไม่เห็นผลชัดเจน เนื่องจากการพัฒนาดังกล่าว ต้องใช้เวลาผลักดันต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป ผลลัพธ์ของโครงการจึงยังไม่เห็นผลเท่าที่ควร

4.4) ครัวเรือนที่สนับสนุนให้แก่ศูนย์ ITC ไม่ครบทุกศูนย์ ดังนั้นหากพื้นที่ใดมี SME ที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แต่ไม่มีอุปกรณ์ให้ทดลองในพื้นที่จะเป็นอุปสรรคในการพัฒนา

4.5) โครงการพัฒนาต้องการความต่อเนื่อง ดังนั้น หากเครื่องจักร อุปกรณ์ ตลอดจนที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำ SMEs ดำเนินการได้เพียง 1 ปี จะทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนา SMEs ต่อไปในอนาคต

5) ข้อเสนอแนะ

5.1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตร/กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินโครงการสร้างผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยใช้ฐานข้อมูลเกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และใช้วิธีการพัฒนาโดยกระทรวงอุตสาหกรรม

5.2) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พิจารณาวางแผนของงบประมาณ/โครงการ สนับสนุนเกษตรกร/SMEs ต่อเนื่องในช่วง 2 -3 ปี ในงบประมาณปกติ

3.3.18 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

1) สารสำคัญของโครงการ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย โดยมีจำนวน SMEs จำนวนกว่า 3 ล้านราย มีการจ้างงานในกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs ถึง 10.7 ล้านราย หรือคิดเป็นร้อยละ 80.4 ของการจ้างงานทั้งหมด (ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2559, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สสว.) ดังนั้น การปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานภายใต้ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ประกอบการ SMEs ผนวกกับความผันผวนจากทิศทางของค่าเงิน การปรับเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนวัตถุดิบ การขยับขึ้นของราคาน้ำมัน อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ย รวมถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคอุตสาหกรรมโดยมีแรงจูงใจจากผลต่างค่าจ้างและสวัสดิการที่แรงงานได้รับ ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปซึ่งมีสัดส่วน 85,000 ราย ในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก

วิธีหนึ่งที่ผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ โดยการลดระยะเวลาและต้นทุนการผลิต ลดภาระการพึ่งพิงกำลังแรงงาน ขณะเดียวกันสามารถเพิ่มกำลังการผลิตให้สูงขึ้นตาม ซึ่งเป็นการมองภาพรวมของระบบการผลิตทั้งหมด ตั้งแต่กระบวนการผลิตสินค้า กระบวนการขนส่งและกระจายสินค้า รวมถึงการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มทักษะฝีมือทรัพยากรแรงงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้ประกอบการอาจคิดหาวิธีตัดลดขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อนลง เช่น การปรับเปลี่ยนสถานที่วางเครื่องจักร เพื่อลดเวลาการประกอบ และขนถ่ายสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ ได้แก่ ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด โดยการนำเทคโนโลยี หรือระบบอัตโนมัติเข้ามาใช้ในการผลิต หรือใช้เทคนิค Productivity Improvement Tools (เครื่องมือการปรับปรุงการเพิ่มผลิตภาพเชิงบูรณาการ) เช่น Lean-Kaizen เพื่อลดต้นทุนจากความสูญเปล่า TPM – Total Productive Maintenance เพื่อลดความสูญเสียที่เครื่องจักร TQM – Problem Solving Techniques เพื่อลดความสูญเสียจากของเสียในกระบวนการผลิต เป็นต้น นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการธุรกิจสามารถนำระบบดิจิทัลมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในทุกขั้นตอนธุรกิจอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อลดผลกระทบการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายจากการเพิ่มผลิตภาพซึ่งจะช่วยชดเชยภาระจากค่าแรงที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้ SMEs มีการบริหารจัดการธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

2) วัตถุประสงค์โครงการ

2.1) เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การลดความสูญเปล่า การลดต้นทุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ

2.2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ และบุคลากรในสถานประกอบการ SMEs ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

3) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

3.1) เป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพสถานประกอบการ 2,000 กิจการ และจำนวนผู้ประกอบการ 4,000 ราย

3.2) พื้นที่ดำเนินงาน 77 จังหวัด ทั่วประเทศ

4) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม งบประมาณ 200,000,000 บาท

5) วิธีการติดตามประเมินผล

5.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) พื้นที่เป้าหมาย ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดที่ดำเนินการ

(2) กลุ่มตัวอย่าง

(2.1) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค ภาคละ 1 ราย

(2.2) ผู้ประกอบการ จังหวัดละ 1 ราย

6) ผลการติดตามประเมินผล

6.1) ปัจจัยนำเข้า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรโครงการฯ ได้รับงบประมาณ 200 ล้านบาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 163.842 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 81.92 ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด

6.2) ผลการดำเนินงานโครงการ พบว่า

(1) ผู้ผ่านการอบรม (workshop) และให้คำปรึกษาเชิงลึก ณ สถานประกอบการ 1,545 กิจการ จากเป้าหมาย 2,000 คิดเป็นร้อยละ 77.25 โดยแบ่งเป็น กลุ่ม SMEs ทั่วไป 1,128 กิจการ จากเป้าหมาย 1,600 กิจการ 70.50 และกลุ่ม SMEs ที่มีศักยภาพ 417 กิจการ จากเป้าหมาย 400 คิดเป็นร้อยละ 104.25

(2) จำนวน SMEs ที่มีต้นทุนลดลง อยู่ระหว่างดำเนินการ

(3) จำนวน SMEs ที่มียอดขายเพิ่มขึ้น อยู่ระหว่างดำเนินการ

(4) งบประมาณที่เบิกจ่าย 163.8420 ล้านบาท จากเป้าหมาย 200 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 81.92

6.3) ความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์โครงการของเจ้าหน้าที่ จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ระดับ ผอ.กลุ่มงานขึ้นไป ในพื้นที่พบว่า มีการใช้สื่ออื่น ๆ มากที่สุด 8 คะแนน สื่ออื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ รองลงมา คือ การประชุม 8.37 คะแนน และสื่อ Facebook 7.81 คะแนน (ตารางที่ 3.113)

ตารางที่ 3.113 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์
โครงการ

สื่อประชาสัมพันธ์	คะแนน
1. สื่ออื่น ๆ	9.20
2. การประชุม	8.37
3. Facebook	7.81
4. Tv	7.60
5. Website	7.35
6. วิทยู	7.00
7. แผ่นพับ	7.00
8. Line	6.89
9. ใบปลิว	6.60

ที่มา : จากการสำรวจ

ความคิดเห็นของ SMEs ผู้เข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ พบว่า มีการใช้สื่อการประชุมมากที่สุด 8.61 คะแนน รองลงมา คือ Facebook 8.40 คะแนน และสื่อ Line 7.93 คะแนน (ตารางที่ 3.114)

ตารางที่ 3.114 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์
โครงการ

สื่อประชาสัมพันธ์	คะแนน
1. การประชุม	8.61
2. Facebook	8.40
3. Line	7.93
4. Website	7.61
5. สื่ออื่น ๆ	6.60
6. ใบปลิว	6.50
7. แผ่นพับ	5.80
8. Tv	5.60
9. วิทยู	4.80

ที่มา : จากการสำรวจ

6.4) ผลได้

(1) มีวิสาหกิจสมัครเข้าร่วมแล้ว 747 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 37.35 ของเป้าหมาย 2,000 กิจการ

(2) มีวิสาหกิจที่ผ่านคุณสมบัติ เพื่อคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 117 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 5.85 ของเป้าหมาย

6.5) ผลลัพธ์เบื้องต้น อยู่ระหว่างรอผลการดำเนินงานจากกระทรวงอุตสาหกรรม

6.6) ความพึงพอใจ ด้านทัศนคติ/ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของ SMEs ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อโครงการการสำรวจความคิดเห็นของ SMEs ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความคิดเห็นของ SME ที่มีต่อความสำเร็จโครงการโดยภาพรวมมีคะแนน 8.00 คะแนน พบว่า การให้คำปรึกษาของที่ปรึกษา มีคะแนนมากที่สุด 8.60 คะแนน รองลงมาคือ ที่ปรึกษาที่มาให้ความรู้ความสามารถ 8.55 คะแนน และเนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนา และการปรึกษาแนะนำตรงกับความต้องการโครงการนี้จะทำให้อธุรกิจท่านมีรายได้มากยิ่งขึ้น 8.46 คะแนน (ตารางที่ 3.115)

ตารางที่ 3.115 ความพึงพอใจ/ความคิดเห็นของ SMEs ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	คะแนน
1) การให้คำปรึกษาของที่ปรึกษา	8.60
2) ที่ปรึกษาที่มาให้ความรู้ความสามารถ	8.55
3) เนื้อหาหลักสูตรการอบรมพัฒนา และการปรึกษาแนะนำตรงกับความต้องการ	8.46
4) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินกิจการ	8.42
5) โครงการนี้จะสามารถลดของเสีย/ลดต้นทุน/เพิ่มยอดขาย ให้ธุรกิจ	8.22
6) โครงการจะสามารถลดต้นทุนให้ธุรกิจ	7.81
7) โครงการนี้จะทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้น	7.67

ที่มา : จากการสำรวจ

7) ข้อค้นพบ

จากการสำรวจในพื้นที่ พบว่า ระยะเวลาในการอบรมน้อยเกินไป และมีการอบรมแบบเร่งด่วน ซึ่งเจ้าของธุรกิจไม่ได้เตรียมความพร้อมในการไปอบรม และภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ

3.3.19 โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิภาค

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ

(1) เพื่อพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการสร้างมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมและชุมชนผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ให้เป็นมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เทียบเท่ามาตรฐานสากลรองรับตลาดในประเทศ

(2) เพื่อส่งเสริมเกษตรกรในระบบเกษตรปลอดภัย (GAP) ให้สามารถพัฒนาเข้าสู่กระบวนการเกษตรอินทรีย์มาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

(3) เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงการตลาดภาครัฐ และการตลาดในประเทศทุกระดับรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยกลไกทุกภาคส่วนเข้ามาเชื่อมประสานสนับสนุน

(4) เพื่อการติดตามประเมินผลแบบเสริมพลังการดำเนินงานของโครงการฯ โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือให้ได้นวัตกรรม นำความรู้และนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้และขยายผลในการดำเนินงานบริหารสินค้าเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่ของกระทรวงพาณิชย์ในปีต่อ ๆ ไป ให้เต็มพื้นที่ทั้งประเทศ 77 จังหวัด

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เกษตรกรผู้สนใจทำการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์จำนวน 600 ราย ในพื้นที่ 6 จังหวัดได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน น่าน และสกลนคร

1.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ

หน่วยงานหลัก กองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

หน่วยงานสนับสนุน จำนวน 32 หน่วยงาน

งบประมาณที่ได้รับ จำนวน 6,118,600 บาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้สำรวจข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ กองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ 6 จังหวัด จำนวนเกษตรกรทั้งหมด 105 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน

3) ผลการประเมิน

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ รวมทั้งสิ้น 6.1186 ล้านบาท ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561) พบว่ามีการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมดจำนวน 4.7461 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.56 ของงบประมาณที่ได้รับ โดยสามารถดำเนินการอบรมได้ครบทุกหลักสูตร/ทุกกิจกรรม เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ โดยมีงบประมาณคงเหลือจำนวน 1.3724 ล้านบาท และมีเกษตรกรจังหวัดข้างเคียงมีความประสงค์ให้ช่วยจัดโครงการฯเพิ่มเติม ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ พิจิตร และนครพนม แต่ไม่สามารถดำเนินการให้ได้เนื่องจากสิ้นสุทธระยะเวลาดำเนินโครงการแล้ว

(2) เกษตรกรที่สนใจทำเกษตรแบบอินทรีย์ ในระยะแรกของการดำเนินการโครงการ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ มีการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการและจัดอบรมเกษตรกรไปแล้ว 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน สุพรรณบุรี น่าน และกาญจนบุรี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 544 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.66 ของเป้าหมาย 600 ราย (100 ราย/จังหวัด) ได้แก่ (1) จังหวัดสกลนคร เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 127 ของเป้าหมาย (2) จังหวัดเพชรบุรี เกษตรกรสมัคร เข้าร่วมโครงการ 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 ของเป้าหมาย (3) จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 81 ราย คิดเป็นร้อยละ 81 ของเป้าหมาย (4) จังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 84 ของเป้าหมาย (5) จังหวัดน่าน เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 66 ของเป้าหมาย และ (6) จังหวัดกาญจนบุรี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 111 ของเป้าหมาย ต่อมาโครงการได้รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการและจัดอบรมเกษตรกรเพิ่มขึ้นอีก 2 จังหวัด ได้แก่ (1) จังหวัดอุดรธานี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 126 ราย และ (2) จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 181 ราย รวมเกษตรกรที่เข้าโครงการทั้งหมด 851 ราย ในพื้นที่ 8 จังหวัด (ตารางที่ 3.116)

ตารางที่ 3.116 เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

จังหวัด	เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ		
	เป้าหมาย (ราย)	ผลการดำเนินงาน (ราย)	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย			
1. สกลนคร	100	127	127
2. เพชรบุรี	100	75	75
3. แม่ฮ่องสอน	100	81	81
4. สุพรรณบุรี	100	84	84
5. น่าน	100	66	66
6. กาญจนบุรี	100	111	111
รวม	600	544	90.66
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม			
1. อุตรธานี	-	126	-
2. เพชรบูรณ์	-	181	-
รวม	-	307	-
รวมทั้งหมด	600	851	141.87

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

(3) องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีการจัดอบรมเกษตรกรจำนวน 4 หลักสูตรคือ (1) หลักสูตรระดับต้น (การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด) ซึ่งมีการจัดอบรม 1 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 100 ราย/จังหวัด (2) หลักสูตรระดับกลาง (Train For Trainer) เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ให้สามารถนำเครื่องมือจากการอบรมไปตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ และเตรียมความพร้อมสู่การรับรองแปลงในระดับจังหวัด ระยะเวลาการจัดอบรม 3 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 50 รายต่อจังหวัด (3) หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ ระยะเวลาการจัดอบรม 3 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 50 รายต่อจังหวัด และ (4) หลักสูตรพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) โดยเป็นการฝึกอบรมผู้นำเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรในการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด และการบริหารระบบตลาดโดยระบบสารสนเทศ ระยะเวลาการจัดอบรม 1 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 20 รายต่อจังหวัด ซึ่งเกษตรกรหนึ่งรายสามารถเข้าร่วมการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การจัดตั้งคณะทำงาน กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค โดยมีรองอธิบดีกรมการค้าภายใน ที่กำกับดูแลกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ นโยบายสมุนไพรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมี องค์กรมหาชน อาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะทำงาน และผู้แทนกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 เป็นคณะทำงานและเลขานุการ

คณะทำงานฯ ดังกล่าว มีหน้าที่ดังนี้ 1) กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค 2) กำหนดแนวทางพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการสร้างมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาเชื่อมโยงการตลาดประชารัฐ และการตลาดในประเทศทุกระดับ เพื่อรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS 3) กำหนดแนวทางการวางระบบบริหารจัดการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตลาดสินค้าอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ 4) รายงานผลการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค ต่ออธิบดีกรมการค้าภายในเป็นประจำทุกเดือน และ 5) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการจัดประชุมแล้ว 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561 เพื่อกำหนดแนวทางในดำเนินงานโครงการ และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2561 เพื่อรายงานผลการดำเนินโครงการ และที่ประชุมได้มีมติให้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการจำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี และเพชรบูรณ์

(2) การจัดฝึกอบรม ในการจัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ฯ มีเป้าหมายดำเนินการใน 6 จังหวัดและดำเนินการเพิ่มอีก 2 จังหวัดรวมเป็น 8 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดจะมีการจัดฝึกอบรมทั้ง 4 หลักสูตร หลักสูตรละ 1 ครั้ง ซึ่งเกษตรกรสามารถเข้ารับ การอบรมได้ทุกหลักสูตร หรือเลือกอบรมในหลักสูตรเฉพาะที่สนใจก็ได้ จากการดำเนินงานพบว่า มีการจัดฝึกอบรมแล้วใน 8 จังหวัด จำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ จังหวัดสกลนคร เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน สุพรรณบุรี น่าน กาญจนบุรี อุดรธานี และเพชรบูรณ์

(3) การจัดประชุมเจรจาการค้าและจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการตลาด

(3.1) การจัดประชุมเจรจาการค้า โครงการฯ ได้ดำเนินการจัดประชุมเจรจาการค้าแล้วทั้งหมด 8 จังหวัด โดยจัดประชุมจังหวัดละ 1 ครั้ง รวมทั้งหมด 8 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้

- จังหวัดสกลนคร จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 2 ส.ค. 61 ณ โรงแรมเดอะมาเจสติก

- จังหวัดเพชรบุรี จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 5 ก.ย. 61 ณ โรงแรมไทมอนด์

- จังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 30 ส.ค. 61 ณ โรงแรม อิมพีเรียลธารา
- จังหวัดสุพรรณบุรี จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 61 ณ โรงแรม ศรีอุทอง - แกรนด์
- จังหวัดน่าน จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 61 ณ โรงแรมน้ำทองน่าน
- จังหวัดกาญจนบุรี จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 27 ส.ค. 61 ณ โรงแรมผิงหวาน รีสอร์ทแอนด์สปา
- จังหวัดอุดรธานี จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 20 ก.ย. 61 ณ โรงแรมนภาลัย
- จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดประชุมฯ เมื่อวันที่ 27 ก.ย. 61 ณ โรงแรม เอสอาร์ เรสซิเด้นส์

(3.2) กิจกรรมเชื่อมโยงตลาดโครงการฯ ได้ดำเนินการการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงตลาดแล้วทั้งหมด 8 จังหวัด โดยมีการจัดกิจกรรมจังหวัดละ 3 ครั้ง รวมทั้งหมด 24 ครั้ง ดังนี้

- จังหวัดสกลนคร ครั้งที่ 1 จัดกิจกรรมในงาน Natural Expo Southeast Asia 2018 เมื่อวันที่ 12 - 15 ส.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมที่ Tops @ Robinson เมื่อวันที่ 4 - 5 ส.ค. 61 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 31 ส.ค. - 2 ก.ย. 61
- จังหวัดเพชรบุรี ครั้งที่ 1 จัดที่ Market Village หัวหิน เมื่อวันที่ 2 - 5 ส.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดที่ Tops @ Robinson เมื่อวันที่ 3 - 5 ส.ค. 61 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 31 ส.ค. - 2 ก.ย. 61
- จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งที่ 1 จัดที่งานเทศบาลแม่ฮ่องสอน และ Organic Farm Outlet O2U เมื่อวันที่ 30 ส.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดที่ Tops @ Central Plaza Chaingmai Airport เมื่อวันที่ 31 ส.ค. - 2 ก.ย. 61 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 28 - 30 ก.ย. 61 ครั้งที่ 4 จัดที่ Tops @ Central Plaza Chaingmai Airport เมื่อวันที่ 28 - 30 ก.ย. 61
- จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งที่ 1 จัดที่ Natural Expo Southeast Asia 2018 เมื่อวันที่ 12 - 15 ก.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดที่ Tops @ Robinson เมื่อวันที่ 4 - 5 ส.ค. 61 และครั้งที่ 3 วันที่ 31 ส.ค. - 2 ก.ย. 61
- จังหวัดน่าน ครั้งที่ 1 จัดที่ Natural Expo Southeast Asia 2018 เมื่อวันที่ 12 - 15 ก.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดที่ Tops @ Robinson ปีนเกล้า เมื่อวันที่ 8 - 14 ส.ค. 61 และครั้งที่ 3 จัดที่ Tops @ Robinson เมื่อวันที่ 31 ส.ค. - 2 ก.ย. 61
- จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งที่ 1 จัดที่ Market Village หัวหิน เมื่อวันที่ 2 - 5 ส.ค. 61 ครั้งที่ 2 จัดที่ Tops @ Robinson เมื่อวันที่ 31 ส.ค. 61 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 1 - 2 ก.ย. 61
- จังหวัดอุดรธานี ครั้งที่ 1 จัดที่ตลาดโพศรี เมื่อวันที่ 11 - 12 ก.ย. 61 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ที่ Tops @ Central อุดรธานี เมื่อวันที่ 22 - 23 ก.ย. 61 และวันที่ 29 - 30 ก.ย. 61

- จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 1 จัดที่ตลาดโพศรี เมื่อวันที่ 11 - 12 ก.ย.

61 ครั้งที่ 2 ที่ Tops @ Central พิษณุโลก เมื่อวันที่ 28 - 30 ก.ย. 61

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ โดยเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการสามารถเข้ารับการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร ซึ่งโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ดำเนินการจัดอบรมไปแล้วทั้งหมด 8 จังหวัด โดยเป็นจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย 6 จังหวัด และจังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม 2 จังหวัด ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมการอบรมรวมทั้งหมด 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย (ตารางที่ 3.117)

ตารางที่ 3.117 เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม

หลักสูตรที่อบรม	เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม (ราย)		
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย			
1. หลักสูตรระดับต้น (100 ราย/จังหวัด)	600	477	79.50
2. หลักสูตรระดับกลาง (50 ราย/จังหวัด)	300	376	125.33
3. หลักสูตรการวางแผนธุรกิจ (50 ราย/จังหวัด)	300	299	99.67
4. หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศฯ (20 ราย/จังหวัด)	120	82	68.33
รวม	1,320	1,234	93.48
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม			
1. หลักสูตรระดับต้น	-	307	-
2. หลักสูตรระดับกลาง	-	190	-
3. หลักสูตรการวางแผนธุรกิจ	-	173	-
4. หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศฯ	-	35	-
รวม	-	705	-
รวมทั้งหมด	1,320	1,939	146.89

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ : เกษตรกรเข้ารับการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

ในการดำเนินโครงการมีหน่วยงานในพื้นที่หลายหน่วยงานร่วมดำเนินงาน มีทั้ง สถาบันการศึกษา หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และเครือข่ายเกษตรกรมัยยั่งยืน โดยหน่วยงานดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา/ขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ การตรวจ/รับรอง แปลงเกษตรอินทรีย์ และการเชื่อมโยงการผลิต/การตลาด ตลาดชุมชน ตลาดโมเดิร์นเทรด เป็นต้น

(2) เกษตรกรได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ หลังจากดำเนินโครงการฯ มีเกษตรกรจาก 6 จังหวัดเป้าหมาย ที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐ จำนวน 791 ราย คิดเป็นร้อยละ 131.83 ของเป้าหมาย 600 ราย พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ ทั้งหมด 10,663.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 355.44 ของเป้าหมาย 3,000 ไร่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการ ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายอื่นที่สนใจในการทำเกษตรอินทรีย์แต่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเกษตรกรดังกล่าวมีการนำความรู้ไปใช้ในการทำเกษตรแบบอินทรีย์จึงทำให้จำนวนเกษตรกร และพื้นที่ที่ทำเกษตรแบบอินทรีย์ มีจำนวนสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด ต่อมาได้มีการดำเนินการเพิ่มอีก 2 จังหวัดมีเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ จำนวน 483 ราย พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ มีทั้งหมด 6,611.09 ไร่ (ตารางที่ 3.118)

ตารางที่ 3.118 เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์

รายการ	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย				
1. เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์	ราย	600	791	131.83
2. พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์	แปลง	600	845	140.83
	ไร่	3,000	10,663.35	355.44
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม				
1. เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์	ราย	-	483	-
2. พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์	แปลง	-	538	-
	ไร่	-	6,611.09	-

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

(1) แผนพัฒนาธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.43 ได้มีการจัดทำแผนฯแล้ว เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มมีการวางแผนการผลิตสินค้าอินทรีย์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด เพราะเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์มาก่อนแล้ว ส่วนเกษตรกรร้อยละ 48.57 ยังไม่ได้จัดทำแผนฯ เนื่องจากเป็นกลุ่มเกษตรกรที่เพิ่งเริ่มต้นเปลี่ยนมาทำเกษตรแบบอินทรีย์จึงอยู่ระหว่างดำเนินการ

(2) การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.81 ได้มีการจับคู่แล้ว โดยสินค้าที่มีการนำไปจับคู่ เช่น ผักต่าง ๆ ผีอก ฟักทอง ข้าว ข้าวสาลี กล้วย เมล่อน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 56.19 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและช่วงปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์

(3) ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) ของเกษตรกร จากการสอบถามเกษตรกรหลังจากได้รับความรู้ และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ใน

การทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.95 การทำเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านต้นทุน และ รายได้ และร้อยละ 59.05 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากเพิ่งอบรมเสร็จ และอยู่ระหว่างดำเนินการผลิต ในส่วนของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการทำเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการเปลี่ยนแปลง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 3.119)

(3.1) ด้านราคา เกษตรกรร้อยละ 20 มีการเปลี่ยนแปลงด้านราคา โดยเกษตรกร ร้อยละ 20 ได้รับราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป

(3.2) ด้านต้นทุน เกษตรกรร้อยละ 32.38 มีการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน โดยเกษตรกรร้อยละ 29.52 มีต้นทุนทางการเกษตรลดลง เนื่องจากมีการลดใช้สารเคมีลง ส่วนเกษตรกรที่ เหลือร้อยละ 2.86 มีต้นทุนในการทำเกษตรเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงแปลงเกษตรเพื่อ เข้าสู่การทำเกษตรแบบอินทรีย์

(3.3) ด้านผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 13.33 มีการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิต โดยเกษตรกรร้อยละ 8.57 ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และเกษตรกรร้อยละ 4.76 ได้ผลผลิตลดลง เนื่องจากอยู่ใน ช่วงปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเคมีมาเป็นเกษตรแบบอินทรีย์

(3.4) ด้านรายได้ เกษตรกรร้อยละ 22.86 มีการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้โดย เกษตรกรร้อยละ 21.91 มีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะสามารถจำหน่ายผลผลิตเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้น และเกษตรกร ร้อยละ 0.95 มีรายได้ลดลง เนื่องจากปริมาณผลผลิตลดลง

ตารางที่ 3.119 การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. มีการเปลี่ยนแปลง	40.95
1.1 ด้านราคา	20.00
- เพิ่มขึ้น	20.00
- ลดลง	-
1.2 ด้านต้นทุน	32.38
- เพิ่มขึ้น	2.86
- ลดลง	29.52
1.3 ด้านผลผลิต	13.33
- เพิ่มขึ้น	8.57
- ลดลง	4.76
1.4 ด้านรายได้	22.86
- เพิ่มขึ้น	21.91
- ลดลง	0.95
2. ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	59.05

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

(1) การรับรู้ รับทราบข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรรับทราบข้อมูลโครงการฯ ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด เช่น เจ้าหน้าที่เกษตร ผู้นำท้องถิ่น และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 95.33 รองลงมา คือ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Facebook โทรศัพท์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.67 (ตารางที่ 3.120)

ตารางที่ 3.120 การรับรู้ รับทราบ ข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร

ประเภทสื่อ	ร้อยละ
1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Facebook, โทรศัพท์, เว็บไซต์ต่าง ๆ เป็นต้น)	4.67
2. สื่อบุคคล (จนท. ของ กษ., ผู้นำท้องถิ่น, อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน, เพื่อนบ้าน เป็นต้น)	95.33

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ระดับความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตร และการนำไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการในแต่ละหลักสูตรเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจ และระดับการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละหลักสูตร และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ (ตารางที่ 3.121)

(2.1) หลักสูตรระดับต้น ในการอบรมหลักสูตรระดับต้นซึ่งเป็นการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด หลังเข้ารับการอบรมพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.46 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 8.20 เนื่องจากได้รับความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการเริ่มต้นทำเกษตรอินทรีย์

(2.2) หลักสูตรระดับกลาง เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ให้สามารถนำเครื่องมือจากการอบรมไปตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ และเตรียมความพร้อมสู่การรับรองแปลงในระดับจังหวัด หลังเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.53 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.34 เนื่องจากได้เรียนรู้ขั้นตอนการตรวจแปลง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

(2.3) หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ หลังเข้ารับการอบรมพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.53 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.12 โดยมีเกษตรกรบางส่วนสามารถนำสินค้าไปจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้าชื่อดังในจังหวัด

(2.4) หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูล เป็นการฝึกอบรมผู้นำเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด และการบริหารระบบตลาดโดยระบบสารสนเทศ หลังเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.25 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 7.54 เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนไม่ค่อยถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 3.121 ระดับความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตร และระดับการนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	ความรู้/ความเข้าใจ (คะแนนเฉลี่ย)	แปลผล	การนำไปใช้ประโยชน์ (คะแนนเฉลี่ย)	แปลผล
1. หลักสูตรระดับต้น	8.46	มากที่สุด	8.20	มาก
2. หลักสูตรระดับกลาง	8.53	มากที่สุด	8.34	มากที่สุด
3. หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ	8.53	มากที่สุด	8.12	มาก
4. หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศฯ	8.25	มากที่สุด	7.54	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการ ในส่วนของระดับความพึงพอใจพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อภาพรวมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.49 โดยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(3.1) ด้านหลักสูตรการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการจัดอบรมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.81 เนื่องจากได้รับความรู้ตรงตามความต้องการ

(3.2) ด้านสถานที่จัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดอบรมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.11 เนื่องจากสถานที่มีความสะดวกสบาย

(3.3) ด้านวิทยากร เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่ให้ความรู้ระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 9.22 เนื่องจากวิทยากรมีความรอบรู้ในเรื่องที่ถ่ายทอด สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี และเข้าใจง่าย

(3.4) ด้านระยะเวลาในการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการจัดอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.90 เนื่องจากระยะเวลาในการจัดอบรมมีความเหมาะสม

(3.5) ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อราคาผลผลิต ปริมาณผลผลิต ต้นทุนการผลิต และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 8.13 7.86 8.12 และ 8.03

(3.6) ด้านการจัดทำแผนธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการจัดทำแผนดังกล่าวในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.48

(3.7) ด้านการจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 8.20 (ตารางที่ 3.122)

ตารางที่ 3.122 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. หลักสูตรการจัดอบรม	8.81	มากที่สุด
2. สถานที่ในการจัดอบรม	9.11	มากที่สุด
3. วิทยากรที่ให้ความรู้	9.22	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดอบรม	8.90	มากที่สุด
5. การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)		
- ราคาที่จำหน่าย	8.13	มาก
- ปริมาณผลผลิตที่ได้	7.86	มาก
- ต้นทุนการผลิต	8.12	มาก
- รายได้	8.03	มาก
6. การจัดทำแผนดำเนินการธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์	8.48	มากที่สุด
7. การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์	8.20	มาก
เฉลี่ย	8.49	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

4.1) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรบางส่วนขาดเงินทุน และปัจจัยการผลิตในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์พืชแบบอินทรีย์

(2) ปัญหาเกี่ยวกับโรคพืช และโรคแมลงบางชนิดที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจในการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเกรงว่าปริมาณผลผลิตที่ได้จะลดลง

(3) การส่งเสริมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่า ยังมีน้อยทำให้เกษตรกรไม่เกิดแรงจูงใจในการทำเกษตรอินทรีย์

(4) เกษตรกรบางส่วนเช่าพื้นที่ทำการเกษตร เจ้าของพื้นที่บางรายไม่อนุญาตให้มีการปรับพื้นที่เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์การทำเกษตรอินทรีย์ เช่น การขุดบ่อน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้เอง การยกร่องแปลงทำแนวกันชน และปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อทำแนวกันชน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขอใบรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ได้

(5) เกษตรกรยังไม่มั่นใจในตลาดสินค้าอินทรีย์ เนื่องจากตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

(6) แปลงที่ทำเกษตรบริเวณใกล้เคียงไม่ได้ทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการปลูกพืชแบบอินทรีย์ได้

4.2) ข้อเสนอแนะ

(1) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน และปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น

(2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งถ่ายทอดความรู้ด้านการทำสารชีวภัณฑ์ ในการกำจัดโรคพืช และโรคแมลง ให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ควมรู้ดังกล่าว ควรถ่ายทอดความรู้ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วย เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่เกษตรกรที่หันมาทำเกษตรอินทรีย์

(3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมสนับสนุนและแนะนำองค์ความรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรเพื่อให้มีองค์ความรู้และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตสินค้าอินทรีย์เพิ่มขึ้น

(4) ในการวางแผนรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของภาคเอกชน ควรมีความชัดเจน ทั้งในด้านราคาและปริมาณที่รับซื้อ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

รายละเอียดในการดำเนินงานจัดอบรมของโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ ในแต่ละจังหวัด

1. จังหวัดสกลนคร เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 13 มิถุนายน 2561 ณ ม.เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.สกลนคร โดยมี นายนพดล ไพฑูรย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้สนใจเข้าร่วมอบรมจำนวน 105 ราย และในวันเดียวกัน มีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ ม.เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.สกลนคร ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 22 ราย ในวันที่ 14 - 16 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 81 ราย และในวันที่ 9 - 11 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 72 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดสกลนคร

2. จังหวัดเพชรบุรี เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 18 มิถุนายน 2561 ณ ม.ราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี โดยมี นายสมชาย บำรุงทรัพย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 61 ราย และในวันเดียวกันได้มีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ ม.ราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 14 ราย ในวันที่ 19 - 20 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS ผู้เข้าอบรมจำนวน 46 ราย และในวันที่ 20 - 22 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 35 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดเพชรบุรี

3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 22 มิถุนายน 2561 ณ วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน โดยมี นายพิศิษฐ์ กิจบุญอนันต์ นายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นประธานเปิดงาน โดยมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผน การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 81 ราย ในวันที่ 23 - 24 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม ณ พืชชาพรเฮ้าส์ ต.ผาป่อง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 55 รายในวันที่ 6 สิงหาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 12 ราย และในวันที่ 6 - 8 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 35 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 27 มิถุนายน 2561 ณ สถานีพัฒนาที่ดิน จ.สุพรรณบุรี โดยมี นายธนเศรษฐ์ สุขามาลาวงษ์ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผน การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 72 ราย และในวันเดียวกันมีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จ.สุพรรณบุรี มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน

12 ราย และในวันที่ 28 - 29 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชรัถ ฐ สถาบันพัฒนาที่ดิน จ.สุพรรณบุรีผู้เข้าอบรมจำนวน 60 ราย และในวันที่ 16 - 18 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 84 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดสุพรรณบุรี

5. **จังหวัดน่าน** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชรัถ ฐระดับจังหวัดโดยมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 66 ราย ในวันที่ 5 - 7 กรกฎาคม 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชรัถ ฐมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 48 ราย ในวันที่ 9 สิงหาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 3 ราย และในวันที่ 9 - 11 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 35 ราย

6. **จังหวัดกาญจนบุรี** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชรัถ ฐระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 92 รายในวันที่ 24 - 26 กรกฎาคม 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชรัถ ฐมีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 86 ราย ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 19 ราย และในวันที่ 14 - 16 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 38 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดกาญจนบุรี

3.3.20 โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรรายบุคคลได้ตรงปัญหา และเกิดความยั่งยืน

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่ผ่านการวิเคราะห์อาชีพมีความต้องการพัฒนาตนเอง 208,805 ราย โดยมีพื้นที่ดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

(1) กรมการข้าว เกษตรกรเป้าหมาย 10,605 ราย พื้นที่ดำเนินการ 46 จังหวัด

(2) กรมประมง เกษตรกรเป้าหมาย 75,000 ราย พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

(3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรเป้าหมาย 3,350 ราย พื้นที่ดำเนินการครอบคลุม 65 จังหวัด

(4) กรมวิชาการเกษตร เกษตรกรเป้าหมาย 400 ราย พื้นที่ดำเนินการ 4 จังหวัด

(5) กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเป้าหมาย 10,800 ราย พื้นที่ดำเนินการ 36 จังหวัด

(6) กรมพัฒนาที่ดิน เกษตรกรเป้าหมาย 9,600 ราย พื้นที่ดำเนินการ 14 จังหวัด

(7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกรเป้าหมาย 88,630 ราย พื้นที่ดำเนินการ 73 จังหวัด

(8) กรมหม่อนไหม เกษตรกรเป้าหมาย 1,600 ราย พื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัด

(9) กรมปศุสัตว์ เกษตรกรเป้าหมาย 8,820 ราย พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

1.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ

(1) หน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวน 9 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมประมง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมหม่อนไหม และกรมปศุสัตว์

(2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการทั้งหมดรวม 505.522 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้สำรวจข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด โดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของแต่ละหน่วยงานในระดับพื้นที่ครอบคลุมทุกจังหวัดที่ดำเนินโครงการ และสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 408 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล เป็นผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - 30 กันยายน

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินโครงการทั้งหมด 9 หน่วยงาน โดยได้รับงบประมาณในการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 505.522 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้วทั้งหมด 172.379 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.10 ของเป้าหมายที่ได้รับจัดสรร ทั้งนี้เนื่องจากบางหน่วยงานมีการขอคืนงบประมาณ เพราะเกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่สมัครเข้าร่วมโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.123)

ตารางที่ 3.123 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ล้านบาท)		
	เป้าหมาย	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมการข้าว	18.240	12.546	68.78
2. กรมประมง	198.750	133.584	67.21
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	4.174	2.435	58.34
4. กรมวิชาการเกษตร	1.068	0.984	92.21
5. กรมส่งเสริมการเกษตร	31.104	22.337	71.82
6. กรมพัฒนาที่ดิน	11.097	8.187	73.78
7. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	221.575	142.219	64.19
8. กรมหม่อนไหม	7.253	5.578	76.91
9. กรมปศุสัตว์	12.259	11.351	92.59
รวม	505.522	333.224	67.10

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

ด้านความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดของแต่ละหน่วยงาน เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการดำเนินงานร้อยละ 95.96 และไม่ทันเวลาร้อยละ 4.04 เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณล่าช้า และมีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างน้อย ด้านความเพียงพอของงบประมาณ เห็นว่างบประมาณมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานร้อยละ 94.41 และไม่เพียงพอร้อยละ 5.59 เนื่องจากมีการเพิ่มงบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเดินทาง แต่ไม่มีงบประมาณในการติดตามโครงการของเจ้าหน้าที่ ทางเจ้าหน้าที่แก้ไขปัญหา โดยการจัดสรรงบประมาณจากโครงการอื่นมาสนับสนุน (ตารางที่ 3.124)

ตารางที่ 3.124 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	
ทันเวลา	95.96
ไม่ทันเวลา	4.04
2. ความเพียงพอ	
เพียงพอ	94.41
ไม่เพียงพอ	5.59

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่สมัครเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่สมัครและผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ มีทั้งหมด 182,328 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.32 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายเนื่องจากรายชื่อเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐมีความซ้ำซ้อนกันในแต่ละหน่วยงาน และเกษตรกรบางส่วนไม่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ

(3) ปัจจัยการผลิตที่มอบให้เกษตรกร โครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น ในการดำเนินโครงการจะเน้นการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของปัจจัยการผลิตที่มอบให้แก่เกษตรกรจะมีเพียงหน่วยงานของกรมประมงเท่านั้นที่มีการมอบปัจจัยการผลิต โดยกรมประมงได้ดำเนินการจัดทำโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ มุ่งเน้นการสร้างรายได้จากการทำประมงในระยะสั้น เพื่อให้ผู้มีอาชีพเกษตรกรมีความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจาก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้สามารถดำเนินกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระยะต่อไปได้ จึงได้มอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรตามกิจกรรมที่เกษตรกรเข้าร่วม ซึ่งมีทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงกบในกระชังบก และการเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก ปัจจัยการผลิตที่มอบ ได้แก่ พันธุ์ปลาดุกหรือปลาหมอ จำนวน 1,000 ตัวต่อราย ราคาตัวละ 1 บาท พันธุ์กบโดยเป็นลูกกบอายุ 30 - 45 วัน ราคาตัวละ 1.50 บาท จำนวน 700 ตัวต่อราย พลาสติกขนาด 3.5 x 6 เมตร จำนวน 1 ผืน ผืนละ 800 บาท กระชังบกขนาด 2 x 4 x 1.2 เมตร จำนวน 1 กระชัง กระชังละ 750 บาท อาหารสัตว์น้ำรายละ 20 กิโลกรัม โดยจะมอบปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรหลังเข้ารับการอบรมของแต่ละกิจกรรม

(4) องค์ความรู้ สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ของแต่ละหน่วยงานมีการจัดอบรมตั้งแต่ 1 หลักสูตร ถึง 85 หลักสูตร โดยมีระยะเวลาในการอบรมของแต่ละหลักสูตรตั้งแต่ 1 วัน ถึง 4 วัน เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มีการอบรม 1 หลักสูตร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการอบรม โดยมีวิทยากรจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ ที่ร่วมโครงการ ระยะเวลาในการอบรม 4 วัน 3 คืน โดยเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ กรมประมง มีการอบรม 3 หลักสูตร ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงกบในกระชังบก และการเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก ดำเนินการอบรมโดยวิทยากรจากหน่วยงานกรมประมงในพื้นที่ ระยะเวลาการอบรม 1 วันต่อหลักสูตร และ กรมส่งเสริมการเกษตร มีการอบรม 8 กลุ่มวิชา รวม 85 หลักสูตร แบ่งเป็นแต่ละด้าน ได้แก่ พืชไร่ หลักสูตรที่ 1 - 6 ไม้ผลไม้ยืนต้น หลักสูตรที่ 7 - 32 พืชผักสมุนไพร หลักสูตรที่ 33 - 53 ไม้ดอกไม้ประดับ หลักสูตรที่ 54 - 57 ผึ้งและแมลงหลักสูตรที่ 58 - 63 เครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรที่ 64 - 70 แปรรูปผลผลิตการเกษตร หลักสูตรที่ 71 - 76 และการเกษตรอื่น ๆ หลักสูตรที่ 77 - 85 ดำเนินการอบรมโดยวิทยากรจากศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน (ตารางที่ 3.125)

ตารางที่ 3.125 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนหลักสูตร	รายละเอียด	ระยะเวลาอบรม (วัน/หลักสูตร)
1. กรมการข้าว	3	1) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	2
		2) การแปรรูปและผลิตภัณฑ์	2
		3) การผลิตข้าวคุณภาพดี	2
2. กรมประมง	3	1) การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก	1
		2) การเลี้ยงกบในกระชังบก	1
		3) การเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก	1
3. สำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	3	1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปอาชีพ	3
		2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรทฤษฎีใหม่ใน รูปแบบโคกหนองนาโมเดล 4 ภาค	4 วัน 3 คืน
		3) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	3
4. กรมวิชาการเกษตร	1	1) การซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตรเครื่องมือ เตรียมดิน	3
5. กรมส่งเสริมการเกษตร	8 กลุ่มวิชา รวม 85 หลักสูตร	1) พืชไร่ หลักสูตรที่ 1 - 6	3
		2) ไม้ผลไม้ยืนต้น หลักสูตรที่ 7 - 32	3
		3) พืชผักสมุนไพร หลักสูตรที่ 33 - 53	3
		4) ไม้ดอกไม้ประดับ หลักสูตรที่ 54 - 57	3
		5) ผึ้งและแมลง หลักสูตรที่ 58 - 63	3
		6) เครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรที่ 64 - 70	3
		7) แปรรูปผลผลิตการเกษตร หลักสูตรที่ 71 - 76	3
		8) การเกษตรอื่น ๆ หลักสูตรที่ 77 - 85	3

ตารางที่ 3.125 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนหลักสูตร	รายละเอียด	ระยะเวลาอบรม (วัน/หลักสูตร)
6. กรมพัฒนาที่ดิน	1 หลักสูตร (2 วิชาหลัก และ 6 วิชาเลือก โดยเลือกได้ 4 วิชา)	วิชาหลัก 1) การประยุกต์ใช้ที่ดินตามศาสตร์พระราช 2) การเข้าถึงสารสนเทศและการใช้ประโยชน์ Application กรมฯ วิชาเลือก 3) แผนที่ทางเลือกพืชเศรษฐกิจ LDD Zoning 4) ความเหมาะสมของดิน 5) การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 6) การจัดการดินที่มีปัญหา 7) การจัดการดินด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ 8) การบริหารจัดการน้ำ	3
7. สำนักงานปลัด กระทรวงเกษตรฯ	1	1) การถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง	4 วัน 3 คืน
8. กรมหม่อนไหม	2	1) การปลูกหม่อนผลสดเพื่อการใช้ประโยชน์ 2) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม	3 3
9. กรมปศุสัตว์	7	1) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง 2) การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม 3) การเลี้ยงไก่ไข่ 4) การเลี้ยงเป็ดเทศ 5) การเลี้ยงเป็ดไข่ 6) การเลี้ยงสุกรชีวภาพ(หมูหลุม) 7) การเลี้ยงแพะเนื้อ	1 1 1 1 1 1 1

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

(5) ค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน มีงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้

(5.1) กรมการข้าว มีค่าใช้จ่ายในการอบรม จำนวน 960 บาท/ราย โดยเกษตรกร ได้รับผ่านบัญชีธนาคาร ดังนี้ ค่าอาหาร 160 บาท/ราย ค่าที่พัก 500 บาท/ราย ค่ายานพาหนะจ่ายตามจริง ไม่เกิน 300 บาท/ราย

(5.2) กรมประมง มีค่าใช้จ่ายในการอบรมสำหรับผู้เข้าอบรมและผู้จัด ทั้งหมด จำนวน 26,250,000 บาท โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 2,500 รุ่น รุ่นละ 35 คน ประกอบด้วย เกษตรกร 75,000 คน รุ่นละ 30 คน และผู้จัดจำนวน 12,500 คน รุ่นละ 5 คน จำแนกรายการ ดังนี้ ค่าอาหารว่าง

และเครื่องดื่ม จำนวน 4,375,000 บาท (จำนวน 2 มื้อ มื้อละ 25 บาท = 2,500 รุ่ง × 2 × 25 × 35)
 ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 12,250,000 บาท (จำนวน 1 มื้อ มื้อละ 140 บาท = 2,500 รุ่ง × 1 × 25 × 140)
 ค่าวัสดุในการอบรม จำนวน 3,750,000 บาท ค่าเอกสารประกอบการอบรม จำนวน 5,875,000 บาท

(5.3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด
 จำนวน 2,304,214 บาท ดังนี้ ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม จำนวน 2,252,862.73 บาท ค่าเบี้ย
 เลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ จำนวน 11,660 บาท ค่าจ้างเหมาบริการ จำนวน 7,500 บาท ค่าใช้สอยอื่น ๆ
 จำนวน 3,272.15 บาท ค่าวัสดุ จำนวน 28,919.21 บาท

(5.4) กรมวิชาการเกษตร มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด 1,060,000 บาท
 ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้เกษตรกรทั้งหมด 432,000 บาท ค่าอาหาร จำนวน
 192,000 บาท (160 บาท/คน/วัน × 400 คน) ค่ายานพาหนะสำหรับบุคคลภายนอก จำนวน 240,000 บาท
 (200 บาท/คน/วัน × 400 คน)

- ค่าใช้จ่ายในการอบรมของหน่วยงานทั้งหมด 628,000 บาท จำแนกเป็น
 ค่าอาหาร จำนวน 184,320 บาท (120 บาท/มื้อ/คน × 3 มื้อ) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 107,520 บาท
 (35 บาท/มื้อ/วัน × 6 มื้อ) ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดฝึกอบรม ค่าวัสดุ 5 จังหวัด 212,000 บาท งบดำเนินงาน
 ติดตามประเมินผล 5 จังหวัด 124,160 บาท

(5.5) กรมส่งเสริมการเกษตร มีค่าใช้จ่ายในการอบรม ดังนี้ ค่าอาหารเกษตรกร
 300 บาท/ราย ค่าที่พักเบิกจ่ายตามจริงไม่เกิน 500 บาท ค่าพาหนะเบิกจ่ายตามจริง ค่าวิทยากรภายนอก
 600 บาท/ชม.

(5.6) กรมพัฒนาที่ดิน มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 11,097,600 บาท
 ดังนี้ ค่าวิทยากร จำนวน 345,600 บาท ค่าที่พัก จำนวน 2,880,000 บาท ค่าพาหนะ จำนวน 576,000 บาท
 ค่าอาหาร จำนวน 3,360,000 บาท ค่าอาหารว่าง จำนวน 2,016,000 บาท ค่าวัสดุในการอบรม จำนวน
 1,920,000 บาท

(5.7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีค่าใช้จ่ายในการอบรม
 ทั้งหมด จำนวน 57,500 บาท ดังนี้ ค่าพาหนะ จำนวน 6,900 บาท (300 บาท/คน 1 รุ่ง รุ่งละ 23 คน)
 ค่าอาหาร จำนวน 20,700 บาท ค่าอาหาร 16,100 บาท (10 มื้อ มื้อละ 70 × 23 คน) ค่าอาหารว่าง
 4,600 บาท (8 มื้อ มื้อละ 25 × 23 คน) ค่าที่พัก จำนวน 13,800 บาท (600 บาท/คน × 23 คน) ค่าวิทยากร
 จำนวน 345,600 บาท (26 ชม. 600 บาท/ชม.) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 500 บาท

(5.8) กรมหม่อนไหม มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 3,201,400 บาท
 ดังนี้ ค่าอาหาร จำนวน 1,152,000 บาท (1,600 ราย × 240 บาท × 3 วัน) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
 จำนวน 336,000 บาท (1,600 ราย × 2 มื้อ × 35 บาท × 3 วัน) ค่าวัสดุในการฝึกอบรมสาธิตและปฏิบัติ
 จำนวน 800,000 บาท (400 ราย × 500 บาท) ค่าพาหนะเกษตรกร จำนวน 640,000 บาท (1,600 ราย ×
 400 บาท) ค่าวัสดุฝึกอบรม จำนวน 80,000 บาท (ปากกา สมุด) (1,600 ราย × 50 บาท) ค่าตอบแทน

วิทยากร จำนวน 120,000 บาท (80 ราย x 1 ชั่วโมง x 600 บาท x 1 วัน และ 60 ราย x 2 ชั่วโมง x 600 บาท x 1 วัน) ค่าพาหนะวิทยากร จำนวน 73,400 บาท (120 ราย x 500 บาท)

(5.9) กรมปศุสัตว์ มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 3,201,400 บาท
 ดังนี้ ค่าพาหนะ จำนวน 1,764,000 บาท (200 บาท/คน/วัน x 8,820 คน) ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 882,000 บาท (100 บาท/คน/วัน x 8,820 คน) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 529,200 บาท (60 บาท/คน/วัน x 8,820 คน) ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 3,175,200 บาท (360 บาท/คน/วัน x 8,820 คน) ค่าเอกสารวัสดุ จำนวน 5,909,400 บาท (670 บาท/คน/วัน x 8,820 คน)

3.2) กระบวนการ (Process)

(1) การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ ได้นั้น จะต้องผ่านการคัดเลือก โดยทีมหมอปราชญ์รัฐสุขใจ ซึ่งเป็นทีมที่ลงพื้นที่วิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสม และเก็บข้อมูลความต้องการพัฒนาตนเองของเกษตรกรผู้ลงทะเบียนฯ ปี 2560 เป็นรายบุคคลลงในระบบฐานข้อมูลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของกระทรวงการคลัง และจัดส่งข้อมูลให้คณะอนุกรรมการจังหวัด (คอจ.) โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จะสรุปและรวบรวมข้อมูลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่สนใจพัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตรเป็นลำดับแรก และลำดับรอง ส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.เกษตร) เพื่อจัดส่งให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัด โดยเกษตรกรและสหกรณ์จังหวัดจะจัดส่งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการวิเคราะห์อาชีพแล้วให้หน่วยงาน กษ. ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอบรมต่อไป แต่เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ที่เลือกพัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตร ไม่ได้มีการจำแนกเป็นด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง สป.เกษตร. จึงจัดส่งข้อมูลให้กับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เพื่อให้สำรวจรายชื่อ และยืนยันตัวบุคคลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และข้อมูลรายชื่อมีความซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากการบริหารจัดการของแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน และเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน

(2) การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้/ศึกษาดูงาน ในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน พบว่า แต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการจัดอบรมฝึกอบรมแล้วทุกหน่วยงาน โดยมีจำนวนหลักสูตรฝึกอบรมเฉลี่ย 2 หลักสูตร และมีระยะเวลาในการอบรม เฉลี่ย 3 วัน/หลักสูตร ในส่วนของการศึกษาดูงาน มีการดำเนินการเฉพาะหน่วยงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการนำเกษตรกรไปอบรมและศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือศูนย์เครือข่าย ศพก. ในด้านที่เกษตรกรสนใจ

(3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในส่วนของการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จะมีเฉพาะหน่วยงานของกรมประมง ที่มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร หลังเข้ารับการฝึกอบรมเสร็จแล้วเท่านั้น จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ประมงระดับพื้นที่ที่ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรแล้ว พบว่า มีการมอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรแล้วครบทุกราย โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก จะได้รับมอบพันธุ์ปลาดุกจำนวน 1,000 ตัว พลาสติกขนาด 3.5 x 6 เมตรจำนวน 1 ผืน ผืนละ 800 บาท และอาหารปลา 20 กิโลกรัม เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก จะได้รับมอบ

พันธุ์ปลาหมอบจำนวน 1,000 ตัว ราคาตัวละ 1 บาท พลาสติกขนาด 3.5 x 6 เมตร 1 ผืน ผืนละ 800 บาท และอาหารปลา 20 กิโลกรัม/ราย และเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงกบในกระชังบก จะได้รับพันธุ์กบจำนวน 700 ตัว กระชังบกขนาด 2 x 4 x 1.2 เมตร 1 กระชัง กระชังละ 750 บาท และอาหารกบ 20 กิโลกรัม/ราย รวมมูลค่าปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรได้รับจำนวน 2,300 บาท/ราย

(4) ติดตามผลการดำเนินงาน จากการสอบถามหน่วยงานที่มีการจัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว พบว่า หน่วยงานที่จัดอบรมแล้วมีการติดตามผลการดำเนินงานหลังฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 61.79 เพื่อดูว่าเกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ พร้อมให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เกษตรกรในการประกอบอาชีพตามหลักสูตรที่เข้าร่วมการอบรมด้วย ซึ่งมีการติดตามเฉลี่ย 1 ครั้ง/เดือน ส่วนหน่วยงานที่มีการจัดอบรมแล้วแต่ยังไม่มีการติดตามผลการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 38.21 เนื่องจากเพิ่งจัดอบรมเกษตรกรเสร็จจึงต้องรอให้เกษตรกรนำความรู้ไปใช้สักระยะหนึ่งก่อน จึงจะทำการติดตามผล และบางหน่วยงานไม่มีงบในการติดตามผลการดำเนินงาน โดยอาจใช้วิธีการโทรศัพท์สอบถามเพื่อติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าว

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) เกษตรกรได้รับการประชาสัมพันธ์โครงการ ในส่วนของการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ พบว่าเกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น อบต. กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 97.79 รองลงมาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 6.37 และร้อยละ 1.96 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ตารางที่ 3.126)

ตารางที่ 3.126 ประเภทสื่อที่เกษตรกรรับทราบจากโครงการ

ประเภทสื่อ	ร้อยละ
1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โทรทัศน์ วิทยุ Facebook Line)	6.37
2. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร)	1.96
3. สื่อบุคคล (เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น เช่น อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	97.79

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(2) เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ หลังจากได้รายชื่อจากเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแล้ว แต่ละหน่วยงานที่ดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ ได้ลงพื้นที่เพื่อรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการของแต่ละหน่วยงาน ผลการดำเนินงาน พบว่า มีเกษตรกรที่สมัครและผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 182,328 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.32 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายเนื่องจากรายชื่อเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐมีความซ้ำซ้อนกันในแต่ละหน่วยงาน และเกษตรกรบางส่วนไม่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.126)

(3) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ผลการดำเนินโครงการ พบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับการอบรมแล้วทั้งหมด จำนวน 170,602 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.70 ของเป้าหมาย 208,805 ราย เนื่องจากรายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกันในแต่ละหน่วยงาน ต้องดำเนินการคัดกรองรายชื่อใหม่ และงบประมาณมาล่าช้า ทำให้การดำเนินงานยังไม่ได้ตามเป้าหมาย (ตารางที่ 5)

(4) เกษตรกรได้รับมอบปัจจัยการผลิต ในการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ มีเพียงกรมประมงหน่วยงานเดียวที่มีการอบรมและมอบปัจจัยการผลิต โดยกรมประมงจะมีการมอบปัจจัยการผลิตหลังจากเกษตรกรได้รับการอบรมแล้ว ซึ่งพบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับมอบปัจจัยการผลิตในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแล้วจำนวน 50,036 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.71 ของเป้าหมาย 75,000 ราย ทั้งนี้เนื่องจากเกิดความล่าช้าของการคัดกรองรายชื่อของทีม AO และปัญหาในการเบิกจ่ายพัสดุ ทำให้การจัดหาปัจจัยการผลิตล่าช้า (ตารางที่ 3.127)

ตารางที่ 3.127 ผลได้จากการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ			เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้		
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. กรมการข้าว	10,605	10,233	94.59	10,605	10,031	94.59
2. กรมประมง	75,000	73,261	97.68	75,000	73,222	97.63
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม	3,350	2,177	64.99	3,350	2,177	64.99
4. กรมวิชาการเกษตร	400	400	100.00	400	390	97.50
5. กรมส่งเสริมการเกษตร	10,800	10,800	100.00	10,800	9,141	84.64
6. กรมพัฒนาที่ดิน	9,600	9,088	94.67	9,600	8,001	83.34
7. สำนักงานปลัดฯ	88,630	65,933	74.39	88,630	57,331	64.69
8. กรมหม่อนไหม	1,600	1,600	100.00	1,600	1,473	92.06
9. กรมปศุสัตว์	8,820	8,836	100.18	8,820	8,836	100.18
รวม	208,805	182,328	87.32	208,805	170,602	81.70

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(1) เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการ พบว่า เกษตรกรทุกรายมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรมีความรู้/ความเข้าใจในหลักสูตรที่อบรมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.34 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 7.28 เนื่องจากได้รับความรู้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้จริง (ตารางที่ 3.128)

ตารางที่ 3.128 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความรู้/ความเข้าใจ	8.34	มากที่สุด
2. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	7.28	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) เกษตรกรนำความรู้ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่น เกษตรกรที่ได้รับการอบรมร้อยละ 54.66 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรรายอื่นที่สนใจ เฉลี่ยจำนวน 5 ราย และร้อยละ 45.34 ไม่ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่นเนื่องจากเพิ่งเข้ารับการอบรม และอยู่ระหว่างนำความรู้ไปปฏิบัติ เกษตรกรบางส่วนระบุว่าไม่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ เพราะจำเนื้อหาที่อบรมไม่ค่อยได้ และเกษตรกรบางรายไม่สนใจที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้

(3) เกษตรกรมีต้นทุนลดลง และมีรายได้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้น จากการสอบถามเกษตรกรหลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรแล้ว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.28 การทำเกษตรยังไม่มีเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเพิ่งได้รับการอบรม อยู่ระหว่างนำความรู้ไปปฏิบัติจึงยังไม่ได้รับผลผลิตและเกษตรกรร้อยละ 26.72 การทำเกษตรมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต้นทุนร้อยละ 24.51 ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 22.30 มีต้นทุนในการทำเกษตรลดลง เพราะเกษตรกรบางส่วนได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 2.21 มีการลงทุนเพื่อการทำเกษตรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากต้องซื้อเมล็ดพันธุ์มาเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ร้อยละ 8.10 โดยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 6.72 มีรายได้จากการทำเกษตรเพิ่มขึ้น เพราะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และเกษตรกรร้อยละ 1.38 มีรายได้ในการทำเกษตรลดลง เนื่องจากมีการนำเงินมาลงทุนเพื่อการทำเกษตร (ตารางที่ 3.129)

ตารางที่ 3.129 ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. มีการเปลี่ยนแปลง	26.72
1.1 ต้นทุน	24.51
- เพิ่มขึ้น	2.21
- ลดลง	22.30
1.2 รายได้	8.10
- เพิ่มขึ้น	6.72
- ลดลง	1.38
2. ไม่มีเปลี่ยนแปลง	73.28

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ จากการสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.00 โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจในแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 3.130)

(4.1) ด้านหลักสูตรการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.18 เนื่องจากเนื้อหาการอบรมน่าสนใจ เข้าใจง่าย สามารถนำความรู้นำไปใช้ประโยชน์ได้

(4.2) ด้านสถานที่ในการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.37 เนื่องจากบรรยากาศมีความสะดวกสบาย ใกล้บ้าน และเดินทางสะดวก

(4.3) ด้านวิทยากรที่ให้ความรู้ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่ให้ความรู้ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.54 เนื่องจากวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ละเอียด ชัดเจน และเข้าใจง่าย

(4.4) ด้านระยะเวลาในการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.27 เนื่องจากระยะเวลาเหมาะสมกำลังดี ไม่มากและน้อยจนเกินไป

(4.5) ด้านการจัดอบรม/ศึกษาดูงาน นอกสถานที่ หน่วยงานที่มีการนำเกษตรกรไปจัดอบรม/ศึกษาดูงาน นอกสถานที่ คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการนำเกษตรกรไปจัดอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว มีความพึงพอใจต่อการจัดอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.73 เนื่องจากสถานที่ดูงานดีมาก มีจุดถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายและสามารถเข้าใจง่าย

(4.6) ด้านคุณภาพ ปริมาณ และความทันเวลาของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน ซึ่งมีการดำเนินการเฉพาะกรมประมง จากการสอบถามเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการของกรมประมงส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต โดยระบุว่า จะได้รับช่วงปลายเดือนสิงหาคม 2561

ตารางที่ 3.130 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. หลักสูตรการจัดอบรม	8.18	มาก
2. สถานที่ในการจัดอบรม	9.37	มากที่สุด
3. วิทยากรที่ให้ความรู้	9.54	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดอบรม	9.27	มากที่สุด
5. การจัดอบรม/ศึกษาดูงาน นอกสถานที่	9.73	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.00	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

4.1) กรมการข้าว

(1) ข้อค้นพบ เกษตรกรเป้าหมายซึ่งเป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีรายชื่อซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรกรผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐบางรายลงชื่ออบรมกับกรมการข้าวแล้วไม่มาอบรมตามเป้าหมาย เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางมารับการฝึกอบรม อีกทั้งอยู่ในช่วงฤดูการเพาะปลูกจึงไม่สนใจเข้าร่วมการอบรม เกษตรกรบางส่วนอยู่ห่างไกลกับสถานที่จัดอบรม และเกษตรกรบางส่วนที่มีรายชื่อไม่สามารถติดต่อได้

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรโดยกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน อบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูก และกำหนดสถานที่จัดฝึกอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับเกษตรกร

4.2) กรมประมง

(1) ข้อค้นพบ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาในการอบรมเนื่องจากมีเกษตรกรขอเปลี่ยนแปลงเมนู ยกเลิกการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากป่วย บางรายเสียชีวิต และมีเกษตรกรที่มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการเกินเป้าหมาย อีกทั้งเกิดความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกร ในโครงการ ส่งผลให้การคัดเลือกเกษตรกรดำเนินการล่าช้า งบประมาณมาล่าช้า และทำให้การจัดหาปัจจัยการผลิตล่าช้าตามไปด้วย กรมประมงจึงแก้ไขโดยเร่งให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยการผลิตให้เป็นไปตามกำหนด สำหรับเกษตรกรที่มีการยกเลิก หากสามารถหาเกษตรกรเข้าทดแทนได้ทัน ก็ให้เร่งดำเนินการ ซึ่งหากไม่สามารถหาได้ทันให้ยุติการนำเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดหาปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรล่าช้า และให้เร่งดำเนินการก่อนนี้ผู้กักพื้นที่สำหรับการจัดหาปัจจัยการผลิตให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน 2561 ต่อไป

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และควรมีเวลาในการเตรียมความพร้อม เพื่อชี้แจงให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายล่วงหน้าก่อน

ในส่วนของการติดตามผลผลิตของโครงการ ควรให้ระยะเวลาการเลี้ยงสัตว์น้ำไม่น้อยกว่า 3 เดือน จึงค่อยลงติดตามและควรดำเนินการโอนงบประมาณลงในพื้นที่ให้รวดเร็วขึ้น

4.3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1) ข้อค้นพบ เนื่องจากรายชื่อที่ถูกส่งมาจากกระทรวงการคลัง จึงเกิดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และรายชื่อเกษตรกรไม่อยู่ในพื้นที่ของ ส.ป.ก. จึงไม่สามารถอบรมได้ ส่วนเกษตรกรบางรายที่มีรายชื่อแต่ไม่ประสงค์จะอบรมหลักสูตรของ ส.ป.ก. และในพื้นที่พบว่าเกษตรกรในกลุ่มพื้นที่อยู่ห่างไกลกับสถานที่จัดอบรม ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางมารับการฝึกอบรม

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และกำหนดสถานที่จัดฝึกอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับเกษตรกร

4.4) กรมวิชาการเกษตร

(1) ข้อค้นพบ รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากรายชื่อถูกส่งมาจากกระทรวงการคลัง เกษตรกรจึงกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ห่างไกลสถานที่จัดฝึกอบรมทุกโครงการใน กษ. ลงพื้นที่ในเวลาเดียวกัน ทำให้เกษตรกรล้นเลที่จะเข้ารับการอบรม อีกทั้งเกษตรกรเป้าหมายอยู่ในช่วงเวลาฤดูการทำนา จึงไม่สนใจที่จะเข้าอบรม และเกษตรกรบางส่วนที่มีรายชื่อติดต่อไม่ได้

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดเลือกเกษตรกรโดยกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจน จัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร และอบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูก

4.5) กรมส่งเสริมการเกษตร

(1) ข้อค้นพบ รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน เกษตรกรสละสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีเงินสำรองจ่ายค่าเดินทางและที่พัก ไม่สะดวกในการพักค้างคืนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทางมารับการฝึกอบรม เกษตรกรส่วนหนึ่งที่มีรายชื่อเข้ารับการอบรมไม่สามารถติดต่อได้ บางส่วนอยู่ห่างไกลกับศูนย์ปฏิบัติการสถานที่จัดอบรม และอยู่ในช่วงการเพาะปลูก ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรแก้ไขปัญหาโดยให้ศูนย์ปฏิบัติการเข้ามาอบรมเกษตรกรในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม มีการฝึกปฏิบัติและมีคุณภาพเทียบเท่ากับการอบรมในศูนย์ปฏิบัติการ

(2) ข้อเสนอแนะ ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีพร้อม และต้องการจะเข้าร่วมอบรมอย่างแท้จริงเพื่อไม่เกิดการสละสิทธิ์การเข้ารับการอบรม ช่วงดำเนินการจัดอบรมควรหลีกเลี่ยงฤดูเพาะปลูก และควรดำเนินการให้งบประมาณจัดอบรม เช่น ค่าพาหนะ ที่พัก ล่วงหน้าก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

4.6) กรมพัฒนาที่ดิน

(1) ข้อค้นพบ เกษตรกรไม่สะดวกในการฝึกอบรมเนื่องจากติดฤดูกาลผลิต ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การเดินทางไม่สะดวก และระยะเวลาการฝึกอบรมนานเกินไป โดยเกษตรกรบางรายประสงค์จะรับการอบรมแค่บางหลักสูตรเท่านั้น

(2) ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร อบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูกและลดระยะเวลาอบรมให้สั้นลง

4.7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) ข้อค้นพบ รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนในการเลือกเมนูพัฒนาทักษะเกษตรกรไม่สะดวกในการฝึกอบรมเนื่องจากติดฤดูเพาะปลูก การเดินทางไม่สะดวก และระยะเวลาการฝึกอบรมนานเกินไป

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน จัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร อบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูก และลดระยะเวลาอบรมให้สั้นลง

4.8) กรมหม่อนไหม

(1) ข้อค้นพบ เกษตรกรที่เลือกเมนูด้านหม่อนไหมมีจำนวนน้อย ได้รับรายชื่อเกษตรกรล่าช้า เนื่องจากรายชื่อเกษตรกรเกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เกษตรกรที่เลือกเมนูของกรมหม่อนไหมบางส่วนมีการเข้าร่วมฝึกอบรมของหน่วยงานอื่นไปก่อนแล้ว อีกทั้งติดฤดูทำนา และเกษตรกรส่วนหนึ่งที่มีรายชื่อเข้ารับการอบรมไม่สามารถติดต่อได้

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และอบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูก

4.9) กรมปศุสัตว์

(1) ข้อค้นพบ รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เนื่องจากรายชื่อที่ส่งมาจากกระทรวงการคลัง มีจำนวนเกษตรกรที่สนใจสมัครฝึกอบรมด้านปศุสัตว์สูงกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก เนื่องจากระยะเวลาการอบรมสั้น 1 วัน โดยกรมปศุสัตว์เกลี้ยเป้าหมายและงบประมาณในส่วนที่กรมฯ ได้รับจัดสรรให้เหมาะสมตามความต้องการให้ได้มากที่สุด และในพื้นที่ที่มีการชะลอการเบิกจ่ายค่าพาหนะ จึงดำเนินการเบิกจ่ายค่าพาหนะให้แก่เกษตรกรได้ล่าช้า ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สะดวกในการเบิกเงินผ่านบัญชีธนาคาร

(2) ข้อเสนอแนะ ควรมีการคัดกรองรายชื่อเกษตรกรให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น

ประมวลภาพการดำเนินงานโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ ของแต่ละหน่วยงาน

กรมการข้าว

กรมประมง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กรมวิชาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมพัฒนาที่ดิน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมหม่อนไหม

กรมปศุสัตว์

3.3.21 โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร

1) สารสำคัญโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อสนับสนุนการจ้างแรงงานเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจให้เกษตรกรในการดูแลรักษางานชลประทาน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ครอบคลุมพื้นที่ชลประทาน ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา 96 โครงการ และโครงการชลประทานจังหวัด 76 โครงการ

1.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดยกรมชลประทาน งบประมาณ 187.5545 ล้านบาท

2) วิธีการติดตามประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 จากกรมชลประทาน

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 71 จังหวัด จำนวน 92 ราย และเกษตรกรผู้รับจ้างแรงงาน จำนวน 350 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม - กันยายน 2561

3) ผลการติดตามประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณในภาพรวมการดำเนินงานมีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว (งบลงทุน) จำนวน 148.46 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 79.16 ของงบที่ได้รับ 187.55 ล้านบาท โดยมีเงินเหลือจ่ายจากที่ดำเนินการแล้วเสร็จจึคืนคลัง รวม 1.2385 ล้านบาท และเงินเหลือจ่ายจากที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผน คือรายการซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบชลประทาน โครงการชลประทานสระบุรี จำนวน 1.0500 ล้านบาท (กรมชลประทาน, 30 กันยายน 2561)

(2) พื้นที่/จุดที่มีการดำเนินการโครงการ ปัจจุบันพื้นที่/จุดที่มีการดำเนินโครงการได้รับงบประมาณครบทุกโครงการแล้ว แต่เนื่องจากบางโครงการไม่มีแรงงานมาสมัคร จึงขอส่งคืนเงินงบประมาณ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 90.22 เห็นว่า งบประมาณมาทันเวลา และร้อยละ 9.78 เห็นว่า งบประมาณมาช้า และเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 92.39 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ และร้อยละ 7.61 เห็นว่า ไม่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ การจ้างงานไม่ทั่วถึง เป็นต้น (ตารางที่ 3.131)

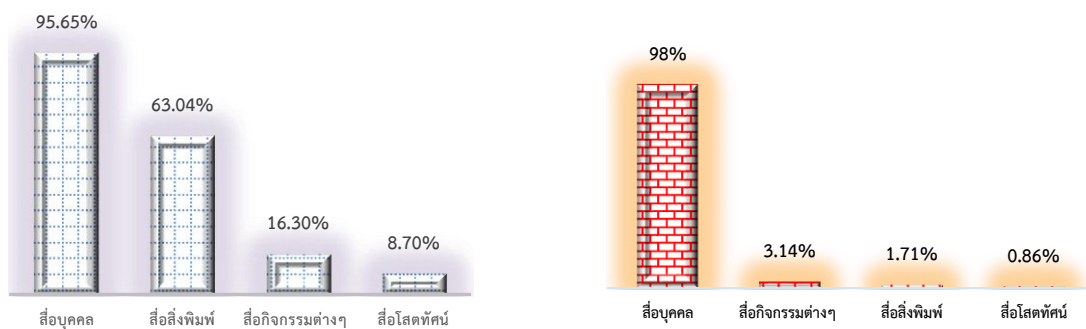
ตารางที่ 3.131 งบประมาณและการเบิกจ่าย

รายการ	ร้อยละ
1. พื้นที่/จุด ที่ได้รับงบประมาณ	100.00
1.1 ได้รับ	100.00
1.2 ยังไม่ได้รับ	-
2. ความทันเวลาของงบประมาณ	100.00
2.1 ทันเวลา	90.22
2.2 ไม่ทันเวลา	9.78
3. ความพอเพียงของงบประมาณ	100.00
3.1 เพียงพอ	92.39
3.2 ไม่เพียงพอ	7.61

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) กระบวนการ (Process)

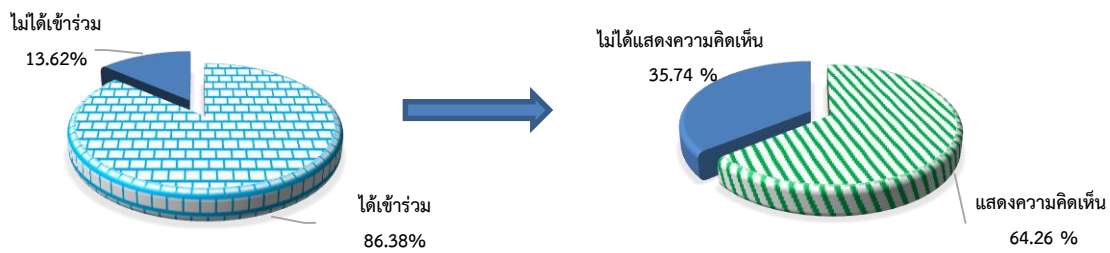
(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโครงการผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ พบว่า ช่องทางที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ร้อยละ 95.65 ผ่านสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน/อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 63.04 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือราชการ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 16.30 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ใช้สื่อออนไลน์ ทั้งนี้ช่องทางที่เกษตรกรรับทราบข่าวโครงการ จากช่องทางต่าง ๆ มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ร้อยละ 98 ผ่านสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ญาติ/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 3.14 ทราบจากช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น Line Facebook และร้อยละ 1.71 ทราบจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสาร ป้ายประชาสัมพันธ์ (ภาพที่ 3.33 และ 3.34)

ภาพที่ 3.33 ช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ ภาพที่ 3.34 ช่องทางการรับรู้โครงการของเกษตรกร

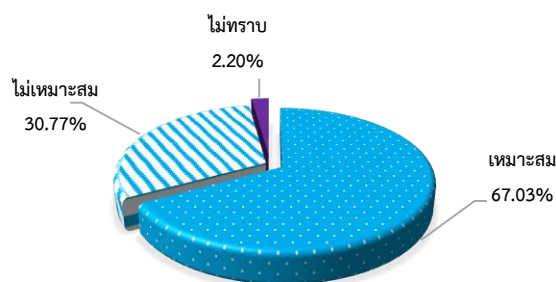
ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การจัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยจัดเวทีชุมชนได้ 953 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 108.30 ของเป้าหมาย 880 ครั้ง (กรมชลประทาน, 30 กันยายน 2561) โดยเกษตรกร ร้อยละ 86.38 เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงโครงการจากเจ้าหน้าที่ ในจำนวนนี้ ร้อยละ 64.26 ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และความต้องการในการซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารชลประทานและอาคารประกอบ และร้อยละ 35.74 ไม่ได้แสดงความคิดเห็น ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 13.62 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังชี้แจงโครงการ เนื่องจากติดภารกิจ ไม่ทราบไม่สะดวก (ภาพที่ 3.35)

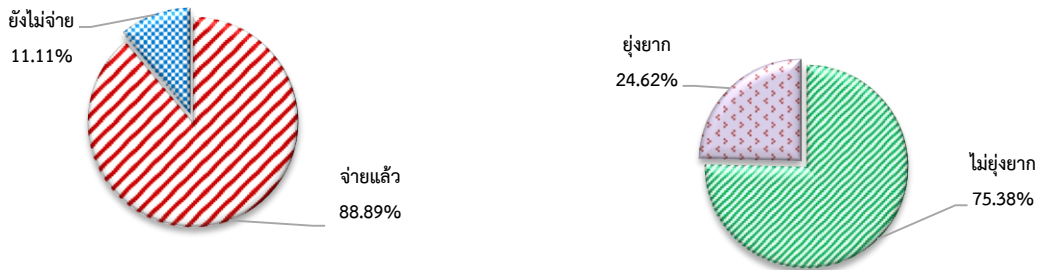
ภาพที่ 3.35 การเข้าร่วมเวทีชุมชนของเกษตรกร
ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขการจ้าง พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 67.03 เห็นว่า หลักเกณฑ์เงื่อนไขการจ้างแรงงานในโครงการ ซึ่งต้องเป็นผู้ขึ้นทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ มีความเหมาะสม และร้อยละ 30.77 เห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจาก ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐส่วนใหญ่มีอายุเกิน 60 ปี ซึ่งไม่เหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องใช้แรงงาน และไม่มีความชำนาญด้านช่างฝีมือ รวมทั้ง อยู่นอกพื้นที่ดำเนินการจึงไม่สะดวกในการเดินทาง และ ร้อยละ 2.20 ไม่ทราบหลักเกณฑ์ (ภาพที่ 3.36)

ภาพที่ 3.36 ความเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความเหมาะสมของหลักเกณฑ์/เงื่อนไข
ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การเบิกจ่ายค่าแรงงาน พื้นที่/จุดที่ดำเนินการ ร้อยละ 88.89 มีการเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงาน และ ร้อยละ 11.11 ยังไม่ได้เบิกจ่ายเงินค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากยังไม่ถึงครบกำหนดจ่ายค่าจ้าง โดยเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 75.38 เห็นว่า การเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงานไม่ยุ่งยาก และร้อยละ 24.62 เห็นว่าการเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงานมีความยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจาก หลักเกณฑ์การจ้างแรงงานยังไม่มี ความชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำเอกสาร/ใบสำคัญต่าง ๆ ในการเบิกจ่ายหลายรอบ (ภาพที่ 3.37 และ 3.38)

ภาพที่ 3.37 พื้นที่/จุดที่มีการจ่ายค่าแรงงาน ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.38 ความยุ่งยากในการเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงาน ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs)

(1) เกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน มีเกษตรกรสมัครเป็นแรงงานรับจ้างได้ 9,238 ราย คิดเป็นร้อยละ 122.85 ของเป้าหมาย 7,520 ราย โดยในจำนวนนี้ จำแนกเป็น 1) เป็นผู้สมัครสวัสดิการแห่งรัฐ 4,387 ราย 2) เป็นผู้สมัครแต่ไม่มีชื่อในระบบ 2,072 ราย และ 3) เป็นผู้ไม่มีบัตร 2,779 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.34 27.55 และ 36.95 ของเป้าหมาย 7,520 ตามลำดับ โดยสัดส่วนของเกษตรกรผู้รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 47.49 22.43 และ 30.08 ของเกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน 9,238 ราย ตามลำดับ (ตารางที่ 3.132)

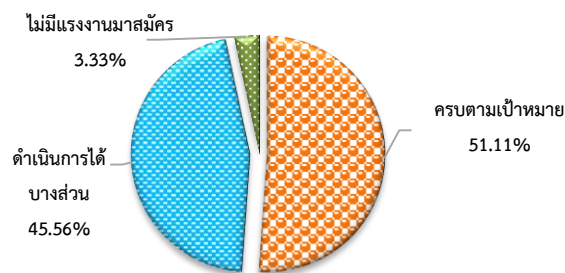
ตารางที่ 3.132 การจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน

รายการ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	สัดส่วน
1) เป็นผู้สมัครสวัสดิการแห่งรัฐ		4,387	58.34	47.49
2) เป็นผู้สมัครแต่ไม่มีชื่อในระบบ		2,072	27.55	22.43
3) เป็นผู้ไม่มีบัตร		2,779	36.95	30.08
รวม	7,520	9,238	122.85	100.00

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมชลประทาน

(2) พื้นที่/จุดที่มีการจ้างแรงงานตามโครงการ พบว่า พื้นที่/จุดที่มีการจ้างแรงงาน ร้อยละ 51.11 สามารถดำเนินการจ้างแรงงานได้ครบตามเป้าหมาย ร้อยละ 45.56 อยู่ระหว่างดำเนินการ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และร้อยละ 3.33 ไม่มีแรงงานมาสมัคร เนื่องจากคุณสมบัติไม่ตรงกับเงื่อนไข โดยลักษณะกิจกรรมที่ผู้รับจ้างดำเนินการในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาคลองชลประทาน ส่วนใหญ่เป็นการกำจัดวัชพืช ตัดหญ้า ตัดต้นไม้ ขุดลอกตะกอนดินและทำความสะอาดคลอง และมีบางรายที่ดำเนินการอื่น ๆ เช่น เรียงหิน วางท่อ ดูแลงานด้านเอกสาร เทปูน ผสมปูน ซ่อมอุปกรณ์ประตูน้ำ (ภาพที่ 3.39)

ภาพที่ 3.39 พื้นที่/จุดที่มีการจ้างแรงงานตามโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) โครงการที่ดำเนินการ การซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน ดำเนินการแล้วเสร็จ 100 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 58.14 ของเป้าหมาย 172 แห่ง แบ่งเป็นในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา 60 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.50 ของเป้าหมาย 96 แห่ง และเป็นโครงการชลประทานจังหวัด 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 52.63 ของเป้าหมาย 76 แห่ง จำนวนโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา และโครงการชลประทานจังหวัดที่ได้รับการซ่อมแซมบำรุงรักษา โดยมีบางพื้นที่เริ่มดำเนินกิจกรรมแล้วตั้งแต่วันที่เดือนมิถุนายน 2561 (ตารางที่ 3.133)

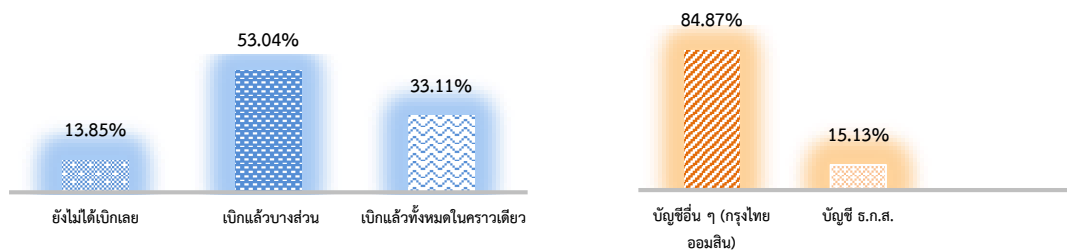
ตารางที่ 3.133 จำนวนโครงการที่ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษา

รายการ	เป้าหมาย	ดำเนินงานแล้วเสร็จ	ร้อยละ
1) โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา	96	60	62.50
2) โครงการชลประทานจังหวัด	76	40	52.63
รวม	172	100	58.14

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561, กรมชลประทาน

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(1) รายได้ค่าแรงที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 17,538.25 บาท/ราย และจำนวนวันเฉลี่ย 54 วัน/ราย และใช้แรงงานปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย 20 วัน/เดือน (เว้นวันหยุดราชการ) ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ย 3 เดือน โดยเกษตรกร ร้อยละ 53.04 ได้เบิกค่าจ้างแรงงานแล้วบางส่วน ร้อยละ 33.11 เบิกแล้วทั้งหมดในคราวเดียว และร้อยละ 13.85 ยังไม่ได้เบิกค่าจ้างแรงงานเลย เนื่องจาก ยังไม่ครบกำหนด การจ่ายค่าจ้างแรงงาน ทั้งนี้เกษตรกร ร้อยละ 84.87 เบิกจ่ายผ่านบัญชีธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน และร้อยละ 15.13 เบิกจ่ายผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยอัตราค่าจ้างที่เกษตรกรได้รับต้องหักค่าประกันสังคม ร้อยละ 5 และเกษตรกรต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเบิกเงินจากธนาคารอีกเฉลี่ยครั้งละ 8 บาท (ภาพที่ 3.40 และ 3.41)

ภาพที่ 3.40 การเบิกค่าจ้างแรงงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.41 ช่องทางการเบิกค่าจ้างแรงงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

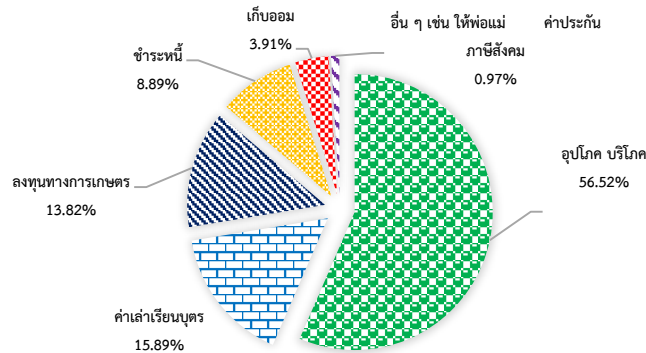
(2) การใช้จ่ายเงินค่าจ้างแรงงาน เกษตรกรนำค่าจ้างแรงงานที่ได้รับไปใช้จ่ายหลายด้าน ได้แก่ เกษตรกร ร้อยละ 90.14 เพื่ออุปโภคและบริโภคในครัวเรือน เช่น ค่าอาหาร ของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 43.48 นำไปเป็นค่าเล่าเรียนบุตร และร้อยละ 33.62 นำไปลงทุนทางการเกษตร เช่น ซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าปุ๋ย ค่ายา) เป็นค่าจ้างแรงงาน (ตารางที่ 3.134)

ตารางที่ 3.134 การใช้จ่ายเงินค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1) อุปโภคบริโภค	90.14
2) ค่าเล่าเรียนบุตร	43.48
3) ชำระหนี้	29.86
4) ลงทุนทางการเกษตร	33.62
5) เก็บออม	17.39
6) อื่น ๆ เช่น ให้อุปการะแก่แม่ ค่าประกัน ภาษีสังคม	3.77

ที่มา : จากการสำรวจ

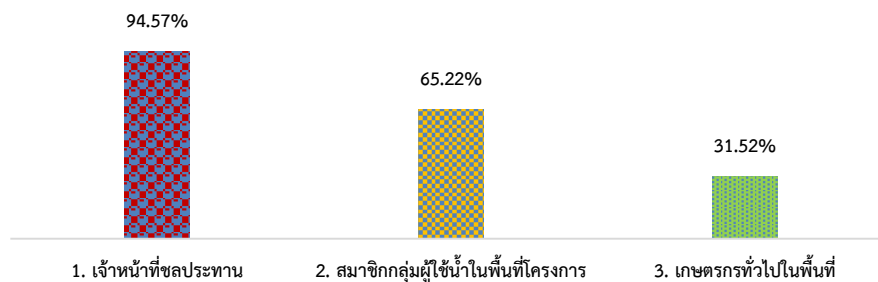
(3) สัดส่วนมูลค่าที่นำไปใช้จ่าย โดยร้อยละ 56.52 ใช้เป็นค่าอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 15.89 เป็นค่าเล่าเรียนบุตร ร้อยละ 8.89 เป็นการชำระชำระหนี้ ร้อยละ 13.82 เป็นการลงทุนทางการเกษตร ร้อยละ 3.91 เก็บออม และร้อยละ 0.97 เป็นค่าอื่น ๆ เช่น ซ่อมรถ/บ้าน จ่ายค่าประกันชีวิต (ภาพที่ 3.42)

ภาพที่ 3.42 สัดส่วนการใช้จ่ายค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการกำหนดจุด/พื้นที่ดำเนินการ พบว่า ผู้ร่วมกำหนดจุด/พื้นที่หรือประเภทของงานซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบชลประทาน มาจากหลายภาคส่วน โดยร้อยละ 94.57 เป็นเจ้าหน้าที่ชลประทาน ร้อยละ 65.22 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ และร้อยละ 31.52 เป็นเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ ทั้งนี้ การกำหนดจุดที่จะซ่อมแซมและบำรุงรักษา ต้องไม่ขัดแย้งกับแผนปฏิบัติงานตาม function (งบปกติ) โดยเจ้าหน้าที่ได้มีการหารือกับสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำและเกษตรกรในพื้นที่ให้ความเห็นชอบจุดที่ต้องการซ่อมแซมบำรุงรักษา ก่อน เพื่อให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจร่วมกัน ในการดูแลรักษาระบบชลประทานในพื้นที่ของตนเองมากที่สุด (ภาพที่ 3.43)

ภาพที่ 3.43 การมีส่วนร่วมกำหนดจุด/พื้นที่ดำเนินการ

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

(5) ความพึงพอใจต่อโครงการ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในโครงการมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมโดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.99 โดยมีความคิดเห็นและความพึงพอใจในเรื่อง (1) อัตราค่าจ้างแรงงานที่ผู้รับจ้างได้รับ (2) การสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน และ (3) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ ดังนี้ (ตารางที่ 3.135)

(5.1) อัตราค่าจ้างแรงงานที่ผู้รับจ้างได้รับ เจ้าหน้าที่และเกษตรกร มีความคิดเห็นต่ออัตราค่าจ้างแรงงานที่ผู้รับจ้างจะได้รับในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.89 เนื่องจาก เห็นว่าอัตราค่าจ้างแรงงานที่ผู้รับจ้างจะได้รับ 377.85 บาท/วัน มีความเหมาะสมแล้ว เพราะเป็นไปตามอัตราค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวของกรมชลประทาน และสอดคล้องกับแนวทางการพิจารณาอัตราค่าจ้างแรงงานตามบัญชีโครงสร้างอัตราค่าจ้างลูกจ้างของส่วนราชการ กระทรวงการคลัง และสูงกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (308 - 330 บาท/วัน)

(5.2) การสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน เจ้าหน้าที่และเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการสร้างความรักความสามัคคีในชุมชนในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.75 เนื่องจากมีการทำงานเป็นทีม ชุมชนมีส่วนร่วมการดำเนินงาน เสริมสร้างรายได้ในชุมชน เกิดความสามัคคีในการพัฒนาชุมชนต่อไป ลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาในชุมชน

(5.3) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำในระดับ “มาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 8.54 เนื่องจากกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้ดำเนินการ เกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการสร้างงานสร้างรายได้ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี มีการทำงานร่วมกัน และยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำต่าง ๆ และหน่วยงานของรัฐ

ตารางที่ 3.135 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร

ประเด็น	คะแนนความพึงพอใจ		เฉลี่ย	แปลผล
	เจ้าหน้าที่	เกษตรกร		
1) อัตราค่าจ้างแรงงาน	8.56	9.22	8.89	มากที่สุด
2) การสร้างความสามัคคีในชุมชน	8.20	9.31	8.75	มากที่สุด
3) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ	8.16	8.92	8.54	มากที่สุด
4) ความพึงพอใจในภาพรวม	8.41	9.57	8.99	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบ

4.1) การจัดสรรงบประมาณใกล้เคียงกับระยะเวลาการทำงานเกษตรของเกษตรกร ส่งผลให้มีจำนวนแรงงานที่เป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐฯ สมัครเข้าร่วมโครงการค่อนข้างน้อย ประกอบกับระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการมีระยะเวลายาวเกินไป ทำให้ในบางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินงานได้ทัน จึงต้องมีการส่งงบประมาณคืน

4.2) ในบางพื้นที่ที่มีการประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง ส่งผลให้มีจำนวนแรงงานผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสมัครเข้าร่วมโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย รวมทั้งคนยากจนบางรายไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำให้ขาดโอกาสในการสมัครเข้าร่วมโครงการ ส่วนคนที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐบางรายไม่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ

4.3) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับสมัครเข้าร่วมโครงการไม่ชัดเจน คือ ในระยะแรกมีการดำเนินการจ้างแรงงานเพียง 2 เดือน คือเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม ภายหลังจากส่วนกลางให้หยุดจ้างแรงงาน เนื่องจากเงื่อนไขด้านคุณสมบัติแรงงานไม่ชัดเจน

4.4) บางพื้นที่ประสบปัญหาการจ้างแรงงาน เฉพาะผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาสมัคร ไม่ครบตามเป้าหมาย เนื่องจากผู้สมัครฯ บางรายสูงอายุ ไม่เหมาะสมกับลักษณะงานที่ต้องดำเนินการ บางรายมีถิ่นพำนักห่างไกลพื้นที่ดำเนินการโครงการฯ ทำให้แรงงานผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละพื้นที่ดำเนินการไม่เพียงพอกับปริมาณงาน รวมทั้ง ราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานทั่วไป ประกอบกับแรงงานที่ลงทะเบียนไว้อยู่ห่างจากสถานที่ทำงาน ทำให้เดินทางลำบาก การดำเนินงานโครงการตรงกับช่วงฤดูฝน ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการและการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ค่อนข้างยากลำบาก แต่กรมชลประทานต้องเร่งดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงและบำรุงรักษาระบบชลประทานให้ทันก่อนฤดูน้ำหลาก ปี พ.ศ. 2561

5) ข้อเสนอแนะ

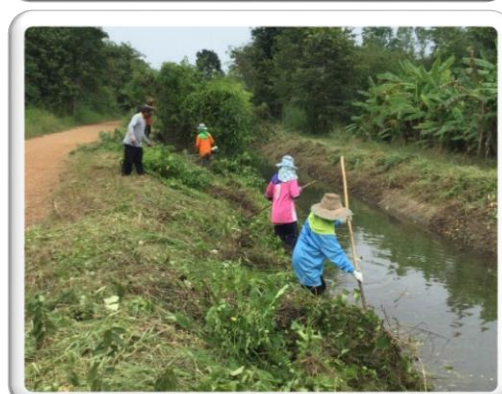
5.1) การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการควรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ เจตนารมณ์ของนโยบาย/แผนงาน และถ่ายทอดไปในพื้นที่ให้ถูกต้องตรงกันก่อนดำเนินโครงการ (ซึ่งภายหลังคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทานเสนอเพิ่มเติมหลักเกณฑ์แนวทางการจ้างแรงงานสำหรับโครงการฯ โดยให้สามารถจ้างแรงงานนอกเหนือจากผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ตามลำดับ คือ (1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเพื่อรับสวัสดิการของรัฐ (2) เกษตรกรในพื้นที่ (3) สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของกรมชลประทานในพื้นที่ดำเนินโครงการ (4) เกษตรกรที่มีชื่ออยู่ในบัญชีครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร (5) ประชาชนและผู้ใช้แรงงานทั่วไปในพื้นที่ และ (6) แรงงานในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2561)

5.2) หากมีการดำเนินงานโครงการในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ ก็ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการของหน่วยงานนั้น ๆ ที่สามารถพิจารณาหรือแก้ไขหลักเกณฑ์โครงการได้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

5.3) เนื่องจากเป็นโครงการที่เป็นการเพิ่มรายได้ชัดเจน จึงควรขยายผลโครงการโดยสามารถนำไปใช้กับมาตรการของรัฐบาล/โครงการอื่น ๆ เช่น การจ้างแรงงานแทนการลดพื้นที่ทำนาปรังในเขตชลประทาน หรือจ้างแรงงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้น

การดำเนินกิจกรรม โครงการซ่อมแซมบำรุงรักษา จ. ลำปาง และพะเยา

การดำเนินกิจกรรม โครงการชลประทาน

จังหวัดเลย

บทที่ 4

สรุป และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

4.1.1 งบประมาณ

ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 13,936.62 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.77 ของงบประมาณที่ได้รับ 24,987.42 ล้านบาท จำแนกเป็น แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร มีการเบิกจ่าย 13,448.91 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.36 ของงบประมาณที่ได้รับ 24,294.35 ล้านบาท และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตมีการเบิกจ่าย 487.72 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70.37 ของงบประมาณที่ได้รับ 693.08 ล้านบาท สำหรับความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 84.04 ได้รับงบประมาณเพียงพอ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 17.96 เห็นว่างบประมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของพื้นที่ ในส่วนของความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 77.57 ได้รับทันเวลาดำเนินงาน ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 22.43 ได้รับไม่ทันเวลา ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยลง อีกทั้งงบประมาณมาในช่วงฤดูฝนทำให้การดำเนินงานบางโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.1.2 การบริหารจัดการโครงการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ดำเนินการจัดประชุมแล้ว 3 ครั้ง และคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน ดำเนินการจัดประชุมแล้ว 3 ครั้ง

4.1.3 การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน

การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร ดำเนินการได้ทั้งสิ้น 1,909 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.51 ของเป้าหมาย 3,006 แห่ง จำแนกเป็น ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ 877 แห่ง ฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน 244 แห่ง ถังเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก 10 ถัง พัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 76 แห่ง และพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย 702 แห่ง เกษตรกรได้รับประโยชน์ 179,253 ครัวเรือน พื้นที่ได้รับประโยชน์ 853,602 ไร่ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ 115 กลุ่ม และเกษตรกรได้รับการจ้างงานตามโครงการ 1,982 ราย

4.1.4 การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต

การปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยง โดยการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน เกษตรกรตัดโค่นต้นยางเพื่อลดพื้นที่ปลูกยางได้ 12,995 ราย พื้นที่ 68,963 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.98 ของเป้าหมาย 150,000 ไร่ เกษตรกรชาวสวนยางได้รับการอบรมพัฒนาและมีการปรับเปลี่ยนอาชีพโดยได้รับเงินอุดหนุนไร่ละ 10,000 บาท จำนวน 13,335 ราย พื้นที่ 60,666 ไร่ และดำเนินการปรับเปลี่ยน

พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม โดยจัดอบรมเกษตรกร 829 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.40 ของเป้าหมาย 860 ราย และก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้กับเกษตรกร 894 ราย พื้นที่ 7,138.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.70 ของเป้าหมาย 8,632 ไร่ การพัฒนาการผลิตพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และเครื่องขยายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชและศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ 48 แห่ง สนับสนุนเครื่องเกี่ยวนวดข้าว ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ เครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว อุปกรณ์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช รวมทั้งสิ้น 147 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 65.33 ของเป้าหมาย 225 เครื่อง สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ 43 กลุ่ม เกษตรกร 1,049 ราย ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ 1,049 ราย เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ 977 ราย ผลิตแม่พันธุ์สุกร 25,169 ตัว จำหน่ายพันธุ์สัตว์ 612 ตัว และจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้เกษตรกร 186 ราย

4.1.5 สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งใน และนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย

การแก้ไขปัญหาความยากจนลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร โดยการฝึกอบรมเกษตรกร 1,626,947 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.06 ของเป้าหมาย 1,826,800 ราย พัฒนากลุ่มเกษตรกร 24,977 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 274.44 ของเป้าหมาย 9,101 กลุ่ม ปศุสัตว์ได้รับการผสมเทียม 15,688 ตัว และเกษตรกรผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง 58 ราย การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยจัดอบรม พาเกษตรกรไปดูงาน และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 22,305 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.89 ของเป้าหมาย 27,920 ราย จัดอบรมเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 3,742 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.15 ของเป้าหมาย 4,850 ราย ปรับปรุงพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ 22 ศูนย์ และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์บ่มเพาะฯ 33 ศูนย์

4.1.6 สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา

ดำเนินการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพสถาบันเกษตรกร โดยจ่ายเงินอุดหนุนให้กับสถาบันเกษตรกรจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยพื้นฐาน อุปกรณ์สำหรับจัดเก็บ แปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร รวบรวมและแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร ดำเนินการได้ 207 รายการ คิดเป็นร้อยละ 31.46 ของเป้าหมาย 658 รายการ สถาบันเกษตรกรรวบรวมยางพาราจากเกษตรกร 104,085.74 ตัน ส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐโดยใช้อย่างเป็นส่วนประกอบในการปรับปรุงซ่อมแซมคันคลองชลประทาน 58 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.30 ของเป้าหมาย 317 แห่ง ปริมาณยางพาราที่ใช้ 237.43 ตัน คิดเป็นร้อยละ 6.77 ของเป้าหมาย 3,509.50 ตัน สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง 385 แห่ง วงเงิน 6,671.072 ล้านบาท ปริมาณยางที่รวบรวม 343,931.77 ตัน สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) 4 ราย วงเงิน 4,295 ล้านบาท ปริมาณยางที่รวบรวม 81,000 ตัน ดำเนินการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร โดยอบรมผู้ประกอบการ 55,000 ราย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วย

เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับ SMEs จำนวน 206 กิจการ รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs โดยให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก ณ สถานประกอบการ จำนวน 1,545 กิจการ

4.1.7 ส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง

ดำเนินการพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยจัดอบรมเกษตรกร 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย เกษตรกรได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐ 791 ราย คิดเป็นร้อยละ 131.83 ของเป้าหมาย 600 ราย พื้นที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ 10,663.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 355.44 ของเป้าหมาย 3,000 ไร่

4.1.8 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพ ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ 170,602 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.70 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สนับสนุน ปัจจัยการผลิตในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 50,036 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.71 ของเป้าหมาย 75,000 ราย ทั้งนี้ เกษตรกรทุกรายได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.28 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเพิ่งได้รับการอบรมและอยู่ระหว่างนำความรู้ไปปฏิบัติจึงยังไม่ได้รับผลผลิตส่วนที่เหลือร้อยละ 26.72 มีการเปลี่ยนแปลง โดยเกษตรกรร้อยละ 22.30 มีต้นทุนการเกษตรลดลง สำหรับการจ้างแรงงานชลประทาน สร้างรายได้แก่เกษตรกรในการซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน ดำเนินการได้ 100 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.13 ของเป้าหมาย 172 แห่ง จ้างแรงงานชลประทาน 9,238 ราย คิดเป็นร้อยละ 122.85 ของเป้าหมาย 7,520 ราย จำแนกเป็น ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 4,387 ราย ผู้มีบัตรฯ แต่ไม่มีชื่อในระบบ 2,072 ราย และผู้ไม่มีบัตรฯ 2,779 ราย

4.1.9 ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

จากการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.26

4.2 ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน สรุปได้ ดังนี้

4.2.1 การดำเนินงานอยู่ในช่วงฤดูฝน บางพื้นที่มีน้ำท่วมขังทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง โดยควรขยายเวลาดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่มี ฝนตกชุก และมีน้ำท่วมขังซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน

4.2.2 โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน เกษตรกรไม่สามารถตัดโค่นต้นยาง และปรับเปลี่ยนอาชีพได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากระยะเวลาดำเนินการสั้น บางพื้นที่มีฝนตกชุก และมีน้ำ

ท่วมขังซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ควรขยายเวลาดำเนินการโครงการให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะการจ่ายเงินงวดที่ 2 เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนอาชีพ

4.2.3 เกษตรกรบางส่วนได้ดำเนินการเพาะปลูกไปแล้ว ทำให้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่ตามโครงการ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยควรดำเนินการก่อนฤดูการผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมและทันต่อฤดูการผลิต

4.2.4 กิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กเพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินไม่มีผู้รับจ้าง และสร้างถังต้นแบบในพื้นที่ของจังหวัด โดยควรจัดหาแหล่งสร้างต้นแบบที่มีมาตรฐานสำหรับใช้ในการก่อสร้าง

4.2.5 รูปแบบการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดินบางแห่งไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ทำให้ฝายที่ก่อสร้างแล้วเสร็จชำรุดเสียหายง่าย เนื่องจากเป็นประเภทฝายชะลอน้ำชั่วคราว โดยควรกำหนดรูปแบบการก่อสร้างให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และควรก่อสร้างในลักษณะของฝายถาวรที่มีความคงทนแข็งแรง

4.2.6 การประชาสัมพันธ์โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืชและโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ ยังไม่ทั่วถึง เกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการขอรับสิทธิ์ซื้อพันธุ์สัตว์ ทำให้การจองพันธุ์สัตว์มีน้อย ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ควรประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้โครงการอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ อีกทั้งพันธุ์สัตว์ที่ผลิตควรเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

4.2.7 การจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายบางรายการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด และบางรายการยังไม่มีให้นำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากมีระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างสั้นและเร่งด่วน โดยควรจัดหาและส่งมอบเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์โดยเร็ว เพื่อให้มีการทดสอบการใช้ประโยชน์ให้เกิดความชำนาญก่อนนำไปใช้จริง

4.2.8 การฝึกอบรมบางหลักสูตรมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานระดับพื้นที่หรือเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการและสอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ อีกทั้งควรมีการฝึกปฏิบัติร่วมด้วย

4.2.8 การฝึกอบรมบางหลักสูตรมีระยะเวลานาน หรือสถานที่อบรมอยู่ห่างไกลจากภูมิลำเนาของเกษตรกร ทำให้บางรายไม่สามารถเข้าอบรมได้ตลอดหลักสูตร หรือขอถอนตัว เนื่องจากมีความห่วงใยครอบครัว รวมถึงการประกอบอาชีพหลักของครอบครัว โดยควรชี้แจงถึงประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการอบรม รวมถึงเพิ่มแรงจูงใจหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานหลังจากผ่านการอบรมแล้ว หรือปรับเนื้อหาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม กระชับ ระยะเวลาไม่นานเกินไป

4.2.9 การฝึกอบรมอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรไม่สะดวกในการเข้าร่วมอบรม โดยควรจัดอบรมในช่วงก่อนหรือหลังฤดูเพาะปลูกของเกษตรกรเป้าหมาย

4.2.10 สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดซื้อจัดจ้างโดยใช้ระเบียบของราชการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งมีรายละเอียดมาก อีกทั้งโครงการมีความเร่งด่วน ระยะเวลาดำเนินโครงการสั้น ส่งผลให้มีความยุ่งยากและใช้เวลาจัดเตรียมเอกสารเพื่อจัดซื้อจัดจ้าง โดยควรจัดทำคู่มือและจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที ไม่ให้เสียสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ อีกทั้งสถาบันเกษตรกรควรจัดทำแผนหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมขอรับการสนับสนุนในกรณีที่มีโครงการเร่งด่วนเกิดขึ้นในอนาคต

4.2.11 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมแปรรูป ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการไม่มาก เนื่องจากระยะเวลาดำเนินโครงการสั้น อาจไม่เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนตามที่คาดหวัง อีกทั้งยังไม่พร้อมที่จะเข้ารับการพัฒนาหรือเข้าอบรม เนื่องจากพึงทราบเรื่องและไม่มีเวลาอบรม โดยควรประชาสัมพันธ์ชี้แจงรายละเอียดโครงการล่วงหน้าให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ

4.2.12 เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานตามที่กำหนดเงื่อนไขให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการได้ไม่เกิน 1 โครงการ ทำให้บางพื้นที่ต้องปรับลดเป้าหมายเกษตรกร โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละโครงการ

4.2.13 โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ กิจกรรมซ่อมแซม ปรับปรุงคันคลองชลประทาน เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความชำนาญในการควบคุมและตรวจสอบการก่อสร้างโครงการ เนื่องจากยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน โดยควรให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุมและตรวจสอบโครงการ

4.2.14 โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายบางรายมีข้อขัดข้องกับโครงการอื่น บางรายติดต่อไม่ได้ อีกทั้งบางส่วนเป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทางเข้ารับการอบรม โดยการคัดเลือกเกษตรกรควรกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจน และควรจัดอบรมในพื้นที่ใกล้กับเกษตรกรหรือมีบริการรถรับส่ง

4.2.15 เกษตรกรบางรายไม่มีบัญชีธนาคารทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเดินทางไปเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรับเงินตามโครงการ โดยควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการพิจารณารูปแบบการจ่ายเป็นเงินสด หรือเข้าบัญชีธนาคารของเกษตรกรตามความเหมาะสม

4.2.16 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมยางพารา มีสถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการน้อย เนื่องจากราคายางไม่มีเสถียรภาพ ตกต่ำ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการรับซื้อยางจากเกษตรกรซึ่งมีความเสี่ยงในการขาดทุน โดยควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อจูงใจให้สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการมากขึ้น อีกทั้งควรส่งเสริมสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์และสนับสนุนให้มีการใช้ยางพาราและผลิตภัณฑ์ในประเทศมากขึ้น

4.2.17 โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรขาดแคลนเงินทุน องค์กรความรู้และปัจจัยการผลิตในการทำเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งยังไม่มั่นใจในตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยควรสนับสนุนแหล่งเงินทุน องค์กรความรู้ด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ และปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร อีกทั้งควรประสานกับภาคเอกชนเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น

4.2.18 โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร มีหลักเกณฑ์ในการรับสมัครเกษตรกรเพื่อจ้างแรงงานไม่ชัดเจน โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548) *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ.

บรรเทิง มาแสง. (2530) *การติดตามและประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ : กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2530.

ยุทธ ไกรวรรณ. (2549) *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2553) *การวางแผนและการประเมินผลโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานในภาครัฐ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Rensis Likert. (1932) *A Technique for the Measurement of Attitudes*. Archives of Psychology. Columbia University.

W.K. Kellogg Foundation. (2004) *Logic Model Development Guide*. W.K. Kellogg Foundation Michigan.

ภาคผนวก

สรุปผลการติดตามประเมินผลโครงการไทยนิยม ยั่งยืน
รายจังหวัด